

ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ : ಜನವರಿ ೧೯೫೩

[ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳು ಲೇಖಕರವು]

ಮುದ್ರಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು:
ಭಾಲಚಂದ್ರ ವೆಂಕಟೇಶ ಘಾಣೇಕರ,
ಪ್ರತಿಭಾ ಮುದ್ರಣ, ಧಾರವಾಡ.

ಪ್ರತಿಭಾ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಧಾರವಾಡ.

(ನರುಸಕ್ಕೆ ೯೦೦ ಪುಟ ಸರಸ ಸಾಹಿತ್ಯ!)

ವಾರ್ಷಿಕ ಚಂದಾ: (ಅಂಚೆವೆಚ್ಚ ಸೇರಿ) ಆರು ರೂಪಾಯಿ ಮಾತ್ರ!

೧೯೫೩ ರ ಕಿರಣಗಳು.

ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವಳು ಭಗತಸಿಂಗ	ಕಾದಂಬರಿ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕತೆ	ಕಟ್ಟೀನುನಿ ಭಾ. ವೆಂ. ವೇಶಪಾಂಡೆ
-------------------------------	-------------------------	--------------------------------

— ಅಚ್ಚುಕಲ್ಲವೆ —

ಹಬ್ಬದ ಬಳ್ಳಿ ಬದುಕಿನ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಂಧುಪುರಿ ಸೂಕೆ ಮತ್ತು ಸೆರೆ	ಕಾದಂಬರಿ ,, ,, ,,	ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಪು ಸೇವ ನಮಿರಾಜಮಲ್ಲ ಹಣಮಂತ ಗಡೆ ಜನಾರ್ದನ ಗುರ್ಕಾರ್
---	---------------------------	---

ಸಂಪಾದಕರ ಮಾತು.

ತಮ್ಮ ಅನೇಕ ಕಥಾಸಂಕಲನಗಳಿಂದಲೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಂದಲೂ ಈಗಾಗಲೇ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ನಮ್ಮ ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ. ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಹತ್ತನೇ ವರುಷದ ಎರಡನೆ ಕಿರಣವನ್ನಾಗಿ ವಾಚಕರಿಗರ್ಪಿಸಲು ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ.

“ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯುವಿರೋ ಹೇಗೆ ? ” ಎಂದು ನಾವು ಶ್ರೀಯುತರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ಅವರಿಂದರು: “ ಇಂಥ ಕೃತಿಗೆ ಮುನ್ನುಡಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿನ ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು ಸಹ್ಯದಯರಾದ ವಾಚಕ-ವಿಮರ್ಶಕರಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು. ”

“ ಇಲ್ಲಿ ನೀವು ಬಳಸಿರುವ ತಂತ್ರವೂ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಹೊಸದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ” ಎಂದು ನಾವು ಹೇಳಿದಾಗ ಅವರಿಂದರು: “ ಹೊಸದು ಎನ್ನುವಿರಾ ? ಹಾಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಹೊಸದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅಂಥ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅರ್ಥವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಫ್ರೆಂಚ್, ರಶಿಯನ್, ಸ್ಪಾನಿಷ್, ಜರ್ಮನ್, ಆಮೇರಿಕನ್ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ಎಂದೋ ಹಳೆಯದಾಗಿದ್ದ ತಂತ್ರ ಇಂದು ನಮಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವ ಸಂಭವವೂ ಇದೆ. ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕಾದಂಬರಿ ತಂತ್ರ, ಕಲೆ, ಯೋಗ್ಯತೆ ಎಲ್ಲ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಬಹಳ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥನ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ನಾವು ಭಾರತೀಯರು ಕಲಿತುಕೊಂಡದ್ದೇ ವಿದೇಶೀಯರಿಂದ. ನಿಜವಾಗಿ ಕಲಾ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಅಂಥ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಕಲೆ ಉತ್ತಮ ಗೊಳ್ಳಲು ಮಾತ್ರವೇ ತಂತ್ರದ ಉಪಯೋಗ. ”

“ ಇದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪಾತ್ರಗಳ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬೈಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲವೇ ? ” ಎಂದು ನಾವು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರಿಂದರು: “ ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದು ತೀರ ಕೆಳತರಗತಿಯ ಜನರ ಜೀವನವನ್ನು.

ಅವರು ನಿತ್ಯವೂ ಬಳಸುವ ಶಬ್ದಕೋಶದಲ್ಲಿ ಈ ಬೈಗಳಿಗೂ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾನವಿರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಜೀವನ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅವರ ಭಾಷಾಶೈಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾದಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದ್ದುದಿದ್ದಂತೆ ಬರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೈಗಳುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ..... ಹೀಗೆ ಚುಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಮೂಗು ಮುರಿದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗುವ ಸಾಹಿತ್ಯಕರೂ ಕೆಲವರಿರಬಹುದು. ಸರಿ. ಅವರ ದಾರಿ ಅವರಿಗಿರಲಿ, ನನ್ನದು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ದಾರಿ. ಜೇಮ್ಸ್‌ಜಾಯ್ಸ್ "ಯೂಲಿ ಸಸ್" ಬರೆದಾಗ ಈ ಬಗೆಯ ಮಡವಂತರು. ಬಹಳ ಗದ್ದಲವೆಬ್ಬಿಸಿ ಸರಕಾರ ಆ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಬಗೆ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸಿದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು— ಕೆಳತರಗತಿಯ ಜನರ ಜೀವನ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಆ ಜನರ ಭಾಷೆಯೂ ಇದ್ದುದಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಬರಬೇಕಾದುದು ಕಲಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವಶ್ಯ; ಇದರಲ್ಲಿ ಅಶ್ಲೀಲತೆ, ಅಸಭ್ಯತೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ— ಎಂದಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧದಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿದರು ; ಇದ ರಿಂದ ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದಿಷ್ಟೇ. ಕಥಾವಸ್ತುವಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅಗತ್ಯ ವಾದುದೆಲ್ಲ ಬರಬಹುದು. ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಯಾವುದೂ ಬರ ಬಾರದು. "

ಶ್ರೀ. ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರು ಇಷ್ಟು ಮುಂದೆಯೂ ಸಹ ಆಗಾಗ ಪ್ರತಿಭಾ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿಸಲು ಹರ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಗೆ. ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರಿಗೆ ಮಾಲೆಯು ಚಿರಋಣಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಒಂದನೆಯ ಅಂಕ.

ತೆರೆ: ಒಂದು.

ರೈಲು ಹಳಿಗಳ ಮೇಲೆ ದೇಹವನ್ನೊರಗಿಸಿ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರಳುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಳು ಯಮುನಾ.

ರೈಲು ಬರಬಹುದು ಇನ್ನು ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ.

ಇನ್ನು ಎರಡು ನಿಮಿಷಗಳವರೆಗೆ ವಾತ್ಸ ದುಃಖ.

ವ್ಯತ್ಯವಿನ ಸಕಲ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತ ಧಾವಿಸಿ ಬರುವುದು ರೈಲು. ಭೂತದ ಕಾಲುಗಳಂಥ ಅದರ ಚಕ್ರಗಳು ತನ್ನ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಉಳುವವು. ಮುಂಡದಿಂದ ರುಂಡ ಬೇರೆಯಾಗುವುದು. ದೇಹದಿಂದ ಜೀವ ಬೇರೆಯಾಗುವುದು.

ಅನಂತರ.... ದುಃಖವಿಲ್ಲ.... ಸಂಕಟವಿಲ್ಲ.... ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಶೂನ್ಯ.... ಎಲ್ಲವೂ ಶೂನ್ಯ. ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲದ ಬಟ್ಟೆಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವಕ್ಷಿ.

ಅವಳ ಒಳಗಣ್ಣುಗಳಿರು ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮೂರ್ತಿ ಬಂದು ನಿಂತಂ ತಾಯಿತು. ತಂದೆಯ ರೂಪವೂ ಸುಳಿದಂತಾಯಿತು. ತನ್ನ ಗಂಡ, ಸವತಿ, ಗೌಡರು, ರಾಮ.... ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ರಾಮ.... ಆ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವಳ ಕಣ್ಣು ತೇವಗೊಂಡಿತು. ಇನ್ನು ಎರಡು ನಿಮಿಷಗಳ ಬಾಳು ತನ್ನದು....

ಈಗಲೂ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರೇ..... ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದಾಗ ಆಕೆಗೆ ಕೊಂಚ ನಗೆಯೂ ಬಂದಿತು.

ದೂರದಿಂದ ಓಡಿಬರುತ್ತಿರಬೇಕು ರೈಲು. ಇನ್ನೊಂದು ನಿಮಿಷದೊಳಗಾಗಿ ಬಂದು ಬಿಡಬಹುದು. ಯಾಕೆ, ಸದ್ದೇ ಕೇಳಿಸಲೊಲ್ಲದಲ್ಲ? ರೈಲು ಇನ್ನೂ ಬಲು ದೂರವಿದೆಯೋ ಏನೋ.

ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಂಚ ಬಲಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಯಮುನಾ ರೈಲು ಬರುವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊರಳಿಸಿದಳು. ರಾತ್ರಿಯ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನುಳಿದು ಇನ್ನೇನೂ ಕಾಣಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ರೈಲು ಇನ್ನೂ ದೂರವಿದ್ದೀತು ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಆಕೆ ಮತ್ತೆ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹಳೆಯ ಮೇಲಿರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಬ್ಯಾಟ್ರಿ ದೀಪದ ಪ್ರಖರ ಬೆಳಕು ಆಕೆಯ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಹರಿಯಿತು. ಇಂಥ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ, ಇಂಥ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಚಾರದಿಂದ ಆಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದ ಯಮುನಳಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಬದುಕುವುದಕ್ಕೂ ಅಡ್ಡಬಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ತಾನು ಜೀವ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಅಡ್ಡ ಬರಬೇಕೇ!

“ ಯಾರವರು ? ”

ಗಂಡುಸಿನ ಒರಟು ಧ್ವನಿ? ಅದರೊಂದಿಗೆ ಬ್ಯಾಟ್ರಿಯ ಬೆಳಕು ಅವಳ ದೇಹದ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಓಡಾಡಿತು.

ಉಸಿರು ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ಯಮುನಾ ಕದಲದೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಮಾತನಾಡಿದವನು ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಅವಳ ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮೇಲಕ್ಕೆಬ್ಬಿಸಿ ಹಳಿಗಳ ಸಕ್ಕದ ಕಾಲುದಾರಿಗೆ ಎಳೆದು ತಂದು ಕೇಳಿದ:

“ ಯಾರು ನೀನು? ಇಲ್ಲಾಂಕೆ ಬಂದಿದ್ದಿ ಸಾಯಾಕೆ ? ”

ಅವನ ಧ್ವನಿ ಇನ್ನೂ ಬಿಡುಸಾಗಿದ್ದಿತು.

ಯಮುನಾ ಉತ್ತರವೀಯಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಚಿತ್ತ ಬಧಿರವಾಗಿದ್ದಿತು.

“ ಯಾರವ್ವಾ ನೀನು? ಏನಾತು ನಿನಗೆ ? ”

ಆಗಲೂ ಆಕೆ ಬಾಯಿ ಬಿಚ್ಚಲಿಲ್ಲ.

“ ಪಾಪ....ಪಾಪ....ಏನು ತ್ರಾಸಾಗಿತ್ತೋ.....ಅಲ್ಲಾನೇ ನನ್ನ ಈ

ವೇಳೆಯೊಳಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿರಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಜೀವ ಉಳಿತು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಡವ್ವ. ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿಗೋಣ ಬಾ ತಂಗೀ.... ” ಎಂದು ಆತ ಕನಿಕರದಿಂದ ಹೇಳಿದ.

“ ತಂಗೀ ” ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದೊಡನೆ ಯಮುನಳ ಹೃದಯ ಕರಗಿ ನೀರಾಯಿತು. ಇಷ್ಟತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ತನ್ನ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ಅದು ವರೆಗೆ ‘ ತಂಗೀ ’ ಎಂದು ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಯಾರೂ ತನ್ನನ್ನು ಕರೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನೂ ಒಬ್ಬಳು ಮನುಷ್ಯಪ್ರಾಣಿ, ತನಗೂ ಎಲ್ಲರಂತೆ ಹೃದಯವಿದೆ, ಮನಸ್ಸಿದೆ, ತನಗೂ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ, ಕಳವಳವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಸಾಯಲಿರುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದು ತನ್ನನ್ನು ಳಿಸಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಕನಿಕರದಿಂದ ಮಾತನಾಡಿಸುವ ಈ ಪುಣ್ಯ ವಂತನಾರು ?

ಅವಳ ಕೈಹಿಡಿದು ಕಾಲುದಾರಿಗುಂಟಿ ನಡೆಯುತ್ತ ಆತ ಕೇಳಿದ:

“ ಯಾವೂರಾಕೆ ನೀನು ತಂಗೀ ? ”

ಊರು ? ತನ್ನ ಊರು ? ಅದರ ಹೆಸರು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಆಗುವ ಉಪಯೋಗವಾದರೂ ಏನು ? ಎಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಹಾಗೆ ತನ್ನದೂ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ. ತನ್ನಂಥ ಅಭಾಗಿನಿಯರೂ ಕಡು ಬಡವರೂ ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಯುವ ಹಳ್ಳಿ.

“ ಯಾಕವ್ವಾ, ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲ ? ಯಾವೂರು ನಿನ್ನದು ? ”

“ ಇಲ್ಲೆ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ ಅಣ್ಣ. ”

“ ಜೀವ ಯಾಕೆ ಬೇಸರಾಯ್ತು ತಂಗೀ ? ಯಾರಾದರೂ ಬಡಿದರೇ ? ಹೊಡೆದರೇ ? ”

“ ಹೊಡಿಯೂದು ಬಡಿಯೂದು ಎಲ್ಲಾ ಎಂದೋ ಮುಗಿದಿತ್ತು ಅಣ್ಣ. ”

“ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲೇನವ್ವ ನಿನಗೆ ? ”

“ ಅಪ್ಪ ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಸತ್ತುಹೋದ. ಅವ್ವನ್ನ ಪೋಲೀಸರು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.... ”

“ ಹಂಗಾದರ ಈಗ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲೇನು ? ”

“ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ”

“ ಮದುವಿ ಆಗಿಲ್ಲ ? ”

“ ಆಗಿತ್ತು. ಅದು ಮುರೀತು. ”

“ ಹಂಗಾದರ ನಿನಗೀಗ ಯಾರದೂ ಆಧಾರ ಇಲ್ಲ ಅಂದಂತಾಯ್ತು. ಅದಕ್ಕೇ ಜೀವ ಬಿಡೂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆಯೋ ಏನೋ. ಹಂಗೆಲ್ಲಾ ಆಶಾ ಬಿಡಬಾರದು ತಂಗೀ. ಪ್ರಾಣಾ ಕಳಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಹೊಂ, ಈಗ ನಮ್ಮ ನೆಗೆ ಹೋಗೋಣು. ನಾವು ಮುಸಲ್ಮಾನರು ನೋಡವ್ವ. ನೀನು ಯಾವ ಜಾತಿಯವಳೋ ಏನೋ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇರಲಿಕ್ಕಾಗುತ್ತೇನೋ ಇಲ್ಲೋ ? ”

ತಾನು ಯಾವ ಜಾತಿಯವಳು ? ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವುದ ರಿಂದ ತನ್ನ ಜಾತಿ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವುದೇ ? ಯಮುನಾಗೆ ಕೊಂಚ ನಗೆ ಬಂದಿತು. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಬೇಡವಾಗಿ, ಜೀವ ತ್ಯಜಿಸಲು ಬಂದಿದ್ದ ತನ್ನ ಜಾತಿ ಯಾವುದು ? ಜಾತಿ.....

“ ನಾವು ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಅನ್ನಾದನ್ನ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ ನೋಡವ್ವ..... ”

ದೂರದಿಂದ ನಗರದ ದೀಪಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ನಿಮಿಷ ನಡೆದು ಬಂದಾಗ ಮನೆಗಳೂ ಕಾಣಿಸತೊಡಗಿದುವು. ಹಳ್ಳಿಗಳ ಪಕ್ಕದ ಕಾಲುದಾರಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಅವರು ನಗರದ ರಸ್ತೆಗೆ ಬಂದರು. ಎರಡು ಮೂರು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಳಿ, ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹಾಕೆ ಸಣ್ಣ ಓಣಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಡಿಯಿರಿಸಿದರು.

ಆ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪವಿರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಯಾವುದೂ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚು ಉದ್ದವೂ ಅಲ್ಲದ ಹೆಚ್ಚು ಅಗಲವೂ ಅಲ್ಲದ ಸಣ್ಣ ಸಂಕುಚಿತ ಓಣಿ. ಮನೆಗಳೂ ಸಣ್ಣವೇ. ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಬಾಗಿಲು ಗಳು. ತೆರೆದಿದ್ದ ಬಾಗಿಲುಗಳೊಳಗಿನಿಂದ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಳಕು ಹರಿದುಬಂದು ಓಣಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದೆಷ್ಟೋ ಅಷ್ಟೆ ಬಾಗಿಲುಗಳ ಮುಂದಿನ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಂಗಳೆಯರು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಎಲೆ-ಅಡಿಕೆ ತಂಬಾಕು ಮೆಲ್ಲುತ್ತ, ಆಗಾಗ ಓಣಿಯ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಪಿಚಕ್ಕೆಂದು ಉಗುಳುತ್ತ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಡಗಡೆಗಿದ್ದ ಮನೆಯೊಂದರಿಂದ ಯಾರೋ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕೇಳಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೆಂಥ ಹಾಡು, ಅದಾವ

ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವಳು.

ನಾಂದಿ.

ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತು ಗಂಟೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತ್ತು.

ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಯ ವರೆಗೆ ಒಂದೆಸಮನೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಳೆಯ ರಭಸ ಕೊಂಚ ತಗ್ಗುತ್ತಲೂ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಬೀದಿಗಳಿಗಿಳಿದು ಮುನ್ನಡೆದವು.

ಶಂಕರ ನನ್ನ ಹಳೆಯ ಗೆಳೆಯ. ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಹಪಾಠಿ. ನಲವತ್ತೆರಡರ ಚಳವಳಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಶರಣು ಹೊಡೆದು ಅಜ್ಞಾತ ವಾಸಿಯಾದ. ಮತ್ತೆ ಕಾಲೇಜಿನ ಕಡೆ ಸುಳಿಯಿಲ್ಲ. ಬಡಜನರ ಸೇವೆ ಗಾಗಿ ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ವ್ಯಾಸಲಾಗಿರಿಸಿ ದುಡಿಯತೊಡಗಿದ. ಇಂದು ಆತ ಆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಸರಾಂತ ಕಾರ್ಯಕರ್ತ.

ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದ ನಾನು ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನಗರದಲ್ಲಿ, ಶಂಕರನಲ್ಲಿ ಬಿಡಾರ ಹೂಡಿದ್ದೆ. ಭೋಜನಾಲಯದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯೂಟ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಆತನ ಕೊಟಿಡಿಯತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದೆವು.

ಕೆಸರು ಕೊಚ್ಚೆಯಿಂದ ತುಂಬಿದ ತಗ್ಗುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಗರಿಸುತ್ತ ನಾವು ಕೊಟಿಡಿಯ ಬಳಿ ಬಂದಾಗ ನನ್ನ ಎಡಗಾಲಿಗೆ ಏನೋ ತಾಕಿದಂತಾಯಿತು. ಕೊಂಚ ಬಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಮಾನವಜೀವಿಯೊಂದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಉಸಿರಾಡಿ ಸುವುದು ಕೇಳಬಂದಿತು.

ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನಣಕಿಸುವ ಆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಕಾಣಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕುರುಡನ ಹಾಗೆ ಆ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿದೆ. ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು, ತೀತಲವಾದ ದೇಹ, ಒದ್ದೆಯಾದ ಬಟ್ಟೆ, ತೊಯ್ದ ಕೂದಲು.

ನನ್ನ ಕರಸ್ಪರ್ಶವಾಗುತ್ತಲೂ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅತ್ಯಂತ ಫೀಣಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಪುಟುಪುಟಿಸಿತು: “ರಾಮ ರಾಮಾ ರಾಮಾ....”

ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನೇರಿ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕೊಟಿಡಿಯ ಬಾಗಿಲಿನ ಬೀಗ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಶಂಕರ ಆ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದ.

“ಯಾರೋ ನರಳಿದಂತಾಯಿತಲ್ಲ ?”

“ಹೌದು. ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದಾರೆ.”

ಮನೆಯೊಳಗಡೆ ಸಂಸಾರವೊಂದು ವಾಸವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದರ ಯಜಮಾನನ ಹೆಸರೆತ್ತಿ ಕೂಗಿದ ಶಂಕರ. ಕೈದೀಪದೊಂದಿಗೆ ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು. ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಬೀದಿಯ ಕೆಸರನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವಳ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಣ್ಣೀರು ಬರುವಂತಾಯಿತು. ಆಗಾಗ ಬಲವಾಗಿ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದೇಹ, ತೊಯ್ದು ತಪ್ಪಡಿಯಾಗಿದ್ದ ಸೀರೆ-ಕುಪ್ಪುಸ, ರಾಡಿ ನೀರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದ ತಲೆಗೂದಲು....ರಾಮ ರಾಮಾ ಎಂಬ ಆರ್ತಧ್ವನಿ ...”

“ಯಮುನಾ,” ಎಂದು ಕಳವಳದಿಂದ ಕೂಗಿದ ಶಂಕರ.

“ನಿಮಗಿವಳ ಗುರುತು ಇದೆಯೇನೀ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು ಮನೆಯಾಕೆ.

“ಹೌದು, ಗುರುತಿದೆ. ಒಂದೆರಡು ಸಲ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಇಂಥ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗಿಬಿದ್ದಿರುವಳಲ್ಲ.... ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರು ನೋಡಿದರೆಂದು ನೆಟ್ಟ

ಗಾಯಿತು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದಳೋ ಏನೋ. ಸದ್ಯ ಇವಳನ್ನು ಒಳಗೊಯ್ದು ಬಿಸಿ ನೀರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಬೇರೆ ಬಟ್ಟೆ ತೊಡಿಸಿ ಮಲಗಿಸಬೇಕು. ಅಷ್ಟು ಮಾಡುವಿರಾ ತಾಯಿ ? ”

“ ಬೇಗ ಎಚ್ಚಿಳಿರಪ್ಪ ಆಕೆಯನ್ನ. ಪಾಪ....ಪಾಪ.... ”

ಶಂಕರ ಅವಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಮನೆಯೊಳಗಡೆ ಸಾಗಿಸಿದ.

ಆತ ಮತ್ತೆ ಕೊಟಡಿಗೆ ಬರುತ್ತಲೂ ನಾನು ಕೇಳಿದೆ:

“ ಈ ಯಮುನಳನ್ನು ನೀವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲಿರಾ ? ”

“ ಕೆಲ ತಿಂಗಳುಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಸಗುಡಿಸುವವರ ಸಂಪು ನಡೆದಿತ್ತು. ಆಗ ಸಂಪಿನ ನಿಧಿಗೆ ಹಣ ಕೂಡಿಸಲು ಇವರ ಓಣಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಇವಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೆ. ಬಾಟಲಿಗಳ ಬಾಬು ಅಂತ ಒಬ್ಬನಿದಾನೆ ಆ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಮೂಲಕ ಇವಳ ಕತೆಯೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದುಬಂದಿತ್ತು. ”

“ ಕತೆ ? ”

“ ಹೂಂ. ಕತೆಯೇ ಸರಿ. ಭಯಂಕರ ಕತೆ. ಇದರ ಮೇಲೊಂದು ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆಯಬಹುದು ನೀವು. ಕೇಳುತ್ತೀರಾ ? ”

ಶಂಕರ ಹೇಳತೊಡಗಿದ. ಆತ ಹೇಳುತ್ತ ಹೋದ ಹಾಗೆ ಯಮುನಳ ಜೀವನದ ಒಂದೊಂದೇ ಘಟನೆ ಚಿತ್ರಪಟದ ದೃಶ್ಯದಂತೆ ನನ್ನ ಒಳಗಣ್ಣಿನೆದುರು ಮೂಡತೊಡಗಿತು.

ಭಾಷೆ ಯಾವುದೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ ಯಮುನಳಿಗೆ. ಓಣಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪುಟ್ಟ ಕಿರಾಣಿ ಅಂಗಡಿಯ ಒಡೆಯ ಎದುರು ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಹೆಂಗುಸಿನೊಂದಿಗೆ ಸರಸಸಲ್ಲಾಪದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ. ಆಕೆ ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಿಗರೇಟು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಆಗಾಗ ಅದರ ಹೊಗೆಯನ್ನೆಳೆಯುತ್ತ, ನಡು ನಡುವೆ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಬೀರುತ್ತ ಆತನೊಂದಿಗೆ ಹರಟುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಕಾಲುಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಾಯಿಯೊಂದು ಬಿದ್ದುಕೊಂಡು ಮೈ ಕೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಯಮುನಳನ್ನು ಕರೆದುತಂದವನು ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೂ ಒಂದು ಮನೆಯೆದುರಿಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಬಾಲಿಕೆಯೊಬ್ಬಳು “ಬಾಬಾ ಆಯಾ.... ಬಾಬಾ ಆಯಾ” ಎನ್ನುತ್ತ ಥಟ್ಟನೆ ಹಾರಿ ಅವನ ಬಳಿ ಬಂದಳು. ಆಕೆ ಕೂಗಿದೊಡನೆ ಓಣಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಅತ್ತ ತಿರುಗಿದರು.

“ಬಾಬ್ಯಾನ ಸಂಗಡ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗಿ ಬಂದಾಳ ನೋಡೀ” ಎಂದು ಒಬ್ಬಾಕೆ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ಹುಡುಗಿ ಅಂದರೇನೇ ! ಪ್ರಾಯದಾಕೇ ಅದಾಳೆ.”

“ಯಾರೋ ಅವಳು ಬಾಬ್ಯಾ ?”

“ಎಲ್ಲಿ ಗಂಟು ಬಿದ್ದಳೋ ?”

“ಇನ್ನು ಮ್ಯಾಲ ಫಾತಿಮಾ ಗತಿ ?”

ಒಬ್ಬೊಬ್ಬಳಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹೊರಟಿತು.

ಅಂಗಡಿಕಾರ ಚೆನ್ನಪ್ಪ ನಗುತ್ತಾ ಎದುರಿಗಿದ್ದವಳನ್ನು ಕುರಿತು “ನಿನ ಗೊಬ್ಬಳು ಎದುರಾಳಿ ಬಂದಂಗ ಕಾಣುತ್ತೈತಿ ನೋಡೇ ಮಲ್ಲೀ,” ಎಂದು ನುಡಿದ.

ಮಲ್ಲಿ ಸಿಗರೇಟನ್ನು ಚರಂಡಿಗೆ ಬಿಸುಟೆ ಎದ್ದು ಬಾಬುವಿನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು, ಹೊಸಬಳನ್ನು ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ— “ಎಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಳೋ ಬಾಬ್ಯಾ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಇನ್ನೂ ನಾಲಫಾರು ಜನ ಹೆಂಗಳೆಯರು ಅವರ ಸುತ್ತ ಗುಂಪುಗೂಡಿದರು

ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ದೂರ ಸರಿಸಿ ಬಾಬು ಕರ್ಕಶ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ— “ಈಗ ಯಾರೂ ಗದ್ದಲಾ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ, ನಡೀರಿ. ಪಾಪ, ಇಕೇದೇ ಇಕೇಗೆ ಸಾಕಾಗೈತಿ”

ಎಂದು ಗದರಿಸಿ ಯಮುನಳನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದು ತಂದ. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದ ಫಾತಿಮಾ ಅವಳನ್ನು ಮಮತೆಯಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡಳು.

“ವೇಟೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾಲು ಬಂತು.” ಎಂದು ನುಡಿದು ಅಂಗಡಿ ಕಾರ ನಕ್ಕ. ಮಲ್ಲಿಯೂ ನಕ್ಕಳು.

“ಯಾಕೆ ಮಲ್ಲಿ? ಬಹಳ ನಗಾಕ ಹತ್ತಿದೀ ಇವತ್ತು?” ಒಳಗಿ ನಿಂದ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿತು.

“ನಾ ನಕ್ಕರ ನಿನಗೇನ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು? ಸುಮ್ಮನ ಬೀಳೋ ಮೂಳಾ!” ಎಂದು ನುಡಿದು ಮತ್ತೆ ನಕ್ಕಳು ಮಲ್ಲಿ.

“ಏನಂತಾನ ಹಣಮ್ಯಾ? ಅವಲು ನೆತ್ತಿಗೇರೈತೇನು?” ಅಂಗಡಿ ಕಾರನೆಂದ.

“ಅಮಲು ಏರೈತೆಂತ ಕೇಳಾಕ ನೀಯೇನೂ ರೊಕ್ಕಾ ಕೊಟ್ಟು ಕುಡಿ ಸಿಲ್ಲ. ಬಾಯಾಗಿನ ಹಲ್ಲು ಉದುರ್ಯಾವು. ತಣ್ಣಗ ಕುಂಡ್ರ.” ಎಂದು ಒಳಗಿನಿಂದಲೇ ಕೂಗಿದ ಹಣಮು. ಆತನ ಶಕ್ತಿಯೇನೆಂಬುದನ್ನರಿತ ಅಂಗಡಿ ಕಾರ ಮರುಮಾತನಾಡುವ ಗೊಡವೆಗೆ ಹೋಗದೆ, ಮಲ್ಲಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿಸಿ, ಬೀಡಿಯೊಂದನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ ಸೇದುತ್ತ ಕುಳಿತ

ಫಾತಿಮಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಮುನಾ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಮುದುಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಅಂಗಿ ತೆಗೆದು ಗೂಟೆಕೈರಿಸುತ್ತ ಬಾಬು ಯಮುನಳನ್ನು ತಾನು ಕಂಡ ಬಗೆಯನ್ನು ಫಾತಿಮಳಿಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ.

“ಇವತ್ತು ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಆಕ್ರೈ ತರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಂತ ಹೋಗಿದ್ದವನು ಹೊರಳಿ ಬರುವಾಗ ಏಕಾಏಕಿ ಇವಳ ಭೇಟಿ ಆಯ್ತು. ಗಾಡಿ ಬರೊದು ಬಹಳ ತಡ ಇತ್ತು ಅಂತ ಜೀವ ಉಳಿತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರ....”

“ಪಾಪ....ಪಾಪ....ಏನಾಗಿತ್ತೋ ಏನೋ,” ಎಂದು ಮರುಕ ಸೂಚಿಸಿ ಫಾತಿಮಾ ಹೇಳಿದಳು: “ಹಸಿವಾಗಿದ್ದೀತು ಏಳವ್ವ. ಉಂಡು ಮಲಗೇಳು. ಇಲ್ಲೇ ಉಣ್ಣುತೀಯೋ, ಇಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮ ಜಾತಿಯವರ ಮನ್ಯಾಗ ಹೇಳಲೋ?”

“ನನಗೇನೂ ಹಸಿವಿಲ್ಲವ್ವ.”

“ ಛೇ, ಛೇ. ಹಾಂಗೆಲ್ಲ ಮಾಡಬಾರದು ತಂಗೀ. ಅದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತು ಬಿಡು. ಯಾವದನ್ನೂ ಮನಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೋ ಬ್ಯಾಡ. ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಉಂಡು ಮಲಗಿಕೋ. ಇದೂ ನಿನ್ನದೇ ಮನೆ ಅಂತ ತಿಳಿದುಕೋ. ಏಳು, ” ಎನ್ನುತ್ತ ಘಾತಿಮಾ ಯಮುನಳನ್ನು ಬಲವಂತದಿಂದಲೇ ಊಟಕ್ಕೆಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಳು.

“ ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನೇ ಚಿಗವ್ವಾ ? ” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು ಘಾತಿಮಾಳ ಮಗಳು ಮಮ್ನಾಜ್.

“ ಯಮುನಾ. ”

“ ನಿನ್ನ ಗಂಡನ ಹೆಸರು ? ”

“ ಈಗಲೇ ಸುರು ಮಾಡಬ್ಯಾಡ ನಿನ್ನ ಮುಲುಖವೈದಾನ್. ಈಕೆ ಊಟ ಮಾಡತನಕ ಆದ್ರೂ ಸುಮ್ಮನಿರು, ” ಎಂದು ಮಗಳನ್ನು ಗದರಿಸಿ ಘಾತಿಮಾ ಒಳಗಿನ ಕೊಠಡಿಗೆ ಯಮುನಳನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದಳು.

ಎಂಟು ಅಡಿ ಉದ್ದವೂ ಆರು ಅಡಿ ಅಗಲವೂ ಆದ ಚಿಕ್ಕ ಕೊಠಡಿ. ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಲೆ, ಅದರ ಹತ್ತಿರವೇ ಸಣ್ಣ ಬಚ್ಚಲು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಗಡಿಗೆ ಮಡಿಕೆಗಳು. ಒಂದು ಕೊಡ, ಒಂದು ಹರವಿ. ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಪಾತ್ರೆ ಕಳು ಕೆಲವು. ಅಡ್ಡವಾಗಿ ನೇತಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಿದಿರು ಗಳದ ಮೇಲೆ ಸೀರೆ ರವಕೆ ಗಳು. ಕೊಂಚ ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಾವೆ, ಅದರ ಮೇಲೊಂದು ಕಂಬಳೆ. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಮುರುಕು ಪೆಟ್ಟಿಗೆ. ಗೋಡೆಗಿದ್ದ ಮೊಳೆಯೊಂದಕೆ ಚಿಮಣಿ ದೀಪವೊಂದು ನೇತಾಡುತ್ತ ಮಂದ ಬೆಳಕು ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ತಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನವನ್ನೂ ಎಸರು ಬೇಳೆಯನ್ನೂ ಬಡಿಸಿ ಯಮುನಳನ್ನು ಊಟಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿಸಿದಳು ಘಾತಿಮಾ. ನಾಲ್ಕೈದು ತುತ್ತು ನುಂಗುವುದೇ ಮಹಾ ಪ್ರಯಾಸದ ಕೆಲಸವಾಯಿತು. ಕಂಠ ಉಬ್ಬಿ ಬಂದಿದ್ದಿತು. ಗಂಟಲಲ್ಲಿ ಅನ್ನವಿಳಿಯದಂತಾಗಿದ್ದಿತು. ರೈಲಿನ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತುಹೋಗುವದರಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನನ್ನು ಕರೆದು ತಂದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದಲೂ ಉಪಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಕುಟುಂಬದ ಬಗೆಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯುಕ್ತೆ ಬಂದು ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅವರು ತನಗೆ ಯಾರೋ, ತಾನು ಅವರಿಗೆ ಯಾರೋ! ಗುರುತಿಲ್ಲ, ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲ, ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಸ್ನೇಹವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರೀತಿ....ಕನಿಕರ....ಆತ್ಮೀಯತೆ !

“ ಉಣ್ಣುವಾ, ಉಣ್ಣು. ” ಘಾತಿಮಾ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬಲವಂತ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಯಮುನಳಿಗೆ ಆ ಕ್ಷಣಕ್ಕಂತೂ ತನ್ನ ದುಃಖವೆಲ್ಲ ಮರೆತು ಹೋಯಿತು. ಅನ್ನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಮೇಲಕ್ಕದ್ದಳು.

ಬಾಬುವು ಊಟ ಮಾಡಿ ಬೀಡಿಯೊಂದನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ ಸೇದುತ್ತ—
“ ಇಲ್ಲೇ ಆರಾಮಾಗಿ ಮಲಗಿರು ಯಮುನಾ. ಯಾವುದೂ ಚಿಂತಿ ಮಾಡಬ್ಯಾಡ ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಗಡೆ ಹೊರಟುಹೋದ.

ಮನ್ತಾಜಳ ಕಣ್ಣು ಭಾರವಾಗತೊಡಗಿದ್ದವು ಮಗಳನ್ನು ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿ ಘಾತಿಮಾ ತಾನೂ ಊಟ ಮುಗಿಸಿದಳು.

“ ಮಲಗುತ್ತೀಯಾ ಯಮುನಾ? ನಿದ್ದೆ ಬಂದಿಲ್ಲ ? ”

“ ಇಲ್ಲವ್ವ. ”

ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಬಂದೀತು ನಿದ್ದೆ ಅವಳಿಗೆ? ಒಂದು ತಾಸಿಗೆಮೊದಲು ತಾಸು ರೈಲು ಹಳಗಳಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ಪ್ರಾಣ ತ್ಯಜಿಸಲು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ದೃಶ್ಯವೇ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅವಳ ಬಗೆಗಣ್ಣಿನೆದುರಿಗೆ ಮೂಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಾಬು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈಗ ತಾನೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಲೇ ಹಾರಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು, ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಪಕ್ಷಿ. ಎಲ್ಲಿಗೆ? ಎಲ್ಲಿಗೆ?

ಮನ್ತಾಜಳ ಸಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಲೆಗಿಂಬು ಇರಿಸಿ ಘಾತಿಮಾ ಹೇಳಿದಳು: “ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಬಿಡವ್ವ. ನಾ ಹೊರಗಿನ ಖೋಲಿಯೊಳಗ ಇರುತ್ತೀನಿ ”

ಗೋಡೆಗಿದ್ದ ಚಿಮಣಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ನಡುವಿನ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಘಾತಿಮಾ ಹೊರಗಿನ ಕೊಟಡಿಗೆ ಹೋದಳು. ಮನ್ತಾಜಳ ಸಕ್ಕದಲ್ಲಿ ದೇಹವನ್ನೊರಗಿಸಿ ಯಮುನಾ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಿ ಬಿಟ್ಟಳು.

ಕೊಂಚ ಹೊತ್ತು ಹಾಗೆ ಕಳೆಯಿತು. ನಿದ್ದೆ ಬರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ ಯಮುನಳಿಗೆ. ಚಾಪೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮನೆ ಮಾಡಿದ್ದ ತಿಗಣೆಗಳು ಎದ್ದು ಬಂದು ಅವಳ ನೆತ್ತರನ್ನು ಕುಡಿಯತೊಡಗಿದುವು. ಸೊಳ್ಳೆಗಳೂ ದಾಳಿಗಾರಂಭಿಸಿದುವು. ಬಚ್ಚಲಿನಿಂದ ದುರ್ವಾಸನೆಯೆದ್ದು ಕೊಟಡಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಿತು. ಇಲಿಗಳ ಓಡಾಟಕ್ಕೂ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಅದಾವುದೂ

ಯಮುನಳ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಹೊರಗಡೆ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಕುಡುಕನೊಬ್ಬ ಧ್ವನಿ ಏರಿಸಿ ಅಶ್ಲೀಲವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದೂ ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಹೆಂಗುಸೊಬ್ಬಳು ಇನ್ನೂ ಅಶ್ಲೀಲವಾಗಿ ಬಯ್ಯುವುದೂ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ನಾಯಿಯೊಂದು ಬಗಳುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಯಾರೋ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾರೋ ನಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾರೋ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಂದು ಗಂಟೆ ಕಳೆದಿರಬಹುದು. ಹೊರಗಿನ ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿ ಘಾತಿಮನ ಜತೆಗೆ ಯಾರೋ ಮಾತನಾಡುವುದು ಕೇಳಬರತೊಡಗಿತು. ಅದು ಬಾಬು ವಿನ ಧ್ವನಿಯಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಯಾಕೆ ಬಾಗಿಲಾ ಹಾಕಿದ್ದೀ ಒಳಗಿಂದು?”

“ನಮ್ಮ ಪೈಕಿ ಒಬ್ಬಾಕಿ ಮಲಗಿದಾಳೆ.”

“ನಿಮ್ಮ ಪೈಕಿ? ನನಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಾಕಿ ಯಾವಾಕಿ ಬಂದಳಪ್ಪ? ನಮಗ ತೋರಿಸುವದಿಲ್ಲೇನು?”

“ಇವತ್ತು ಬ್ಯಾಡ. ಪಾಪ. ಆಕೆಗೆ ಬಹಳ ತ್ರಾಸ ಆಗ್ತೀ. ಗಾಡಿಯ ಮುಂದೆ ಬಿದ್ದು ಜೀವಾ ಕೊಡಾಕ ಹೋಗಿದ್ದಳಂತೆ. ಬಾಬ್ಯಾ ಉಳಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬಂದಾನೆ.”

“ವಯಸ್ಸೆಷ್ಟು ಘಾತಿಮಾ ಆಕೀದು?”

“ಇಪ್ಪತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಇದ್ದೀತು.”

“ಅರೆ! ಈ ವಯಸ್ಸಿನಾಗ ಯಾರಾದರೂ ತಾವಾಗೇ ಪ್ರಾಣಾ ಕಳೆ ಕೊಳ್ಳಾಕ ಹೋಗುತ್ತಾರೇನು! ನೋಡೂದಕ್ಕ ಹೆಂಗಿದಾಕೆ?”

“ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿರಿದಾಳೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಣ್ಣು. ಒಳ್ಳೆ ತುಂಬಿದ ಪ್ರಾಯ.”

“ತಲಿ ಗಲಿ ಕೆಟ್ಟಿತ್ತೋ ಏನು ಮಣ್ಣೋ. ಇಂಥಾಕಿ ಸಾಯಾಕ ಹೋಗೂದಂದರೇನು!”

“ಅಂಥಾ ಕಾರಣ ಏನಾರೆ ಇರಾಕಬೇಕು. ಸುಮ್ಮನುಮ್ಮನೆ ಯಾರು ಕಳಕೊಂತಾರ ಪ್ರಾಣಾ?”

“ಏನದು ಅಂಥಾ ಕಾರಣ?”

“ ಏನೋ ನನಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೊತ್ತಾಯ್ತು. ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ದೀಪ ಆರಿಸಲೇ ? ” ಎಂದು ಫಾತಿಮಾ ದೀಪ ಆರಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು. ಸಂಭಾಷಣೆಯೂ ಅಲ್ಲಿಗೇ ನಿಂತುಹೋಯಿತು.

ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಯಮುನಾಗೆ ಕೊಂಚ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ. ಫಾತಿಮಾನೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುವ ಆ ಗಂಡುಸು ಯಾರೆಂಬುದು ಆಕೆಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬಾಬುವಂತೂ ಅಲ್ಲ ಆತ. ಬಾಬುವೇ ಆ ಮನೆಯೊಡೆಯ, ಫಾತಿಮಾ ಆತನ ಹೆಂಡತಿ, ಮಮ್ಮಾಜಿ ಅವರ ಮಗಳು ಎಂದು ಆಕೆ ತಿಳಿದಿದ್ದಳು. ಕಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬಾಬು ಇಲ್ಲದಾಗ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಫಾತಿಮಳೊಂದಿಗೆ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವವನಾರೀತ ? ಇದೆಂಥ ವಿಚಿತ್ರ ?

ಬಾಬುವಿನ ಸಂಗಡ ತಾನು ಆ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಆಡಿಯಿರಿಸಿದಾಗ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯೆದುರಿಗೂ ಕುಳಿತು ಹರಟೆ ಕೊಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಂಗಳೆಯರು ! ನೀವು ನಾಲ್ಕು ಜನರು ಎದ್ದು ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರೊಳಿವು, ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಗಳು ಸಂಸಾರಸ್ಥರ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಡಗಡೆಗೋ ಬಲಗಡೆಗೋ ತೆಗೆದ ಬೈತಲೆ, ಹಣೆಯ ಮೇಲೂ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೂ ಸುತ್ತಿ ಬುತ್ತಿ ಬಾಚಿದ ತಲೆಗೂದಲು, ಆಟದ ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳಂತಿದ್ದ ಮುಖ, ಕೊಂಕೋಚವಿಲ್ಲದ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ವರ್ತನೆ. ಅಶ್ಲೀಲ ಮಾತು....ಗದ್ದಲ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕುಡುಕ....ಆತನನ್ನು ಬಯ್ಯು ಗದರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣು..... ಫಾತಿಮಳ ತೆಗೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡ ಈ ಮನುಷ್ಯ.... ”

ಯಾರಾಗಿರಬಹುದು ಈ ಫಾತಿಮಾ ? ಈ ಹೆಂಗುಸರೆಲ್ಲ ಸಂಸಾರಿಗಳಂತೆ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ.... ? ಯಾರು ಇವರು ? ಯಾರದು ಓಣಿ ?

ಸೂಳೆಯರೇ ? ಸೂಳೆಯರ ಓಣಿಯೇ ಇದು ?

ಈಮೊದಲೆಂದೂ ಯಮುನಾ ಸೂಳೆಯರ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದುದೂ ಒಂದೆರಡು ಸಲ, ಅಷ್ಟೆ. ಆದೂ ತೀತಾ ಚಿಕ್ಕವಳಿಗಾಗಿ. ದೊಡ್ಡವಳಾದ ಬಳಿಕ, ತಿಳಿವು ಬಂದ ಬಳಿಕ ನಗರಕ್ಕೆ ಬರುವುದರಬಳಿ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೂಳೆಯರ ಓಣಿಗೆ ಬರುವ ಮಾತಂತೂ ದೂರವೇ

ಉಳಿಯಿತು.

ಸೂಳೆಯರ ಓಣಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ಸೂಳೆಯ ರೆಂದರೆ ಯಾರೆಂಬುದು ಆಕೆಗೆ ಗೊತ್ತಿರದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೂಳೆಯ ಬಾಳಿನಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ದೈಲಿನ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಲು ಹೋಗಿದ್ದ ತಾನು ಮತ್ತೆ ಸೂಳೆಯರ ಪ್ರಸಂಚಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬೀಳುವಂತಾಯಿತಲ್ಲ! “ನನ್ನ ಕಾಡುವ ದೈವ ಹಿಂಗೆಲ್ಲಾ ಆಟ ಆಡುತ್ತಿರಬೇಕು.” ಎಂದುಕೊಂಡು ಮಮ್ತಾಜಳನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿದಳು.

ತೆರೆ: ಎರಡು.

ಬೆಳಗಾಯಿತು. ಮುದುಕಿ ದುರ್ಗವ್ವನ ದೊಡ್ಡ ಹುಂಜ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ನಿಮಿರಿಸಿ ಧ್ವನಿಯೆತ್ತಿ ಕೂಗಿತು. ಹಿಂಗಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ನಾಯಿಯು ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ವೈ ಜಾಡಿಸುತ್ತ ಮೇಲಕ್ಕೆ ದ್ದಿತು. ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಬೆಕ್ಕು ಮನೆಯ ಮೇಲ್ಕಟ್ಟಿನೊಳಗಿನಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದು ದುರ್ಗವ್ವನ ಹುಂಜವನ್ನಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು.

ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲೂ ತೆರೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಿನ್ನಪ್ಪನ ಅಂಗಡಿಯೂ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಿತು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಳೆಯರು ಸಿಡಿಸಿದ ಉಗುಳು ಓಣಿಯ ನೆಲಕ್ಕೆಲ್ಲ ಬಣ್ಣ ಬಳಿದಿದ್ದಿತು.

ಸೂರ್ಯೋದಯವಾದ ಒಂದು ಗಂಟೆಯ ತರುವಾಯ ದುರ್ಗವ್ವನ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದ ಪಿಚ್ಚನ್ನು ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಒರೆಸುತ್ತ ಆಕೆ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಂದು ನಿಂತಳು. ಎದುರಿಗಿನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಯಿಯನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಲಿದ್ದ ಬೆಕ್ಕು ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸೆಳೆಯಿತು. ಪಿಚ್ಚು ತೆಗೆಯುವುದನ್ನು ಮರೆತು ದುರ್ಗವ್ವ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಉರಿಯುತ್ತ— “ಬೆಳಗಾಗ ನಿನ್ನ ಮಾರೀನೇ ಕಾಣಿಸಬೇಕೇ ಹಡಬೆ! ನಿನ್ನೆಯೂ ಹೆಂಗೇ ಆಯ್ತು. ಇಡೀ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಚಿನ್ನಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರನೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಇವತ್ತೂ ಬರಿಗೈಯೋ ಏನೋ. ನಿನ್ನೆಒಯ್ಯ ಮಣ್ಣಾಗ ಹಾಕಲೀ....” ಎಂದು ಶಪಿಸುತ್ತಾ ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿ

ಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ಅದು ಒಂದೇಟೆಗೆ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಮನೆಯ ಮೇಲ್ಬಟ್ಟಿಗೆ ಹಾರಿ ಒಳಗಡೆ ನುಸುಳಿಕೊಂಡಿತು. ದುರ್ಗವ್ವ ಗೊಣಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಶೌಚ ಕೂಸದತ್ತ ತೆರಳಿದಳು.

ದುರ್ಗವ್ವನಿಗೆ ಅಂಥ ವಯಸ್ಸೇನೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಬಹಳವಾದರೆ ಐವತ್ತು ಇರಬಹುದು, ಅಷ್ಟೆ. ಆದರೂ ಆಕೆಯನ್ನು ಆ ಓಣಿಯವರೆಲ್ಲ 'ಮುದುಕಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಕೆ ಮುದುಕಿಯಾಗಿ ಕಾಣುವುದೂ ನಿಜವೆ. ಸಿಡುಬಿನ ಕಲೆಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಅವಳ ಮುಖದ ತುಂಬಾ ವೃದ್ಧಾಸ್ಪದ ಗೆರೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಹುಣ್ಣುಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ದೇಹದ ಚರ್ಮ ವೆಲ್ಲ ಬಣ್ಣಗೆಟ್ಟಿದೆ. ಕಣ್ಣುಗಳ ಶಕ್ತಿಯೂ ಕಡಮೆಯಾಗಿದೆ. ನಡೆದಾಡುವಾಗ ಬೆನ್ನು ಬಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೊಂದು ಶ್ರಮದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಾಗ ಉಸಿರು ವೇಗವಾಗಿ ಹೊರಡುತ್ತದೆ. ಆಗಾಗ ಕೆಮ್ಮು ಬರುತ್ತದೆ. ದುರ್ಗವ್ವ ಇನ್ನೂ ಜೀವಿಸಿರುವುದೇ ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯ—ಎಂದು ಅಲ್ಲಿನ ಹೆಂಗಳೆಯರೆಲ್ಲ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದುರ್ಗವ್ವನೇ ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಿರಿಯಳು ನೂತನ ಬಲು ಒರಟು. ಬೈಗಳಂತೂ ಆಕೆಯ ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೇ ಕಾಡು ಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಯಾರನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಬೇಕಾದರೂ “ಏ ಹೊಯ್ಯಾಲೀ, ಏ ಛಿಣಾಲೀ” ಎಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದು ಆಕೆಯ ಚಟ. ಅದೊಂದು ಚಟವೇ ಆಗಲಿ, ಅದರಲ್ಲೇನೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಓಣಿಯವರಿಗೆಲ್ಲ ಜಿನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ, ಆಕೆಯ ಬೈಗಳಿಗೆ ಕೊಂಚವೂ ಗಮನ ವೀಯದೆ ಎಲ್ಲರೂ ನಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಶೌಚಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ದುರ್ಗವ್ವ ನೇರವಾಗಿ ಫಾತೀಮಳ ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೆ ಫಾತೀಮಳೂ ಎದ್ದು ಒಲೆಯ ಮೇಲೆ ಚಹಕ್ಕೆ ಎಸರಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೊರಗಿನ ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಬು ಮಲಗಿ ಕೊಂಡು ಗೊರಕೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಲಿದ್ದ. ಒಳಗೆ ಮಮ್ತಾಜ್ ಇನ್ನೂ ನಿದ್ರೆ ಯಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಯನುನಾ ಆಗ ತಾನೆ ಎದ್ದು ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ದುರ್ಗವ್ವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಯಿರಿಸುತ್ತ—“ಇನ್ನೂ ಆರಾಮ ಮಲಗಿ ದಾಳಲ್ಲ ನಮ್ಮ ರಾಜಕುಮಾರಿ!” ಎಂದು ನುಡಿದು ಮಮ್ತಾಜಳ ಮುದ್ದು

ಮುಖವನ್ನು ಮಮತೆಯಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಎಡಗೈಯನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೂರಿ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡಳು. ಓಣಿಯವರನ್ನೆಲ್ಲ ಜೈಯುವ ದುರಗವ್ವ ಮಮ್ತಾಜಳೊಬ್ಬಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಜೈಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯನ್ನು ಕರೆಯುವಾಗ್ಗೆ “ ಛಿನಾಲಿ ” “ ಭೋಸಡಿ ” ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. “ ರಾಜಕುಮಾರಿ ” “ ರಾಣಿ ” ಎಂಬ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಹಾಗೆ ಕರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ದುರ್ಗವ್ವನ ಹಿರಿಮೆಯೇನೂ ಇರಲಾರದು. ಅದು ಮಮ್ತಾಜಳ ಮಹತಿ. ಎಂಥವರ ಹೃದಯದಲ್ಲೂ ಮೋಹ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥ ಮುದ್ದು ಬಾಲಕಿ ಆಕೆ. ಅವಳ ರೂಪು ಎಳೆಯ ಚಂದ್ರನಂತೆ. ಮಾತು ಅರಗಿಣಿಯಂತೆ. “ ಅನ್ವ ” “ ಅಕ್ಕ ” ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಗೆದ್ದು ಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ರೂಪಜೀವಿಗಳ ಆ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸುವ ಹೆಂಗಳೆಯರೇ ಹೆಚ್ಚು ಜನ. ಅಂತೆಯೆ, ಓಣಿಗಿಲ್ಲ ಒಬ್ಬಳೇ ಒಬ್ಬಳಾದ ಬಾಲಕಿ ಮಮ್ತಾಜ್ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಗಂಡುಸರಿಗೂ ಅಷ್ಟೆ. ಮಮ್ತಾಜ್ ಎಂದರೆ ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿ. ಮಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಿಯಕರ ಹೆಣಮ ಮಮ್ತಾಜಳಿಗೂ ಪ್ರೀತಿನ ಏನಾದರೊಂದು ತಿಂಡಿಯ ವಸ್ತು ತರುತ್ತಾನೆ. ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಮನೆಗೆ ಬರುವ ಫೋಲೀಸು ಹವಾಲ್ದಾರ ಮಮ್ತಾಜಳಿಗಾಗಿ ಆಗಾಗ ಅಟಿಗೆಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಹಣ್ಣುಹಂಪಲು, ಬೆಂಡು ಬತ್ತಾಸು, ಕನ್ನಡಿ ಬಾಚಣಿಗೆ; ಮಮ್ತಾಜಳಿಗೆ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ.

“ ಇನ್ನೂ ಮಲಗಿದಾಕಲ್ಲ ನಮ್ಮ ರಾಜಕುಮಾರಿ ! ” ಎಂದು ದುರ್ಗವ್ವ ನುಡಿಯುತ್ತಲೂ ಮಮ್ತಾಜ್ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದಳು. “ ಯಾರು ಅಜ್ಜಿ ಬಂದಾಳೆನು ! ಏನಜ್ಜಿ, ಇಷ್ಟು ಲಗು ಎದ್ದಿಯೇನು ? ” ಎನ್ನುತ್ತ ಮೇಲಕ್ಕೈದ್ದು ದುರ್ಗವ್ವನ ಬಳಿ ಬಂದು ಆಕೆಂಟು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೇರಿ ಕುಳಿತಳು.

ಮಮ್ತಾಜಳ ತಲೆಯನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತ ದುರ್ಗವ್ವ ಯಮುನಳ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿ— “ ಏನವ್ವ, ನೆಟ್ಟಗ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡಿದಿಯಾ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ನಿದ್ದೆ ? ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಯಮುನಳಿಗೆ ಕೊಂಚವೂ ನಿದ್ದೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಗಿನ ಕೊಟಿಡಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಚಲನವಲನಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ, ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತ ಇರುಳನ್ನು ಕಳೆದಿದ್ದಳು. ಘಾತಿಸು

ಕೊಂದಿಗೆ ಮಲಗಿದ್ದವನು ಎರಡುತಾಸುಗಳ ತರುವಾಯ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದ. ಆಮೇಲೆ ಒಂದು ತಾಸು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಬಾಬು ಮತ್ತೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮಲಗಿದುದು ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದಿತು. “ಇವತ್ತು ಏನಾರೆ ಸಿಕ್ಕಿತೇನು?” ಎಂದು ಪಿಸುದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ್ದಳು ಘಾತಿಮಾ. - “ಅಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ಮ್ಯಾಲ ಸಿಟ್ಟಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತೈತಿ. ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಿಂದ ಒಂದು ಪೈಯೂ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ,” ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಹೇಳಿ ಬಾಬು ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದ. ಅವರು ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದೇನೂ ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಯಮುನಳಿಗೆ. ಅಂಥ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಬು ಹೊರಗಡೆ ಅಲೆಯುವುದೇಕೋ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಹತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಯಾವೂರಾಕೆ ಈ ಹುಡುಗಿ?” ಅದು ದುರ್ಗವ್ವನ ಪ್ರಶ್ನೆ.

“ನನಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಯಾವೂರವ್ವ ನಿನ್ನದು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು ಘಾತಿಮಾ.

“ಇಲ್ಲೇ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ.”

“ಬಾಬ್ಯಾ ಇನ್ನೂ ಬಿದ್ದೇ ಇದಾನಲ್ಲ?” ಎಂದಳು ದುರ್ಗವ್ವ.

“ನಿದ್ದೆ ಮಾಡಲಿ ಬಿಡು ಪಾಪ. ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾದ ಮ್ಯಾಲ ಬಂದಾನ,” ಎಂದಳು ಘಾತಿಮಾ.

ಆವರು ಚಹ ಕುಡಿಯುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಮಲ್ಲಿ, ಸಾವಿತ್ರಿ, ಭಾಗೀರಥಿ, ಯಶೋದಾ ಒಳಗೆ ಬಂದರು. ಮುನ್ನಾ ದಿನದ ರಾತ್ರಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಆಕೆಯ ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಲೆಂದೇ ಅವರೆಲ್ಲ ಬಂದುದು.

“ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟೇ ಚಹ ಕುಡಿದಿರೇನು?” ಎಂದು ಹುಸಿಮುನಿಸಿ ನಿನದ ನುಡಿದಳು ಮಲ್ಲಿ. ಆಕೆಗೆ ಮೂವತ್ತು ಮೂವತ್ತೈದು ವರ್ಷವಾಗಿರಬಹುದು. ಕಣ್ಣು ಮೂಗಿನಿಂದ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದ್ದಳು. ಮುಖ ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡಿತ್ತಾದರೂ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದ ತೆಂಬುದನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ ಎಣ್ಣೆಯ ಬಣ್ಣದ ತೋಳುಗಳು. ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೈಗಳು. ರಕ್ತದ ಅಭಾವದಿಂದ ಒಣಗಿದ್ದರೂ ತಾಂಬೂಲದಿಂದ ಕಳೆಗೊಂಡ ತುಟೆಗಳು. ಕೆನ್ನೆಗಳೆರಡೂ ಒಳನೇರಿದ್ದುವಾದರೂ ಆಕೆ ನಕ್ಕಾಗ ಒವುಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಓಣಿಯ ಹೆಂಗಕೆ

ಯರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಚೆಲುವೆಯೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದಿತು ಮಲ್ಲಿಗೆ. ಅಂತೆಯೇ, ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೈಲವಾನನಾಗಿದ್ದ ಹಣವು ಅವಳನ್ನು ಪ್ರೇಯಸಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದುದು.

“ಹೊಟೇಲಿನಾಗ ಚಾ ಹೇಳಿ ಬಾ ಹೋಗು ಮುದುಕಿ,” ಎಂದು ದುರ್ಗವ್ವನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಮಲ್ಲಿ ಯಮುನಳ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ, “ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಆಕೆ ತನ್ನ ಹೆಸರು ಹೇಳುತ್ತಲೂ— “ಹೆಸರೇನೋ ಚಂದ ಐತಿ. ನಿನಗೇನಾಗಿತ್ತು ಗಾಡಿಯ ಮುಂದೆ ಬೀಳಾಕ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಮುನ್ನಾದಿನ ರಾತ್ರಿ ತಮ್ಮ ಓಣಿಗೆ ಬಂದ ಹುಡುಗಿ ರೈಲಿನ ಬುಡಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಳೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಅಷ್ಟೇ ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದಿತು.

ಓಣಿಯ ಸನಿಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಹೋಟೆಲಿನಿಂದ ಚಹ ಬಂದಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕೈದು ಜನ ಹೆಂಗಳೆಯರು ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಚಹ ಕುಡಿದು ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲುತ್ತ ಕುಳಿತರು.

“ಹೂಂ, ಹೇಳಲ್ಲ? ಗಾಡಿಯ ಕೆಳಗ ಬೀಳುವಂಥ ಪ್ರಸಂಗ ಏನು ಬಂತು ನಿನಗೆ?” ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದಳು ಮಲ್ಲಿ.

“ಹೇಳವ್ವ. ಕೇಳೋಣು.” ಘಾತಿಮಳೂ ದನಿಗೂಡಿಸಿದಳು.

ಬಾಬುವಿಗೂ ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆತ ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಒರಗಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಒಂದು ಬೀಡಿ ಹೊತ್ತಿಸಿ ಹೊಗೆಯನ್ನೆಳೆಯುತ್ತಲಿದ್ದ.

ಒಳಗಿನ ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿ ಯಮುನಾ ತನ್ನ ಕತಿ ಹೇಳಲು ಮೊವಲು ಮಾಡಿದ್ದಳು.

“ನನ್ನ ಮುದುವೆ ಆದಾಗ ನಾನಿನ್ನೂ ಸಣ್ಣವಳು. ಎಂಟೋ ಒಂಭತ್ತೋ ವಯಸ್ಸು. ಆಗ ನನಗೇನೂ ತಿಳಿತಿರಲಿಲ್ಲ....”

ತೆರೆ: ಮೂರು.

ಯಮುನಾಗೆ ಮುದುವೆಯಾದಾಗ ಆಕೆಯಿನ್ನೂ ಸಣ್ಣವಳು. ಎಂಟೋ ಒಂಭತ್ತೋ ಇರಬಹುದು ವಯಸ್ಸು. ಆಗ ಆಕೆಗೇನೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕೊಂಡಿಗೆ ಮಲಗಿದ್ದವನು ಎರಡುತಾಸುಗಳ ತರುವಾಯ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದ. ಆಮೇಲೆ ಒಂದು ತಾಸು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಬಾಬು ಮತ್ತೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮಲಗಿದುದು ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದಿತು. “ಇವತ್ತು ಏನಾರೆ ಸಿಕ್ಕಿತೇನು?” ಎಂದು ಪಿಸುದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ್ದಳು ಘಾತಿಮಾ. - “ಆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ಮ್ಯಾಲ ಸಿಟ್ಟಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತೈತಿ. ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಿಂದ ಒಂದು ಸೈಯೂ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ,” ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಹೇಳಿ ಬಾಬು ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದ. ಅವರು ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದೇನೂ ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಯಮುನಳಿಗೆ. ಅಂಥ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಬು ಹೊರಗಡೆ ಅಲೆಯುವುದೇಕೋ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಹತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಯಾವೂರಾಕೆ ಈ ಹುಡುಗಿ?” ಅದು ದುರ್ಗವ್ವನ ಪ್ರಶ್ನೆ.

“ನನಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಯಾವೂರವ್ವ ನಿನ್ನದು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು ಘಾತಿಮಾ.

“ಇಲ್ಲೇ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ.”

“ಬಾಬ್ಯಾ ಇನ್ನೂ ಬಿದ್ದೇ ಇದಾನಲ್ಲ?” ಎಂದಳು ದುರ್ಗವ್ವ.

“ನಿದ್ದೆ ಮಾಡಲಿ ಬಿಡು ಪಾಪ. ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾದ ಮ್ಯಾಲ ಬಂದಾನ,” ಎಂದಳು ಘಾತಿಮಾ.

ಅವರು ಚಹ ಕುಡಿಯುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ವಲ್ಲಿ, ಸಾವಿತ್ರಿ, ಭಾಗೀರಥಿ, ಯಶೋದಾ ಒಳಗೆ ಬಂದರು. ಮುನ್ನಾ ದಿನದ ರಾತ್ರಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಆಕೆಯ ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಲೆಂದೇ ಅವರೆಲ್ಲ ಬಂದುದು.

“ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟೇ ಚಹ ಕುಡಿರೇನು?” ಎಂದು ಹುಸಿಮುನಿಸಿ ನಿಂದ ನುಡಿದಳು ಮಲ್ಲಿ. ಆಕೆಗೆ ಮೂವತ್ತು ಮೂವತ್ತೈದು ವರ್ಷವಾಗಿರಬಹುದು. ಕಣ್ಣು ಮೂಗಿನಿಂದ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದ್ದಳು. ಮುಖ ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡಿತ್ತಾದರೂ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದಿತೆಂಬುದನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ ಎಣ್ಣೆಯ ಬಣ್ಣದ ತೋಳುಗಳು. ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೈಗಳು. ರಕ್ತದ ಅಭಾವದಿಂದ ಒಣಗಿದ್ದರೂ ತಾಂಬೂಲದಿಂದ ಕಳೆಗೊಂಡ ತುಟಿಗಳು. ಕೆನ್ನೆಗಳೆರಡೂ ಒಳಸೇರಿದ್ದವಾದರೂ ಆಕೆ ನಕ್ಕಾಗ ಏವುಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಓಣಿಯ ಹೆಂಗಳೆ

ಯರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಜಿಲುವೆಯೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದಿತು ಮಲ್ಲಿಗೆ. ಅಂತೆಯೇ, ಒಂದು ಕಾಳುಕೈ ಸೈಲವಾನನಾಗಿದ್ದ ಹಣನು ಅವಳನ್ನು ಪ್ರೇಯಸಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದುದು.

“ಹೊಟೇಲಿನಾಗ ಜಾ ಹೇಳಿ ಬಾ ಹೋಗು ಮುದುಕಿ,” ಎಂದು ದುರ್ಗವ್ವನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಮಲ್ಲಿ ಯಮುನಳ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ, “ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಆಕೆ ತನ್ನ ಹೆಸರು ಹೇಳುತ್ತಲೂ— “ಹೆಸರೇನೋ ಚಂದ ಐತಿ. ನಿನಗೇನಾಗಿತ್ತು ಗಾಡಿಯ ಮುಂದೆ ಬೀಳಾಕ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಮುನ್ನಾದಿನ ರಾತ್ರಿ ತಮ್ಮ ಓಣಿಗೆ ಬಂದ ಹುಡುಗಿ ರೈಲಿನ ಬುಡಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಳೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಅಷ್ಟೇ ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದಿತು.

ಓಣಿಯ ಸನಿಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಹೋಟೆಲಿನಿಂದ ಚಹ ಬಂದಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕೈದು ಜನ ಹೆಂಗಳೆಯರು ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಚಹ ಕುಡಿದು ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ಹಾರಿಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲುತ್ತ ಕುಳಿತರು.

“ಹೂಂ, ಹೇಳಲ್ಲ? ಗಾಡಿಯ ಕೆಳಗ ಬೀಳುವಂಥ ಪ್ರಸಂಗ ಏನು ಬಂತು ನಿನಗ?” ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದಳು ಮಲ್ಲಿ.

“ಹೇಳವ್ವ. ಕೇಳೋಣು.” ಫಾತಿಮೆಳೂ ದನಿಗೂಡಿಸಿದಳು.

ಬಾಬುವಿಗೂ ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆತ ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಒರಗಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಒಂದು ಬೀಡಿ ಹೊತ್ತಿಸಿ ಹೊಗೆಯನ್ನೆಳೆಯುತ್ತಲಿದ್ದ.

ಒಳಗಿನ ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿ ಯಮುನಾ ತನ್ನ ಕತೆ ಹೇಳಲು ಮೊವಲು ಮಾಡಿದ್ದಳು.

“ನನ್ನ ಸುದುವೆ ಆದಾಗ ನಾನಿನ್ನೂ ಸಣ್ಣವಳು. ಎಂಟೋ ಒಂಬತ್ತೋ ವಯಸ್ಸು. ಆಗ ನನಗೇನೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ....”

ತೆರೆ: ಮೂರು.

ಯಮುನಾಗೆ ಮದುವೆಯಾದಾಗ ಆಕೆಯಿನ್ನೂ ಸಣ್ಣವಳು. ಎಂಟೋ ಒಂಬತ್ತೋ ಇರಬಹುದು ವಯಸ್ಸು. ಆಗ ಆಕೆಗೇನೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮದುವೆಯ ಅರ್ಥವೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮದುವೆಯೆಂದರೆ ಅದೂ ಒಂದು ಆಟವೆಂದೇ ಆಕೆಯ ತಿಳಿವಳಿಕೆ. ಓರಿಗೆಯ ಬಾಲ-ಬಾಲಕಿಯರೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ ಆಗಾಗ ಮದುವೆಯಾಟ ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಮುನಳೇ ಮದುವಣಿ ಗಿತ್ತಿ. ಗೌಡರ ಆಳುಮಗ ರಾಮ ಮದುವಣಿಗ. ದನ ಮೇಯಿಸಲು ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗಲೂ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಅವರು ಆ ಆಟವನ್ನಾಡಿದ್ದರು. ರಾಮ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಪಾವುಡಕ್ಕೂ ಯಮುನಳ ದಟ್ಟಿಸೀರಿಯ ಸೆರಿಗಿಗೂ ಗಂಟು ಹಾಕಿ ಅವರು ಗಂಡಹೆಂಡಿರೆಂದು ಸಾರಿ ಕೈತಟ್ಟಿ ಕೇಕೆ ಹಾಕಿದ್ದರು ದನಗಾಹಿಗಳು. ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಕಾರೆಹಣ್ಣು, ಬೋರೆ ಹಣ್ಣುಗಳ ನ್ನಾಯ್ದು ಮದುವೆಯೂಟ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ರಾಮನೇ ತನ್ನ ಗಂಡ. ತಾನು ಆತನ ಹೆಂಡತಿ ಎಂದು ಯಮುನಾ ಭಾವಿಸಿದ್ದಳು. ರಾಮ ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸಿದ್ದನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಆತ ಆಕೆಗಿಂತ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ದೊಡ್ಡವ. ಮದುವೆಯಾಗದಲ್ಲಿ ಗಂಡಹೆಂಡಿರಾದವರು ನಿಜಕ್ಕೂ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರಾಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ತಿಳಿವು ಆತನಿಗಿದ್ದರೂ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಮದುವೆಗೆ ಮೊದಲು ಹೆದಿನೈದು ದಿನಗಳಿಗೆ ಹಿಂದೆ ನಿಶ್ಚಯ ಕಾರಣ ಕ್ಕಾಗಿ ಗಂಡಿನ ಕಡೆಯವರು ಬಂದಾಗಲೇ ಯಮುನಾ ಅತ್ತು ಕೆರೆದು ರಂಬಾಟ ಮಾಡಿದ್ದಳು. “ನಿನ್ನ ಮದುವೆಯಾಗುವೈತಿ. ಅದಕ್ಕೇ ಚಿಕ್ಕಳ್ಳಿಯಿಂದ ಬೀಗರು ಬಂದಾರ,” ಎಂದು ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಯಲ್ಲವ್ವ ಹೇಳಿದಾಗ ಯಮುನಳಿಗೆ ವಿಪರೀತ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದಿತು. “ಚಿಕ್ಕಳ್ಳಿಯವರಾಕ ಬರು ತಾರ? ನಾ ಯಾರನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ,” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಯಲ್ಲವ್ವ ಮೆಲುನಗೆ ಬೀರಿ— “ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮ್ಯಾಲ ಮದುವೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲಂದರ ನಡಿದೀತೇನೇ? ಆಗಾಕ ಬೇಕಾಗುತ್ತೈತಿ,” ಎಂದು ನುಡಿದಾಗ ಯಮುನಾ— “ನನ್ನ ಮದುವೆ ಆಗ ಆಗೈತಲ್ಲ ರಾಮನ ಕೂಡ,” ಎಂದು ದಿಟ್ಟಿತನದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಯಲ್ಲವ್ವ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕು, ಯಮುನಳ ತಾಯಿ ಗಂಗವ್ವನನ್ನು ಕೂಗಿ ಕರೆದು— “ನೋಡೇ ಗಂಗವ್ವ, ನಿನ್ನ ಮಗಳು ಚಿಕ್ಕಳ್ಳಿಯವನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ ಅಂತಾಳ. ಯಾಕೇ ಅಂತ ಕೇಳಿದರೆ, ರಾಮನ ಸಂಗಡ ಆಗ ಆಗೈತೆಲ್ಲ ಮದುವೆ, ಅಂತಾಳ!” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಿದ್ದುಬಿದ್ದು ನಕ್ಕಿದ್ದಳು. ಗಂಗವ್ವನೂ ನಗುತ್ತ—

“ ಇದಕೇನು ತಿಳಿತ್ತೈತಿ ಬಿಡೇ. ಜೋಟುದ್ದ ಹುಡುಗಿ. ಆಟದಾಗ ಆದ ಮಗುವಿಯೇ ಮದುವೆ ಅಂತ ತಿಳಿದಾಳೆ,” ಎಂದು ನುಡಿದಿದ್ದಳು. ತಾಯಿಯ ಮಾತಿನಿಂದಾಗಿ ಯಮುನಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದಿತು. ಆಕೆ ನಗುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿದ್ದಿತು. “ ನಾನು ರಾಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನಾರನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ,” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಧ್ವನಿ ತೆಗೆದು ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ನಿಶ್ಚಯ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಚಿಕ್ಕಳ್ಳಿಯಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ಬೀಗರೂ ಆ ಹಟವನ್ನು ಕಂಡು ಹೊಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಕ್ಕಿದ್ದರು.

ಅದೇ ರಾತ್ರಿ ನಿಶ್ಚಯಕಾರಣ ನಡೆದುಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಹಳ್ಳಿಯವರೆಲ್ಲ ಬೆಲ್ಲ ತಿಂದು, ಬಾಯಿ ಸಿಹಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಕಾರಣದ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇವಿಗೆ ಪಾಯಸ ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದಿತು. ದುಃಖ-ಕೋಪಗಳಿಂದಾಗಿ ಯಮುನಳಿಗೆ ಪಾಯಸ ರುಚಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬುತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ದನ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಹೋದ ಬಳಿಕ ನಡೆದ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲ ರಾಮನಿಗೆ ವರದಿ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು.

“ ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಳ್ಳಿಯವನು ಮದುವೆ ಮಾಡತಾರಂತೆ ನೋಡೋ ರಾಮನಾ. ”

ರಾಮನಿಗೂ ಆ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದಿತು. ನಿಶ್ಚಯಕಾರಣದ ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ಆತನೂ ತಿಂದಿದ್ದನಲ್ಲ ?

“ ನನಗೂ ನಿನಗೂ ಅಗಲೆ ಮದುವೆ ಆಗಿಲ್ಲೇನು ? ನಾವು ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಅಲ್ಲೇನು ? ಮತ್ತೆ ಹ್ಯಾಂಗ ನನ್ನ ಬ್ಯಾರೆಯವನು ಮಾಡಿಕೊಡು ತಾರ ? ” ಎಂದು ಅಳುತ್ತಳುತ್ತ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದಳು ಯಮುನಾ.

ರಾಮ ಆಕೆಯನ್ನು ಸಂತವಿಸಿ— “ ಅದು ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾಡಿಕೊಡುತಾರೇಳು. ನನ್ನ ಹೆಂಡತೀನ ಬ್ಯಾರೆಯವರಿಗೆ ಕೊಡಾಕ ಬಿಡತೇನೇನು ನಾ ? ನೀ ಏನೂ ಚಿಂತಿ ಮಾಡಬ್ಯಾಡ. ಸುಮ್ಮನಿರು,” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದ. ಆ ಮಗುವಿನ ದುಃಖವನ್ನು ದೂರಗೊಳಿಸಲೆಂದೇ ಆತ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು. ಮದುವೆಯನ್ನು ತಡೆಯುವ ಶಕ್ತಿ ತನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ, ಇನ್ನು ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಯಮುನಾ ಚಿಕ್ಕಳ್ಳಿಯ ಭೀಮನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗುವಳು— ಎಂಬುದೆಲ್ಲ ಆತನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಿತು. ತಾವು ಅಡುತ್ತಿದ್ದ ಆಟವನ್ನೇ ನಿಜವಾದ ಮದುವೆಯೆಂದು

ಭಾವಿಸಿದ್ದ ಆ ಬಾಲಕಿಯ ಅಜ್ಜಾನದ ಬಗೆಗೆ ಆತನಿಗೆ ಒಳಗೊಳಗೇ ನಗೆಯೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು.

“ನನ್ನ ಹೆಂಡತೀನ ಬ್ಯಾರಿಯವರಿಗೆ ಕೊಡಾಕ ಬಿಡತೇನೇನು ನಾ?” ಎಂದು ರಾಮ ಎದೆತಟ್ಟಿಕೊಂಡುಹೇಳಿದ್ದರೂ ಮದುವೆ ನಡೆದುಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಮದುವೆಯ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಯಮುನಾ ಆಗಾಗ ಆಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು. ಮದುವೆ ಮುಗಿದ ತರುವಾಯ ತಂದೆತಾಯಿಗಳೊಡನೆ ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವಾಗಲೂ ಅವಳ ಅಳು ನಿಂತಿರಲಿಲ್ಲ. “ನಿನಗೇನು ಧಾಡಿಯಾಯಿತೇ ಅಳೂದಕ್ಕು? ಯಾರು ಸತ್ತರು?” ಎಂದು ಹೊಳೆಪ್ಪ ಮಗಳಿಗೆ ಸಿಟ್ಟುಮಾಡಿ ಗದರಿಸಿದ್ದ. “ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹೆಣ್ಣು ಹೀಗೆಲಾ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಬಾರದವ್ವ. ಚಲೋದಲ್ಲ,” ಎಂದು ತಾಯಿ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಯಮುನಳ ಅಳು ನಿಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದಾಗ ಆತನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು, ಯಮುನಾ.

“ನೀ ಆಗಗೊಡುವದಿಲ್ಲಂತ ಹೇಳಿದರೂ ಆಗಿ ಹೋಯ್ತಲ್ಲ ರಾನಾ? ನೀ ಯಾಕ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಿ?”

“ನಾಯೇನ ಮಾಡಲಿ ಯಮುನೀ?”

“ನೀ ಗಂಡ ಆಗಿ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತೀನ ಬ್ಯಾರಿಯವರಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವಾಗ ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಕೇನು?”

“ನಿನಗ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ ಯಮುನೀ. ನಾವು ಗಂಡಹೆಂಡರಾದದ್ದು ಆಟದಾಗ. ನಮ್ಮ ಮದುವೆ ಏನೂ ನಡದಿಲ್ಲ.”

ಯಮುನಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ದುಃಖವುಕ್ಕೇರಿ ಬಂದಿದ್ದಿತು. ಅದರೊಡನೆ ರಾಮನ ಬಗೆಗೆ ಕೋಪವೂ ಬಂದಿದ್ದಿತು. ಆತನನ್ನು ದೂರ ತಳ್ಳುತ್ತ—
“ಆಟ ಅಂತ ಆಟ. ಮದುವೆ ಆಗೇ ಇಲ್ಲಂತೆ. ನೀ ಇಂಥಾವ ಅಂತ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತಿದ್ದರ ನಿನ್ನ ಎಂದೆಂದೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ನಾ. ನಡೀ ಹೋಗು ನನ್ನ ಸಂಗಡ ವಾತಾಡಬ್ಯಾಡ. ಇಂದಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾಲಾ ಫೂ ಬಿಟ್ಟೇನಿ,” ಎಂದು ನುಡಿದು ಆತನಿಂದ ದೂರ ಹೋಗಿದ್ದಳು.

ಮುಂದೆ ಎಂಟು ಹತ್ತು ದಿನ ಆಕೆ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ರಾಮನೇ ಮಾತನಾಡಿಸಲು ಬಂದರೆ ಮುಖ ತಿರುವಿಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ದನಗಳನ್ನು ಮೇಯಲು ಬಿಟ್ಟು ಗಿಡದ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಹರಳುಗಳ ಆಟನಾಡುವಳು. ನಡುಹಗಲಿನ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬುತ್ತಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಊಟ ಮಾಡುವಾಗಲೂ ರಾಮನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದನ ಕಾಯುವ ಇತರ ಹುಡುಗ ಹುಡುಗಿಯರೊಂದಿಗೆ ನಗುತ್ತ ಮಾತನಾಡಿದರೂ ರಾಮನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿಯೂ ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕೆಲವು ದಿನ ಹೀಗೆ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ, ಒಂದು ದಿನ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದೊಂದು ಹಾವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಯಮುನಾ ಹೆದರಿ ಆಕ್ರೋಶ ಮಾಡುವದನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಮ ಧಾವಿಸಿಬಂದು ದೊಡ್ಡ ದೊಂದು ಕಲ್ಲನ್ನೆತ್ತಿ ಆ ಹಾವನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾರಿದ. ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದ ಯಮುನಾ ಆತನ ಬಳಿ ಬಂದು ಆತನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ನಿಂತಳು. ಕೆಲವು ದಿನ ತಡೆದು ನಿಂತ ಮಾತು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

“ ಈ ಕೆಟ್ಟ ಹಾವು ನನ್ನ ಕಡಿದೇ ಬಿಡುತ್ತಿತಂತೆ ಅಂಜಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ನೀ ಎಲ್ಲಿದ್ದೀಯೋ ರಾಮ, ಎಷ್ಟು ಲಗೂ ಬಂದಿ? ”

“ ನೀ ಒದರುನದನ್ನು ಕೇಳಿ ಓಡಿ ಬಂದಿವಿ. ಇಕಾ, ಈ ಹೆಣ್ಣು ತಿನ್ನು, ” ಎಂದು ನುಡಿದು ರಾಮ ಬೋರೆಯ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಆಕೆಗೆ ಕೊಟ್ಟ.

“ ಇನ್ನು ಮ್ಯಾಲ ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ದೂರ ಹೋಗಬ್ಯಾಡ ರಾಮ. ನನ್ನ ಹತ್ತರಲೇ ಇರು. ” ಎಂದಳು ಯಮುನಾ.

“ ನೊದಲಿಂದಲೂ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದೆವಲ್ಲ. ನೀನೇ ನನ್ನ ಪಾಲಾ ಫೂ ಬಿಟ್ಟಿ. ”

“ ಇನ್ನು ಮ್ಯಾಲ ಹಾಂಗ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ ರಾಮ. ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ದೂರ ಹೋಗಬ್ಯಾಡ. ಹಾವು ಚೇಳು ಅಂದರೆ ನನಗೆ ಬಹಳ ಅಂಜಿಕೆ. ”

“ ಅವೇನು ಮಾಡತಾವೇಳು. ಒಂದು ಕಲ್ಲು ಒಗೆದರೆ ಕಿಸಿದು ಬೀಳತಾವ. ”

“ ಒಗೆಯುವವರಾರು ? ನೀನೇ. ರಾಮ, ನೀ ಹೀಗೂ ನನ್ನ ಸಂಗಡಲೇ ಇರಬೇಕಪ್ಪ. ”

ಗಿಡದ ಬೊಡ್ಡೆಗೆ ದೇಹಗಳನ್ನೊರಗಿಸಿ ಇಬ್ಬರೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು.

“ ಸಂಗಡಲೇ ಇರಬೇಕೆಂದರ ಹೆಂಗಾದೀತು ಯಮುನೀ ? ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆ ನೀ ಗಂಡನ ಮನಿಗೆ ಹೋಗುವಾಕೆ. ಆಗ ನಾನೂ ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ಬರೂದಕ್ಕಾಗುತ್ತೇನೇ ? ”

“ ಗಂಡನ ಮನಿಗೆ ? ”

“ ಹೌದು ಮತ್ತೆ ! ಬಹಳ ಅಂದರ ಇನ್ನೆರಡು ಮೂರು ವರುಷ ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದೀ. ಆಮ್ಯಾಲ ಹೋಗಾಕಕ ಬೇಕಲ್ಲ ? ”

“ ನಾಯೇನೂ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ, ” ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಾ ಕೆನ್ನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಳು.

“ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲಂದರೂ ಕೇಳುವವರಾರೇ ಹುಚ್ಚೀ. ಹೋಗಾಕಕ ಬೇಕಾಗುತ್ತೇತಿ. ಗಂಡ ಬಂದು ಕರಕೊಂಡೇ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ”

“ ಅಂದರೆ ? ಚಿಕ್ಕಳ್ಳಿಯವಗ ನನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಖರೆ ಏನು ? ” ಎಂದು ತಬ್ಬಿಬಿಟ್ಟು ಕೇಳಿದಳು ಯಮುನಾ.

“ ಖರೆ. ಇನ್ನು ಮ್ಯಾಲ ಅವನೇ ನಿನ್ನ ಗಂಡ. ನೀ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ. ”

“ ಮತ್ತೆ ನೀ ? ”

“ ನಾ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ನನಗೂ ನಿನಗೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲ. ”

“ ನಾ ನಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವದಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿಗೂ, ” ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತ ಯಮುನಾ ಬಿಕ್ಕುತೊಡಗಿದಳು.

ತೆರೆ: ನಾಲ್ಕು.

ಎರಡು ವರುಷ ಕಳೆದಿದ್ದವು.

ಯಮುನಾ ಹನ್ನೊಂದು ವರುಷದವಳಾಗಿದ್ದಳು.

ರಾಮ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರುಷದವನಾಗಿದ್ದ.

ಎರಡು ವರುಷಗಳ ಅವಧಿ ಯಮುನಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಸ್ಪಂಟು ಮಾಡಿದ್ದಿತು. ಪ್ರಪಂಚದ ಬಗೆಗೆ, ಪ್ರಾಸಂಗಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗೆ

ಅವಳಲ್ಲಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ತಿಳಿವು ಮೂಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಚಿಕ್ಕಳ್ಳಿಯ ಭೀಮಣ್ಣ ನೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಮದುವೆಯಾದುದು ಸತ್ಯಸಂಗತಿ, ಇನ್ನು ಕೆಲವೇ ವರುಷಗಳ ತರುವಾಯ ತಾನು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಬಾಳುವೆ ನಡೆಸಬೇಕಾಗುವುದು ಎಂಬುದೆಲ್ಲ ಆಕೆಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದಿತು. ಚಿಕ್ಕಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಇಷ್ಟ ಆಕೆಗೆ ಕೊಂಚವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. “ಇದನ್ನು ಏನಾರೆ ಮಾಡಿ ತಪ್ಪಿಸು ದೇವರೇ! ಎಂದು ಆಕೆ ದಿನವೂ ಭರಮದೇವರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಈಚೆಗೆ ಕೆಲ ದಿನಗಳಿಂದ ರಾಮ ತೋಟದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ್ದ. ಆತ ದೊಡ್ಡವನಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಗೌಡರು ದನಕಾಯುವ ಕೆಲಸದಿಂದ ಆತನನ್ನು ತೋಟದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿ ದನಗಳಿಗಾಗಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದ್ದರು.

ಎಷ್ಟೋ ವರುಷಗಳ ವರೆಗೆ ದಿನವೂ ರಾಮನೊಂದಿಗೆ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಅಲೆ ದವಳು ಯಮುನಾ. ಆತ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಬರದೆ ತೋಟದಲ್ಲೊಳಿದ ದಿನ ಆತನಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಬಂದ ಹುಡುಗನನ್ನು ಕಂಡು— “ಯಾಕೋ, ರಾಮನ್ಯಾಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. “ಅವನ್ನ ತೋಟದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದಾರ,” ಎಂದು ಆ ಹುಡುಗ ಹೇಳಿದಾಗ— “ಹಂಗಾದರ ಇನ್ನುವ್ಯಾಲ ಅವ ದನ ಕಾಯೂದಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳಾಕೆ. “ಇನ್ನುವ್ಯಾಲ ನಾನೇ ಬರುತ್ತೀನಿ,” ಎಂದು ನುಡಿದು ಆ ಹುಡುಗ ಸುಮ್ಮನಾದ. ಆ ದಿನ ವೆಲ್ಲ ಯಮುನಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ಆಯಿತು. ಏನೋ ಕಳವಳ ಎದೆಯಲ್ಲಿ. ನಡುಹಗಲಿನ ಊಟವೂ ಅಂದು ಅವಳಿಗೆ ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮೇಲೆ ಎಂಟು ಹತ್ತು ದಿನಗಳ ವರೆಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂಜೆಗತ್ತಲು ಪಸರಿಸುವ ವೇಳೆಗೆ ದನಗಳನ್ನಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಗುಡ್ಡದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ಹಳ್ಳದ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ಗೌಡರ ತೋಟದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ರಾಮನನ್ನು ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಳು. ಆತನ ಹೆಸರಿತ್ತಿ ಕೂಗಿ ಮಾತನಾಡಿಸಲು ಧೈರ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ದಿನ ಕಳೆದ ಹಾಗೆಲ್ಲ, ಆತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ದನ ಕಾಯುವ ದೇನೋ ಅಭ್ಯಾಸವಾಯಿತು ಅವಳಿಗೆ. ಆದರೂ ಆಗಾಗ ಅವನ ಜ್ಞಾಪಕ ಬಂದರೆ ಕರುಳು ಕಲಮಲಗೊಂಡಂತಾಗುವುದು. ತನಗೆ ಹಣ್ಣು ಹರಿದು

ಕೊಡಲೆಂದು ಆತ ಏರಿದ ಗಿಡಗಳನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತುಬಿಡುವಳು. ಆತನೂ ತಾನೂ ಮೈಗೆ ಮೈ ಹಚ್ಚಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಗಿಡದ ಬೊಡ್ಡೆಗೆ ಆತು ಕುಳಿತಿದ್ದವಳು ಹಾಗೆಯೇ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತುಬಿಡುವಳು. ದನ ಕಾಯುವ ಇತರ ಹುಡುಗರು ಬಂದು ಕೂಗಿದಾಗಲೇ ಎಚ್ಚರವಾಗುವುದು.

ಈ ಮಧ್ಯೆ ಆಕೆಯ ಗಂಡ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಬಂದು ಹೋಗಿದ್ದ. ಆತನಿಗಾಗ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು. ಬಣ್ಣ ಕಪ್ಪು, ಸಿಡುಬಿನ ಕಲೆಗಳಿಂದ ಹುಳುಕಾದ ಮುಖ, ಮೊಂಡ ಮೂಗು, ದಪ್ಪಗಿನ ತುಪ್ಪಿ, ಕೆಂಪಡರಿದ ಕಣ್ಣು, ಮೊದಲನೆಯ ಸಲ ಆತನನ್ನು ಕಂಡಾಗಲೇ ಯಮುನಾಗೆ ಭೀತಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಆತ ತನ್ನ ಗಂಡನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಮನಸ್ಸು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆತ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ತನ್ನ ತಾಯಿಗೂ ಅವನಿಗೂ ವಿಪರೀತ ವಾಗ್ವಾದವಾಗುತ್ತಿದ್ದದನ್ನಾಕೆ ಕಂಡಿದ್ದಳು. ವಾದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದೂ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಳಿದಿದ್ದಿತು. ಮದುವೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ 'ತೆರ'ದ ಹಣದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಭಾಗವನ್ನು ಆತನಿನ್ನೂ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಜಗಳಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಿತು.

“ ತೆರದ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಮದುವೆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನನಗೊಂದು ಸೀರೀನೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥಾ ಭಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಾರದಾಗಿತ್ತು, ” ಎಂದು ಗಂಡನೊಂದಿಗೆ ಆಗಾಗ ನುಡಿಯುವಳು ಗಂಗಳ್ಳು.

ಹೊಳೆಪ್ಪ ಶಾಂತ ಸ್ವಭಾವದವ. ಆತ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಎಂದೂ ಯಾರ ಮೇಲೂ ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಬಗೆಗೂ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತು ಆಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಲು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ. “ ಭಿಕಾರಿ ಪಕಾರಿ ಅಂತ ಅನ್ನಬಾರದು ಗಂಗೆ. ನಾವೇನು ಸಾವುಕಾರರೇನು? ಪಾಪ, ಅವರಿಗೂ ನೂರಾಯಿಂಟು ಅಡಚಣೆ ಇದ್ದಾವು. ರೂಪಾಯಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಸಾಲ ಮಾಡಿ ಮದುವೆ ಒಂದು ಸಾಗಿಸಿದರು. ಅವರಿಗೇನು ಮನಿಯ ಹೊಲಾ ಆದರೂ ಐತೇನು? ಎಲ್ಲಿಂದ ತಂದಾರು ರೂಪಾಯಿ? ”

“ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಾಕ ಬೇಕು. ಹೆಣ್ಣು ಒಯ್ಯಾಕ ಬೇಕು. ತೆರಾ ಕೊಡಾಕ ಬ್ಯಾಡಂದರ ಹೆಂಗಾದೀತು? ತೆರದ ರೂಪಾಯಿ ಇನ್ನೂ

ಕೊಟ್ಟೆಲ್ಲಂದರ ಮಂದಿ ನಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೇನು ? ನನಗೊಂದು ಸೀರಿ ಕೂಡಾ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಅವರು. ಮಂದಿಯೊಳಗೆ ಮಾರಿ ಎತ್ತಿ ತಿರುಗಾಕಾಗ ಲಿಲ್ಲ ನನಗೆ. ”

“ ತಾಳಬೇಕು ಗಂಗೇ, ತಾಳಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಹಾಂಗಳ ಅಪರಿಗೂ ಕಷ್ಟ ದುಕ್ಕ ಇರತಾವ. ಅದರಾಗ ಭೀಮಣ್ಣ ಪರದೇಶಿ. ಅಪ್ಪ ಇಲ್ಲ, ಅನ್ನ ಇಲ್ಲ. ಏನೇನೋ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ನಮ್ಮನ್ನೇ ಅಪ್ಪ ಅನ್ನ ಅಂತ ತಿಳಿದಾನ. ನಮಗೂ ಯಮುನೀನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬ್ಯಾರೆ ಯಾರಿದಾರ? ಭೀಮಣ್ಣನೇ ಅಳಿಯ, ಅವನೇ ಮಗ ಅಂತ ತಿಳಿದು ಸಮಾ ಧಾನದಿಂದ ಇರಬೇಕು. ರೂಪಾಯಿಗಾಗಿ ಅವನ್ನು ಕಾಡಿಸಬ್ಯಾಡ. ತಾನಾಗಿ ತಂದು ಕೊಟ್ಟರೆ ತಕ್ಕಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸುಮ್ಮನಿರು. ಸಂಬಂಧ ಕೆಡಿಸ ಬ್ಯಾಡ. ”

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೊಳೆಪ್ಪ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಿದರೂ ಅಭಿಮಾನಿಯೂ ಹಟದ ಸ್ವಭಾವದವಳೂ ಆದ ಗಂಗವ್ವನಿಗೆ ಅದಾವುದೂ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆ ವರ್ಷ ಅಳಿಯ ಕೊಬ್ಬರಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಾಗ ಆಕೆ ಅದನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸ ಲಿಲ್ಲ. “ ರೂಪಾಯಿ ಎಲ್ಲಿದಾವ ? ಬರಿಗೈಯಾಗ ಯಾಕ ಬಂದಿ ? ನಿನ ಗೇನು ನಾಚಿಕೆ ಐತ್ಯೋ ಇಲ್ಲೋ ? ರೂಪಾಯಿ ತಗೊಂಡು ಬಂದು ಈ ಮನ್ಯಾಗ ಕಾಲು ಹಾಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನಗೂ ನಮಗೂ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲ ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನ ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟೇ ಇಲ್ಲಂತ ತಿಳಕೋತೀನಿ ” ಎಂದು ಫಡಫಡ ಆಡಿಬಿಟ್ಟಳು. ಭೀಮಣ್ಣ ಅಭಿಮಾನಿ ಸ್ವಭಾವದ ರೈತ ಯುವಕ. ಅತ್ತೆ ಯಿಂದ ಇಂಥ ಅವಹೇಳಣಕಾರಕ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗ ಲಿಲ್ಲ. “ ಏನು ಜಗತ್ತಿನ್ಯಾಗ ಬ್ಯಾರೆ ಹೆಣ್ಣುಗಳೇ ಇಲ್ಲೇನು ನಿನ್ನ ಮಗ ಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ? ನೀ ಅನ್ನುವ ಹಾಂಗೇ ಆಗಲಿ. ಇಂದಿನಿಂದ ನಿಮಗೂ ನನಗೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ ” ಎಂದು ಉತ್ತರವಿತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಟು ಹೋದ.

ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಹೊಳೆಪ್ಪ ಸಾಯಂಕಾಲ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಚತನಿಗೆ ಅಳಿಯ ಬಂದುಹೋದ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯಿತು. “ ಏನಾಯಿತು ? ಭೀಮಣ್ಣ ಯಾಕ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಗಂಗವ್ವ— “ ಅಯ್ಯಾ !

ಏನು ಸೊಕ್ಕು ಅಂತೀ ಆ ಮೂಳಗ! ನನ್ನ ಎದುರಿಗೇ ಉದ್ದುದ್ದ ಮಾತಾಡಿ ಹೊರಟು ಹೋದ. ಹೋದರೆ ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು. ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮೂಗು ಮುರಿದಳು. “ ಆದದ್ದಾದರೂ ಏನು ? ನೀನು ಏನಂದೆ ಅವಗ ? ” ಎಂದು ಆತ ಕೇಳಿದ. “ ನಾ ಏನ ಅನ್ನಲಿ ಮಾರಾಯಾ ! ರೂಪಾಯಿ ತರಲಿ ಲ್ಲೇನಪಾ ಈಗಲೂ ಅಂದದ್ದೂ ತಡ, ನಾಗರಹಾವಿನ ಹಂಗ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಸಿಕ್ಕ ಸಿಕ್ಕಂಗ ಒದರಾಡಿ ಹೊರಟು ಹೋದ ” ಎಂದಳು ಗಂಗವ್ವ. ಹೊಳೆಪ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತು ಬೆಳೆಸಲಿಲ್ಲ. ಹಣೆಗೆ ಕೈಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಳಿತುಕೊಂಡ.

ಅತ್ತೆಯಿಂದ ಅವಮಾನಿತನಾಗಿ ಹೋದ ಭೀಮಣ್ಣ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ‘ಉಡಿಕಿ’ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅತ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ. ಆತನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ದೂರದ ಸಂಬಂಧಿಕಳಾದ ನಾಗವ್ವ ಆತನ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಸೈ ಎಂದಳು. “ ನಿನಗ ಹಾಂಗೆಲ್ಲ ಅಂದಳೇನು ಆ ಹೊಯ್ಯಾಲಿ ಗಂಗಿ ! ಆಕೀಗೆ, ನಿನಗಿಂತ ರೊಕ್ಕನೇ ಹೆಚ್ಚಿಂದಾಯ್ತು. ಬಿಡು ಬಿಡು, ಹೆಣ್ಣಿಗೇನು ಕಡಿಮೆ ? ಆ ಮಲ್ಲಪ್ಪಗೋಳ ನಿಂಗಿ ಗಂಡನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಕುಂತಾಳ ಮನ್ಯಾಗ. ಮನ್ನೆ ಮನ್ನೆ ಸೋಡಚೀಟೀನೂ ಸಿಕ್ಕೈತಂತೆ. ನಾ ಒಂದು ಮಾತು ಕೇಳಿದರೆ ಅವರವ್ವ ಹೂಂ ಅಂದಾಳು. ನಿಂಗೀನ್ನ ಆಗುತಿಯೇನು ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಅತ್ತೆಯ ಬಗೆಗೆ ಕೋಪದಿಂದ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಭೀಮಣ್ಣ ಸುಲಭ ನಾಗಿಯೆ ‘ಹೂಂ’ ಎಂದುಬಿಟ್ಟು. ಗಂಗವ್ವನ ಬಗೆಗೆ ಆತನಲ್ಲಿ ಭೀಕರ ತಿರಸ್ಕಾರ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಅವಳ ಮುಖ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲವಾಗಿ ಶಪಥ ತೊಟ್ಟು ಆತ ಚಿಕ್ಕಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಬೇಗ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮನೆಗೆ ತಂದು ಅವಳೊಡನೆ ಸಂಸಾರ ಹೂಡಿ ಅತ್ತಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸ ಬೇಕೆಂದು ಆತ ಲೆಕ್ಕಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ. ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ದೇಹ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಹ ವಾಸವನ್ನೂ ಬಯಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಿಂಗಿ ಹದಿನೇಳು ವರ್ಷದ ಹೆಣ್ಣು. ವೈಕೈ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಆಕೆಯ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೂ ಗಂಡನಿಗೂ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಬಂದುದರಿಂದ ಮದುವೆ ರದ್ದುಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಬಿಡುಗಡೆಯ ಚೀಟಿಯೂ ದೊರೆ

ಕದ್ದಿತು. ಆಕೆಯ ತಂದೆತಾಯಿಗಳೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಅಳಿಯನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೊಸ ಹರೆಯದ ನಿಂಗಿಯೂ ಗಂಡನೊಂದಿಗೆ ಬಾಳುವೆ ನಡೆಸಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಅವರೆದುರಿಗೆ ನಾಗವ್ವ ಮಾತು ತೆಗೆದಾಗ ಮೊದಮೊದಲು ನಿಂಗಿಯ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. “ಒಂದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮ್ಯಾಲ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡೊಂದರ ಹೆಂಗವ್ವ? ಭೀಮಣ್ಣ ಸಾವುಕಾರನಾದರೂ ಆಗಿದ್ದರೆ ಆ ಮಾತು ಬ್ಯಾರೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ಒಂದು ತುಂಡು ಹೊಲಾನೂ ಇಲ್ಲ. ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ಒಂದು ಮನೀನೂ ಇಲ್ಲ. ಇಂಥಾವ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡರನ್ನ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೆಂಗ ಬಾಳ್ಯನು?” ಎಂದು ನಿಂಗಿಯ ತಾಯಿ ವಾದಿಸಿದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ನಾಗವ್ವ— “ಅದರದೇನು ಚಿಂತಿ ಬ್ಯಾಡ ನಿಮಗ. ಆ ಗಂಗಿಯ ಮಗಳನ್ನ ನಾವಿಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುತರೋದೇ ಇಲ್ಲ. ಅವಳದೂ ನಮ್ಮದೂ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಮುಗಿದಂಗಾತು. ಇನ್ನೇನು ಅವರೆ ಬಂದು ಸೋಡಚೀಟಿ ಒಯ್ಯತಾರ. ನಿಂಗಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಮನ್ಯಾಗ ರಾಣೀಹಂಗ ಇರುತಾಳ,” ಎಂದಳು.

“ನೋಡವ್ವ. ಇಂದೇನೋ ಹೀಗ ಮಾತಾಡುತೀ. ನಾಳೆ ಗಂಗವ್ವ ಬಂದು ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನ ಭೀಮಣ್ಣನ ಮನ್ಯಾಗ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಳು ಅಂತೆ ತಿಳಿ. ಆಗ ಏನು ಮಾಡುವಾಕೆ? ಆ ಹುಡುಗೀನ್ನ ಹೊಡಿದು ಹೊರಗ ಹಾಕಾಕ ಬರುತ್ತೇನೇ?”

“ಯಾಕೆ ಬರೊದಿಲ್ಲ? ಎಲ್ಲಾ ಬರತ್ತೆತಿ. ಗಂಗಿ ಹೆಂಗೇನಾದರೂ ಹೆಟಾ ಹಿಡಿದು ಬಂದಳಂದರೆ ಕಸಬರಗೀ ತಗೊಂಡು ಅವಳನ್ನೂ ಅವಳ ಮಗಳನ್ನೂ ಹೊರಗ ಹಾಕುತೀನಿ. ಹೂಂ, ನಾನಾದರೂ ಯಾಕ ಮಾಡ ಬೇಕು ಈ ಕೆಲಸಾ? ನಿನ್ನ ಮಗಳೇ ಇರುತಾಳಲ್ಲ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಬಡಿ ಯಾಕ?” ಎಂದು ನಗುತ್ತ ನುಡಿದಳು ನಾಗವ್ವ.

“ಅದೆಲ್ಲಾ ಆಗಾಕಿಲ್ಲವ್ವ,” ಎಂದು ಮೊದಮೊದಲು ಹಿಂದೆಗದರೂ ನಿಂಗಿಯ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಕೊನೆಗೆ ಆ ವಿಷಯವನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಬೆಳೆದುನಿಂತ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಅವರಿಗೂ ಭೀತಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಕೇಳಲು ಜನವೂ ಬರುತ್ತಿರ

ಲಿಲ್ಲ. “ ಭೀಮಣ್ಣ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ಆಳು. ಇದೇ ಊರಲ್ಲೂ ಇರತಾನೆ. ನಮ್ಮ ಮಗಳು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಂದೇ ಇರುವಂಗೂ ಆಗುತ್ತೈತಿ. ಇನ್ನವಳ ಸವತಿಯ ಮಾತು ಅವಳ ಹಣ್ಣಾಗ ಬರದಾಂಗ ಆಗುತ್ತೈತಿ. ಅದಕ್ಕ ನಾವೇನ ಮಾಡೋಣು ? ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಅವಳ ‘ಉಡಿಕೆ’ ಗೆ ಸಮ್ಮತಿ ಸೂಚಿಸಿದರು.

ಒಂದು ವಾರಡೊಳಗಾಗಿ ‘ಉಡಿಕೆ’ ಯ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ನಡೆದುಹೋಯಿತು ನಿಂಗವ್ವ ಭೀಮಣ್ಣನ ವಧುವಾಗಿ ಆತನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು.

ಈ ಸನಾಚಾರ ತಿಳಿಯುತ್ತಲೂ ಹೊಳೆಪ್ಪ ಹಣೆ ಗಿಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ದೈವವನ್ನು ಹಳಿದುಕೊಂಡ. ದನಿಯೆತ್ತಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ದೂಷಿಸಲಿಲ್ಲ. “ ಇದ್ದೊಬ್ಬ ಮಗಳು ಸುಕದಿಂದ ಬಾಳ್ವೆ ಮಾಡೂದು ನೋಡಿ ಕಣ್ಣುಚ್ಚು ಬೇಕಂದರ ಇದಕ್ಕೂ ಅಡ್ಡ ಬಂದಿಯಾ ದೈವವೇ ! ” ಎಂದು ನರಳಿದ.

ಆ ಸುದ್ದಿಯಿಂದಾಗಿ ಗಂಗವ್ವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕೊಂಚವೂ ದುಃಖವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಳಿಯನ ಬಗೆಗೆ ಆಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೋಪ, ತಿರಸ್ಕಾರ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿತು. “ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹೆಣ್ಣಿನ ತೆರ ಕೊಡೂದಕ್ಕಾಗದೆ ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ಮೂಳ ಉಡಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿತಂತೆ. ಮಂದಿಯೊಳಗ ಮಾನ ಅದ್ರೂ ಏನುಳಿದಂ ಗಾತು ? ಇನ್ನು ಅದು ಆ ಉಡಿಕಾರ್ಕೆನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೆಂಗ ಬಾಳೇವು ಮಾಡುತ್ತೈತ್ಯೇ ನಾನನ ನೋಡುತೇನಲ್ಲ ! ” ಎಂದು ನುಡಿದು ತಾತ್ಪರದ ನಗೆ ನಕ್ಕಳು.

ಆಗ ಮಾತ್ರ ಹೊಳೆಪ್ಪನಿಗೆ ಸುಮ್ಮನಿರಲಾಗಲಿಲ್ಲ. “ ಅದೆಲ್ಲಾ ಆತು, ಅದರ ಯಮನಿಯ ಗತಿ ಏನು ಆನ್ನಾದನ್ನು ಎಣಿಸಿ ನೋಡಬಾರದೇನೇ ? ”

“ ಯಮುನಾಗೇನಾಗುತ್ತೈತಿ ? ಅವನ್ನ ಬಿಟ್ಟರ ಬ್ಯಾರೇ ಗಂಡ ಸಿಗುದೇ ಇಲ್ಲೇನ ಆಕೆಗೆ ? ರೂಪದಾಗ ಯಾರಿಗೆ ಏನು ಕಡಿಮೆ ಆಗಿದಾಳ ನನ ಮಗಳು ? ಇಂಥಾರ್ಕೆನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುಕ ನಾ ಮುಂದ ನೀ ಮುಂದ ಅಂತ ಬಿದ್ದು ಬಂದಾರು ಯಾರಾದರೂ.... ? ”

“ ಆಕೆಯ ರೂಪಾ ಯಾರು ನೋಡುತಾರೇ ? ಕೂಲೀ ಮಾಡಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರ ಕುಲದಾಗ ರೂಪ ಬಣ್ಣಕ್ಕ ಏನು ಬೆಲೆ ಐತಿ ? ಸುಮ್ಮನ ಮಗಳ ಬಾಳೇವು ಹಾಳಾಗಬಾರದು. ಭೀಮಣ್ಣನ ಸಂಗಡ ಕೆಡಿಸಿ

ಕೊಂಡದ್ದು ನೆಟ್ಟಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ”

“ನಿನಗೆ ಅವ ಏನೋ ಮಾಟಾ ಮಾಡಿದಂಗೆ ಕಾಣುತ್ತೈತಿ. ಯಾವಾಗ ನೋಡಿದರೂ ಅವನ್ನ ಎತ್ತಿ ಮಾತಾಡುತ್ತೀ. ನನಗಿಂತ ಆ ಅಳ್ಯಾನೇ ಹೆಚ್ಚು ಆಗೈತಿ ನಿನಗೆ, ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಗಂಗೆವ್ವ ಗಂಡನ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಿದಳು.

ತನ್ನ ಗಂಡ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳನ್ನು ‘ ಉಡಿಕಿ ’ ಯಾದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿದಾಗ ಯಮುನಳಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಮಾಧಾನವಾದಂತಾಯಿತು. ಭರಮದೇವನೇ ತನ್ನ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ನಡಸಿಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಬಗೆದು ಆಕೆ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಿರಿಸಿ, “ ಇನ್ನೆಂದೂ ಅವ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರದಿರಲಿ ದೇವರೇ. ನನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಅವಗೆ ಬರದಿರಲಿ, ” ಎಂದು ಬೇಡಿ ಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಗತಿಯೇನು, ತನ್ನ ಬಾಳುವೆ ಹೇಗಾಗುವುದು ಎಂಬ ವಿಚಾರವಾವುದೂ ಆಗ ಅವಳನ್ನು ಬಾಧಿಸಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಗಂಡ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡುದರಿಂದ ತನಗೂ ಅವನಿಗೂ ಸಂಬಂಧ ಬರುವುದು ತಪ್ಪಿದಂತಾಯಿತೆಂದೇ ಆಕೆ ತಿಳಿದಿದ್ದಳು. ಮದುವೆಯ ಸಂಬಂಧ ತಪ್ಪುವುದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಸುಲಭವಲ್ಲ— ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನಾಕೆ ಅರಿತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದ ದಿನ ಆಕೆ ಸೀರೆ ಒಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವ ನೆವದಿಂದ ಹೆಳ್ಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಹತ್ತಿರದ ತೋಟದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಮನನ್ನು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಕಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದದಿಂದ ಆ ವಿಷಯವನ್ನಾತನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಯಾತದ ಮೊಟ್ಟೆ ಹೊಡೆದು ದಣಿದಿದ್ದ ಆತನಿಗೆ ಅದರಿಂದಾಗಿ ಯಾವ ಸಂತೋಷವೂ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ ಬ್ಯಾರೆ ಮದುವೆ ಆದಷ್ಟಕ್ಕೆ ಏನಾದಾಂಗಾಯ್ತು ಯಮುನೀ? ಅವಗೂ ನಿನಗೂ ಬಿದ್ದ ಗಂಟು ಏನೂ ಹರಿಯುವದಿಲ್ಲ. ”

ಯಮುನಳ ಉತ್ಸಾಹವೆಲ್ಲ ಇಳಿದು ಹೋಯಿತು. ಆಕೆ ಕುಗ್ಗಿದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದಳು: “ ಅದೇನು, ಹಾಂಗಂತೀತು? ಅವ ಇನ್ನೊಬ್ಬಾಕೇನ ಮಾಡಿಕೊಂಡರ ನಾನೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಾಕ ಬರೊದಿಲ್ಲೇನು? ”

“ ಬಂದೀತು. ಅದಕ್ಕ ಮೊದಲು ಅವನಿಗೆ ಸ್ನೋಡಚೇಟಿ ಕೊಡಬೇಕಲ್ಲ? ”

“ ಸೋಡಚೀಟೀ ? ”

“ ಹೂಂ. ಸೋಡಚೀಟೀ. ಭೀಮಣ್ಣನಿಂದ ನಿನಗೆ ಸೋಡಚೀಟಿ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ನೀ ಯಾರನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಾಕ ಬರೂದಿಲ್ಲ. ”

“ ಮತ್ತೆ? ಅವ ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡ? ನಾನೇನು ಅವಗೆ ಸೋಡಚೀಟೀ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀನೇನು? ”

“ ಅವ ಗಂಡಸು. ಅವ ಎಷ್ಟೊ ಮಂದಿನ್ನ ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಾಕ ಬರತ್ತೈತಿ. ನೀನು ಹೆಂಗಸು. ಅವನ ಹಾಂಗ ನಿನಗೆ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಾಕ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಅವನಿಂದ ಸೋಡಚೀಟಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಮ್ಯಾಲೂ ನೀ ಬ್ಯಾರೆಯವನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಾದು. ”

“ ಅಲ್ಲಿತನಕ ? ”

“ ಅಲ್ಲಿತನಕ ಹಿಂಗಸ. ”

ತೆರೆ: ಐದು.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಂದ ಹೊಳೆಪ್ಪನಿಗೆ ದೇಹಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಎದೆನೋವಿ ನಿಂದ ನರಳುತ್ತ ಹಾಸುಗೆ ಹಿಡಿದು ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಸಣ್ಣಗೆ ಜ್ವರವೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ನಿದ್ರೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಮ್ಮಿದಾಗ ರಕ್ತ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು.

“ ಎದಿಗೆ ಕಾವು ಆದಂಗೆ ಕಾಣುತ್ತೈತಿ. ಏಕೆಂಟು ದಿನದ ಮ್ಯಾಲ ತಾನೇ ಕಡಮಿಯಾದೀತು” ಎಂದುಕೊಂಡು ಆತ ಹಾಗೆಯೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ತೀರ ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿ ಅದು. ಡಾಕ್ಟರರಾಗಲಿ, ವೈದ್ಯರಾಗಲಿ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಡಾಕ್ಟರರನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾದರೆ ಮೂವತ್ತು ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಗೋಕಾಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಹೋಗಬರುವುದಕ್ಕೂ ಸಹ ಹಣವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಗರ ಹತ್ತಿರ. ಇನ್ನು ಡಾಕ್ಟರರಿಗೆ ಹಣ ಸುರಿಯುವ ಶಕ್ತಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು ಅವರಿಗೆ? ಯಾರಿಗಾದರೂ ಏನಾದರೂ ಕಾಯಿಲೆಯಾದರೆ ದೇವರ ಮೇಲೆ ಭಾರ ಹಾಕಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿದ್ದು ಕೊಳ್ಳುವುದೊಂದೇ ದಾರಿ. “ ಇದಕ್ಕೆನಾಗುತ್ತೈತಿ ಬಿಡು. ತಂತಾನೇ ಹೋಗು

ಎಂದುಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಹೊಳೆಪ್ಪನೂ ಅಂತೆಯೇ ಸಮಾಧಾನ ತಂದುಕೊಂಡು ದಿನ ತಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಒಂದೆರಡು ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿನೋಡಿದ. ಎದೆನೋವು ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಬೇವಿನ ರಸ ಕುಡಿಯುವುದು ಆತನ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಆಗಲೂ ಅದೇ ಔಷಧ ಸೇವನೆಗಾರಂಭಿಸಿದ್ದ. ನೋವು ಕಡಿವೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ, ಜ್ವರವೂ ಇಳಿಯಲಿಲ್ಲ, ರಕ್ತ ಬೀಳುವುದೂ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ಒಂದು ವಾರ ಸಣ್ಣಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಜ್ವರ ದಿನ ಕಳೆದ ಹಾಗೆ ಉಗ್ರವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಮಾತನಾಡಲು ಬಾಯಿ ತೆರೆದರೆ ರಕ್ತ ಸಿಡಿಯತೊಡಗಿತು. ಎದೆನೋವಿನಿಂದಾಗಿ ಉಳಿರಾಡಿಸುವದೂ ಕಷ್ಟಕ್ಕಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿತು. ಅದಾವ ರೋಗವೆಂಬುದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. “ಹೊಳೆಪ್ಪ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಆಕೃಷ್ಣದ ಜನರು ಆಡಿಕೊಳ್ಳ ತೊಡಗಿದರು.

ಗಂಗವ್ವನಿಗೆ ಗಾಬರಿಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿತು. “ದಾಕತಾರನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಬರೂಣೇನು?” ಎಂದಾಕೆ ಗಂಡನನ್ನು ಕೇಳಿದಳು.

ಆತ ಧೋತರದಿಂದ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ತೀರ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದ:

“ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಯಾಕೆ ದಾಕತಾರು? ನೀ ಏನೂ ಗಾಬರಿಯಾಗ ಬ್ಯಾಡ ಗಂಗೀ. ಇನ್ನೊಂದು ವಾರದಾಗ ನೆಟ್ಟಗಾದೀತು ನನಗೆ.”

“ಹಾಂಗೇ ನೆಟ್ಟಗಾಗೂದಿಲ್ಲಂತ ಮಂದಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದಾಕತಾರನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಬಂದು ತೋರಿಸಬೇಕಂತ ಗೌಡರೂ ಹೇಳಾಕ ಹತ್ತಿದ್ದರು ನಿನ್ನೆ.”

“ಹೇಳುವವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಮಾತು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ನಾವು ಸಿಕ್ಕಾಂಗ ಕುಣಿದಾಡಾಕ ಬರುತ್ತೇತೇನ? ದಾಕತಾರನ್ನು ಕರತರೂದಂದರ ಹುಡುಗಾಟಲ್ಲ. ಅರಿಪ್ಪತ್ತು ಎಂಟಿಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತಿ ಅವನ. ಎಲ್ಲಿಂದ ತರುತೀ ಅಷ್ಟೊಂಕು ರೂಪಾಯಿ?”

“ಗೌಡರಿಗೆ ಕೇಳಿದರ ಕೊಟ್ಟಾರೋ ಏನೋ.”

“ಮತ್ತೇನ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ? ಅದೆಲ್ಲಾ ಆಗುವ ಮಾತಲ್ಲ ಬಿಡು ಗಂಗೀ.”

“ ದಾಕತಾರನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಬರಬೇಕಂತ ನಿನ್ನೆ ಅವರೇ ಹೇಳಿದಾಗ ಅವರಿಂದ ರೂಪಾಯಿ ಸಿಕ್ಕರೂ ಸಿಕ್ಕವು ಅಂತನ್ನಿಸಿತು ನನಗೆ. ಕೇಳಿ ನೋಡಲೇನು ? ”

“ ಬ್ಯಾಡ ಗಂಗೀ. ಅವರು ಕೊಡೂದಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನ ಬಾಯಿತೆಗೆದು ಅಬ್ರೂ ಕಳಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ”

ಗಂಡ ಅರೀತಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ ಗಂವ್ವನ ಜೀವ ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. “ ಕೇಳಿಯಾದರೂ ನೋಡೋಣಲ್ಲ. ಕೊಟ್ಟರ ಕೊಟ್ಟರು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರ ಇಲ್ಲ. ” ಎಂದುಕೊಂಡು ಅದೇ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಹೋದಳು.

ತೆರೆ: ಆರು.

ಎರಡು ನೂರು ಮನೆಗಳ ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಡಿಯಿದ್ದ ಮನೆಯೆಂದರೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಅದೇ ಗೌಡರ ಮನೆ. ಇನ್ನುಳಿದವುಗಳೆಲ್ಲ ತೀರ ಸಣ್ಣವು ಮಣ್ಣಿನ ಗೋಡೆಗಳು, ಚಿಕ್ಕ ಬಾಗಿಲುಗಳು. ಮುಕ್ಕಾಲುಪಾಲು ಮನೆಗಳಿಗೆ ಬಚ್ಚಲುಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಅಂಗಳದಲ್ಲಿನ ಕಲ್ಲುಗಳ ಮೇಲೆ ವಾರಕ್ಕೊಂದು ಬಾರಿ ಸ್ನಾನವಾದರಾಯಿತು.

ಗೌಡರ ಮನೆ ಮಾತ್ರ ಎತ್ತರವಾಗಿ ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕಲ್ಲು-ಗಾರೆ ಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ಗೋಡೆಗಳು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ತೊಲೆ ಗಳು, ಕಂಬಗಳು. ಸಡಸಾಲೆ, ದೇವರ ಮನೆ, ಬಚ್ಚಲು ಮನೆ, ಅಡುಗೆಯ ಮನೆ, ಮಲಗುವ ಮನೆ, ಉಗ್ರಾಣ ಎಲ್ಲವೂ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದವು. ಸಡ ಸಾಲೆಯಂತೂ ಬಹಳ ವಿಶಾಲವಾದುದು. ಮನೆಗೆ ನೂರಾರು ಅತಿಥಿಗಳು ಬಂದರೂ ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಷ್ಟು ಪುಶಸ್ತವಾಗಿದ್ದಿತು. ವರ್ಷ ಕೊಮ್ಮೆ ಸುಗ್ಗಿ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ದೈತರಿಂದ ಭಿಕ್ಷವನ್ನೆತ್ತಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ವಾಮಿ ಗಳು, ಸರಕಾರಿ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ಇಳಿದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಅಲ್ಲಿಯೇ. ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ರುದ್ರಪ್ಪಗೌಡರ ಹೆಸರು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದಾಗಿತ್ತು. ಊರಿನ ಗೌಡಿಕೆಯ

ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ತಂದೆ ಫಕೀರಗೌಡರು ಸಾಹುಕಾರಿಕೆಯನ್ನೂ ನಡಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ನೂರಾರು ಎಕರೆ ಹೊಲಗಳನ್ನೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣವನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದರು.

ಫಕೀರಗೌಡರಿಗೆ ಎಂಭತ್ತುವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಿತು. ಈಚೆಗೆ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನೂ ರುದ್ರಗೌಡರೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದಾಗ್ಯೂ ನಲವತ್ತು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು. ಗೌಡಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸಾಹುಕಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ದೇಹದಾರ್ಢ್ಯವೂ ಇದ್ದಿತು. ವಿಶಾಲವಾದ ಎದೆ, ಹುರಿಗೊಂಡ ತೋಳು ತೊಡೆ, ಎಣ್ಣೆಹಚ್ಚಿ ತಿರುವಿದ ನೋಶೆ. ತೆಳುವಾದ ಬಟ್ಟೆಯ ಅಂಗಿಯನ್ನು ತೊಟ್ಟು, ನೀಲವರ್ಣದ ಜರತಾರಿ ರುಮಾಲು ಸುತ್ತಿ, ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಜರಿ ಕಟ್ಟಿದ ಚಡಾವು ಹಾಕಿ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ದಪ್ಪಗಿನ ದೊಣ್ಣೆ ಹಿಡಿದು ರುದ್ರಗೌಡರು ಹೊರಗಡೆ ಹೊರಟರೆಂದರೆ ಬಡ ರೈತರು ಪಿಳಸಿಳ ಕಣ್ಣು ಬಿಡುತ್ತ ಅವರನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ತೋಳದಂಥ ನಾಯಿಗಳೆರಡು ಬಾಲಗಳನ್ನು ಡೌಲಿನಿಂದ ಸೆಟಿಯಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಗುವವು. ಗೌಡರ ಅಂತರಂಗದ ಮಿತ್ರನೂ ಹಿಂಬಾಲಕನೂ ಆಗಿದ್ದ ಕಾಡೇಶಿ ಬಿಂಕದಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುತ್ತ ಅವರ ಹಿಂದೆಹಿಂದೆ ನಡೆಯುವನು.

ಕಾಡೇಶಿ ಆ ಹಳ್ಳಿಯವನಲ್ಲ. ಗೋಕಾಕದ ಆಚೆಗಿದ್ದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯವನು. ರುದ್ರಗೌಡರು ಒಮ್ಮೆ ಮರಡೀಮಠದ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಕುಸ್ತಿ ಆಡಿ ಗೆದ್ದು ವಿಜೃಂಭಿಸಿದ ಕಾಡೇಶಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅವನಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕಡಗವೊಂದನ್ನು ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಸನ್ಮಾನಿಸಿದ್ದರು. ಕಾಡೇಶಿ ಅವಿವಾಹಿತ ಯುವಕ. ಆತನಿಗೆ ತಂದೆ ತಾಯಿ, ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಊರಲ್ಲಿ ಹೊಲವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ರುದ್ರಗೌಡರಂಥ ಆಶ್ರಯದಾತರೊಬ್ಬರನ್ನು ಆತನೂ ಅರಸುತ್ತಿದ್ದ. ಗೌಡರಿಗೂ ಅಂಥ ಜಟ್ಟಿಯೊಬ್ಬನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದ್ದಿತು. “ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಬಂದು ನಮ್ಮಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತೀಯಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದರು. ಕಾಡೇಶಿ ಆನಂದದಿಂದ ಒಪ್ಪಿ ಆಗಲೇ ಹೊರಟು ಬಂದಿದ್ದ. ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರವೇ ಅವನಿಗೊಂದು ಸಣ್ಣ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಗೌಡರು ಅವನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. “ನಿನಗೆ

ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಮದುವೆಯನ್ನೂ ಮಾಡೋಣ, ಹೇಳು.” ಎಂದು ಗೌಡರು ಕೇಳಿದಾಗ ಆತ— “ ಈಗಲೇ ಆ ಸಂಸಾರದ ನಿಗ್ಗರ ಬ್ಯಾಡ ಮಾರಾಯರೆ. ಇನ್ನೂ ಎಂಟು ಹತ್ತು ವರುಷ ಕುಸ್ತಿ ಆಡಿಕೊಂಡು ಚಂದಾಗಿ ಇರುತ್ತೇನೆ,” ಎಂದು ಉತ್ತರವಿತ್ತಿದ್ದ. ಆತನಿಗೆ ಹಾಲು, ಪಕ್ಕರೆ, ಬಾದಾಮಿ ಗೋದಿರೊಟ್ಟಿ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಏನೂ ಕೊರತೆ ಬರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು ಗೌಡರು. ಆತ ಮನಸ್ವಿಯಾಗಿ ತಿಂದು, ವ್ಯಾಯಾಮ ಮಾಡುತ್ತ ಗೊಳಿಯ ಹಾಗೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದ. ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ನೂರು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಜಟ್ಟಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕುಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದ್ದ. ಆತನ ಕುಸ್ತಿ ನಡೆಯುವ ಸ್ಥಳಗಳೆಲ್ಲ ತಾವೂ ಹೋಗಿ ಗೌಡರು ಆತನ ವಿಜಯವನ್ನು ಕಂಡು ಹೆಮ್ಮೆಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಿಸೆ ತಿರುವಿ ಸಂತೋಷಿಸಿದ್ದರು.

ಗೌಡರ ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಮೊದಲೇ ಅವರ ಬಗೆಗೆ ಭಯಪಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಜನರು ಅವರಿಗೆ ಕಾಡೇಶಿಯ ಜೊತೆ ದೊರೆತಂದಿರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಹೆದರತೊಡಗಿದ್ದರು. ಇಡೀ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಗೌಡರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋಗುವ ಧೈರ್ಯ ಯಾರಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಬಗೆಗೆ ಮಾತು ಹೊರಟಾಗಲೂ ಸಹ ಎಲ್ಲರೂ ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹಣ ಕೇಳಲೆಂದು ಗಂಗವ್ವ ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವರು ಪಡ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ತೂಗುಮಣಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನಿಧಾನವಾಗಿ ತೂಗಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೆಯೇ ಗೋಡೆಗೊರಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕಾಡೇಶಿಯೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಂಗವ್ವ ಬಂದು ನಾಲ್ಕೈದು ನಿಮಿಷಗಳ ವರೆಗೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಗೌಡರ ದೃಷ್ಟಿ ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳುವುದನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಾಡೇಶಿಯ ಕಡೆ ಹೊರಳಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗೌಡರಿಗೆ ಗಂಗವ್ವ ಬಂದುದು ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. “ ಗೌಡರೇ,” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಕರೆಯುವ ಧೈರ್ಯ ಗಂಗವ್ವನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅಂಥ ಧೈರ್ಯ ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರಲ್ಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಕಾಡೇಶಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯೆ ಮೊದಲು ಅವಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿತು. “ ಓಹೋ, ಗಂಗವ್ವ ಬಂದಾಳ. ಏನು ಗಂಗವ್ವ, ಇಂಥಾ ಹೊತ್ತಿನಾಗ ಬಂದಿ ?” ಎಂದಾತ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಲೂ ಗೌಡರೂ ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿ— “ಬಾ ಗಂಗವ್ವ

ಕೂಡು” ಎಂದರು.

ಗಂಗವ್ವ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು.

“ ಏನು ಗಂಗವ್ವ, ಈಗ ಹ್ಯಾಂಗೈತಿ ಹೊಳೆಪ್ಪಗ? ”

“ ಏನು ಹೇಳ್ಳಿ ಧಣೇರಸ! ನಿನ್ನಿನಿಂದ ಜೋರಾಗೈತಿ ಜಡ್ಡು. ಎಂಟು ದಿನದಿಂದ ಬಾಯಾಗ ನೀರು ಕೂಡ ಹಾಕಿಲ್ಲ. ”

“ ದಾಕತಾರನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದು ತೋರಿಸಬೇಕಂತ ಹೇಳಿದರ ನಿಮಗ ತಿಳಿಯದಿಲ್ಲ. ನಾವರೆ ಏನು ಮಾಡೋಣು? ಯಾಕೋ ಕಾಡೇಶಿ? ” ಎಂದರು ಗೌಡರು.

“ ಹೌದ್ರಿ. ಇವರಿಗೆ ದಾಕತಾರಂದರ ಮೈಮ್ಯಾಲ ಮುಳ್ಳೇಳುತಾವ. ಹಾಂಗ್ಲ ಬಿದ್ದು ಸಾಯತಾರ. ”

“ ದಾಕತಾರನ್ನ ಕರತರಬೇಕಂದರ ನೂರಿನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಬೇಕಪ್ಪ ಕಾಡೇಶಿ. ನಾವು ಬಡವರು. ನಮಗ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು ಆಷ್ಟೊಂದು ರೊಕ್ಕ? ”

“ ಇರದಿದ್ದರ ಸಾಲ ಮಾಡಿ ಆದರೂ ತರಬೇಕು. ಅದೂ ಆಗುವ ದಿಲ್ಲೇನು? ” ಎಂದ ಕಾಡೇಶಿ.

“ ಸಾಲ ಆದರೂ ಯಾರ ಕೊಡತಾರಪ್ಪ ಹಂಗ್ಲ? ಏನಾರೆ ಅಡುವು ಇರಬೇಕಲ್ಲ. ಒಂದು ಹೊಲಾ ಇತ್ತು. ಅದೂ ಹೀಂಗ್ಲ ಸಾಲದಾಗ ಆಡ ವಾಯ್ತು. ಈಗ ಏನುಳದೈತಿ ನಮ್ಮ ಹತ್ತರ? ”

ಏನೇನೂ ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದು ತುಟಿ ಬಿಚ್ಚಿದ್ದ ಗೌಡರು, ಗಂಗವ್ವ ಹೊಲದ ಮಾತು ತೆಗೆಯುತ್ತಲೂ ಸುಮ್ಮನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಆ ಹೊಲವನ್ನು ಅವರು ಆಧಾರವಾಗಿರಿಸಿ ಸಾಲ ಒಯ್ದದೂ ತಮ್ಮ ಹತ್ತರವೇ. ಅರ್ಥಾತ್ ಆ ಸಾಲವನ್ನೂ ಅದರ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಿಸುವುದು ಅವರಿಂದ ಸಾಧ್ಯ ವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊಲವನ್ನು ತನುಗೇ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ಸಾಲದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಹೊಳೆಪ್ಪ.

“ ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಹುಕಾರರೇ ಕೊಡಬೇಕು ಸಾಲಾ. ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರ ಯಾರಿದಾರ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಯುವವರು? ” ಎಂದಳು ಗಂಗವ್ವ.

ಆ ಪ್ರಶಂಸಾಪೂರ್ಣ ಮಾತುಗಳಿಂದಾಗಿ ಗೌಡರ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನ

ನಾಯಿತು.

“ ಕೊಟ್ಟೇವು ಅನ್ನು ಗಂಗವ್ವ. ನಮ್ಮೂರ ಧೈತನೊಬ್ಬ ಸಾಯುತ್ತಾ ಬಿದ್ದಿರುವಾಗ ಅವನ್ನು ಉಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಲಾ ಕೊಡದಿದ್ದರ ಇನ್ಯಾತಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕು ನಾವು? ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ರೊಕ್ಕ ಇರದಾದರೂ ಯಾತಕ್ಕೆ? ”

ಕೈಗಳೆರಡನ್ನೂ ನೆಲಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಗೌಡರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತ ಗಂಗವ್ವ ಹೇಳಿದಳು. “ ಅಷ್ಟು ಮಾಡಿ ಧಣೇರಸ, ನಮ್ಮವನ ಜೀವಾ ಉಳಿಸಿ. ನಿಮ್ಮ ಉಪಕಾರ ಜನುಮ ಜನುಮಕ್ಕೂ ಮರಿಯೋದಿಲ್ಲ. ”

ಎಡಗಡೆಯ ಮಿಂಶಿಯನ್ನು ಹುರಿಗೊಳಿಸುತ್ತ ಗೌಡರು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದರು:

“ ಎಷ್ಟು ಬೇಕು ರೂಪಾಯಿ? ”

“ ನನಗೇನು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತಿ ಯಪ್ಪಾ ಏನೂ ಅರೀದ ಮೂಳಿಗೆ. ದಾಕತಾರನ್ನು ಕರೆದು ತರಾಕ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ಕೊಡಿರಿ. ”

“ ಎಷ್ಟು ಖರ್ಚು ಬಂದೀತೋ ಕಾಡೇಶಿ? ”

ಕಾಡೇಶಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಆನಂತರ— “ ಗೋಕಾ ವಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ಕರೆದು ತರಬೇಕಾಗುತ್ತಿತಿ. ಗಾಡೀಖರ್ಚು, ಅವರ ಪೀ, ಅಗಸುದ್ದೇದ ಖರ್ಚು ಎಲ್ಲಾ ಕೂಡಿ ಎರಡು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಆದರು ಬೇಕಾದೀತು. ” ಎಂದು ನುಡಿದ.

ಅಷ್ಟು ಹಣ ಬೇಕಾಗಬಹುದೆಂದು ಗಂಗವ್ವನೂ ಮೊದಲೇ ತರ್ಕಿಸಿದ್ದಳು. “ ಆತು ಧಣೇರಸ. ಅಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಪುಣ್ಣೇವು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ”

“ ನಾಳೆ ಹರೀವತ್ತಿಗೆ ಬಾ. ಕುಲಕರ್ಣಿನ್ನು ಕರೆಸಿರತೀವಿ. ಪರಮೇ ಸೂರ ನೋಟು ಬರಕೊಟ್ಟು ತಗೊಂಡು ಹೋಗು. ದಾಕತಾರನ್ನು ಕರ ಕೊಂಡು ಬರೂದಕ್ಕೆ ಯಾರನ್ನು ಕಳಿಸುತೀ? ”

“ ನಮ್ಮ ಮನ್ಯಾಗ ಬೇರೆ ಯಾರು ಅದಾರೀ? ಇದ್ದಾಂವ ಒಬ್ಬ ಗಂಡುಸ ಹಾಸಿಗೀ ಹಿಡಿದು ಬಿದ್ದಾನ. ಅದೊಂದು ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗಿ. ನೀವೇ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕಳಿಸಿರಪ್ಪ. ”

“ ಆತೇಳು. ಕಾಡೇಶಿಯ ಹೋಗಿ ಕರಕೊಂಡು ಬರತಾನಂತ. ಹೂಂ ನಿನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷ ಈಗ? ”

“ ಹದಿಮೂರು ತುಂಬಿ ಹದಿನಾಲ್ಕರಾಗ ಬಿದ್ದೆತ್ತಿರಿ. ”

“ ದೊಡ್ಡಾಕಿ ಆಗಿರಬೇಕಲ್ಲ ? ಗಂಡನ ಮನಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಕಳಿಸುವಾಕಿ ? ”

“ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಗಂಡನ ಮನೀರೀ ? ” ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಗಂಗವ್ವ ಭೀಮಣ್ಣ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳನ್ನು ‘ ಉಡಿಕಿ ’ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ವಿಷಯವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾಧ್ಯಂತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದಳು.

“ ಹೀಗೇನು ? ನನಗೊಂದೂ ಗೊತ್ತೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ? ಆಗಲೇ ಬಂದು ನನಗ್ಯಾಕೆ ತಿಳಿಸಲಿಲ್ಲ ನೀ ? ”

“ ಉಡಿಕಿ ಆದ ಮ್ಯಾಲೂ ನನಗೂ ಸುದ್ದಿ ತಿಳೀತ್ತಿ. ಅಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರಾಕಿಲ್ಲ. ”

“ ಮುಂದೇನ ಮಾಡಬೇಕಂತ ಮಾಡಿದ್ದೀ ? ”

“ ನೀವೇ ಏನಾರ ಒಂದು ಹಾದೀ ತೋರಿಸಬೇಕು ಧಣೀರಸ. ಆ ಭೀಮಣ್ಣನ ಮೂಗು ಕೊಯ್ಯುವ ಹಂಗಾಗಬೇಕು. ”

“ ಹೂಂ. ನೋಡೂಣು. ನಾಳೆ ಬಾ. ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಗೌಡರು ಮತ್ತೆ ತೂಗಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು. ಅವರ ತುಟಿಗಳ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರ ಹಾಸ್ಯಲಹರಿ ಮೂಡಿದ್ದಿತು.

ತೆರೆ: ಏಳು.

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಪ್ರಾಮಿಸರಿ ನೋಟಿನ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿರಳಿನ ಗುರುತು ಹಾಕಿ, ಎರಡು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಕಾಡೇಶಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಗಂಗವ್ವ ಮನಿಗೆ ಬಂದಳು. ಸಾಲ ತೆಗೆಯುವ ವಿಷಯವನ್ನು ತನ್ನ ಗಂಡ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಆತನೆದುರಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನೇ ಎತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಡಾಕ್ಟರು ಬಂದ ಬಳಿಕ ಆತನಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ತಾನಾಗಿಯೇ ತಿಳಿಯುವುದೆಂದು ಬಗೆದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು.

ಅದೇ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಧೈಲಿಗೆ ಕಾಡೇಶಿ ಗೋಕಾಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ರಾತ್ರಿಯ ಗಾಡಿಗೇ ಡಾಕ್ಟರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ

ಹೊಳೆಪ್ಪನ ಮೈಮೇಲೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಡಾಕ್ಟರು ಆತನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿ, ಭುಜಗಳನ್ನು ಕುಣಿಸಿದರು.

“ ಏನು ದಾಕತಾರಸಾಬರೆ, ಏನಾರೆ ಆಸೆ ಐತ್ಯೋ ಇಲ್ಲೋ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಕಾಡೇಶಿ.

“ ಸ್ತ್ರಯತ್ನ ಅಂತೂ ಮಾಡೋಣ. ಕೇಸು ಬಹಳ ಸೀರಿಯಸ್ ಆದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ. ”

“ ಮತ್ತೆ ? ”

“ ಈಗಿಂದೀಗ ದವಾಖಾನೆಗೆ ಸಾಗಿಸಬೇಕು. ಈ ಹೊಲಸಿನಾಗ ಜಡ್ಡು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ”

ಮೂಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಯಮುನಾ ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಗಂಗೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಳು ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಹಣೆಗೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಗಂಡನ ಕಾಲುಗಳ ಬಳಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು.

“ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಆಯಿತು ಇವನಿಗೆ ಜಡ್ಡಾಗಿ ? ”

“ ಹದಿನೈದು ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನ ಆಗಿರಬಹುದು ಸಾಹೇಬರೆ. ”

“ ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಎಂದಾದರೂ ಎದೆನೋವು ಬಂದಿದ್ದಿತೇನು ? ”

“ ಆವಾಗ ಆವಾಗ ಬರುತ್ತಿತ್ತುರಿ. ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಇದ್ದು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ”

“ ಹಿಂದೆ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಇವ ಮಳೆಗಾಳಿಯೊಳಗ ಮಲಗಿ ನರಳಿದ್ದನೇನು ? ”

“ ಹೌದ್ರಿ. ಏನು ಯಮುನಿ ಹುಟ್ಟುವಾಗ ನಮ್ಮ ಸೀಮಿಯೊಳಗ ಬರಗಾಲ ಬಂದಿತ್ತಲ್ಲರಿ. ಆಗ ಐದಾರು ತಿಂಗಳು ಮನೀ ಬಿಟ್ಟು ಗುಳೇ ಹೋಗಿದ್ದಿವಿರಿ. ಗಡದ ಕೆಳಗ ಸಂಸಾರ ಹೂಡಿ ಇರುವಾಗ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಮಳೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಇವ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ. ಆಗೂ ಎಂಟು ಹತ್ತು ದಿನಾ ಮೈಯಾಗ ಉರಿ ಬಂದಿದ್ದವು. ಎದೆನೋವು ಸುರುವಾದದ್ದು ಆವಾಗಲೇ. ”

“ ಅದೇ ಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗೆ ಬಂದು ಹೊಲದಾಗ ಕೆಲಸ ಮಾಡಹತ್ತಿದನೋ ಹೇಗೆ ? ”

“ ಮಾಡಾಕಣಬೇಕಲ್ಲರಿ. ಎರಡು ವರ್ಷ ತಪ್ಪಿಸಿದ್ದ ಮಳೆ ಬಂದಿತ್ತಲ್ಲ. ”

ಭೂಮಿ ಹದಮಾಡಿ ಬಿತ್ತಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ದುಡೀದಿದ್ದರ ನಡದೀತೇನೀ ?”

“ ಅಂದಿನಿಂದಲೇ ಸುರುವಾಗಿರಬೇಕು ಈ ರೋಗ ಇನ್ನಿಗೆ,” ಎಂದು ನುಡಿದು ಡಾಕ್ಟರು ಎದ್ದು ನಿಂತರು. “ ಅಗಲೇ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಂದರೆ ಇಷ್ಟು ಸೀರಿಯಸ್ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಯ ಮಂದಿಯ ಹಣೆಬರಹವೇ ಇಷ್ಟು. ರೋಗ ಕೈಮೀರಿ ಹೋದಬಳಿಕ, ರೋಗಿ ಗೊಟಕ್ ಎನ್ನುವ ವೇಳೆಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ” ಎಂದು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬ್ಯಾಗು ತೆಗೆದು ಸೂಜಿ ಮದ್ದಿನ ಏರ್ಪಾಡಿಗೆ ತೊಡಗಿದರು.

ಆ ರಾತ್ರಿ ಗೌಡರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಡಾಕ್ಟರರ ಊಟ ವಸತಿಗಳಿಗೆ ಏರ್ಪಾಡಾಗಿದ್ದಿತು.

ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಡಾಕ್ಟರರೂ ಗೌಡರೂ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತರು.

“ ಹೊಳೆಪ್ಪಗೆ ನೆಟ್ಟಗಾಗಬಹುದೇನೀ ಡಾಕಟಾರ ಸಾಹೇಬರೇ ?”

“ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟರೆ ಏನೂ ಆಸೆಯಿಲ್ಲ ಗೌಡರೇ. ಈ ಊರಿನ ಹವೆಯೊಳಗೆ ಈ ರೋಗ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಒಣ ಹವೆಯ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಿದರೆ ಬದುಕಿಕೊಂಡಾನು.”

“ ಅದೆಲ್ಲಾ ಅವರಿಗೆ ಹೆಂಗ ಸಾಧಿಸಿತರಿ ? ಕೂಲಿ ಮಾಡಿ ದುಡಿದು ತಿನ್ನುವ ಮಂದಿ. ಬ್ಯಾರೆ ಊರಾಗ ಹೋಗಿ ಇರುವ ಖರ್ಚು ಹೆಂಗ ಪೂರೈಸಬೇಕು ?”

“ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನ ಆಸೆ ಬಿಟ್ಟು ಹಾಗೇ ಅನ್ನಬಹುದು.”

“ ಏನು, ಅವ ಸತ್ತೀ ಹೋಗುವನೋ ಏನು ?”

“ ಈಗಲೇ ಸಾಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಹೀಗೇ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಸೊರಗಿ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ.”

“ ಅಂತೂ ಇನ್ನೂ ತಿಂಗಳೊಪ್ಪತ್ತು ಬದುಕಿಯಾನು ಅನ್ನಿರಿ.”

“ ತಿಂಗಳೊಪ್ಪತ್ತು ಬದುಕಿಯಾನು, ಇಲ್ಲ ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಬದುಕಿಯಾನು, ಇಲ್ಲ ನಾಳೆಯೇ ಸತ್ತಾನು. ಈ ರೋಗದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಹೀಗೇ ಅಂತ ನಿಶ್ಚಿತ ಇಲ್ಲ. ಬಹಳ ಭಯಂಕರ ರೋಗ ಇದು.”

“ ಹಂಗಾದರೆ ಬಹಳ ಶ್ರಾಸ ಆಗುತ್ತೀ ಅನ್ನಿರಿ ಅವನು. ಅಗಸುದ್ದೆ ಅಂತೂ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತೀರಲ್ಲ ? ”

“ ನಾಳೆ ಹೋಗುವಾಗ ಇನ್ನೊಂದು ಇಂಜಕ್ಕನ್ ಕೊಡುತ್ತೀನಿ. ಮತ್ತು ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ ಎರಡು ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನಾನೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ”

“ ಕುಡೀಲಾಕ ಅಗಸುದ್ದೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೋದರೆ ಅದೀತಲ್ಲರಿ ? ”

“ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಳಿಸಿ ಕೊಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಅಂಥ ಉಪಯೋಗವೇನೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಈ ರೋಗಕ್ಕೆ ಇಂಜಕ್ಕನ್ನೇ ಸರಿಯಾದ ಉಪಾಯ. ”

“ ಒಂದು ಇಂಜಕ್ಕನ್ನಿಗೆಷ್ಟು ಖರ್ಚು ಬರುತ್ತೀರಿ ದಾಕತಾರಸಾಬರೇ ? ”

“ ಟ್ಯೂಬಿನ ಖರ್ಚು ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ, ಫೀ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ. ಹೋಗಿ ಬರುವ ಗಾಡಿಯ ಖರ್ಚು, ಇತ್ತ ಬರುವದರಿಂದ ಅತ್ತ ಹಾಳಾಗುವ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿನ ಖರ್ಚು—ಅಂತೂ ಎಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ”

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು, ಮತ್ತೆರಡು ಇಂಜಕ್ಕನ್ ಕೊಟ್ಟು, ಕಾಡೇಶಿ ಕೊಟ್ಟು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಜೇಬಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಡಾಕ್ಟರು ರಾತ್ರಿಯ ರೈಲಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು.

ಡಾಕ್ಟರರು ಕೊಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ಇಂಜಕ್ಕನ್ನುಗಳಿಂದಾಗಿ ಹೊಳೆಪ್ಪ ಕೊಂಚ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಮೈಮೇಲೆ ಪುಜ್ಜೆಯು ಬಂದಿದ್ದಿತು. ಜ್ವರವೂ ಕೊಂಚ ಇಳಿದಿದ್ದಿತು. ಕೆಮ್ಮಿದಾಗ ರಕ್ತ ಬೀಳುವುದೂ ಕಡಮೆಯಾಗಿದ್ದಿತು.

ಮುಂದೆ, ದಿನ ಕಳೆದಂತೆ ಆತನ ಎದೆನೋವು ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತಾದರೂ ಜ್ವರಬರುವುದು ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಪುತಿದಿನವೂ ಸಾಯಂಕಾಲದಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೈ ಜ್ವರದಿಂದ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಹೊಳೆಪ್ಪ ಹಾಸುಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಮೇಲಕ್ಕೇಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆತನನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಗಂಗೆವ್ವ, ಯಮುನಾ ಇಬ್ಬರೂ ಹೊಲದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗತೊಡಗಿದರು.

ರೋಗಿಯಾದ ಹೊಳೆಪ್ಪ ಜೋಳದ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ನುಚ್ಚನ್ನಾಗಲಿ ತಿಂದು ಪಚನ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗಾಗಿ ವಾರವಾರವೂ ಸಂತೆಯಿಂದ ಬಿಳಿ ಅಕ್ಕಿ ಕೊಂಡು ತರುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ

ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲಿಂದ ತರಬೇಕು-ಎಂಬುದೂ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯಾಯಿತು ಗಂಗವ್ವನಿಗೆ. ಎಮ್ಮೆಯ ಬೆಣ್ಣೆ ಮಾರಿ ಅದರಿಂದ ಬರುವ ಹಣದಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ, ಉಪ್ಪು ಮೊದಲಾದ ಜೀವನಾವಶ್ಯಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಆಕೆ ಕೊಂಡು ತರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬಿಳಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭ ಅದುವರೆಗೂ ಅವರಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅಕ್ಕಿ ತರಲೇಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು.

“ ಹೆಂಗ ಮಾಡೋಣು ? ಅಕ್ಕಿಯಂತೂ ಬೇಕೇಬೇಕು. ರೊಕ್ಕ ? ” ಎಂದು ಒಂದು ದಿನ ಆಕೆ ಗಂಡನ ಹತ್ತಿರ ಆ ವಿಷಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದಳು.

“ ಅಕ್ಕಿಯ ಅನ್ನ ಜನುಮದಾಗಲೂ ಉಂಡಿಲ್ಲ ನಾ. ಈಗಾದರೂ ಯಾಕೆ ಅದರ ಸಡಗರಾ ? ಏನೂ ಬ್ಯಾಡ ಬಿಡು ಗಂಗೀ. ಜೋಳದ ಗಂಜಿ ಕುಡಿದು ಬೀಳುತೀನಿ. ಇಂದೋ ನಾಳೆಯೂ ಹೋಗುವ ಈ ಜೀವಕ ಇದೆಲ್ಲಾ ಯಾಕೆ ? ” ಎಂದ ಹೊಳೆವ್ವ

“ ಹೆಗೆಲ್ಲಾ ಮಾತಾಡಬ್ಯಾಡ ನೀ. ನಿನಗ ನೆಟ್ಟುಗಾಗತ್ತೈತಿ ಅಂತ ದಾಕತಾರಸಾಬ ಹೇಳಿ ಹೋಗಿದಾನ. ನೆಟ್ಟುಗ ಪಥ್ಯೆ ಮಾಡಬೇಕಂತ. ಮೈಯಾಗ ಉರಿ ಬಂದಿರುವಾಗ ಗಂಟಲಾಗ ರೊಟ್ಟಿ ಇಳಿದೀತು ಹ್ಯಾಂಗ ? ಏನಾರೆ ಮಾಡಿ ಅಕ್ಕಿಗೆ ರೊಕ್ಕ ಕೂಡಿಸಾಕ ಬೇಕು. ಎಮ್ಮೀ ಮಾರಿ ಬಿಡೂಣೇನು ? ”

“ ಛೀ ಹುಚ್ಚೀ. ಅದನ್ನ ಮಾರಿ ಮುಂದ ಸಂತಿಯ ಖರ್ಚಿಗೆ ಹೆಂಗ ಮಾಡಾಕಿ ? ಅದೊಂದು ಎಮ್ಮಿ ಐತಿ ಅಂತ ಉಪ್ಪು ಎಣ್ಣೆ ಅದರೂ ಆಗುತ್ತೈತಿ. ಮೊನ್ನೆ ನನಗ ಹೇಳಿದ ಕೇಳಿದ ಸಾಲಾಮಾಡಿ ದಾಕತಾರನ್ನ ಕರಿಸಿದಿ. ಅದರಿಂದ ಏನ ಉಪಯೋಗ ಆತು ? ನೆಟ್ಟುಗಾಗಬೇಕಂತ ನನ್ನ ಹೆಣ್ಣಾಗ ಭರದಿದ್ದರ ನೆಟ್ಟುಗಾಗೂದು ತಪ್ಪಾದಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನ ಅಕ್ಕಿಗಿಕ್ಕಿ ಅಂತ ಹುಚ್ಚು ತಲ್ಯಾಗ ಹಾಕೊಂಡು ಇದ್ದದ್ದೆಲ್ಲಾ ಕಳಕೊಂಡು ಕೂಡ್ರಬ್ಯಾಡ. ಒಮ್ಮಿಂ ದೊಮ್ಮೆಲೆ ನನಗೇನಾದರೂ ಅದರ ನೀ ಒಬ್ಬಾಕೇ ಏನ ಮಾಡಾಕಿ ? ಆ ಸಾಲಾ ಹ್ಯಾಂಗ ತೀರಿಸುವಾಕಿ ? ಇವೊಬ್ಬ ಮಗಳ ಬಾಳೇವು ಹೆಂಗಾತು. ಆಕೇನ ಏನು ಮಾಡ.ವಾಕಿ ? ”

ಎಮ್ಮೆ ಮಾರುವುದು ಬೇಡವೆಂದು ಗಂಡ ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಗಂಗವ್ವ ಎರಡು ದಿನ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಜೋಳದ ಹಿಟ್ಟಿನ ಗಂಜಿಯೂ ಆತನ ಗಂಟೆ

ಲಲ್ಲಿ ಇಳಿಯದಂತಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಆಕೆಯ ಜೀವ ತಡೆಯದಾಯಿತು.

ಮಂಗಳವಾರ ನೆರೆಯೂರ ಸಂತೆ. ಅಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎಮ್ಮೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಗಂಗವ್ವ ನೇರವಾಗಿ ಸಂತೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದಳು. ಸಾಯಂಕಾಲ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮರಳುವಾಗ ಐದು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನೂ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನೂ ಕೊಂಡು ತಂದಳು.

ಆಕೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಯಿರಿಸಿದಾಗ ನಸುಗತ್ತಲಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಿತು ಹೊಲದಿಂದ ಆಗ ತಾನೆ ಬಂದಿದ್ದ ಯಮುನಾ ಚಿಮಣಿದೀಪ ಹೊತ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ತಲೆಯ ಮೇಲೊಂದು ಗಂಟು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಒಬ್ಬಳೇ ಬಂದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಹೊಳೆಪ್ಪಿಗೆ ನಡೆದುಬಿಟ್ಟವೂ ತಿಳಿದು ಬಂದಿತು. “ ಕಡೆಗೂ ಎಮ್ಮೆ ಮಾರೇ ಬಿಟ್ಟೆಯಾ ? ” ಎಂದಿಷ್ಟೆ ನುಡಿದು ಆತ ಮುಖವನ್ನು ಗೋಡೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದ. ಆತನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಚಿಮ್ಮಿ ಬಂದಿದ್ದಿತು.

ಗಂಗವ್ವ ಮಾತನೇನೂ ಆಡದೆ, ಒಲೆ ಹೊತ್ತಿಸಿ ಅನ್ನ ಬೇಯಿಸಿದಳು. ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ಬೇಡಿ ತಂದಳು.

ಅನೇಕ ದಿನಗಳಿಂದ ಆಹಾರವೇ ಇಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ ಹೊಳೆಪ್ಪಿನ ಗಂಟಲಲ್ಲಿ. ಅಂದು ಅನ್ನದ ವಾಸನೆ ಬರುತ್ತಲೂ ಆತನಿಗೆ ತುಂಬ ಹಸಿವೆಯಾದ ಹಾಗಾಗಿದ್ದಿತು. ಹರಿವಾಣವಲ್ಲಿ ಅನ್ನ ಬಡಿಸಿ, ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ಹೋಳು ಇಟ್ಟು ಗಂಗವ್ವ ಅವನನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿದಳು. ಕೈ ಬಾಯಿ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಹೊಳೆಪ್ಪ ಮೊದಲನೆಯ ತುತ್ತ ಬಾಯಿಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡ. ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಎಮ್ಮೆಯ ನೆನಪಾಯಿತು. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೈನವನ್ನೊದಗಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ ವಾರವಾರದ ಸಂತೆಯ ಖರ್ಚನ್ನೂ ನೀಗಿಸಿದ ಆ ಮೂಕ ಜೀವ ಇಂದು ಇಲ್ಲ.... ಅದರ ಮಾರಾಟದಿಂದ ಕೊಂಡು ತಂದ ಈ ಅಕ್ಕಿ.... ಈ ಅನ್ನ.... ಆತನ ಕತ್ತು ಬಿಗಿದು ಬಂದಿತು. ತುತ್ತ ಗಂಟಲಲ್ಲಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

“ ಅನ್ನವೂ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ ಗಂಗೀ. ನೀರು ಕೊಡು ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಹೊಳೆಪ್ಪ ಬಾಯಲ್ಲಿನ ತುತ್ತನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೆಲಕ್ಕಿಟ್ಟು ನೀರು ಕುಡಿದು ಮಲಗಿಕೊಂಡ.

“ಒಂದಿಷ್ಟುಪರೂ ಉಣ್ಣೋ ಅಪ್ಪಾ” ಎನ್ನುತ್ತ ಅಳತೊಡಗಿದಳು ಯಮುನಾ.”

ಅಂದು ಗಂಗವ್ವನಿಗೂ ಊಟ ಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಮೂವರೂ ಉಪವಾಸ ಮಲಗಿಕೊಂಡರು.

ತೆರೆ: ಎಂಟು.

ಜೈತ್ರನಾಸದಲ್ಲಿ ಯಮುನಾ ಋತುಮತಿಯಾದಳು.

“ಹುಡುಗಿ ದೊಡ್ಡಾಕಿಯಾದಳು. ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಬಿಟ್ಟುಂಗೆ ಇನ್ನು ಮ್ಯಾಲ ಆಕೇನ್ನ ಹೊರಗ ಬಿಡಾಕ ಬರೊದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಬಾಳೇವು ಹಿಂಗಾತು. ಮುಂದ ಹೆಂಗ ಮಾಡೋದು?” ಎಂದು ಆತ ದಿನವೂ ಬಡಬಡಿಸ ತೀಡಗಿದ.

ಆ ಚಿಂತೆ ಗಂಗವ್ವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಳಗೊಳಗೇ ಕೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತಾ ದರೂ ಆಕೆ ಅದನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಗಂಡ ಆ ವಿಷಯ ತೆಗೆದಾಗ ಲೆಲ್ಲ ಧೈರ್ಯದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಆತನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಳು.

“ದೊಡ್ಡಾಕೆಯಾದರೇನಾಯಿತು? ಇಷ್ಟ್ಯಾಕೆ ಗಾಬರಿಯಾಗುತ್ತೀ? ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಕೆ ಏನಾರೆ ಮಾಡಾಕ ಬಂದೀತು. ಮೊದಲು ನಿನ್ನ ಜಡ್ಡೊಂದು ನೆಟ್ಟಗಾಗಲಿ. ಆ ಮ್ಯಾಲ ಯಮುನಿಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗಂಡನ್ನ ಹುಡುಕೋ ಣಂತೆ.”

“ಆಕೆಯ ಗಂಡ ಇನ್ನೂ ಇರುವಾಗ ಬ್ಯಾರೆ ಯಾರು ಬರುತ್ತಾರೇ ಆಕೇನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಾಕ?”

“ಏನಾರೆ ಮಾಡಿ ಅವನಿಂದ ಸೋಡಚೀಟೀ ತಗೋಬೇಕು.”

“ಅದೆಲ್ಲಾ ಖರೆ. ಆದರೂ ಅವ ಕೊಡಾಕ ತಯಾರಾಗಬೇಕಲ್ಲ?”

“ಯಾರಿಂದಾದರೂ ಹೇಳಿನೋಡಿಸಬೇಕು.”

“ಅಂಥವರು ಯಾರಿದಾರ?”

“ಕಾಡೇಶಿಯನ್ನ ಕಳಿಸುವ ಹೆಂಗ ಗೌಡರಿಗೆ ಕೇಳಿ ನೋಡಲೇನು?”

“ ಇಂಥ ಕೆಲಸಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಅವ ಯಾಕೆ ಹೋದಾನು ? ಅವಂದೇನು ನಮಗ ನಂಟೋ ಗಂಟೋ, ಏನೈತಿ ಸಂಬಂಧ ? ”

“ ಕೇಳಿ ನೋಡುತ್ತೀನಿ ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಗಂಗವ್ವ ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಹೊಳೆಪ್ಪನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆ ಬಗೆಗೆ ಯಾವ ಆಸೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಏಕ ಮಾತ್ರ ಮಗಳ ಬಾಳುವೆ ಹಾಳಾಯಿತಲ್ಲ, ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ತಪ್ಪಿನಿಂದಾಗಿ ಹಾಳಾಯಿತಲ್ಲ—ಎಂದು ಆತ ಒಳಗೊಳಗೇ ಕೊರಗತೊಡಗಿದ. ಕಾಯಿಲೆಯ ಕೊರೆತ, ಚಿಂತೆಯ ಕೊರೆತ ಎರಡೂ ಸೇರಿ ಆತನ ದೇಹ ದಿನೇ ದಿನೇ ದುರ್ಬಲವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಮೈಮೇಲೆಲ್ಲ ಮೂಳೆಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸತೊಡಗಿದವು. ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ತ್ರಾಣವೂ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತು.

ತೆರೆ: ಒಂಬತ್ತು.

ಗೌಡರ ಕಬ್ಬಿನ ಗಾಣಕ್ಕಾರಂಭವಾಗಿದ್ದಿತು.

ತೋಟದ ಹತ್ತಿರವೇ ದೊಡ್ಡ ಅಲೀಮನೆ ಕಟ್ಟಿ, ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಯನ್ನೂ ಅಣಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದರ ಎದುರಿಗೇ ಗಾಣ.

ಕಬ್ಬಿನ ಪಡದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬು ಕಡಿದು ರವದೆ ಸವರಿ ಹೊರೆ ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದ ರಾಮ. ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಎಂಟು ಹೆತ್ತು ಜನ ಗಂಡಾಳುಗಳು ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಕಡಿದು ಕೂಡಿಸಿದ ಹೊರೆ ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡು ಗಾಣದ ಹತ್ತಿರ ತಂದೊಗೆಯುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಾಲ್ಕೈದು ಜನ ಹೆಣ್ಣಾಳುಗಳು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಯಮುನಳೂ ಒಬ್ಬಳಾಗಿದ್ದಳು.

ರಾಮನಿಗೆ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷದ ಯುವಕ. ಜಟ್ಟಿಯಂತೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದಾನೆ. ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಗಡ್ಡಮೊಸೆಗಳೂ ಚಿಗುರುತ್ತಿವೆ. ದನಕಾಯುವ ಹುಡುಗನಿದ್ದಾಗ ಆತ ಒಂದು ಕಪಾಟಿ (ಲಂಗೋಟಿ) ಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಇದೀಗ ಧೋತರ ಉಡುತ್ತಾನೆ. ಮೈಮೇಲೊಂದು ಅಂಗಿ. ತಲೆಗೆ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ರುಮಾಲು ಸುತ್ತುತ್ತಾನೆ.

ಕುಡಗೋಲನ್ನು ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಆತ ಕಬ್ಬು ಕಡಿಯು

ತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಆತನನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಯಮುನಾ ಒಂದೆರಡು ಕ್ಷಣ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಆತನ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಆಗಾಗ ಆಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳುತ್ತದೆ. ಯಮುನಾ ಈಗ ಬಾಲಕಿಯಲ್ಲ ಯೌವನದಲ್ಲಿ ಅಡಿಯಿಡುತ್ತಿರುವ ಹುಡುಗಿ. ವಯಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ ಆಕೆಯ ದೇಹವೂ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಮೈ, ಕೈ, ಮುಖ, ಎದೆ ಎಲ್ಲವೂ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕೆನ್ನೆಗಳ ಮೇಲೆ ತಾರುಣ್ಯದ ಬಣ್ಣ ಬಂದಿದೆ. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಹಕವಾದ ಮಿಂಚು. ಕಬ್ಬನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಅಪರ ರವದೆಯನ್ನು ಸವರುತ್ತ ರಾಮ ಎವೆ ಪಿಳುಕಿಸದೆ ಅವಳನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಕೆ ನಾಚಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ನಟಿಸಿ, ಕಬ್ಬುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾಳೆ. ಹೊರೆಯನ್ನು ಅವಳ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸುವಾಗ ರಾಮನ ಕೈ ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುತ್ತವೆ. ಇಬ್ಬರ ದೇಹಗಳು ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತವೆ. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ರೋಮಾಂಶಜವೇಳುತ್ತದೆ. ಆತನ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಆನಂದದ ನಗೆ ಸುಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆಕೆ ಕಣ್ಣುಗಳ ಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಆತನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಹೊರೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ.

ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ದಣುವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ಆಳುಗಳೆಲ್ಲರು ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ತಂಬಾಕು ಮೆಲ್ಲುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ರಾಮನಿಂದ ಕೊಂಚ ದೂರದಲ್ಲಿ ಯಮುನಳೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಆತ ನೀಡಿದ ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾಯಿಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಳುಗಳು ಯಾವುದಾದರೂ ವಿಚಾರ ಮಾತಿಗೆ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಮುನಳಾಗಲಿ ರಾಮನಾಗಲಿ ಭಾಗ ವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ ಬೀಡಿ ಸೇದಿ ಹೊಗೆ ಬಿಡುತ್ತ ಆಕೆಯನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಆಕೆ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಮೆಲ್ಲುತ್ತ ಆತನನ್ನು ಓರೆಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ.

ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಇದೆಯಾದರೂ ಆಳುಗಳೆಲ್ಲರಿದುರಿಗೆ ಅವರೇನನ್ನೂ ಮಾತನಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ದಿನಗಳಿಂದ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಸುವ ಸಂದರ್ಭ ಅವರಿಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರರೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳೆಷ್ಟೋ ಇವೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಅವಕಾಶವೇ ಲಭಿಸಿಲ್ಲ.

ತೆರೆ: ಹತ್ತು.

ಗೌಡರ ಗಾಣವೆಂದರೆ ಸಣ್ಣ ಗಾಣವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಆರು ಎಕರೆ ಗಳಷ್ಟು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಬ್ಬು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಗಾಣ ನಡೆದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ತಾಸಿನ ವಿರಾಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಗಾಣ ನಡೆದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಸರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಗಾಣವನ್ನೆಳೆಯಲು ಹತ್ತು ಜತೆ ಎತ್ತುಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ರಾತ್ರಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ಯಾಸ್ ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಗಾಣ ತಿರುಗುತ್ತದೆ.

ಗಾಣಕ್ಕಾರಂಭವಾದಂದಿನಿಂದ ಅದು ಮುಗಿಯುವ ವರೆಗೂ ಗೌಡರಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲಸವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಳುಗಳೇ ಮಾಡುವ ರಾದರೂ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗಾಗಿ ಗೌಡರು ಅಲ್ಲಿ ಇರಲೇಬೇಕು. ಕಬ್ಬು ಕಡಿಯುವವರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆ ಕೊಡುವರು. ಹೊರೆ ಜೊತ್ತು ತರುವ ಹೆಣ್ಣಾಳುಗಳಿಗೂ ಒಂದೆರಡು ಮಾತು ಹೇಳುವರು. “ಹೊರೆ ಇಳಿಸುವಾಗ ಮೆಲ್ಲಗ ಇಳಿಸಿ. ದೊಪ್ಪಂತ ಒಗೆದರೆ ಕಬ್ಬು ಕೆಡತಾವ.” ಕಬ್ಬಿನ ಗಾಣದ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಗಾಣದ ಬಾಯಿಗೆ ಕಬ್ಬು ಸೇರಿಸುವ ಆಳನ್ನು ಕುರಿತು— “ಹಾಂಗೆಲ್ಲ ಹುಂಬನಾಂಗ ತುರುಕಬ್ಯಾಡೋ. ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಯೊಳಗ ಯಾರಾದರೂ ಹಾಂಗೆ ಕಬ್ಬು ತುರುಕಿದರೆ ನಿನ್ನ ಗತಿ ಏನಾದೀತು? ಮೆಲ್ಲಕ್ಕ ಹಾಕಲ್ಲ? ಯಂತ್ರ ಕೆಟ್ಟು ಗಾಣ ನಿಂತೀತು.” ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಗಾಣವನ್ನೆಳೆಯುವ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುವ ಹುಡುಗರನ್ನು ಗದರಿಸಿ, “ಬಹಾಳ ಜೋರಾಗಿ ಓಡಿಸಬ್ಯಾಡಿರೋ. ಹಾಲು ನೆಟ್ಟಿಗ ಬರುವದಿಲ್ಲ.” ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಕಬ್ಬಿನ ಹಾಲು ಸೋಸಿ, ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಗೆ ತುಂಬುತ್ತಿರುವ ಆಳುಗಳನ್ನು ಕಂಡು— “ಸ್ವಲ್ಪ ತಣಾ ಆದರೂ ಚಿಂತಿಲ್ಲ. ಕಸರು ಉಳಿದಾಂಗ ಸೋಸಿರೋ. ಒಂದಿಷ್ಟು ಕರ್ರಗಾಗಿದ ಬಾರದು ನಮ್ಮ ಬಿಲ್ಲ. ಸಕ್ಕರಿ, ಸಕ್ಕರಿ ಆದಾಂಗ ಆಗಬೇಕು” ಎನ್ನುವರು, ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಯ ಕೆಳಗಿನ ಒಲಿಗೆ ಉರಿ ಹಚ್ಚುವ ಆಳುಗಳನ್ನು ಕೂಗಿ— “ಸಿಕ್ಕು ಸಿಕ್ಕುಂಗೆ ಕಟ್ಟಿಗೇ ತುರುಕಬ್ಯಾಡಿರಿ. ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ಉರಿ ಇರಬೇಕು.

ಹಸಿ ಸೊಪ್ಪಿ ಹಾಕಬ್ಯಾಡಿರಿ. ಹೊಗೆ ಆಗಬಾರದು, ” ಎಂದು ಸೂಚಿಸುವರು.

ಹಾಲು ಕುದಿದಬಳಿಕ, ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಯನ್ನಿಳಿಸಿ ಬೆಲ್ಲ ಮಾಡುವಾಗಲಂತೂ ಗೌಡರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರುವರು. ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ಹಡಗೊಳಿಸಿ ಅದರ ರುಚಿಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿದ ತರುವಾಯವೇ ಪೆಂಟಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಆಜ್ಞೆಯಿಯುವರು.

ಗಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾಡೇಶಿಗೆ ಯಾವ ಕೆಲಸವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಆತ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸವೂ ತನ್ನ ಮೇಲೇ ಬಿದ್ದಿರುವ ಹಾಗೆ ನಟಿಸುತ್ತ ಯಾವಾಗಲೂ ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಓಡಾಡುವುದು ಬೇಸರವಾದಾಗ ಬೆಲ್ಲಮಾಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಬಿಸಿಬಿಸಿ ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ಬಾಯಿಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಆಳುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹರಟೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವನು.

ರಾತ್ರಿ ಯಾರಿಗೂ ನಿದ್ರೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಗೌಡರೂ ಕಾಡೇಶಿಯೂ ಅಲೀಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಇಸ್ವೀಟು ಆಡುತ್ತ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯುವರು. ಗಾಣದ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಯಂತ್ರವತ್ತಾಗಿ ಸಾಗಿರುವವು. ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಗೌಡರೂ ಒಂದು ಯಂತ್ರದಂತೆಯೇ ಕಾಲ ಕಳೆಯುವರು.

ತೆರೆ: ಹನ್ನೊಂದು.

ಗಾಣಕ್ಕಾರಂಭವಾದುದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ದಿನವಾಗಿತ್ತು. ಅಂದು ಸಾಯಂಕಾಲ ಗೌಡರು ಕಬ್ಬು ಕಡಿಯುವ ಆಳುಗಳ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲೆಂದು ಪಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅರ್ಧ ಪಡ ಬರಿಯದಾಗಿದ್ದಿತು. ಉಳಿದ ಅರ್ಧ ಪಡವನ್ನು ಅಂದು ರಾತ್ರಿಯೊಳಗಾಗಿ ಕಡಿದು ಬಿಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಆಳುಗಳು ತ್ವರೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಸಾಗಿಸಿದ್ದರು. ಅವರು ಕಡಿದು ಎಸೆಯುವ ಕಬ್ಬುಗಳನ್ನು ಹೊರೆಗೊಡಿಸಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಹೆಣ್ಣಾಳುಗಳೂ ಅವಸರದಿಂದ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಗೌಡರು ಪಡದ ಕಡೆಗೆ ಬರುವುದನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಆಳುಗಳೆಲ್ಲ

ಇನ್ನಷ್ಟು ಚುರುಕಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಅವರಗೆ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಹರಟೆಯನ್ನು ಸಾಗಿಸಿದ್ದವರು ಕೂಡಲೆ ಹರಟೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಗೌಡರೆಂದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಭಯ. ಅವರು ಕೋಪದಿಂದ ಕಣ್ಣು ಕೆರಳಿಸಿದರೆಂದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಡುಕ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಹೆಣ್ಣಾಳುಗಳಂತೂ ಗೌಡರೆದುರಿಗೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಅವಸರದಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಡ್ಡಿ ನಮೇಲೆ ಹಾಯ್ದು ಗೌಡರು ಪಡಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಾಡೇಶಿಯೂ ಅವರ ಹಿಂದೆಹಿಂದೆ ಬಂದ. ಪಡದ ಎದುರಿಗೆ ತುಸು ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೇವಿನ ಗಿಡವಿದ್ದಿತು. ಗೌಡರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಗಿಡದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡರು. ಕಾಡೇಶಿಯೂ ಬಂದು ಕೊಂಚ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ.

“ಆಳುಗಳು ಬಹಾಳ ಲಗೂಲಗೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತಿದಾರ, ಅಲ್ಲ ವೇನೋ ಕಾಡೇಶಿ ?”

ಆತ ತುಟೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಗುತ್ತ ನುಡಿದ— “ಗೌಡರು ಈಕಡೆ ಬಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ಇವರಿಗೆ ಚುರುಕು ಬರುತ್ತೆತಿ. ”

ಭರಭರನೆ ಕಬ್ಬು ಕಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ರಾಮನನ್ನು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಗೌಡರೆಂದರು:

“ನಮ್ಮ ರಾಮ್ಯಾ ಅಂತೂ ಮೈಗಳ್ಳನಲ್ಲ ಕಾಡೇಶಿ. ಕೆಲಸ ಅಂದರ ಬಹಾಳ ಹುರುಪು ಅವನಿಗೆ. ಸಣ್ಣವನಿದ್ದಾಗಿಂದ ಹಾಂಗೆ. ”

ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವನಾದ ರಾಮನ ಬಗೆಗೆ ಗೌಡರಿಗೆ ತುಂಬ ಅಭಿಮಾನವಿದ್ದಿತು, ಮಮತೆಯೂ ಇದ್ದಿತು. ಆತ ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಬಾಲಕನಿದ್ದಾಗ ಆತನ ತಂದೆ ಸತ್ತು ಹೋಗಿದ್ದ. ತಾಯಿ ಆ ಮೊದಲೇ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು ಪರದೇಶಿಯಾದ ಆ ಹುಡುಗನನ್ನು ಆತನ ಸೋದರಮಾವ, ಗೌಡರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜೀತದಾಳಾಗಿ ಇರಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದ. ದಿನವೂ ಮೂರು ಹೊತ್ತು ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ, ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು ಗೌಡರು. ಈಚೆಗೆ ಆ ಸಂಬಳ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗೆ ಏರಿದ್ದಿತು. ವರ್ಷಕ್ಕೆರಡು ಅಂಗಿ, ಎರಡು ಧೋತರ, ಒಂದು ರುಮಾಲು ಸಹ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಉಂಡು, ಬೆವರಿಳಿಸಿ ದುಡಿದು

ರಾಮನು ಹೋರಿಯಂತೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದ. ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೇ ಬೆಳೆದು ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ಆತನನ್ನು ಕಂಡಾಗಲೆಲ್ಲ ಗೌಡರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಸಂತಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಆ ದಿನವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಯಿತು.

ರಾಮನ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಅವರು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಬ್ಬಿನ ಕಟ್ಟನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳಲು ಆತನ ಹತ್ತಿರ ಹೋದ ಯಮುನಳ ಕಡೆಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊರಳಿತು. ಎಳೆ ಹರೆಯದ ಆ ಹೆಣ್ಣು ದೇಹ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಬಣ್ಣದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಚೆಲುವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿತು ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ. ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಆಕೆ ಕಟ್ಟನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲಿರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿದ ಕುಪ್ಪುಸದೊಳಗಿನಿಂದ ಕಾಣಿಸಿದ ಅವಳ ಸ್ತನಗಳ ಕೆಳಭಾಗ ಗೌಡರ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಉದ್ರಿಕ್ತಗೊಳಿಸಿತು. ಕಟ್ಟನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಅವಳು ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊರಳಿಸಿದ ಹಾಗೆ ನಾಡಿದಾಗ ಅವಳ ಮುಖವೆಲ್ಲವೂ ಗೌಡರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಸಾಯಂಕಾಲದ ಬಣ್ಣದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅವಳ ಆ ಚೆಲುವಾದ ಮುಖ ಇನ್ನೂ ಚೆಲುವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿತು. ಕಿವಿಯ ವರೆಗೂ ಕೈಚಾಚಿದ ದಪ್ಪಗಿನ ಹುಬ್ಬು, ಅದರ ಕೆಳಗಡೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಣ್ಣು, ಹರವಾದ ಎವೆ, ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ನಸುಬಾಗಿದ ನೀಳವಾದ ಮೂಗು, ವಿಶಾಲವಾದ ತುಟಿಗಳು, ಆಕರ್ಷಕ ಗದ್ದೆ, ಹೊಸ ಹರೆಯದ ರಾಗದಿಂದ ರಂಜಿತವಾದ ಕೆನ್ನೆ, ತುಂಬಿದ ಕೊರಳು, ಸೀರೆಯ ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುವ ದಪ್ಪಗಿನ ತುರುಬು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಗೌಡರ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಂತೆ ಮಾಡಿ ಆಕೆ ಅವಸರದಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುತ್ತ ಗಾಣದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿದಳು. ಗೌಡರು ಮಂತ್ರನುಗ್ಧರಾದವರಂತೆ, ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ಅವಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಖ ಚಿಂದ, ಎದೆ ಚಿಂದ, ರೂಪ ಚಿಂದ, ದೇಹ ಚಿಂದ, ನಡಿಗೆಯೂ ಚಿಂದ—ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡರು. “ಹೊಳೆಪ್ಪನ ಹುಡುಗಿ ಇಷ್ಟು ಲಗೂ ಹೀಂಗೆ ಬೆಳೆದಳೇ! ನನಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಆಗಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ,” ಎಂದು ಅಚ್ಚರಿಪಟ್ಟುಕೊಂಡರು.

ಗೌಡರ ದೃಷ್ಟಿಯ ಚಲನವಲನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕಾಡೇಶಿಗೆ ಯಮುನಾ ಅವರ ಮನ ಸೆಳೆದುದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅಶ್ಚರ್ಯವೇನೂ

ಆಗಲಿಲ್ಲ. “ ಎಂಥವರ ಮನಸನ್ನೂ ಕೆಡಿಸುವಂಥ ಪುರಮಾಸಿ ಹೆಣ್ಣು ಇದು. ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ಗೌಡರು.... ” ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಆತ ಮಾನವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಗೌಡರ ರಸಿಕತನ ಆತನಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತ ವಿಷಯ ವೇನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಇರತೊಡಗಿದಂದಿನಿಂದ ಅದು ವರೆಗೆ ಗೌಡರ ಜೀವನದ ಆ ಭಾಗ ಆತನಿಗೆ ಸುಪರಿಚಿತವಾದುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಗೌಡರು ಬಯಸಿದ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಬಲೆಗೆ ಬೀಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆತನೂ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಿತು. ಆ ಕಾರ್ಯ ಸುಲಭ ವಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತನ್ನನ್ನು ಅವರು ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವರೇನೋ ಎಂದು ಆತನಿಗೆನಿಸಿದ್ದು ದೂ ಅನೇಕ ಬಾರಿ.

“ ಹೊಳೆಪ್ಪನ ಮಗಳು ಎಷ್ಟುದ್ದ ಬೆಳೆದಾಳಲ್ಲೋ ಕಾಡೇಶಿ ! ” ಎಂದು ಗೌಡರು ಮೆಲ್ಲಗಿನ ದನಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದರು. ಸಡದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡು ತ್ತಿದ್ದ ಆಳುಗಳಿಗೆ ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ.

“ ಬೇಳೆದಸ ಬಿಟ್ಟಾಳೇನಿ ! ಹದಿನೈದು ತಂಬಿ ಹದಿನಾರರಾಗ ಬಿದ್ದಿರಬೇಕು. ”

“ ಈರಿಯ ಗಂಡ ಈಕೇನ್ನ ಬಿಟ್ಟಾಂಗ ಆಯಿತೇನೋ ? ”

“ ಹಾಂಗಸ ಕಾಣುತ್ತೈರಿ. ಮನ್ನೆ ಗಂಗಳ್ಳು ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಅಳಿಯನಿಂದ ಸೋಡಬೀಟಿ ತರಿಸೂದಕ್ಕಂತ ನನ್ನ ಕೇಳಿದಳು. ಮಗಳನ್ನು ಬ್ಯಾರಿ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕೊಡಬೇಕಂತ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿರಬೇಕು. ”

“ ಹೀಂಗೇನು ? ನೀನೇನು ಹೇಳಿದಿ ? ”

“ ಚಿಕ್ಕಳ್ಳಿಯೊಳಗ ನನಗ ಯಾರದೂ ಗುರುತಿಲ್ಲ, ನಾ ಹ್ಯಾಂಗ ಹೋಗಲಿಕ್ಕಾಗುತ್ತೈತಿ ಅಂತ ಹೇಳಿದೆ. ”

“ ಹೊಳೆಪ್ಪನ್ನ ನೋಡಿದ್ದೀಯಾ ಇತ್ತಲಾಗ ? ”

“ ಮನ್ನೆ ಅವರ ಮನಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಅವಗ ಇನ್ನೂ ಜೋರಾದಂಗ ಕಾಣುತ್ತೈತಿ ಜಡ್ಡು. ಹಾಸಿಗೀ ಬಿಟ್ಟು ಏಳಾಕಾಗುವದಿಲ್ಲಂತ, ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ತಡೆದು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದ ಕಾಡೇಶಿ: “ ಮಗಳ ಬಾಳೇವು ಹಿಂಗಾಯ್ತಲ್ಲಾ ಅಂತ ಅವ ಬಹಾಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಾನ. ಸೋಡ ಬೀಟಿ ತಗೋಬೇಕಂತ ಗಂಗಳ್ಳು ಅಂದರೆ ಹೊಳೆಪ್ಪ ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.

ಸವತಿಯಿದ್ದರೂ ಚಿಂತಿಲ್ಲ, ಮಗಳನ್ನು ಅಳಿಯನ ಮನಿಗೇ ಕಳಿಸಬೇಕಂತ ವಿಚಾರ. ಗಂಗವ್ವನು ಮಾತ್ರ ಅಳಿಯನ ಮ್ಯಾಲ ಭಯಂಕರ ಸಿಟ್ಟು. ಅವನ ಮಾರಿ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡುವದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಅಂದಳು.”

“ಅಂತೂ ಇದರೊಳಗ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಜಗಳ ಬಂದಂಗೆ ಕಾಣುತ್ತೇತೆ ?”

“ಜಗಳ ಅಂತ ಅನ್ನೊದಕ್ಕಾಗದಿದ್ದರೂ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಮನಸ್ಸು ಏಕೆ ಇಲ್ಲ ಅಂದರಾದೀತು.”

“ಆ ಹುಡುಗಿ ಏನಂತೇತೆ ?”

“ನಾ ಅವರ ಮನಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಯಮುನಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕೂಲಿಗೆ ಹೋದಾಕೆ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ ಆಕೆನೇನ ಕೇಳೋದ್ರೀ ಇದರಾಗ ? ಹುಡುಗಿರಿಗೆ ಇದರಾಗೆಲ್ಲಾ ಏನು ತಿಳಿಯತೇತೆ ? ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದವರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಗಂಡ ಸಿಕ್ಕರಾಯ್ತು. ಯಾರಾದರೇನು ಅವರಿಗೆ ?” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಾಡೇಶಿ ಮೆಲುನಗೆ ಬೀರಿದ.

ಕಬ್ಬಿನ ಕಟ್ಟನ್ನು ಹೊತ್ತು ಗಾಣದ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿದ್ದ ಯಮುನಾ ಆ ವೇಳೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಪಡದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ನವಯುವತಿಯರಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಒಯ್ಯಾರದಿಂದ ಕೈಬೀಸುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅಕೆಯನ್ನು ನೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿರುಕಿಸುತ್ತ ಗೌಡರು ಕೆಲಹೊತ್ತು ಮೌನವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಆಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಟ್ಟನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಗಾಣದ ಕಡೆಗೆ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಅವರು ಕಾಡೇಶಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಕೂಡಲೆ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾಡೇಶಿ ಕತ್ತು ಕೊಡಹಿದ.

“ತ್ರಾಸ ಆದೀತೇನೋ ಕಾಡೇಶೀ ?”

“ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಎಂಥಾ ತ್ರಾಸರೀ ಗೌಡರೇ ? ಗಂಗವ್ವನು ಎರಡುನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲಾ ಬ್ಯಾರೆ ಕೊಟ್ಟಿದೀರಲ್ಲ ? ಅದನ್ನೀಗಿಂದೀಗ ತಂದು ಕೊಡು ಅಂತ ಕಾಡಿಸಿದರೆ ಸಾಕು, ಕೆಲಸ ಆಗುತ್ತೇತೆ.”

“ಊರೊಳಗಿನ ಹೆಣ್ಣು ಕಾಡೇಶೀ. ಮಂದಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಬೊಬ್ಬಾಟ ವಾಗಬಾರದಷ್ಟೆ. ಬ್ಯಾರೆ ಊರಾಗ ಹೋಗಿ ನಾವು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ನಡ ದೀತು. ಇದ್ದೂರಾಗ ಹಾಂಗೆಲ್ಲ ಅವಸರದಿಂದ ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಾಕ

ಬರೂದಿಲ್ಲ.”

“ ಮೆಲ್ಲಗನಟ ಸಾಧಿಸಿದರಾಯಿತೇಳಿ. ಚಾದಂಗಡಿಯ ಬಸಲಿಂಗವ್ವ..... ”

“ ಹೌದು, ಹೌದು. ಹಾಂಗೇ ಮಾಡಬೇಕು ಬಸಲಿಂಗವ್ವನನ್ನು ಹಿಡೀಬೇಕು ನೊದಲು. ಅಂತೂ ಗದ್ದಲ ಆಗದಂಗೆ ಕೆಲಸ ಆಗಬೇಕು. ನೋಡು, ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಗೌಡರು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ತೋಟದ ಗುಡಿಸಲಿನ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿದರು. ಅವರ ಗಂಟಲು ಒಣಗಿ ದಾಹವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಕಾಡೇಶಿ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಅವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರು ‘ ಔಷಧ ’ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಯ ಅದು. ದಿನವೂ ಸಾಯಂಕಾಲ ಸೂರ್ಯ ಮುಳುಗುವ ವೇಳೆಗೆ ತೋಟದ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವರು ‘ ಔಷಧ ’ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಒಂದೆರಡು ತಾಸುಗಳಿಗೆ ನೊದಲೆ ಅವರ ಆಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ‘ ಔಷಧ ’ ಸೀಸೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಗೌಡರು ಅದನ್ನು ಸೇವಿಸುವಾಗ ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನಾರೂ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಡೇಶಿಗೂ ಸಹ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಅಪ್ಪಣೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರು, ತಾನೊಬ್ಬರೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಸೇವಿಸಿ, ಎಲೆ, ಆಡಕೆ, ತಂಬಾಕು, ಬಡೇಸೋಪು, ಲವಂಗ, ಏಲಕ್ಕಿ ನೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮೆಲ್ಲುತ್ತ, ‘ ಔಷಧ ’ ದ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತ ಗುಡಿಸಲಿನಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಗೌಡರು ದಿನವೂ ಸೇವಿಸುವ ಆ ಔಷಧದ ವಿಷಯ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದ್ದಿತಾದರೂ ಆ ಬಗೆಗೆ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಮಾತನಾಡುವ ಧೈರ್ಯ ಯಾರಲ್ಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರ ಹೆಂಡತಿ ಮುರಿಗೆವ್ವ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಗದ್ದಲ ಮಾಡಿದಾಗ ಗೌಡರು ಆಕೆಯ ಕೈಕಾಲು ಕಟ್ಟಿ ಸೊಂಟ ಮುರಿಯುವ ಹಾಗೆ ಧಳಿಸಿದ್ದರು. ಮುದುಕ ಘಕೀರಗೌಡರಿಗೂ ಮಗನ ನಡತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅಸಹ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. “ ಲಿಂಗಾಯತರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸೆರೆ ಸಿಂದಿ ಕುಡಿಯಬಾರದು ತನ್ನಾ. ಕುಲ ಕೆಡುತ್ತೈತಿ, ” ಎಂದು ಅಂಜುತ್ತ ಅಂಜುತ್ತಲೇ ಮಗನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಿದ್ದರು. “ ಕುಲಕ್ಕೇನು ಧಾಡಿಯಾಗುತ್ತೈತಿ ? ಅದೆಲ್ಲಾ ಹೆಳೇಕಾಲದ ಮಾತಾಯಿತು. ಈಗೇನು ಹಾರೋರೇ ಕುಡೀತಾರಂತೆ.

ಅದೂ ಒಂದು ಅಗಸುದ್ದೆ ಇದ್ದ ಹಾಂಗ. ಕುಡಿದರ ಮೈ ನೆಟ್ಟಿಗಿರುತ್ತೈತಿ. ನಿಮಗೇನು ಗೊತ್ತು ಅವೆಲ್ಲಾ ? ” ಎಂದು ರುದ್ರಗೌಡರು ತಂದೆಯನ್ನು ಗದರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. “ ಇವನ ಯಾಕಾದರೂ ಹೇಳಿದನೋ ಶಿವನೇ. ನನ್ನ ಮಾನಾ ಕೂಡ ಕಳೆದುಬಿಟ್ಟಿ. ಏನಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲಿ ನನ್ನ ದಿವಸ ಮುಗಿತಾ ಬಂತು. ಹರಾ ಶಿವಾ ಅಂತ ತಣ್ಣಗೂ ದಿನ ಕಳೇ ಬೇಕು ” ಎಂದು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಫಕೀರಗೌಡರು ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದರು.

ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದು, ತಂದೆಯನ್ನು ಗದರಿಸಿದರೂ ಗೌಡರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಾರಾಯಿ ಇಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತೋಟದ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಡಿದು, ಕೊಂಚ ಹೊರಗಡೆ ತಿರುಗಾಡಿಕೊಂಡು ಅನಂತರ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆ ದಿನವೂ ಅವರು ಎಂದಿನಂತೆ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಟಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾರಾಯಿ ಸೇವಿಸಿ ತಾಂಬೂಲ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕಾಡೇಶಿ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಅಷ್ಟರೊಳಗಾಗಿ ಕತ್ತಲೆ ಪಸರಿಸಿದ್ದಿತು ಆಲೀಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ಯಾಸ್‌ದೀಪ ಹೊತ್ತಿಸತೊಡಗಿದ್ದರು.

ಗೌಡರು ಬಂದು ಪಡದ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ತಿರುಗಿಸಿದರು. ಗಂಡಾಳುಗಳು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಗಿಸಿದ್ದರು. ಹೆಣ್ಣುಳುಗಳಾರೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ.

“ ಅವೆಲ್ಲ ಯಾವ ಕಡೆ ಹೋದವೋ ಕಾಡೇಶೀ ? ”

“ ಕತ್ತಲಾಯಿತಲ್ಲ ಗೌಡರೇ. ಅವರ ಕೆಲಸ ತೀರಿತು. ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ”

ಗೌಡರು ಗಾಣದ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ತಿರುಗಿಸಿದರು. ಬಲಗೈಯ ಬೆರಳಿನಿಂದ ಗದ್ದ ಕೆರೆದುಕೊಂಡರು. ಬಾಯಿಯ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಸೋರುತ್ತಿದ್ದ ತಾಂಬೂಲದ ರಸವನ್ನು ಎಡಗೈಯಿಂದ ಒರೆಸಿಕೊಂಡರು. ಬಾಯಿಯೊಳಗೆ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಏಕತ್ರವಾಗಿದ್ದ ಎಲೆ ಆಡಕೆಯ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ನಾಲಗೆಯಿಂದ ಎತ್ತಿ ಬಲಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಿ “ ಏಳು ಕಾಡೇಶೀ, ಆಲೀಮನಿಗೆ ಹೋಗೋಣ. ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ ಇಳಿಸುವ ಹೊತ್ತಾಯಿತೇನೋ, ” ಎಂದು ನುಡಿದರು.

ತೆರೆ: ಹನ್ನೆರಡು.

ಗಾಣದ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದು, ಪೆಂಟಿಗಳು ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಗೌಡರಿಗೆ ಕೊಂಚ ಬಿಡುವಾದಂತಾಯಿತು. ಹದಿನೈದು ದಿನ, ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಅಲೀ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಬೇಸರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಒಂದೆ ರಡು ದಿನಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವೋಜಿನಿಂದ ಕಾಲ ಕಳೆದು ಬೇಸರ ವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಯೋಚಿಸಿದರು. ಸೋಮವಾರ ಬೆಳಗಿನ ಗಾಡಿಗೆ ಹೊರಡುವುದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿಯೂ ಆಯಿತು.

ರವಿವಾರ ಸಾಯಂಕಾಲ 'ಔಷಧ' ಸೇವನೆಗಾಗಿ ತೋಟದ ಗುಡಿಸಿ ಲಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಗಂಗವ್ವನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆಕೆಗೂ ಸಾರಾಯಿ ಎಂದರೆ ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿ. ಅನೇಕ ದಿನಗಳಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಸಾರಾಯಿ ದೊರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ, ಅಂದು ಗೌಡರ ಕೈಯಿಂದ ರುಚಿಕರವಾದ ಸಾರಾಯಿ ದೊರೆತಾಗ ಗಂಗವ್ವನಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಗೌಡರೊಂದಿಗೆ ಕುಳಿತು ಸಾರಾಯಿ ಕುಡಿಯುವುದೂ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವಿಷ ಯವೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರಾರಿಗೂ ಆ ಸನ್ಮಾನ ದೊರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಂಗವ್ವ ಹಿಗ್ಗಿನಿಂದ ಉಬ್ಬಿ ಹೋದಳು.

“ಹೊಳೆಪ್ಪಗ ಈಗ ಹ್ಯಾಂಗೈತಿ ಗಂಗವ್ವ?” ಎಂದು ಗೌಡರು ಮಾತು ತೆಗೆದರು.

ಗಂಗವ್ವನಿಗಾಗ ಗಂಡನ ನೆನಪೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಾರಾಯಿಯ ಅನುಲು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಆಕೆಯ ಮಿದುಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಗೌಡರ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಆಕೆಯಿಂದ ಉತ್ತರ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ.

“ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಏನ ಮಾಡಬೇಕಂತ ಮಾಡಿದ್ದೀ ಗಂಗವ್ವ?” ಗೌಡರು ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದರು.

ಬಾಯಿಗೆ ಹತ್ತಿದ್ದ ಸಾರಾಯಿಯನ್ನು ಸೀರೆಯ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಒರೆಸಿ ಕೊಂಡು ಗಂಗವ್ವ ವಿಸ್ಫುರಿತ ನೇತ್ರಗಳನ್ನು ಗೌಡರ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದಳು. ಮಗಳು....ತನ್ನ ಮಗಳು....ಗೌಡರು ಅವಳ ಬಗೆಗೆ ಏನೋ ಕೇಳುತ್ತಿದಾರೆ.... ಏನು ಎಂಬುದು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ.

“ನಿನ್ನ ಯಮುನಿಯನ್ನ ಮನ್ನೆ ನೋಡಿದೆ ಗಂಗವ್ವ. ಎಷ್ಟು ಲಗೂ ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದಾಳಲ್ಲ ಹುಡುಗ. ಬಹಳ ಚೆಲುವಿಯೂ ಆಗಿದಾಳ....”

“ಇನ್ನೊಂದು ಕಪ್ ಕೊಡಿರಿ ಗೌಡರೇ. ನೀವು ಮಾತಾಡೂದು ನೆಟ್ಟಗ ತಿಳೀಲೊಲ್ಲದು.”

ಗೌಡರು ಅವಳ ಕಪ್ಪಿಗೆ ಬಾಟಲಿಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಒಂದೇ ಗುಟುಕಿಗೆ ಕುಡಿದು ಗಂಗವ್ವ ಕಪ್ಪನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟಳು.

“ಏನು ಕೇಳಿದಿರಿ ಗೌಡರೇ ?”

“ನಿನಗ ಏನೂ ತಿಳಿದೇ ಇಲ್ಲೇನು? ನಿನ್ನ ಮಗಳು ಇಷ್ಟುದ್ದ ಬೆಳೆ ದಳಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡುವಾಕೆ ಅಂತ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೀನಿ ?”

“ನಾ ಹೇಳುವದೇನು ಗೌಡರೇ? ನೀವೇ ಒಂದು ಹಾದಿ ತೋರಿಸ ಬೇಕಿರೀ.”

“ಆಕೆಯ ಗಂಡ ಸೋಡಚೀಟೀ ಕೊಟ್ಟಾನೇನು ?”

“ನೀವು ಹೋಗಿ ಕೇಳಿದರ ಕೊಡದಿರತಾನೇನಿರೀ ?”

ಗೌಡರು ಹುಬ್ಬುಗಂಟು ಹಾಕಿ—“ನಿನ್ನ ಮಗಳ ಸೋಡಚೀಟಿ ಕೇಳೂ ದಕ್ಕ ನನ್ನ ಕಳಸಬೇಕಂತಿಯೇನು? ಎಲಾ ಭೋಸಡಿ!” ಎಂದರು.

“ಮತ್ತೇನು ಮಾಡಲಿ, ನೀವೇ ಹೇಳಿರಿ ಹಂಗಾದರೆ.”

“ನಾ ಹೇಳಿದಂಗ ಕೇಳುತೀ ಏನ ?”

“ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ನಾವು ಯಾವಾಗ ಕೇಳಿಲ್ಲ ಗೌಡರೇ ?”

ಗೌಡರು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಆಕೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಪ್ಪು ಸಾರಾಯಿ ಕೊಡುತ್ತ ಹೇಳಿದರು:

“ನಾಳೆ ನಾ ಶಹರಕ್ಕೆ ಹೋಗೂದೈತಿ. ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಯಮುನೀನ್ನ ಕಳಿಸಿಬಿಡು. ಏನಾರೆ ಒಂದು ದಡಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚುತೀನಿ ಆಕಿನ್ನ.”

ಗಂಗವ್ವನ ಕೈಯಲ್ಲಿನ ಕಪ್ಪು ಒಮ್ಮೆಲೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅಮಲೇರಿದ ಆ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವಳ ಮಿದುಳು ಗೌಡರ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿತೇನೋ. ಆಕೆ ಕೆಲ ಹೊತ್ತು ಗರ ಹೊಡೆದವರಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು.

“ಏನೆಂದೆ ಗಂಗವ್ವ ?”

“ ನೀವೇನು ಮಾಡು ಅಂತೀರಿ ಗೌಡರೇ, ನನಗ ನೆಟ್ಟಗ ತಿಳಿ
ಲಿಲ್ಲ. ”

“ ತಿಳಿಲಿಲ್ಲ? ಇನ್ನೂ ಹ್ಯಾಂಗ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳೂದು ನಿನಗ? ಏಳು
ಮ್ಯಾಲಕ್ಕೆ ಹೊರಗ ಕಾಡೇಶಿ ಇರಬೇಕು. ಅವ ಎಲ್ಲಾ ನೆಟ್ಟಗ ಹೇಳು
ತಾನ, ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಅವರು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದರು.

ಅವರೆಂದ ಹಾಗೆ ಕಾಡೇಶಿ ತೋಟದ ಬಾವಿಯ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ
ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದು ಕಾಣಿಸಿತು.

“ ಕಾಡೇಶಿ. ”

ಆತ ಒಡನೆಯೆ ಎದ್ದು ಬಂದ

“ ಈಕೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ನೆಟ್ಟಗೆ ಹೇಳು ನಾ ಮನೀಗೆ ಹೋಗುತೀನಿ, ”
ಎಂದು ನುಡಿದು ಗೌಡರು ಹೊರಟುಹೋದರು

“ ಇಲ್ಲೇ ಬಾ ಗಂಗವ್ವ ” ಎಂದ ಕಾಡೇಶಿ.

ಗಂಗವ್ವ ಬಾವಿಯ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ಉಡಿಯಿಂದ ಎಲೆಯಡಕೆಯ
ಚೀಲವನ್ನು ತೆಗೆದು ಎಲೆ ಅಡಕೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದಳು.

“ ಗೌಡರೇನಾದರೂ ಹೇಳಿದರೇನು ಗಂಗವ್ವ? ”

“ ಏನೋ ಹೇಳಿದರು. ನೆಟ್ಟಗ ತಿಳಿಲಿಲ್ಲಪ್ಪ. ”

“ ಅಂದರ ಹೀಂಗ. ” ಕಾಡೇಶಿ ಒಮ್ಮೆ ಕೆಮ್ಮಿ, ಗಂಟಲನ್ನು ಸರಿ
ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳತೊಡಗಿದ: “ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು ಗಂಗವ್ವ. ನಾ ಕುತ್ತಿಯ
ಮನುಷ್ಯ. ಹಂಗ ಹೀಂಗ ಹೊರಳಿಸಿ ಮಾತಾಡಾಕ ಬರೂದಿಲ್ಲ ನನಗ.
ಇರೂದನ್ನ ಇದ್ದಂಗ ಹೇಳುತೀನಿ. ನಿನ್ನ ಮಗಳು ಯಮುನಿ ಗಂಡನನ್ನೂ
ಬಿಟ್ಟಿಂಗಾಯ್ತು. ಅವ ಅಕೀಗೆ ಸೋಡಚೀಟಿ ಕೊಟ್ಟಾನು ಅನ್ನೂ ಭರೋ
ಸೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಸೋಡಚೀಟೀ ಇಲ್ಲದೆ ಅಕೀನ್ನ ಬ್ಯಾರೆಯವರಿಗೆ ಮಾಡಿ
ಕೊಡೂದಕ್ಕೂ ಬರೂದಿಲ್ಲ. ಮನ್ನೆ ನೀ ನನಗ ಕೇಳಿದ ಮ್ಯಾಲ ಈ ಸಂಗತಿ
ಗೌಡರ ಕಿವಿಯ ಮ್ಯಾಲ ಹಾಕಿದೆ. ಅವರಿಗೂ ನೀವಂದರ ಬಹಾಳ ಕನಿಕರ
ಐತಿ. ಗಂಗವ್ವಗ ಬಹಾಳ ತ್ರಾಸ ಆದಾಂಗ ಕಾಣುತ್ತೈತಿ. ಅಕೀನ್ನ ಉಳಿ
ಸೂದಕ್ಕೆ ಏನಾರೆ ಮಾಡಾಕ ಬೇಕು ಕಾಡೇಶಿ ಅಂದರು. ಮನ್ನೆ ಗಾಣ
ದಾಗ ಯಮುನಿಯನ್ನೂ ಅವರು ನೋಡಿದರು. ಸಾವುಕಾರರ ಪಂಗತಿ

ಗೊತ್ತೇ ಐತಲ್ಲ ನಿನಗೆ ? ನಿನ್ನ ಮಗಳ ಮ್ಯಾಲ ಅವರ ಮನಸು ಹೋಗೈತಿ. ಇಂಥವರ ಆಸರದಾಗಿದ್ದರ ಆಕೆಗೂ ಒಂದು ಚಲೋ ದಡ ಸಿಕ್ಕಂಗಾಗುತ್ತೈತಿ. ನಿನಗೂ ವಯಸ್ಸಾಗುತ್ತಾ ಬಂತು. ಹೊಳೆವ್ವ ನೋಡಿದರ ಹಾಸಿಗೀ ಹಿಡಿದು ಬಿದ್ದಾನ. ಗೌಡರ ಮಾತಿಗೊಪ್ಪಿದರ ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಸುಖಾ ಆಗುತ್ತೈತಿ. ಯಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಹೇಳು. ”

ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದ ಎಲೆಯಡಕೆಯ ರಸವನ್ನು ಪಿಚಕ್ಕನೇ ಉಗುಳಿ ಗಂಗವ್ವ ಎದ್ದುನಿಂತಳು. “ ಹಿಂಗೇನು ನಿಮ್ಮ ಗೌಡರು ಹೇಳೂದು ? ಈಗ ಎಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಾತು ನನಗೆ. ನನ್ನ ಮಗಳ ಮ್ಯಾಲ ಕಣ್ಣು ಹಾಕಿದಾರೇನು ಅವರು ? ನಾವೇನು ಸೂಳೀರು ಅಂತ ತಿಳಿದಾರೋ ಏನೋ. ನಾವು ಬಡವ ರಾದರೂ ಮಾನ ಮರ್ಯಾದಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವವರಲ್ಲ ಅನ್ನೂದು ಅವರಿಗನ್ನೂ ಗೊತ್ತಾದಂಗ ಕಾಣೊದಿಲ್ಲ. ” ಎಂದು ಬಡಬಡನೆ ನುಡಿದು ಆಕೆ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟಳು.

ಕಾಡೇಶಿಯೂ ಎದ್ದು ಅವಸರದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತ—
“ ಮತ್ತ ನಾ ಏನು ಹೇಳಲಿ ಗೌಡರಿಗೆ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ ಏನಾರೆ ಹೇಳಿ ಬಿಡು, ” ಎಂದಿಷ್ಟೇ ನುಡಿದು ಗಂಗವ್ವ ನಡಿಗೆಯನ್ನು ವೇಗವಾಗಿರಿಸಿದಳು.

ತೆರೆ: ಹದಿನೂರು

ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಯಮುನಾ ನಿದ್ದೆಹೋದ ಬಳಿಕ ಗಂಗವ್ವ ಹಾಸುಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಎದ್ದು ದೀಪವನ್ನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಮಾಡಿ ಗಂಡನ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿದಳು. ಆತನಿಗೂ ನಿದ್ದೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ; ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಅಗಲವಾಗಿ ತೆರೆದು ಜಂತಿ ಯನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ.

“ ಕೇಳಿದಿಯೇನು ಒಂದು ಸಂಗತಿ ? ” ಎಂದು ಮಾತಿಗಾರಂಭಿಸಿದಳು ಗಂಗವ್ವ.

“ ಏನು ? ” ಎಂದು ಆತ ಕ್ಷೇಣಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ.

“ ಇವತ್ತು ಗೌಡರು ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿದರು. ಯಮುನಿಯ

ಮ್ಯಾಲ ಅವರ ಕಣ್ಣು ಬಿದ್ದೈತಿ ” ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಆಕೆ ನಡೆದುಬಿಟ್ಟವನ್ನು ವರದಿ ಮಾಡಿದಳು.

ಹೊಳೆಸ್ವ ಹಣೆ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ — “ ಹೀಗೆನಾದರೂ ಅದೀತಂತ ನೋದಲೇ ಅನಿಸಿತ್ತು ನನಗ. ಪ್ರಾಯದ ಹೆಣ್ಣು ಅಂದರ ಯಾರಾದರೂ ಕಣ್ಣು ಹಾಕತಾರ. ಅದಕ್ಕೂ ನಾ ಬಡಕೊಂತೀನಿ, ಅಳಿಯನ ಸಂಗಡ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬ್ಯಾಡಾ ಅಂತ. ನೀ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಕೆಡಿಸಿ ರಾಡೀ ಮಾಡಿದಿ. ರೂಸಾಯಿ ಆಸೇಕ ಬಿದ್ದು ಮಗಳ ಬಾಳೇವು ಹಾಳು ಮಾಡಿದಿ. ಈಗ ನೋಡು ಎಂಥಾ ಪರಸಂಗ ಬಂತು.... ಈಗೇನ ಮಾಡಬೇಕಂತ ಮಾಡಿದೀ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ ಆದದ್ದು ಆಗಿ ಹೋತೇಳು. ಈಗೇನು ಮಾಡೋಣು ? ”

“ ನನ್ನೇನು ಕೇಳುತೀ? ನಿನಗ ತಿಳಿದಾಂಗ ಮಾಡು. ಬೇಕಾದರ ಮಗಳನ್ನೊಯ್ದು ಕೊಡು ಗೌಡಗ. ”

“ ಅಬ್ರೂ ಗಿಬ್ರೂ ಐತ್ಯೋ ಇಲ್ಲೋ ನಿನಗ? ಹಿಂಗ್ಯಾಕ ಮಾಡು ತುತೀ? ” ಎಂದು ಕೋಪದಿಂದ ನುಡಿದಳು ಗಂಗವ್ವ.

“ ಇರುವ ಅಬ್ರೂ ಎಲ್ಲಾ ಎಂದೋ ಕಳೆದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀ. ತೆರವಿನ ಆಸೆ ಗಾಗಿ ಅಳಿಯನ್ನ ದೂರ ಮಾಡಿಗಾಗೂ ಹೋಯ್ತು ನಮ್ಮ ಅಬ್ರೂ ಮಾನಾ ಮರ್ಯಾದೀ ಎಲ್ಲಾ..... ” ಎಂದು ಅಕ್ಕಪದಿಂದ ನುಡಿದ ಹೊಳೆಸ್ವ. ಆಯಾಸ ದಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಕೆಮ್ಮು ಬಂದಿತು. ಐದಾರು ನಿಮಿಷಗಳ ವರೆಗೆ ಒಂದೆ ಸಮನೆ ಕೆಮ್ಮುತ್ತಿದ್ದ.

ಕೋಪ, ಅಸಹಾಯಕತೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಗಂಗವ್ವನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರೂ ರಿತು. ಆಕೆ ಬಿಕ್ಕುತ್ತ ಬಿಕ್ಕುತ್ತ,

“ ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ಕೆಟ್ಟಾಗಿ ಬಾಳೂದು ನನ್ನ ಹಣ್ಣಾಗ ಬರದಿರಬೇಕು. ಶಿವನೇ, ಲಗೂ ಒಯ್ಯಪ್ಪಾ ನನ್ನ.... ” ಎಂದು ಗೋಗರೆಯತೊಡಗಿದಳು.

ಹೆಂಡತಿಯ ಅಳುವನ್ನು ಕಂಡು ಹೊಳೆಸ್ವನಿಗೆ ಕನಿಕರ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಆತನಿಂದ.

“ ಅತ್ತರೇನಾಗುತ್ತೈತಿ? ನನ್ನದೊಂದು ಮಾತು ಕೇಳುತೀ ಏನು? ”

ಕಂಬನಿದುಂಬಿದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಆಕೆ ಗಂಡನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದಳು.

“ ಆದದ್ದು ಆಯ್ತು. ಈಗಾದರೂ ಯಮುನೀನ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಭೀಮಣ್ಣನ ಹತ್ತಿರ ಬಿಟ್ಟು ಬರುತೀಯೇನ ನೋಡು. ”

ಗಂಗವ್ವ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಅಳುವೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ ತಡೆದು ನಿಂತಿತು. ಸೆರಗಿನಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೊರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ—

“ ಏನು ? ಏನಂತೀ ? ಮತ್ತೆ ಅವನ ಹತ್ತರ ಹೋಗಬೇಕು ? ” ಎಂದಳು.

“ ಈ ಸಂಕಟದಿಂದ ಪಾರಾಗಬೇಕೆ ಅಂತಿದ್ದರ ಹೋಗಾಕೆ ಬೇಕು. ಗಂಡನ ಹತ್ತರ ಇದ್ದರ ಹುಡುಗಿ ಮರ್ಯಾದಿಯಿಂದ ಬಾಳೇವು ಮಾಡೀತು. ಸವತಿಯೂ ಇರಲೊಲ್ಲಾಳ್ಯಾಕೆ ? ”

“ ಛಿ ಅದೆಂದೂ ಆಗಾಕಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಹೋದರೂ ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಆ ಭಡವನ ಮನಿಗೆ ಕಳಿಸಾಕಿಲ್ಲ.... ”

“ ಹಂಗಾದರ ಗೌಡನ ಮನಿಗೆ ಕಳಿಸು. ಅವನ ರಂಡಿಯಾಗಿ ಬಾಳಲಿ ನಿನ್ನ ಮಗಳು.... ” ಎಂದು ತ್ವೇಷದಿಂದ ನುಡಿದು ಹೊಳೆಪ್ಪ ಗೋಡೆಯಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡ.

ಗಂಗವ್ವನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ವಃತ್ತಿ ಕಂಬನಿ ಚಿಮ್ಮಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಕೌದಿಯ ಮೇಲೆ ದೇಹವನ್ನೊರಗಿಸಿದಳು. ಸಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೂ ಅವಳ ಕರುಳು ಮರುಗತೊಡಗಿತು. ಎಡಗೈಯನ್ನು ತಲೆಯ ಕೆಳಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬುಗಡೆ ತಿರುಗಿ ಮಲಗಿದ್ದಳು ಯಮುನಾ. ಚಿಮಣಿ ದೀಪದ ಮಂದ ಬೆಳಕು ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಹರಡಿ ಅವಳ ಜಿಲುಪಿಕೆಯನ್ನೂ ಮುಗ್ಧತೆಯನ್ನೂ ತೆರೆದು ತೋರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಬಳ್ಳಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆದು ಅರಳಿ ನಿಂತ ಮಲ್ಲಿಗೆಯಂತೆ ತೋರುವ ತನ್ನ ಮಗಳು ಗೌಡನ ಸೊಳೆಯಾಗುವುದೇ ! ಸೊಳೆ ! ಗಂಗವ್ವನ ಮೈ ನಡುಗಿತು. ಮಗಳ ಕಡೆಗೆ ಸರಿದು ಮಮತೆಯಿಂದ ಅವಳ ತಲೆಗೂದಲಿನ ಮೇಲೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೈ ಅಡಿಸಿದಳು. ಯಮುನಾ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಳೇನೋ, ತುಟಿಗಳ ನ್ನುಗಲಿಸಿ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಏನನೋ ಪುಟುಪುಟಿಸಿದಂತೆ ಕೇಳಿಸಿತು. “ ಕನಸು ಬಿದ್ದೈತೋ ಏನೋ. ಅದಕೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಾಳು. ” ಎಂದು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ದೀಪವನ್ನಾರಿಸಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡಳು ಗಂಗವ್ವ.

ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೂ ಆಕೆಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. “ಮುಂದೇನು? ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾಡೋದು? ಅವ ಹೇಳಿದ ಹಂಗ ಯಮುನಿ ಯನ್ನ ಭೀಮನ ಮನಿಗೆ ಕಳಿಸಬರೋದೇ? ಬ್ಯಾರೆ ಹಾದಿ ಇದ್ದಾಂಗ ಕಾಣೂ ದಿಲ್ಲ. ಭೀಮನ ಮನಿಗೆ ಕಳಿಸೋದು ಅಂದರ, ನಾ ಅವಗ ಸೋತ ಹಂಗ. ಮಗಳನ್ನ ಬ್ಯಾರೆಯವಗ ಕೊಟ್ಟು ಭೀಮನ ಮೂಗು ಕೊಯ್ಯಬೇಕಂತ ಮಾಡ್ತಿದ್ನಿ ನಾ. ಈಗ ನನ್ನ ಮೂಗು ಕೊಯ್ಯು ಹೋಗುವಾಂಗ ಆತಲ್ಲ!” ಎಂದೆಲ್ಲ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಕೌದಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಿಗಣೆಗಳ ಕಾಟ ಬೇರೆ. ನಟ್ಟಿರುಳು ದಾಟಿದರೂ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬೇಸರದಿಂದ ಎದ್ದು, ದೀಪ ಹೊತ್ತಿಸಿ, ತಿಗಣೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಲ್ಲತೊಡಗಿದಳು. ಹತ್ತು ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷ ಆ ಕೆಲಸ ಸಾಗಿತು. ಮನೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ತಿಗಣೆಗಳ ನೆತ್ತರಿನ ದುರ್ಗಂಧ ಪಸರಿಸಿತು.

ಯಮುನಳ ದೇಹದ ಕೆಳಗೆ ಅವಿತುಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತಿಗಣೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಲ್ಲಲೆಂದು ಗಂಗವ್ವ ಮಗಳನ್ನು ಆತ್ತ ಹೊರಳಿಸಿದಳು. ಯಮುನಾಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು.

“ಏನವ್ವ, ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀ ಇಂಥಾ ರಾತ್ರಿಯೊಳಗ?”

“ಯಾಕೋ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ತಗಣೆ ಬ್ಯಾರೆ ರಕ್ತಾ ಹೀರಾಕ ಹತ್ತಿ ದ್ದವು. ಒರೀತಾ ಕುಂತೀನಿ.”

ಯಮುನಳೂ ಎದ್ದು ತಾಯಿಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗತೊಡಗಿದಳು. ಅವಳ ದೇಹದ ಕೆಳಗೆ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ ತಿಗಣೆಗಳೂ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದುವು.

ತಿಗಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಗಂಗವ್ವ ಕೇಳಿದಳು:

“ಭೀಮಣ್ಣನ ಹತ್ತಿರಲೇ ನಿನ್ನ ಕಳಿಸಬೇಕಂತ ಇವ ಹೇಳತಾನ. ನೀನೇನಂತೀ ಯಮುನೀ?”

ಯಮುನಾ ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದು, ಪಿಳಿ ಪಿಳಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಡುತ್ತ ತಾಯಿಯನ್ನು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ದಿಟ್ಟಿಸಿದಳು. ಭೀಮಣ್ಣನ ಹತ್ತಿರ ತನ್ನನ್ನು ಕಳಿಸುವ ವಿಚಾರ ಮತ್ತೆ ಬಂದಿತ್ತೆಂದು ಆಕೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧ ಎಂದೋ ಮುರಿಯಿತೆಂದೇ ಆಕೆ ನಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಅವನಿಂದ ಸೋಡ

ಚೀಟಿ ತೆಗೆದಕೊಂಡು ಬರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದಿದೆಯೆಂದೂ, ಆದು ಸಿಕ್ಕಿದ ಬಳಿಕ ತನ್ನನ್ನು ಬೇರೆ ವರನಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವರೆಂದೂ ಆಕೆ ಭಾವಿಸಿದ್ದಳು. ಬೇರೆ ವರನನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ರಾಮ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವನಲ್ಲ? ಆತನೂ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯವನೇ. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೂ ಕೂಡುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಸಂತೋಷದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ರಾಮನಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದು. ಆತನೂ ಇದೇ ಊರಲ್ಲಿ ಇರುವವ. ಮದುಮ್ನೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಗೌಡರು ಅವನ ಸಂಬಳವನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಯಾರು, ಆತನೂ ಸರದೇಶಿ. ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾನು, ತನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೂ ಒಂದು ಅಧಾರವಾದೀತು—ಎಂದೆಲ್ಲ ಆಕೆ ಯೋಚಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಭೀಮ.... ಆತನ ನೆನಪೂ ಪಹ ಅಕೆಗಿದ್ದಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲವನ್ನೂ ರಾಮನೇ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ.

“ ಏನಂತೀ ಯಮುನೀ ? ” ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದಳು ಗಂಗವ್ವ.

“ ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಳಿಸಬ್ಯಾಡ ಅವ್ವ. ನಾ ಇಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತೀನಿ, ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಯಮುನಾ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳತೊಡಗಿದಳು.

“ ಕಳಿಸದಿದ್ದರ ನಡಿಯೂ ಹಾಂಗಿಲ್ಲವ್ವ. ಬ್ಯಾರೆ ಏನೂ ಹಾದಿಯಿಲ್ಲ. ”

“ ಹ್ಯಾಂಗಾದರೂ ಮಾಡು ಅವ್ವ. ಅಂತೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನನ್ನ ಕಳಿಸಬ್ಯಾಡ. ”

ಗಂಗವ್ವ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಗಂಡನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವ ಇಚ್ಛೆ ತನ್ನ ಮಗಳಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ಕಳಿಸುವ ಇಚ್ಛೆ ತನಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈಗಲೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ.... ಅವಳನ್ನು ಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಗೌಡರ ಕಾಟ. ಅವರ ನ್ನೇದುರಿಸಿ ನಿಂತು ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡಿಯೇನೆಂಬ ಧೈರ್ಯ ತಮಗಿಲ್ಲ. ನೊನ್ನೆ ನೊನ್ನೆಯೆ ಅವರಿಂದ ಎರಡು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲ ಬೇರೆ ತಂದುದಾಗಿದೆ. ಅವರ ಇಚ್ಛೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದಲ್ಲಿ ಆ ಸಾಲದ ಹಣವನ್ನು ತಕ್ಷಣ ಕೊಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಎಲ್ಲಿಂದ ತರುವುದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಹಣವನ್ನು ? ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಗುಣವಾದೀತು, ಆತ ದುಡಿದು ಸಾಲ ತೀರಿಸಿ ಯಾನು ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಾನು ಸಾಲ ತಂದಿದ್ದಳು. ಆತನಿಗೆ

ಗುಣವಾಗುವ ಲಕ್ಷಣಗಳೇನೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಆತ ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಸುಗೆ ಹಿಡಿದು ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರುವನೋ ಏನೋ. ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಸಾಲ ತೀರಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ತಮ್ಮದೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂಥದೇನೂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹೊಲ ಎಂದೋ ಕೈಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಎಮ್ಮೆಯೂ ಮಾರಿಹೋಯಿತು. ಅವರಿವರ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಮಾಡಿ ಬಂದ ಕಾಳಿನಲ್ಲಿ ತಾನೆಲ್ಲರೂ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಎರಡು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲ ತೀರಿಸುವ ಬಗೆಯೇನು? ಮಗಳು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಗೌಡರು ಕಾಟ ಕೊಡದಿರಲಾರರು. ಅವಳನ್ನು ಈ ಊರು ಬಿಡಿಸುವದೇ ಸರಿಯಾದ ಉಪಾಯ. ಕೆಲದಿನಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಕಳಿಸೋಣವೆಂದರೆ ತಮಗೆ ಆಸ್ತೇಷ್ಟರಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಭೀಮಣ್ಣನ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸುವುದೊಂದೇ ಉಳಿಯಿತು.

ಹೌದು. ಬೇರೆ ಉಪಾಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಆ ರಾತ್ರಿ ಯಮುನಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೂ ಸೀರೆಯನ್ನೊಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವ ನೆವದಿಂದ ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಒಗೆಯುವ ಸ್ಥಳದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಗೌಡರ ತೋಟ. ಯಾತದ ಬಾವಿ. ಯಮುನಾ ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಬಂದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಲಿದ್ದ ರಾಮನು ಆಕೆ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಲೂ ಎಂದಿನಂತೆ ನಗುತ್ತಾ ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದ. ಯಮುನಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ನಗೆ ಮೂಡಲಿಲ್ಲ.

“ಯಾಕೆ ಯಮುನೀ, ಮಾರಿ ಯಾಕೋ ಇಳದೈತಲ್ಲ ?”

“ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕಂತ ಮತ್ತ ಮಸಲತ್ತು ನಡೆದಂಗ ಕಾಣು ಕೈತಿ ರಾಮ.”

“ಮತ್ತಾಯಕಂತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ?”

“ಏನೋ. ಅಂತೂ ಅವ್ವ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು ರಾತ್ರಾಗ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೂ ದರ ಬದಲು ಭಾವಿಯೊಳಗ ಹಾರಿಬಿಡೂದು ಮೇಲು.” ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡೂ ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿದುವು. ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಆಕೆ ಹಳ್ಳದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿದಳು.

ನೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ರಾಮ ಅವಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ. ಬಟ್ಟೆ ತೊಳೆಯುವ ಕಲ್ಲುಗಳ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಬಿದಿರುಮೆಳೆಯಿದ್ದಿತು. ಅದರ ಹತ್ತಿರ ಅಡಗಿ ನಿಂತು ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಿಸದಂತೆ, ಕೇಳಿಸದಂತೆ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಮಾತಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಿದ್ದಿತು.

ಮೆಳೆಯ ಹತ್ತಿರ ಅವಳನ್ನು ಕರೆದುತಂದು ರಾಮ ಕೇಳಿದ:

“ ಬಾವಿಗೇನಿ ಅಂತ ಏನಾರೆ ಹುಚ್ಚುಚ್ಯಾರ ಮಾಡಾಕ ಹೋಗಿಬ್ಯಾಡ ಯೆಮುನೀ. ನನ್ನ ಆಣೆ ನಿನಗ. ”

ಕೈಯಲ್ಲಿನ ಸೀರೆಯನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆಸೆದು ಯೆಮುನಾ ಆತನ ಎದೆಯಮೇಲೆ ತಲೆಯನ್ನೊರಗಿಸಿ ಬಿಕ್ಕತೊಡಗಿದಳು.

“ ಶೂ ಶೂ, ಅಳಬ್ಯಾಡ ಯೆಮುನೀ. ಸುಮ್ಮನಾಗು. ಏನಾತು ಈಗ ಅಂಥಾದ್ದು ? ”

ಅಳುವುದನ್ನು ತಡೆದು ಆಕೆ ನಸುಮುನಿಸಿನಿಂದ ಅವನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಹೇಳಿದಳು:

“ ಏನಾಯ್ತು ಅಂತೀಯಲ್ಲಾ, ಏನುಳಿತು ಆಗೂದು? ಇನ್ನೂ ಏನಾಗಬೇಕು? ನನ್ನ ಕಳಿಸಬೇಕಂತ ಮಾಡಿದಾರ. ಹೋಗು ಅಂತೀಯೇನು ನೀನೂ ? ”

ರಾಮ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿ ನುಡಿದ: “ ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಅಪ್ಪ ನಿನ್ನ ಕಳಿಸಬೇಕು ಅಂದರ ನಾ ಬ್ಯಾಡಾ ಅನ್ನಾದಕ್ಕಾಗುತ್ತೇನು ಯೆಮುನೀ? ಹಾಂಗ ಅನ್ನಾದಕ್ಕ ನಾ ಯಾರು? ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಗಾಕಿಲ್ಲೇನು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ? ”

“ ನನ್ನ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸುವ ಮನಸು ಅಪ್ಪನಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ನೀ ಒಂದು ಮಾತು ಕೇಳಿ ನೋಡಲಾ ? ”

“ ಏನಂತ ಕೇಳಲಿ ? ”

ಅವನಿಂದ ದೂರ ಸರಿದು ಯೆಮುನಾ ತಿರಸ್ಕಾರ ಬೆರೆತ ದನಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದಳು:

“ ಥೂ. ಸುಡಲಿ ನಿನ್ನ ಜನುಮಾ. ಎಂಥಾ ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿ ಇದ್ದೀಯೋ. ಏನು ಕೇಳಬೇಕು ಅನ್ನಾದನ್ನೂ ನಾನೂ ಹೇಳಬೇಕೇನು ನಿನಗ? ನಿನಗೇನೂ ತಿಳಿಯದಿಲ್ಲಾ? ನಾ ಯಾರೂ ಆಲ್ತೇನು ನಿನಗ? ನನ್ನಮಾಡಿಕೋ

ಬೇಕಂತ ಮನಸ್ಸಾದರೂ ಐತ್ಯೋ ಇಲ್ಲೋ ನಿನಗೆ ?”

ರಾಮನ ಮಿದುಳಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿನ ಕಿರಣ ವೊಂದು ಸುಳಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಆತ ಯಮುನಳನ್ನು ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅಗಲಗೊಳಿಸಿದ, ಹುಬ್ಬುಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೇರಿಸಿದ, ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ನಾಲಗೆಯನ್ನೊಡಿಸಿದ, ಬಲಗೈಯ ಬೆರಳಿನಿಂದ ತಲೆ ಕೆರೆದುಕೊಂಡ, ಅನಂತರ ಧ್ವನಿಯೆತ್ತಿ ಹೇಳಿದ:

“ ನೀ ಏನೂ ಚಿಂತಿ ಮಾಡಬ್ಯಾಡ ಯಮುನೀ. ನಿನ್ನ ಇದರಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡುತೀನಿ. ಇವೊತ್ತು ಸಂಜೆ ಕಡೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೊಳೆಪ್ಪಮಾವನ್ನ ಕೇಳುತೀನಿ.”

ಯಮುನಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಸಮಾಧಾನ ಮೂಡಿತು. “ ಹಾಂಗೂ ಮಾಡು. ಅವನನ್ನ ಕೇಳು. ಅವರೂ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲಂದರ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಓಡಿ ಹೋಗೂಣು. ಏನಂತೀ ?”

ಓಡಿ ಹೋಗುವುದು !

ರಾಮ ಮೆಟ್ಟಿ ಬಿದ್ದ. ಓಡಿ ಹೋಗುವಂಥ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಯೋಚನೆ ಈ ಮೊದಲೆಂದೂ ಆತನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಗೌಡರ ಹೆದರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುದರಿಂದ ಅಂಥ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಆಸ್ಪದವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆಯದೆ ತಾನೊಮ್ಮೆ ಸಿನೀಮಾ ನೋಡಲು ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋದುದೂ, ಮರಳಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಗೌಡರು ತನ್ನನ್ನು ಬಾರುಕೋಲಿನಿಂದ ಥಳಿಸಿದುದೂ ಆತನ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆತ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಓಡಿಹೋಗುವುದು ! ಆ ವಿಚಾರದೊಂದಿಗೆ ಆತನ ಎದೆಯೆಲ್ಲವೂ ಕಂಪಿಸಿದಂತಾಯಿತು.

ಯಮುನಾಗೆ ಭರವಸೆ ಕೊಟ್ಟ ಮೇರೆಗೆ ಆತ ಅಂದು ಸಾಯಂಕಾಲ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವಳ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಂಡ. ಎಂದೂ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರದಿದ್ದ ರಾಮ ಅಂದು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮುಖಾಂತರ ಗೌಡರೇ ಇನ್ನೇನನ್ನೂ ದರೂ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿರುವರೂ ಏನೂ ಎಂದೂ ದಿಗಿಲಾಯಿತು ಗಂಗಳ್ವನಿಗೆ.

“ ಹ್ಯಾಂಗೈತಿ ಈಗ ಮಾವ ?” ಎಂದ ರಾಮ.

“ಹಾಂಗಳ ಐತಿ. ನಾ ಏನೂ ಇದರಿಂದ ಉಳಿಯುವ ಹಾಂಗೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ ತಮ್ಮ. ಬಾ, ಕುಂಡ್ರ. ಅದೇನು ಇತ್ತಲಾಗ ಬಂದಿ? ಗೌಡರು ಕಳಸಿದರೇನು?”

“ಅವರಾತಕ್ಕ ಕಳಸುತಾರ? ನಾನೂ ಬಂದೀನಿ ನಿನ್ನ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಣಾಂತ....” ಎಂದು ನುಡಿದು ರಾಮ ಸುಮ್ಮನಾದ. ಯಮುನಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಎತ್ತುವುದೆಂಬುದೇ ಅವನಿಗೆ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ವಿಷಯವನ್ನಾತ ಈ ನೊದಲೆಂದೂ ಯಾರೆದುರಿಗೂ ಮಾತನಾಡಿದವನಲ್ಲ. ದನ ಕಾಯುವುದು, ಶೋಟದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು, ಕಟ್ಟಿಗೆ ಒಡೆಯುವುದು, ಊಟ ಮಾಡಿ ನಿದ್ರೆ ಹೋಗುವುದು—ಇವುಗಳನ್ನುಳಿದು ಇನ್ನಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥವನು ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ?

“ಮತ್ತೇನು ಸುದ್ದಿ ರಾಮ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು ಗಂಗವ್ವ.

ಸುದ್ದಿ? ರಾಮ ತಲೆ ಕೆರೆದುಕೊಂಡ. ಸುದ್ದಿಯಿಲ್ಲವೆ, ಗಂಗವ್ವ ಕೇಳುವುದು? ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಯಮುನಾ ತನಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಆ ಬಗೆಗೆ ಮಾತಾಡಲೆಂದೇ ತಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವುದಲ್ಲವೆ?

“ಇಂದು ಹರೀನಕ್ಷತ್ರಾಂಗ ಯಮುನಿ ಭೇಟಿಯಾಗಿದ್ದಳು ಅತ್ತೀ. ಆಕೀನ್ನು ನೀವು ಚಿಕ್ಕಳ್ಳಿಗೆ ಕಳಸುವವರಿದ್ದೀರಂತಲ್ಲ? ನಾನೇನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೂದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು.....”

“ಹೀಂಗೆನು? ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವಳೇನು? ಇನ್ನೊಂದು ಗಂಡುಬೀರಿ ಆಗಿದ್ದಾಳಂತ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು? ಮತ್ತೇನು ಹೇಳಿದಳು ರಾಮ?” ಎಂದಳು ಗಂಗವ್ವ.

ರಾಮ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದ. ಮತ್ತೇನನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಳು ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ? ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಓಡಿಹೋಗೋಣ ಇಬ್ಬರೂ—ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಳಲ್ಲವೆ? ಆಕೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದಳೆಂದು ಇವರೆದುರಿಗೆ ಹೇಳುವುದೇ ಬೇಡವೆ? ಹೇಳಿದರೆ ಇವರು ಸಿಟ್ಟಾಗಬಹುದೋ ಏನೋ. ಯಮುನಳನ್ನು ಹೊಡೆದರೂ ಹೊಡೆಯಬಹುದು. ಆಕೆ ಹೊಡೆತ ತಿನ್ನಲು ತಾನೇ ಕಾರಣವಾಗ

ಬಾರದು ಎನ್ನಿಸಿತು' ರಾಮನಿಗೆ.

“ ಮತ್ತೇನಿಲ್ಲವ್ವ. ನೀವ್ಯಾರೆ ಪಾಪ ಅಕೀನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗ್ಯಾಕ ಕಳಿಸುತ್ತೀರಿ? ಇಸಲಿ ಬಿಡಿರಲ್ಲ ಇಲ್ಲೇ, ” ಎಂದಿಷ್ಟೆ ನುಡಿದು ಆತ ಸುಮ್ಮನಾದ. “ ನಾನು ಅಕೀನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಬೇಕು ಅಂತ ಮನಸ್ಸೆತ್ತಿ. ಏನಂತೀರಿ? ” ಎಂದು ಆತನಿಗೆನ್ನಿಸದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳುವಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ ಆತನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ, ಆತ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಬಂದ.

ತೆರೆ: ಹದಿನಾಲ್ಕು.

ತಮ್ಮ ಬಯಕೆಗೆ ಉತ್ತರವೆಂದು ಗಂಗೆವನ್ನಾಡಿದ ಮಾತುಗಳು ಕಾಡೇ ತಿಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬಂದಾಗ ಗೌಡರು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಉರಿಯತೊಡಗಿದ್ದರು. ಗಂಗೆವನ್ನಿನಿಂದ ಈ ಬಗೆಯ ಉತ್ತರ ಬಂದೀತೆಂದು ಅವರು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾರಾಯಿಯ ಸವಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ಆಕೆ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಒಪ್ಪ ಬಹುದೆಂದೇ ಅವರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಪುತಿದಿನವೂ ಸಾರಾಯಿ ಕೊಡಿಸಿ ಅಗತ್ಯ ಬಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆಕೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಬಹುದೆಂದು ಅವರು ಯೋಚಿಸಿದ್ದರು. “ ನಾವೇನು ಸೂಳೆಯರೆಂದು ಗೌಡರು ತಿಳಿದಿರ:ವರೇನು? ” ಎಂದು ಗಂಗೆವನ್ನ ಖಡಾಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಲೂ ಗೌಡರ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಕೆರಳಿ ನಿಂತಿತು. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಅವರದು ಹಟದ ಸ್ವಭಾವ. ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯ ದರ್ಪ ಬೇರೆ. ಅಧಿಕಾರದ ಶಕ್ತಿ ಬೇರೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಸೇರಿ ಗೌಡರ ವಿವೇಚನಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುಂಠಿತಗೊಳಿಸಿ ಅವಿವೇಕವನ್ನು ಪ್ರಬಲಗೊಳಿಸಿದ್ದುವು.

“ ಇಷ್ಟು ಸೊಕ್ಕೇನು ಅವಳಿಗೆ ಕಾಡೇಶೀ! ನಿನ್ನಂಥವನಿಗೆ ಹೀಂಗೆ ಮಾತಾಡುವಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ ಬಂತೇನು! ಈವಳ ಮಗಳನ್ನು ಸೂಳೆಯಾಗಿ ಮಾಡೇ ಬಿಡಾಣು. ಹಾಂಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಹೆಸರು ರುದ್ರಗೌಡನಲ್ಲ ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಗಂಗೆವನ್ನನ್ನು ಕೂಡಲೆ ಕರೆದುತರುವಂತೆ ಅಜ್ಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಹಳಬ ನನ್ನು ಓಡಿಸಿದ್ದರು. ಆಕೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ದೂರದ

ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು. “ ಸಂಜೀಕ ಮನಿಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಬಾ ” ಅಂತ ಹೊಳೆಪ್ಪನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹಳಬ ಹೊರಟು ಬಂದಿದ್ದ

ಗಂಗವ್ವ ಕೆಲಸದಿಂದ ಬರುತ್ತಲೂ ಹೊಳೆಪ್ಪ ಆ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿದ್ದ ನಾದರೂ ಆಕೆ ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರೇತಕ್ಕಾಗಿ ಕರೆಯಿಸಿ ರುವರೆಂಬುದು ಆಕೆಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮತ್ತೆ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ವಾದ ವಿವಾದ ಬೆಳೆಸುವದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿರಲಿಲ್ಲ ಅವರೇನನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ತಾನು ಒಪ್ಪುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಂದ ಬಳಿಕ ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಉಪಯೋಗವಾದರೂ ಏನು?—ಎಂದುಕೊಂಡು ಆಕೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಳು.

“ ಸಾಲ ಬ್ಯಾರೆ ಮಾಡಿಕುಂತೆ ಅವರ ಹೆತ್ತರ. ನಾ ಬ್ಯಾಡ ಅಂದರ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಸಾಲಾ ತೀರಿಸಬೇಕಂತ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕೇಳಿದರ ಏನು ಮಾಡುವಾಕೆ ? ” ಎಂದ ಹೊಳೆಪ್ಪ.

“ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿದರಾಯ್ತು. ಮೊದಲು ಯಮನೀನ್ನು ಕರ ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಚಿಕ್ಕಳ್ಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತೀನಿ. ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ. ನೀಯೇನೂ ಗಾಬರಿಯಾಗಬ್ಯಾಡ ” ಎಂದು ಗಂಡನಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿದಳು ಗಂಗವ್ವ.

ರಾತ್ರಿಯಾಗಲು ಮಗಳನ್ನು ಎದುರಿಗೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಗೌಡರ ಹೊಂಚನ್ನೆಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ ವಿಶದವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ, “ ಗೌಡರ ರಂಡಿ ಆಗಿ ಇಲ್ಲೇ ಇರ ಬೇಕಂತಿಯೋ, ಇಲ್ಲಾ ಗಂಡನ ಹೆತ್ತರ ಹೋಗಿ ಬಾಳೇವು ಮಾಡಬೇಕಂ ತಿಯೋ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಗೌಡರ ಹಂಚಿಕೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಲೂ ಯಮುನಾ ಭಯಭೀತಳಾದಳು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ಆಕೆಗೂ ಗೌಡರೆಂದರೆ ವಿಪರೀತ ಹೆದರಿಕೆ. ಅಂಥವರ ಸೂಳೆ ಯಾಗುವುದು? ಯಮುನಳಿಗೆ ಅಳು ವುಕ್ಕಿ ಬಂದಿತು. ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸವತಿಯೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿ ಬಾಳುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಅದೂ ಕಷ್ಟವೆ. ಇಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಇಂಥ ಸಂಕಟ. ರಾಮನಾದರೂ ಈ ವಿಷತ್ತಿನಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಪಾರು ಮಾಡಬಹುದೇ? ಬೆಳಗ್ಗೆ ತಾನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ಹೋಗಲು ಆತ ಸಿದ್ಧನಾಗಬಹುದೇ? ಸಾಯಂಕಾಲ

ಮನೆಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ತಂದೆತಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಮಾತನಾಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದ. ಬಂದಿದ್ದನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು? ಆತ ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿ. ತನಗಿರುವಷ್ಟು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯೂ ಆತನಿಗಿಲ್ಲ.....ಅಂಥವನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಗಂಡನನ್ನೇ ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೇಗಾದರೂ ಬಾಳುವೆ ಸಾಗಿಸಿ ಸತ್ತುಹೋಗುವುದೇ ಮೇಲು ಎಂದೂ ಆಕೆಗಿನ್ನು ಸದಿರಲಿಲ್ಲ.

“ನನ್ನ ಅವರು ಮನ್ಯಾಗ ಕರಕೊಂಡಾರೇನವ್ವ?” ಎಂದು ಆಕೆ ಕೇಳಿದಳು.

“ನೋಡೂಣಂತಿ ಏನನ್ನು ತಾರೋ. ಮದುವಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ತಪ್ಪಿಗೆ ಕರಕೊಳ್ಳಾಕ ಕ ಬೇಕಾಗತ್ತೈತಿ. ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಾಗ ಎದ್ದು ಹೊರಟು ಬಿಡೂಣು. ನಿನ್ನ ಕಳಿಸಿ ಮತ್ತ ಸಂಜಿಕ ಹೊಳ್ಳಿ ಬರುತೀನಿ ನಾ.”

ಕೊಂಚಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಕೇಳಿದಳು ಯಮುನಾ.

“ರಾಮ ಬಂದಿದ್ದನೇನವ್ವ?”

“ಹೌದು. ಇದೇ ಈಗ ಬಂದು ಹೋದ. ಅವನ ಮುಂದೂ ನೀ ಹೇಳಿದ್ದಿಯಂತಲ್ಲ, ಚಿಕ್ಕಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲಾ ಅಂತ. ಹಂಗ್ಯಾಕ ಹೇಳಾಕ ಹೋಗಿದ್ದೀಯವ್ವ? ಅವಂದೇನು ಸಂಬಂಧ ನಮಗೆ? ಏನು ಕಳ್ಳೋ ಬಳ್ಳೋ?”

“ಅದುವರೆಗೆ ಮೌನವಾಗಿದ್ದ ಹೊಳೆಪ್ಪ ದನಿಯಿತ್ತಿ ನುಡಿದ: “ರಾಮ ಚಲೋ ಹುಡುಗ. ಸಂಭಾವಿತ. ಭೀಮಣ್ಣನಿಂದ ಸೋಡಚೀಟಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರ ಯಮುನೀನ್ನ ರಾಮಗ ಮಾಡಿಕೊಡಾಕ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.”

“ಯಮುನಳ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಆಶೆ ಚಿಗುರಿತು. ತಾಯಿಯ ಎಣೆಯ ಮೇಲೆ ತಲೆಯನ್ನೊರಗಿಸಿ ಆಕೆ ಉತ್ತೇಜಿತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ನುಡಿದಳು:

“ಆಪ್ತ ಅನ್ನೂ ಹಾಂಗಸ ಮಾಡವ್ವ. ಹಾಂಗಸ ಮಾಡು.”

ಮಗಳ ಬಯಕೆಯೇನೆಂಬುದು ಗಂಗೆವ್ವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆಕೆ ಕನ್ನಿ ಕರದಿಂದ ಮಗಳ ತಲೆ ಸವರುತ್ತ— “ಮಾಡಾಕ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ನೊಡಲು ಅವ ಸೋಡಚೀಟಿ ಕೊಡಾಕಬೇಕಲ್ಲ? ಸೋಡಚೀಟಿ ಕೊಟ್ಟು ಅಂದರೂ ರಾಮ ಗೌಡರ ಜೀತದಾಳು. ಗೌಡರು ಆಗೂ ನಿನ್ನ ಕಾಡಿಸದ ಬಿಟ್ಟಾರೇನು?” ಎಂದಳು.

ತಾಯಿಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸತ್ಯ ಯಮುನಳಿಗೂ ಮನವಟ್ಟಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಬೀಳಬಾರದೆಂದಿದ್ದರೆ ತಾನು ಈ ಊರಲ್ಲೇ ಇರುವಂತಿಲ್ಲ. ರಾಮನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗಬಹುದು. ಆದರಾತ ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪ ಬೇಕಲ್ಲ? ಆತನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುವರಾರು? ತಾವಿಬ್ಬರೂ ಈರಿತೆ ಓಡಿ ಹೋದಲ್ಲಿ ಗೌಡರು ತನ್ನ ತಂದೆತಾಯಿಗಳನ್ನು ಹೀಡಿಸದೆ ಸುಮ್ಮನಿರಲಾರರು. ಅದರಲ್ಲೂ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಇಂಥ ಭಯಂಕರ ಜಡ್ಡು.....ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ....

“ ಹರೀವತ್ತಿನಾಗ ಎದ್ದು ಹೋಗೋಣು ” ಎಂದಳು ಗಂಗವ್ವ.

ಯಮುನಾ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಏನೆನೋ ಯೋಚಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಳು.

ತೆರೆ: ಹದಿನೈದು.

ಬೆಳ್ಳಿ ಮೂಡಿ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಗಂಗವ್ವ ಎದ್ದು, ಯಮುನಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದಳು. ರಾತ್ರಿ ವಾಡಿಟ್ಟಿದ್ದ ರೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಹಳೆಯ ಸೀರೆಯ ತುಂಡಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮಗಳ ಸೀರೆ ಕುಪ್ಪುಸಗಳನ್ನೂ ಗಂಟುಕಟ್ಟಿ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧವಾದಳು. “ ಸಂಜೆಯೊಳಗಾಗಿ ಬರುತ್ತೀನಿ ಹಂ, ” ಎಂದು ಗಂಡನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಹೊರಟು ನಿಂತಳು.

ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀರು ದಳದಳ ಸುರಿಯುತ್ತಿರಲು ಯಮುನಾ ತಂದೆಯ ಕಾಲು ಹಿಡಿದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಳು. ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೇನಾಗುವುದೋ, ಮತ್ತೆ ತಾನು ತವರೂರಿಗೆ ಎಂದು ಬರುವೆನೋ, ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕಾಣುವೆನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಆಸೆಯಿಂದಾಗಿ ಅವಳ ಎದೆ ತುಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಹಳ್ಳಿಯೆಲ್ಲವೂ ಶಾಂತವಾಗಿ ವಿರಮಿಸಿದ್ದಿತು. ತಾಯಿ ಮಗಳಿಬ್ಬರೂ ಸದ್ದು ಮಾಡದೆ ನಡೆಯತೊಡಗಿದರು. ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಬಿಟ್ಟು ಕಾಲು ದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಹಳ್ಳ ದಾಟಿ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಸನಿಯದಲ್ಲಿಯೆ ಗೌಡರ ತೋಟ. ಅಲ್ಲಿಯ ಗುಡಿಸಲಲ್ಲಿಯೆ ರಾಮ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದುದು ಯಮುನಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಿತು. ಒಮ್ಮೆ ಹೋಗಿ ಆತನೊಂದಿಗೆ ಕೊನೆಂಟು ಬಾರಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿ ಬರಲೇ—ಎಂದುಕೊಂಡಳಾಕೆ. ಮರುಕ್ಷಣವೇ ತನ್ನ

ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ತಾನೇ ನಕ್ಕು ವಿಷಣ್ಣ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ನಡೆದಳು.

ಆರು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಹಾದಿ ನಡೆದು ಅವರು ಚಿಕ್ಕಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದುದೂ ಆಯಿತು. ಆಗ ನಡುಹಗಲು. ಊರ ಹೊರಗಿನ ಯಾತದ ಬಾವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ರೊಟ್ಟಿ ತಿಂದು, ಕೊಂಚ ವಿರಮಿಸಿಕೊಂಡು. ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.

ಭೀಮಣ್ಣನ ಮನೆಯ ವರೆಗೆ ಬಂದುದಾಯಿತು. ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಿತು. ಗಂಗವ್ವ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿ ಅಳಿಯನ ಹೆಸರೆತ್ತಿ ಕೂಗಿದಳು.

ನಾಲ್ಕೈದು ಸಲ ಕೂಗಿದ ತರುವಾಯ ಬಾಗಿಲು ಧಡಾರನೆ ತೆರೆಯಿತು. ನಿಂಗವ್ವನ ಮುಖ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು.

ಬಂದವರು ಯಾರೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಲೂ ನಿಂಗವ್ವ ಕಣ್ಣು ಕೆರಳಿಸಿ ತೆರೆದಿದ್ದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮುಚ್ಚಿ ಒಳಗಿನಿಂದ ಚಿಲಕಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕಾಲುಗಳನ್ನಪ್ಪಳಿಸುತ್ತ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ತಾಯಿ ಮಗಳಿಬ್ಬರೂ ಮನೆಯೆದುರಿನ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಸಿದು ಕುಳಿತರು—ತಮಗೆ ಲಭಿಸಿದ ಸ್ವಾಗತವನ್ನು ಕಂಡು. ನಿಂಗವ್ವ ತನ್ನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ, ಬಾ ಎನ್ನಲಿಲ್ಲ, ಕೂಡು ಎನ್ನಲಿಲ್ಲ, ನೀರು ತಗೊಳ್ಳಿರಿ ಎನ್ನಲಿಲ್ಲ. ದೂರದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ತಮ್ಮನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಗೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಳಲ್ಲ! ಬೇರಾವುದಾದರೂ ಸಂದರ್ಭವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಗಂಗವ್ವ ಅಂಥ ಅಪಮಾನವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮನೆಯೆದುರಿಗೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ನಿಂತಿರದೆ ಹೊರಟುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಆಗ ಹಾಗೆ ಸಿಡಿಮಿಡಿಯಿತು ಹೊರಟು ಬರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಬಂದುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದ ಅಪಮಾನವನ್ನೆಲ್ಲ ತೆಪ್ಪಗೆ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಮಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು.

ಓಣಿಯಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕಂಡು ಪಿಸು ಮಾತನಾಡುತ್ತ ನಕ್ಕರು. ಗಂಗವ್ವನನ್ನು ಬಲ್ಲ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಹೆಂಗಸರು ಅವಳ ಬಳಿ ಬಂದು, “ಎನು ಗಂಗವ್ವ, ಇಲ್ಲಾಳು ಕುಳಿತಿದ್ದೀರಿ? ಈಕೆ ಯಾರು, ನಿನ್ನ ಮಗಳೇನು? ಅಯ್ಯ, ಎಷ್ಟು ಬೆಳದಾಳಲ್ಲವ್ವಾ. ಇಂಥಾಕೇನ್ನ ವ.ನಾಳಗ

ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಂತಿದ್ವಿಯೇನು ಇಷ್ಟು ದಿನಾ? ” ಎಂದು ಟೀಕಿಸಿದರು.

“ ಗಂಡನ ಮನಿಗೆ ಕಳಿಸಾಕಕ ಬಂದೀನವ್ವ. ಭೀಮಣ್ಣ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದಾನೋ ಏನೋ. ”

“ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ? ಕೂಲಿಗೇ ಹೋಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಮನ್ಯಾಗ ನಿಂಗಿ ಇಲ್ಲೇನು? ”

“ ಇದಾಳ. ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ಬಾಗಲಾ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಂತಾಳ. ”

“ ಅಯ್ಯೋ! ಹೀಗೆನು? ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಪಾಕ ಕುಂತೀರಿ ಕಟ್ಟೀ ಮ್ಯಾಲ? ಬರೈಲಾ ಇಲ್ಲೇ, ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಅವ ರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದು ತಂದಳು.

ಸಂಜೆಗತ್ತಲು ಪಸರಿಸುವ ವೇಳೆಗೆ ಭೀಮಣ್ಣ ಹೋರೆಯಿಂದ ಹಿಂದಿರು ಗಿದ. ಬರುವಾಗ ಹೆಂಡದಂಗಡಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾಯ್ದು ಬಂದಿದ್ದನೇನೋ. ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡೂ ಕೆಂಪಗೆ ಕೆಂಡದಂತಾಗಿದ್ದವು. ಮುಖ ಉಗ್ರವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಆತ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ತಾಯಿಮಗಳೆಬ್ಬರೂ ಮತ್ತೆ ಆತನ ಮನೆಯೆದು ರಿಗೆ ಬಂದು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಮುಖ್ಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಯಾರೆಂಬುದು ಆತ ನಿಗೆ ಕೂಡಲೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ ಯಾರವರು? ”

“ ನಾವು, ಭೀಮಣ್ಣಾ. ”

ಭೀಮಣ್ಣ ಬಾಗಿ ನೋಡಿದ. ಗುರುತು ತಿಳಿಯಿತು. ಆತ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟೆಕೈ ಒರಟು ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೂಗಿದ.

“ ಯಾರು ಕರದರಂತ ಬಂದೀರಿ ನನ್ನ ಮನಿಗೆ? ಏಳಿ ಅತ್ತ. ಹಾದೀ ಬಿಡಿರಿ. ”

ಗಂಗಳ ಮೇಲಕ್ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆತನಿಗೆ ಹಾದಿಯನ್ನೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಧ್ವನಿ ಯನ್ನೆತ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿದಳು: “ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತವರಿನಾಗ ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನೇ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಚಕ್ಕಂದ ಹೋಡೀತಾ ಇರುವ ಮೂಳಾ! ನಿನ್ನಗೊಬ್ಬಗೆ ಮಾನಾ ಮರ್ಯಾದಿ ಇರದಿದ್ದರೆ ನಮಗೂ ಇಲ್ಲಂತ ತಿಳಿದೀಯೋ ಏನು? ಇಂದು ಬಂದೀ, ನಾಳೆ ಬಂದೀ, ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತೀನ್ನು

ಕರಕೊಂಡು ಹೋದೀ ಅಂತ ಈಸುದಿನ ಹಾದೀ ಕಾಡದ್ದಾಯ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಈ ನಿಂಗ ನಿನಗ ಮಾಟಾ ಮಾಡಿ ಕೂಡಿಸ್ಯಾಳಂತ ಕಾಣುತ್ತೈತಿ ಹೊಯ್ಯಾಲಿ. ಒಂದು ಸಾರಿ ಏನಾಗೂದು ಆಗಿಹೋಗಲಿ. ನನ್ನ ಮಗಳ ಸಂಗಡ ಬಾಳ್ವೆ ಮಾಡುತೀಯೋ ಇಲ್ಲೋ ಹೇಳಿಬಿಡು.”

ಉತ್ತರವೀಯಲೆಂದು ಭೀಮಣ್ಣ ಬಾಯಿ ತೆರೆಯುವುದರೊಳಗಾಗಿಯೆ ನಿಂಗವ್ವ ಧಟ್ಟನೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಗಂಗವ್ವನ ಮುಖಕ್ಕೆ ತಿವಿಯುತ್ತ ಕರ್ಕಶ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ನುಡಿದಳು:

“ಯಾಕೇ, ಯಾರಿಗೆ ಹೊಯ್ಯಾಲಿ ಅಂತೀಯೆ? ನಿನ್ನ ಜುಸರೀ (ಕೂದಲು) ಕಿತ್ತು ಇಟ್ಟೀನು. ನನ್ನ ಮನೀಗೆ ಬಂದು ಬಲ್ಲಂಗ ಮಾತಾಡುತೀಯಾ ಭೋಸಡೀ....”

“ನಿನ್ನ ಮನೀ! ಹೋ ಹೋ ಹೋ.....ನಿನ್ನೊಬ್ಬಳದೇ ಅಂತ ತಿಳಿದೀ ಏನು ಎಲ್ಲಾ? ನಿನಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ನನ್ನ ಮಗಳದಾಗೈತಿ ಈ ಮನಿ. ಆ ಮ್ಯಾಲ ನೀನ್ಯಾವಳೋ ಛಿನಾಲಿ ಬಂದು ಹೊಕ್ಕೀದಿ ದೆಸ್ವ ಹೊಕ್ಕಾಂಗ,” ಎನ್ನುತ್ತ ಗಂಗವ್ವನೂ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತಳು.

ಕೂಗಾಟವನ್ನು ಕೇಳಿ ಓಣಿಯ ಜನರೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ಗುಂಪುಗೂಡಿದರು. “ಏನು, ಜಗಳ ಯಾಕೆ?” ಎಂದು ವಿಚಾರಣೆಗಾರಂಭವಾಯಿತು.

“ಮದುವೀಕಾಲಕ್ಕೆ ನನಗಾದ ಖರ್ಚಿನ ಹಣ ಮುನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಸೋಡಚೀಟಿ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿ. ಇವಳ ಮಗಳ ಸಂಗಾತ ಸಂಸಾರ ಮಾಡೂ ಮನಸಿಲ್ಲ ನನಗ,” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಭೀಮಣ್ಣ.

“ರೂಪಾಯಿ ತಂದು ಕೊಡೂದಂದರ ಎಲ್ಲಿಂದ ತಂದು ಕೊಡೂದು ಅದು? ತೆರದ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡಾಕಾಗದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲೇಬಿಟ್ಟು ಈ ನಿಂಗೀನ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಾನ. ಈಗ ನನ್ನ ಮಗಳು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಇವಳನ್ನೂ ಕರಕೊಂಡು ಝಕ್ಕಸತ ಬಾಳ್ವೆ ಮಾಡಲಿ.” ಎಂದು ಗಂಗವ್ವ ವಾದಿಸಿದಳು.

ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಹಿರಿಯರು ನಡುವೆ ಬಂದು, ವಾದವಿವಾದವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಯಮುನಳನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಾಳುವೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಭೀಮಣ್ಣ ನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದರು. ಇಚ್ಛೆಯಿರದಿದ್ದರೂ ಆತ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾ

ಯಿತು. ಮಗಳನ್ನು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಗಂಗೆಯ್ಗೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು ನೀರು ಕುಡಿಯಲೂ ಸಹ ಆಕೆ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ.

ಕಂಬನಿ ಸುರಿಸುತ್ತ ಯಮುನಾ ಸಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಆಕೆಗೆ ಹಸಿವೆಯಾಗಿದ್ದಿತು, ನೀರಡಿಕೆಯೂ ಆಗಿದ್ದಿತು. ನಿಂಗವ್ವ ಮಾತ್ರ ಆಕೆಯನ್ನು ಅಡುಗೆ ಮನೆಗೆ ಕರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಯಮುನಳು ತಾನಾಗಿಯೇ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಭೀಮಣ್ಣ ನಿಂಗವ್ವ ಇಬ್ಬರೂ ಒಳಗೇ ಕೂತು ಊಟಮಾಡಿದರು. ಹಸಿವು ನೀರಡಿಕೆಗಳಿಂದಾಗಿ ನರಳುತ್ತ, ಅವಮಾನ ದುಃಖಗಳಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತ ಯಮುನಾ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ತಮ್ಮ ಊಟ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ನಿಂಗವ್ವ ತಂಗುಳ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನೂ ಅಂಬಲಿಯನ್ನೂ ಹರಿವಾಣವೊಂದರಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಯಮುನಳ ಹತ್ತಿರ ತಂದಿಟ್ಟಳು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಗಬಗಬನೆ ತಿಂದು ಮುಗಿಸಿ, “ ಕುಡಿಯಾಕ ನೀರು ಕೊಡವ್ವ ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. “ ಕೊಡ ತಗೊಂಡೋಗಿ ನೀರು ಹೊತ್ತು ತಂದಿದ್ದೀ. ನಿನಗೆ ನೀರು ಕೊಡಬೇಕು, ” ಎಂದು ಅಣಕವಾಡುತ್ತ ನಿಂಗವ್ವ ತಂಬಿಗೆ ತಂದು ಹರಿವಾಣದಲ್ಲೇ ನೀರು ಹಾಕಿದಳು—ನಾಯಿಗೆ ಹಾಕುವ ಹಾಗೆ. ಅಡುಗೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಗಂಡ ಹೆಂಡರು ಮಲಗಿಕೊಂಡರು. ಯಮುನಾ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಪವಡಿಸಿದಳು. ನೆಲವೇ ಹಾಸುಗೆಯಾಯಿತು. ಉಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗೇ ಹೊದ್ದಿಕೆಯಾಯಿತು. ಆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಳೆದಳೋ. “ ಇಂಥ ನರ ಕಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಕಳಿಸುವದರ ಬದಲು ಭಾವಿಗಾದರೂ ದೂಡಿದ್ದರ ನೆಟ್ಟಿಗಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂಥಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಇರೂದಕ್ಕೆ ಬದಲು ಗೌಡರ ರಂಡಿಯಾಗಿ ಬಾಳೂದೆ ಮೇಲು, ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದಳು. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ರಾಮನ ನೆನಪು. ಒಮ್ಮೆ ಸಂತಾಪ, ಒಮ್ಮೆ ತಿರಸ್ಕಾರ. “ ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿ ಕೋಣ ಅದೊಂದು, ಏನೂ ತಿಳಿಯೂದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಓಡಿಹೋಗೋಣು ಅಂತ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ನಾ ಹೇಳಿದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ತಿಳೀಲಿಲ್ಲ. ಹುಂಬ....” ಎಂದು ಶಪಿಸಿದಳು. ಬೆಳಗಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸೆರಗು ತೊಯ್ದು ತಪ್ಪಡಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ನಿದ್ದೆ ಯಿರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡೂ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ತಲೆ ಸಿಡಿಯತೊಡಗಿದ್ದಿತು.

ಬೆಳಗಿನಲ್ಲೂ ನಿಂಗವ್ವ ಆಕೆಯನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಡುಗೆಯ

ಮನೆಗೂ ಕರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಭೀಮಣ್ಣನೂ ತುಟಿ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡೇ ಇದ್ದ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಳಗೇ ಕುಳಿತು ರೊಟ್ಟಿ ತಿಂದು ಮುಗಿಸಿದರು. ಯಮುನಳಿಗೆ ರೊಟ್ಟಿಯೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. “ಇಲ್ಲೇ ಹೀಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರ ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಯಾರು ಹಾಕತಾರ? ಮಿಂಡ ಬರ್ತಾನೇನು? ಏಳು, ಹೊರಗ ನಡೀ,” ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದರು, ಮಲಿನವಾಗಿದ್ದ ಮುಖವನ್ನು ಸಹ ತೊಳೆಯದೆ ಹಾಗೇ ಅವರೊಂದಿಗೆ ನಡೆದಳು ಯಮುನಾ.

ಎರಡು ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಹೊಲವೊಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಕ್ಯಾರಂಭಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ನಡುಹಗಲು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಒಂದು ರೊಟ್ಟಿ, ಒಂದು ಬಟ್ಟಲು ಅಂಬಲಿ ದೊರೆಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲಸ, ಸಾಯಂಕಾಲದ ವರೆಗೆ. ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಯಮುನಳಿಗೆ ಬವಳಿ ಬರುವ ಹಾಗಾಗಿದ್ದಿತು.

ತೆರೆ: ಹದಿನಾರು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಗಂಡನ ಮನೆಯ ಘೋರ ಬಾಳಿಗಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅವರಿವರ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ದಿನವಿಡೀ ಕೂಲಿಮಾಡುವುದು, ಕೂಲಿಯ ಗಳಿಕೆಯನ್ನೂ ಕಾಳನ್ನೂ ಸವತಿಯ ಕೈಗೆ ಕೊಡುವುದು, ಆಕೆ ಹಾಕುವ ತಂಗುಳಿ ರೊಟ್ಟಿ, ಹಳಸಿದ ಅಂಬಲಿ ತಿಂದು ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡು ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆಯುವುದು. ಒಂದು ದಿನವೂ ಸಹ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವಷ್ಟು ಆಹಾರವು ದೊರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಲೆ ಸುಡುವ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ದುಡಿತ. ಸವತಿ ಕೊಡುವ ಎರಡು ರೊಟ್ಟಿ ಯಾವಾಗಲೋ ಕರಗಿ ಹೋಗಿ ವಿಪರೀತ ಹಸಿವಾಗುವುದು. ತವರೂರಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಂದೂ ಹಸಿವೆಯಿಂದ ನರಳಿದವಳಲ್ಲ ಯಮುನಾ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಬಡತನವಿದ್ದರೂ ಅವಳ ತಾಯಿ ಮಗಳಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಕೊರೆತೆಯಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ತಾನು ತಿನ್ನುವುದನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಯಾದರೂ ಮಗಳಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಈ ನಿಂಗವ್ವ! ಬೇಕೆಂತಲೇ ಆಕೆ ಯಮುನಳನ್ನು ಸೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದಿತು. ದನದಂತೆ ದುಡಿಸಿ, ಸಾಕಷ್ಟು ಆಹಾರ ಕೊಡದೆ ಗೋಳಾಡಿಸಿದಲ್ಲಿ

ಯಮುನಾ ತಾನಾಗಿಯೆ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬಹುದೆಂದೂ ನಿಂಗವ್ವ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಹಸಿವೆಯಿಂದಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಲೆಲ್ಲ—“ ಇಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಹೋಗಿ ಬಿಡಲಾ ? ಏನು ಸುಖ ಐತಿ ಅಂತ ಇಲ್ಲಿರ ಬೇಕು ನಾ ? ಗೌಡನ ಕೈಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಬೇಕಂತ ಅವ್ವ ನನ್ನ ಇಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಳು. ಗಂಡನ ಸಂಗಡ ನಾನೂ ಸಂಸಾರ ಮಾಡೇನು ಅಂತ ಅಪ್ಪಗ ಆಸೆಯಿತ್ತು. ಆ ಸಂಸಾರವೂ ನಿಲುಕಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ತಿಂಗಳಾಗ್ತು ಬಂತು. ಪಡಸಾಲೆಯೇ ನನ್ನ ಗಂಡ ಆಗೈತಿ. ಒಂದಿನಾನೂ ಅವ ನಿಂಗಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಹಿಂಗೇ ಇಲ್ಲಿದ್ದರ ಏನು ಬರತ್ತೈತಿ ? ವೈಮುರಿದು ದುಡಿದರೂ ಹಸಿದು ಸಾಯೂದು ತಪ್ಪುದಿಲ್ಲ— ನರಳಿ ನರಳಿ ಸತ್ತುಹೋಗೂದಾದರೂ ಯಾಕ ? ಹೋಗಿ ಬಿಡಲಾ ? ಎಲ್ಲಾ ದರೂ ಓಡಿಹೋಗಿ ಬಿಡಲಾ ?” ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವಳು ಯಮುನಾ. ಓಡಿಹೋಗುವುದು ? ಸರಿ. ಆದರೆ ಹೋಗುವುದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ ? ತವ ರೂರಿಗಂತೂ ಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು..... ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಬರುತ್ತಲೂ ಮೊದಲಿನ ಯೋಚನೆ ಅಲ್ಲಿಗೇ ನಿಲ್ಲುವುದು.

ಒಂದು ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ದಿನಗೂಲಿ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬರು ತ್ತಿದ್ದವಳಿಗೆ ನಡೆಯಲು ಶಕ್ತಿ ಸಾಲದೆಂದು ತೋರಿತು. ಜೊತೆಗಿದ್ದವರೆಲ್ಲ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಯಮುನಳೊಬ್ಬಳೇ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಾಲುಗಳನ್ನೆಳೆ ಯುತ್ತ ಸೆಟ್ಟರ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಗುಡ್ಡದ ಆಚೆಗೆ ಸೂರ್ಯ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದ. ಕತ್ತಲೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಚಿಕ್ಕ ದೊಡ್ಡ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಚಿಲಿಪಿಲಿ ಗುಡುತ್ತ ಗೂಡುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹಾರಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಎದುರಿಗೇ ಯಾತದ ಬಾವಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದು ದಣಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರಾಯಿತೆಂದುಕೊಂಡು ಯಮುನಾ ಯಾತದ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಕೆಳಗಡೆ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ನಿಂತ ನೀರು. ಸುತ್ತಲೂ ಮಬ್ಬುಬೆಳಕು.

ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ನೆನಪು ಬಂದು ಅವಳ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಕದ ಡಿತು. ಮೊಳಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆ ಹುದುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳತೊಡಗಿ

ದಳು ಯಮುನಾ.

ಅವಳು ಅಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಯಾರೋ ಬಂದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಯಮುನಾ ಕತ್ತಿತ್ತಿ ನೋಡಿದಳು. ಬಾವಿಯ ಬಳಿಯ ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸೆಟ್ಟರ ಅಳುಮಗ ಮಲ್ಲಪ್ಪ. ಕನಿಕರ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಬಿರೆತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಆತ, “ಯಾಕನ್ನ, ಏನಾಯ್ತು ನಿನಗ ? ಯಾಕ ಅಲ್ಲೀ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಚಿಕ್ಕಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದಂದಿನಿಂದ ಯಮುನಾ ಅಂಥ ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ಮಾತು ಕೇಳದ್ದು ಅದೇ ಮೊದಲ ಬಾರಿ. ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ಒರೆಸಿ ಕೊಂಡು ಆತನ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ತಿರುಗಿಸಿದಳು. ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಆಕೆಗೆ ತೀರಾ ಆಪರಿ ಚಿತನೇನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೆಟ್ಟರ ಹೊಲಕ್ಕೂ ತೋಟಕ್ಕೂ ಕೂಲಿಗಾಗಿ ಹೋದಾಗಲೆಲ್ಲ ಆತನನ್ನು ಅನೇಕ ಸು ಕಂಡಿದ್ದಳಾಕೆ. ಆತನಿಗೂ ಅವಳಷ್ಟೇ ವಯಸ್ಸಾಗಿರಬಹುದು. ಜಿನ್ನಾಗಿ ತಿಂದು ಬೆಳೆದು ನೋಡಲು ಲಕ್ಷಣ ವಾಗಿದ್ದ. ಹಿಂದೆ ಕೆಲವು ಸಲ ಅವಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ನಗೆ ಬೀರಿದ್ದ. ಆತನನ್ನು ಕಂಡಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವಳ ಎದೆಯಲ್ಲೂ ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಿಚಿತ್ರ ಭಾವ ಸುಳಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿ, ಒಬ್ಬಳೇ ಮಲಗಿರುವಾಗ ಆತನ ನಗುಮುಖ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನನ್ನೇ ಸಾಂತ್ವನ ಗೊಳಿಸಿದುದರ ನೆನಪೂ ಆಕೆಗಿತ್ತು.

“ಏನಾಯ್ತು ಯಮುನೀ ? ಇಲ್ಲಾಕ ಕೂತಿ ಒಬ್ಬಳೇ ?” ಎನ್ನುತ್ತ ಆತ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿರ ಬಂದ.

“ಏನೋ ಬಹಳ ಬೇಸರಾಯ್ತು, ಕೂತಿದ್ದೆ.”

“ಗುಡಿಸಲದಾಗರೆ ಬಾರಲ್ಲ ಮಳ್ಳೀ ! ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಡಿದು ಹೋದಿಯಂತೆ. ಬೇಸರ ಗೀಸರ ಎಲ್ಲಾ ಹಾ ಹಾ ಅನ್ನಾದರಾಗ ಮಟಾಮಾಯಾಗಿ ಬಿಡು ತೈತಿ,” ಎಂದು ಆತ ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ.

ಕುಡಿಯುವುದು ! ಯಮುನಳ ಎದೆ ಕಂಪಿಸಿತು. ಅದುವರೆಗೆ ಎಂದೂ ಆಕೆ ಸಿಂಧಿ ಸಾರಾಯಿ ಕುಡಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕಂದು ಒಂದು ಬಾರಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೆಂಡದಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಆತನ ಬಲವಂತಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಒಂದು ಗುಟುಕು ಸಾರಾಯಿ ಕುಡಿದುದೆಷ್ಟೋ ಅಷ್ಟೆ. ಅನಂತರ ಒಂದು ಸಲವೂ ಅದರ ರುಚಿ ನೋಡಿದವಳಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಕುಡಿದರೆ ಆಯಾಸ,

ಬೇಸರು, ದುಃಖ ಎಲ್ಲವೂ ಮರೆತು ಹೋಗುವುದು, ಅಂತೆಯೇ ಅನೇಕರು ಅದಕ್ಕೆ ಮೊರೆ ಹೋಗುವರು ಎಂಬುದೇನೋ ಆಕೆಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಿತು. ಚಿಕ್ಕಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ದಣಿವು, ದುಃಖ ಪಟಪಲಸಾಧ್ಯವಾದಾಗಲೆಲ್ಲ 'ತಾನೂ ಕುಡಿಯಲು ಕಲಿಯಲೇ,' ಎಂದೂ ಆಕೆಗೆನ್ನಿಸಿದ್ದಿತು. ಕೂಲಿಯಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಪಾವು ಜೋಳದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಂಗಡಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಹೆಂಡ ಸಿಕ್ಕುವುದು, ಕುಡಿದು ಬಂದು ಬಿದ್ದುಕೊಂಡರೆ ದಣಿವು, ಹಸಿವು, ದುಃಖ ದುಮ್ಮಾನ ಎಲ್ಲವೂ ಮರೆತುಹೋಗುವುದು, ಗಂಡ ಬಂದು ಒಂದೆರಡು ಒದಿತ ಕೊಟ್ಟರೂ ನೋವಾಗಲಾರದು, ಪ್ರಪಂಚದ ಕ್ರೌಢ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆಯಿಸುವ ಇಂಥ ಮಹಾ ಔಷಧ ಇನ್ನಾವುದಿದ್ದೀತು—ಎಂದೆಲ್ಲ ಆಕೆ ಯೋಚಿಸಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟು ದಿನ ಆ ಯೋಚನೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂದು ತಾನಾಗಿಯೇ ಬಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದೆ ಆ ಮಹಾ ಔಷಧ !

“ ಬಾರಾಕೃ ಯಮುನೀ. ”

ಸಂದೇಹ, ಭಯ ಬೆರೆತದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಅತ್ತ ಇತ್ತ ತಿರುಗಿಸಿದಳು ಯಮುನಾ. ಅವಳ ಭಯವನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಆಲಿಂಗನದಲ್ಲಿ ಕರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ ಕತ್ತಲೆ ಕವಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ತೋಟದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಇಂಥ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಾನೊಬ್ಬಳೇ ಈ ಹರೆಯದ ಆಳುವಾಗನೊಂದಿಗೆ ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿದುದನ್ನು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಯಾರಾದರೂ ಕಂಡರೇನು ಗತಿ ? ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಾದರೆ ? ಕುಡಿದುಗೋಲಿನಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಕಡಿದು ಖುನಿ ಮಾಡದೆ ಬಿಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಆತ. ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಸೇರುವುದೇ, ಬೇಡವೇ ? ಮನಸ್ಸು ಹೊಯ್ದಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಆಕೆ ಹಿಂಜರಿಯುವದನ್ನು ಕಂಡು ಕೊಂಡ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಅವಳ ಕೈಹಿಡಿದು ಒಳಕ್ಕೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿದ.

ಈಚಲು ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಅವಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ, ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಮಗಿಯನ್ನು ಹರಿವಾಣಕ್ಕೆ ಬಾಗಿಸಿ ಹೆಂಡ ತುಂಬಿಕೊಟ್ಟ ಮಲ್ಲಪ್ಪ. ಯಮುನಾ ಒಂದು ಗುಟುಕಿಗೇ ಅದನ್ನು ಕುಡಿದು ಮುಗಿಸಿ ಹರಿವಾಣವನ್ನು ಮುಂದೆ ಚಾಚಿದಳು. ನಗುವ ಕಂಗಳಿಂದ ಅವಳನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಆತ ಮಗಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆಂಡವನ್ನೆಲ್ಲ ಅವಳಿಗೇ ಕುಡಿಸಿದ.

ಗಂಡನ ಮನೆ, ಅಲ್ಲಿನ ನಾರಕೀಯ ಬಾಳು, ಹಸಿವೆಯ ಪಂಕಟಿ, ಅವ

ಮಾನ, ವ್ಯಥೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅವಳ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಮಾಯವಾಯಿತು. ಎದುರಿಗೆ ನಗುನಗುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮಲ್ಲಪ್ಪನೊಬ್ಬನ್ನುಳಿದು ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ ಸುಳ್ಳು ಎನ್ನಿಸಿತು. ಹೆಂಡದ ಅಮಲಿನಿಂದ ಜಡವಾಗಿದ್ದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆತನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅದು ರಾಮನ ಮುಖದಂತೆ ಕಾಣಿಸತೊಡಗಿತು. ರಾಮನ ಬಗೆಗೆ ಅವಳ ಎದೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ವೋಹವೆಲ್ಲಾ ಚಿಮ್ಮಿ ಬಂದಿತು. “ರಾಮಾ, ನನ್ನ ರಾಮಾ, ಇಷ್ಟು ದಿನಾ ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದೀಯಾ? ಎಂಥಾ ಕಲ್ಲಿದೆ ನೀದು! ಇಂದಾದರೂ ಬಂದೀಯಲ್ಲ. ರಾಮಾ, ಅಯ್ಯೋ ರಾಮಾ.....” ಎಂದು ಬಡಬಡಿಸುತ್ತ ಮಲ್ಲಪ್ಪನ ಕೊರಳಿಗೆ ಕೈಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಆತನ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಮುಖವಿಟ್ಟಳು. ಆತ ಕೊಂಚ ಚಕಿತನಾದ. ಅವಳ ಬಡಬಡಿಕೆಯ ಆರ್ಥವೇನೆಂಬುದು ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಬಡಬಡಿಸುತ್ತಿರುವಳೆಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಆತ ಅವಳನ್ನು ಬರಸೆಳೆದು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡ. ಆತನ ಅಲಿಂಗನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದೇಹ, ಆತ್ಮ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಲ್ಲವೂ ಕರಗಿ ಹೋದಂತೆ ತೋರಿತು ಯಮುನಳಿಗೆ. ಒಂದು ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಆಕೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಶೂನ್ಯಳಾಗಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಅನಂತರ ನಿಧಾನವಾಗಿ ತಿಳಿವು ಬಂದಿತು.

ಹಳ್ಳಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ಮನೆಯ ವರೆಗೆ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಅವಳನ್ನು ಕರೆದು ತಂದು ಬಿಟ್ಟು, ತಾನು ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಹಿಂದುರಿಗಿ ಹೋದ. ಊಟದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಕೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು. ಭೀಮಣ್ಣನಿನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಗಿಲನ್ನು ದೂಡಿ ಒಳಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೇಹವನ್ನೊರಗಿಸಿದಳು. ಅಂದು ನಿಂಗವ್ವ ತನ್ನನ್ನೆಚ್ಚಿಸಿ ಊಟಕ್ಕೆ ನೀಡಿದಳೊ ಇಲ್ಲವೋ, ತಾನು ಉಂಡೆನೊ ಇಲ್ಲವೋ—ಯಾವುದರ ನೆನಪೂ ಆಕೆಗುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದಂದಿನಿಂದ ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯೂ ಬಂದಿರದಂಥ ಸುಖನಿದ್ದೆ ಅಂದು ಅವಳಿಗೆ ಬಂದಿತು.

ತೆರೆ: ಹದಿನೇಳು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಅವಕಾಶ ಲಭಿಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಸೆಟ್ಟರ ತೋಟದಲ್ಲಿಯೆ ಆ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುವ ಚಟ ಅವಳಿಗಂಟಿಕೊಂಡಿತು. ತನ್ನ ಬದುಕಿ

ನಲ್ಲಿ ಕೊಂಚವಾದರೂ ಸುಖ ಸಿಕ್ಕುವಂತೆ ಮಾಡಲೆಂದು ದೇವರೇ ಆ ಯೋಗ ವನ್ನೊದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ಆಕೆ ಭಾವಿಸಿದಳು. ಆಕೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಹೆಂಡದ ಮಗಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಿದ್ದವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ. ನಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾಂಸದ ತಿಂಡಿಯೂ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕೆಗೆ ಒಮ್ಮಲೇರಬಹುದೆಂಬ ಭಯ ದಿಂದ ಆತ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಂಡ ಕುಡಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೆರಡು ಹರಿವಾಣಗಳಲ್ಲೇ ತೃಪ್ತಿಗೊಂಡು ಆಕೆ ಅವನ ತೋಳತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲೊರಗಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಹುಟ್ಟಿ ದಂದಿನಿಂದ ಸುಖವನ್ನೇ ಆರಿಯದಿದ್ದ ಅವಳಿಗೆ ಆತನ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿರುವಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಸಂತೋಷದ ಜೋಕಾಲಿಯ ಮೇಲೆ ಆಡಿದಂತಾಗುವುದು.

ಒಂದೊಂದು ರಾತ್ರಿ ಆತ ಮನೆಗೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಅಡುಗೆಯ ಮನೆ ಯಲ್ಲಿ ಸವತಿಯೊಂದಿಗೆ ಗಂಡ ಗೊರಕೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಹಾಗೆ, ಸಡ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಮುನಾ ನಚ್ಚರವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಒಳಗಿನಿಂದ ಚಿಲಕ ಹಾಕದೆ ಹಾಗೇ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆಗೆ ಆತ ಬಂದು ಕೊಂಚವೂ ಸದ್ದಾಗದಂತೆ ಬಾಗಿಲು ದೂಡಿ, ಮತ್ತೆ ಮುಚ್ಚಿ, ಅವಳ ಸಕ್ಕದಲ್ಲೊರಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಆತನನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು, ಆತನ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ಕೂಗಿತು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಆನಂದದ ತೆರೆಗಳ ಮೇಲೆ ತೇಲಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು ಯಮುನಾ.

ಒಂದು ಸಂಜೆ, ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದಾಗ ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಹೊರಟು ಆಕೆ ಕೇಳಿದಳು: “ನಿನಗ ಮದುವೆಯಾಗಲೇನೋ ಮಲ್ಲಾ ?”

“ಆ ಮಾತು ಯಾಕೇಗ ಯಮುನೀ ?” ಎಂದು ಆತ ಆ ವಿಷಯ ವನ್ನೇ ಮರೆಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ.

“ಎಷ್ಟು ದಿನ ಅಂತ ನಾವು ಹೀಗೆ ಕದ್ದು ಮುಚ್ಚಿ ಇರೂದಕ್ಕಾದೀತು? ಯಾರಾರೆ ನೋಡಿದರ ಗತಿಯೇನು ?”

“ದೇವರೇ ಗತಿ !” ಎಂದು ನುಡಿದು ಆತ ನಗತೊಡಗಿದ.

“ನನಗ ಸಂಕಟ, ನಿನಗ ನಗಿಯುಟ. ನೀನೇನೋ ಗಂಡಸು ಪಾರಾಗಿ ಹೋಗಿ ಇನ್ನೆಲ್ಲಾದರೂ ದುಡಿದು ತಿಂದು ಇದ್ದೀ. ನನ್ನ ಜೀವಾನೆ ಉಳಿಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಈ ಸುದ್ದಿ ಗೊತ್ತಾದರ ತುಂಡುತುಂಡು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಾನು ನನ್ನ ಗಂಡ....”

“ ಆಷ್ಟಾಶ್ರಿತ ಗಾಬರಿಯಾಗುತ್ತೀ ? ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರಾಯ್ತು.”

“ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಮಂದೀಯೊಳಗ ಮಾರಿ ಎತ್ತಿ ತಿರುಗೂದು ಹೇಗೆ ? ”

“ ಏನೂ ಅರೀದ ಕೂಸು ಮಾಡಿದಾಂಗ ಮಾಡುತೀಯಲ್ಲ ಯಮುನೀ! ನನಗಿಂತ ನೊದಲು ಯಾರ ಸಂಗಡಲೂ ಮಲಗಿಲ್ಲೇನು ನೀ ? ” ಎಂದು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕೇಳಿದ ಮಲ್ಲಪ್ಪ.

“ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನಾರನ್ನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ ನಾ. ನಮ್ಮೂರಾಗ ನಿನ್ನ ಹಾಂಗಸ ಒಬ್ಬ ಆಳುಮಗ ಇದ್ದ—ರಾಮ ಅಂತ. ಅವನೂ ನಾನೂ ಸಣ್ಣವರಿದ್ದಾಗಿಂದ ಕೂಡೇ ಬೆಳೆದವರು. ಅವನ್ನೂ ಮದುವಿ ಆಗಬೇಕಂತ ಮನಸಿತ್ತು ನನಗ. ಆದರೂ ನನ್ನ ನಸೀಬದಾಗ ಅದು ಇರಾಕಿಲ್ಲ. ಇವಗ ಕೊಟ್ಟರು. ಅದೂ ನೆಟ್ಟಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇವ ನಿಂಗೀನ್ನ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ. ಸೋಡ ಚೀಟೀನಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರ ರಾಮನ ಕೂಡ ಮತ್ತ ಮದುವಿ ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಬೀಳಬೇಕಾಯ್ತು....”

“ ಭೀಮಣ್ಣನ ಸಂಗಡ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಮಲಗಿಲ್ಲೇನೇ ಯಮುನೀ ? ”

“ ಇಲ್ಲ. ಆ ನಿಂಗಿ ಅವನ್ನ ಬಿಟ್ಟರ ಹೌದಲ್ಲೋ ? ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು. ಅವನ ಮ್ಯಾಲ ಯಾವಾಗಲೂ ಮನಸಿರಲಿಲ್ಲ ನನಗ. ನನ್ನ ಮನಸೆಲ್ಲಾ ರಾಮನ ಮ್ಯಾಲ ಇತ್ತು. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಓಡಿಹೋಗೊಣು ಅಂತ ಹೇಳಿದನಿ. ಅವ ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿ ಕೋಣ. ಏನೂ ತಿಳೀಲಿಲ್ಲ ಅದಕ್ಕು.”

ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ಆಕೆ ಅದೇ ವಿಷಯವನ್ನೆತ್ತಿ— “ ನಿನಗ ಮದುವಿ ಆಗ್ಯೆತ್ತೋ ಇಲ್ಲೋ ಮಲ್ಲಾ ? ” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು.

ಆತ ಅವಳನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ನಗುತ್ತ ನುಡಿದ. “ ಮದುವಿ? ಈಗಲೇ ಆಗುತಾ ಐತ್ಯೆಲ್ಲ ! ”

“ ಅಂದರೆ ? ”

“ ಅಂದರೇನು ಒಡೆದೇ ಹೇಳಬೇಕೇನೂ ? ನಾನೇ ನಿನ್ನ ಗಂಡ, ನೀನೇ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ. ಇಷ್ಟೂ ತಿಳಿಯದಿಲ್ಲೇನು ನಿನಗ ? ” ಎನ್ನುತ್ತ ಆತ ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಗಳನ್ನು ಚುಂಬಿಸಿದ.

ಆದರೂ ಯಮುನಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮಾರನೆಯ ದಿನ

ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸಹಜವಾಗಿ ಕೇಳುವವಳಂತೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕೂಲಿಯವಳನ್ನು ಆ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಕೇಳಿದಳು. ಆಕೆ ಯಮುನಳನ್ನು ವಿಚಿತ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತ— “ಅದೆಲ್ಲಾ ಯಾಕೆ ನಿನಗೆ? ಅವಳ ಮದುವೆ ಆದರೇನು, ಬಿಟ್ಟರೇನು?” ಎಂದಳು.

“ಹಾಂಗಲ್ಲವ್ವ. ನಮ್ಮ ಪೈಕಿ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಐತಿ. ಆದಕ್ಕೊಂದು ಗಂಡು ಕೂಡಿಸಬೇಕಾಗ್ಯೆ. ಮಲ್ಲಪ್ಪ ಆದಾನೇನೋ ಅಂತ ಕೇಳಿದನಿ.”

“ಅವನೇನು ಆಗತಾನೆ? ಇನ್ನೊಂದು ನಾಕು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಅವನ ಹೆಂಡತೀನೇ ಮನಿಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ.”

ಆಕಾಶವೇ ಕಳಚಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು ಯಮುನಳಿಗೆ. ಹೆಂಡತಿ! ಅವನಿಗೊಬ್ಬಳು ಹೆಂಡತಿಯೂ ಇದ್ದಾಳೆ, ಹಾಗಾದರೆ? ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಲ್ಲೇ ಬರಲಿದ್ದಾಳೆ! ಆ ದಿನವೆಲ್ಲ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಮೂಕವಾಗಿ ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಹೋರೆ ಮುಗಿಯುತ್ತಲೂ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಲ್ಲಪ್ಪನನ್ನು ಕೇಳಿದಳು ಆತ ನಗುತ್ತಾ ನುಡಿದ:

“ಮತ್ತೆ! ನನಗೇನು ಸಂಸಾರ ಬಾಧಾಗ್ಯೆ ಅಂತ ತಿಳಿದಿಯೋ ಏನು?”

“ನಾನಿದ್ದೆನಲ್ಲೋ ಮಲ್ಲಾ?”

“ನೀನೇನೋ ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಬಂದಿ. ನನ್ನ ಮದುವೆ ಆಗಿ ನಾಕು ವರುಷಾಯ್ತು.”

“ಈಸು ದಿನ ನನಗ್ಯಾಕೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ?”

“ಹೇಳಿ ಮಾಡೂದಾದರೂ ಏನಂತ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೀನಿ.”

“ನಾ ಕೇಳಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಮಾತು ಹಾರಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ. ನೀ ಹಿಂಗ ನನಗೆ ನೋಸ ಮಾಡಿ ಅಂತ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.” ಎಂದು ಯಮುನಾ ಕೋಪದಿಂದ ನುಡಿದಳು.

“ನಾನೇನು ಮಾಡಿದೇನೇ ನಿನಗೆ ಮೋಸಾ? ಏನೋ ಪಾಪ, ಗಂಡ ನಿಂದ ಸುಖಾ ಇಲ್ಲ. ನಾಕು ದಿನಾ ಆದರೂ ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಸುಖಾ ಉಣ್ಣಲಿ ಅಂತ ದೊಡ್ಡ ಮನಸು ಮಾಡಿದ್ದೇ ನನ್ನ ತಪ್ಪೇನು?”

“ನೀನೊಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ. ನಾನೇ ಹಲ್ಲಾ ಹೆಣ್ಣು ಅಲ್ಲೇನು?”

“ ಹೆಲ್ವಾ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರ ಇನ್ನೇನು ದೊಡ್ಡ ಸತಿವೃತಾ ಏನು, ಸೀತಾ ಸಾವಿತ್ರೀ ಹಂಗ? ಹೆಂಡಾ ತೋರಿಸಿ ಕರೆದ ಕೂಡಲೆ ಬಂದು ಮಲಗಿ ಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟೆ. ನನ್ನದೇನು ತಪ್ಪೈತಿ ಇದರಾಗ? ”

“ ಹೂಂ, ಅವನದೇನು ತಪ್ಪಿಲ್ಲ, ” ಎಂದು ಮನಸಿನಲ್ಲಿಯೆ ಹೇಳಿ ಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾದಳು ಯಮುನಾ. ತಪ್ಪು ದಾರಿ ತುಳಿದವಳು ತಾನೇ. ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಕಟವನ್ನು ಮರೆಯಲೆಂದು ಹೆಂಡಕ್ಕೂ, ಅದ ರೊಂದಿಗೆ ಮಿಂಡನಿಗೂ ವೊರೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ ಆತ ತನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಬಹುದೆಂಬ ಭರವಸೆಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಆತ ನೇನೂ ತನಗೆ ಆ ಪ್ರಕಾರ ಮಾತು ಹೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ಹೌದು, ತಪ್ಪು ತನ್ನದೇ. ಆತನನ್ನು ದೂಷಿಸಲು ಬಾಯಿ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಕೆಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೆ ತಾನು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಆಕೆ ಕಂಡು ಕೊಂಡಳು. ಮನೆಯವರಿಗೂ ಆ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯಲು ಬಹುಕಾಲ ಬೇಕಾಗ ಲಿಲ್ಲ. ನಿಂಗವ್ವ ರೋಷಾವೇಶದಿಂದ ಗಂಡನನ್ನು ಕೆಣಕಿದಳು. ಆತ ದೇವ ರಾಣಿ ಮಾಡಿ— “ ಒಂದು ಸಾರಿಯೂ ನಾ ಅವಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಲ್ಲ ” ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ. “ ಹಂಗಾದರೆ? ಹಂಗಾದರೆ? ” ಎಂದು ನಿಂಗವ್ವ ಗೊಣಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೆ ಆತ ಯಮುನಳನ್ನು ರ್ಪುಡಿಸಿ ಒದೆದು, “ ಯಾರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೀ? ಬೊಗಳು. ಇಲ್ಲಾದರೆ ಕಡದು ಹಾಕ್ತೇನೆ, ” ಎಂದು ಗದ್ದ ರಿಸಿದ. ಆಕೆ ಏನೆಂದು ಉತ್ತರವೀಯಬೇಕು? ಒದೆತದ ಮೇಲೆ ಒದೆತ ಬಿದ್ದವು. ಅವಳ ತಲೆಗೂದದನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂಗವ್ವ ವೊರಕೆಯಿಂದ ಏಟು ಹಾಕಿದಳು. “ ಹಿಂಗೇ ಬಿಟ್ಟರ ನೀ ನಮ್ಮ ಮಾನಕಳೆದು ಮಣ್ಣಾಗ ಹಾಕ್ತೇ. ನಡೀ ಹೋಗು. ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗು. ಇನ್ನು ಮ್ಯಾಲ ನನಗೂ ನಿನಗೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲ, ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಭೀಮಣ್ಣ ಅವಳನ್ನೆಳೆದು ಓಣಿಗೆ ದೂಡಿ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡ. ನೆರೆಹೊರೆಯ ಜನರು ನಕ್ಕು ಸುಮ್ಮನಾದರು.

ಗಂಡನ ಮನೆಯ ಋಣವಂತೂ ತೀರಿದಂತಾಗಿದ್ದಿತು. ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಮುಂದೇನನ್ನು ಮಾಡುವೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು ಯಮುನಾ. ಕೆಲವು ತಿಂಗಳುಗಳಿಗೆ ವೊದಲು ಅದೊಂದು ದಿನ

ಆ ಮನೆಯೆದುರಿಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆಗಲೂ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಿತು. ಆಗ ತನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ತಾಯಿಯಿದ್ದಳು. ಈಗ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

ರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತು, ಮಳೆಗಾಲದ ದಿನಮಾನ ಬೇರೆ. ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷ. ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಳಕು ನೀಡುವ ತಾರೆಗಳನ್ನೂ ಕಾರ್ಮೋಡಗಳು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದುವು. ಪಶ್ಚಿಮದಿಂದ ತಣ್ಣಗಿನ ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮಳೆ ಬರುವ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುವು. ಯಮುನಾ ಅತ್ತ ಇತ್ತ ನೋಡಿದಳು. ಎಲ್ಲ ಬಾಗಿಲುಗಳೂ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದುವು. ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ, ಕನಿಕರದಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಮನೆಯೂ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು? ರಾತ್ರಿಯನ್ನೆಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುವುದು?

ಸೆಟ್ಟರ ತೋಟದಲ್ಲಿನ ಗುಡಿಸಲಿನ ನೆನಪಾಗುತ್ತಲೂ ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಮಲ್ಲಪ್ಪ ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ, ಆತನಾದರೂ ತನಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡಬಹುದೇನೋ ಎಂದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳು.

ಗುಡಿಸಲಿನ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತ ಯಮುನಾ ಕೂಗಿದಳು: “ಮಲ್ಲಾ, ಏ ಮಲ್ಲಾ....”

ಅಸರಿಚಿತ ಸ್ವರವೊಂದು ಉತ್ತರವಿತ್ತಿತು: “ಮಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಯಾರವರು ಒದರುವವರು?”

“ಮಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದ?”

“ಮಾವನ ಮನಿಗೆ ಹೋಗಿದಾನ ಹೆಂಡ್ತಿನ ಕರಕೊಂಡು ಬರಬಹುದು.”

ಮುಗಿಯಿತು ಮಲ್ಲಪ್ಪನ ಸಂಬಂಧವೂ ಕೊನೆಗಂಡಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಬರುವಳು. ಆಮೇಲೆ ತನ್ನನ್ನು ಆತ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ಸಹ ನೋಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ನಿಟ್ಟುಸಿರೊಂದು ಹೊರಟಿತು ಅವಳ ಮುಖದಿಂದ. ಭಾರವಾದ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಎತ್ತಿ ಇಡುತ್ತ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲೇ ಸಾಗಿದಳು. ಎತ್ತ

ಹೋಗುವುದು? ಏನು ಮಾಡುವುದು? ರಾತ್ರಿಯನ್ನೆಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುವುದು? ಯಾವುದೂ ತಿಳಿಯದು. ಹಾಗೇ ಹೊರಟಿದ್ದಾಳೆ.

ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಮಳೆ ಸುರಿಯತೊಡಗಿತು. ಉಟ್ಟ ಸೀರೆಯನ್ನುಳಿದು ಇನ್ನೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ಅವಳ ಹತ್ತಿರ. ಮಳೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆ? ತೊಯಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿರುವದೆಂತು?

ತೆರೆ: ಹದಿನೆಂಟು.

ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಹಾದಿ ತುಳಿದು ತನ್ನ ತವರೂರಿನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದ್ದಳು ಯಮುನಾ.

ಮುನ್ನಾ ದಿನದ ರಾತ್ರಿಯಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಗೇನೂ ಬಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ತುಂಬ ಹಸಿವೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಹೇಗೋ ಅಷ್ಟು ದೂರ ನಡೆದು ಬಂದಿದ್ದಳು.

ಊರ ಹೊರಗಡೆ ಮಾವಿನ ಮರಗಳ ಕೆಳಗಡೆ ನಾಲಕ್ಕಾರು ಗುಡಿಸಲು ಗಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದರಲ್ಲಿ ಮುದುಕಿ ಬಸಲಿಂಗವ್ವ ಚಹದಂಗಡಿಯಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಯಮುನಳಿಗೆ ಆಕೆ ಅಪರಿಚಿತಳೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪರಿಚಿತಳು ಬಸಲಿಂಗವ್ವ. ಆಕೆಗೆ ಅರವತ್ತು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಿತು. ಗಂಡ ಎಂದೋ ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದ. ಮಕ್ಕಳೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬಸಲಿಂಗವ್ವ ಒಬ್ಬಳೇ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಊರಿಗೆಲ್ಲ ಅದೊಂದೇ ಚಹದಂಗಡಿಯಾದುದರಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರವೂ ಜಿನ್ನಾಗಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಊರಿನ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳನ್ನೇಕರು ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡು ಇಸ್ಪೀಟು ಆಟದಲ್ಲಿ ವೇಳೆ ಕಳೆಯುವುದೂ ರೂಢಿಯಾಗಿದ್ದಿತು.

ಚಹದಂಗಡಿಯ ವ್ಯಾಪಾರದೊಂದಿಗೆ ಬಸಲಿಂಗವ್ವ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ನಡಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಿದ್ದಿತಾದರೂ ಯಾರೂ ಆ ಬಗೆಗೆ ತುಟಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆಂದು ಯಮುನಾ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಬಸಲಿಂಗವ್ವ ರೊಕ್ಕದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಹತ್ತರ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಪುಠಾಣಿ ಕಾಳುಗಳಲ್ಲಿನ ಹರಳುಗಳನ್ನಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಗಿರಾಕಿಗಳಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಯಮುನಾ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನಿಂತು ಅಂಗಡಿಯ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ತೂರಿದಳು. ಚಸಲಿಂಗವ್ವನ ಕಪಾಟಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕಣ್ಣೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಉಂಡೆ, ಖಾರ ಸೇವು, ಭಜಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೂ ಅವಳ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿತು. “ಮುದುಕಿ ನನಗೇನಾದರೂ ಕೊಡಬಹುದು. ತಿಂದು ಚಹಾ ಕುಡಿದು ಹೋದರಾಯಿತು.” ಎಂದು ಅಂಗಡಿಯೊಳಗೆ ಅಡಿಯಿರಿಸಿದಳು.

ನೊರದ್ಮಮೇಲೆ ನೆಲಸಿದ್ದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಬಸಲಿಂಗವ್ವ ಬಂದವಳನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ಒಣಗಿ ಒಡೆದು ವಿದ್ರೂಪವಾಗಿದ್ದ ಅವಳ ಮುದಿ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸಮಾಧಾನದ ನಗೆ ಮೂಡಿದಂತಾಯಿತು. “ಅಯ್ಯೋ ಇದೇನೇನು ಯಮುನೀ? ಒಬ್ಬಾಕೇ ಬಂದೆಯೇನು ಊರಿಂದ?” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಅವಳನ್ನು ಕರೆದು ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಳ ತಲೆಗೂದಲಿನ ಮೇಲೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿದಳು. “ಹಸಿದು ಬಂದೀಯೋ ಏನೋ. ಏನಾರ ತಿನ್ನವ್ವ.” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ, ಎರಡು ಉಂಡೆಗಳನ್ನೂ, ಅವಲಕ್ಕಿ ಸೇವುಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದು ಅವಳ ಮುಂದಿರಿಸಿದಳು.

“ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪನ ಈಗ ಹ್ಯಾಗೆ ಅಜ್ಜಿ?”

“ಪಾಪ....ಪಾಪ....ಹೊಳೆಪ್ಪನ ಕಾಡೂ ಕಾಲ ಬಂದಾಂಗ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತಿ.....” ಎಂದು ನುಡಿದು ಮುದುಕಿ ಮಾತನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿದಳು.

ಯಮುನಿಗೆ ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದಳು:

“ಯಾಕವ್ವ? ಏನಾಗ್ತಿ?”

“ಮೊದಲು ಉಂಡೀ ತಿನ್ನು ಮಗಳೇ. ಚಾ ಕುಡಿ ಆ ಮ್ಯಾಲ ಹೇಳುತ್ತೀನಂತೆ.”

ಯಮುನಳ ಹಸಿವೆಯೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಅಡಗಿದಂತಾಯಿತು. ಕೇಳಿದಳು: “ಏನಾಗ್ತಿ ಹೇಳವ್ವ?”

“ಏನು ಹೇಳೂದು ಯಮುನೀ! ಗೌಡರ ಕೂಡ ಜಗಳ ಮಾಡಬಾರದಾಗಿತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಅಮ್ಮ. ಅವರು ಹೇಳಿದಾಂಗ ಕೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಗೌಡರು ಬಂಗಾರದಂಥ ಮನಸಿನವರು. ನಿಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸುಕ ಸಿಗಲಿ ಅಂತಲೇ ಬಯಸಿದವರು. ನಿಮ್ಮ ಅಮ್ಮನ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಎದುರು ಕಟ್ಟಿ

ಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಳು. ಈಗ ನೋಡು, ಬರಬಾರದ ಬವಣಿ ಬಂದೈತಿ ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪಗ.....”

“ಜಡ್ಡು ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತೇನವ್ವ?”

“ಅದೇನೋ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಐತಿ ಅನ್ನು. ಗೌಡರನ್ನು ಎದುರು ಕಟಿ ಕೊಂಡು ಇರೂ ಮನೀನಕ ಹೋಯ್ತಲ್ಲ?”

“ಮನಿ ಹೋಯ್ತು? ಅದ್ಯಾಕ?”

“ಅದ್ಯಾಕಂದರೆ? ಎಂಥಾ ಹುಚ್ಚಿ ಇದ್ದೀ ನೀ? ಗೌಡರ ಹತ್ತಿರ ನಿಮ್ಮವ್ವ ಎರಡುನೂರು ಸಾಲಾ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲ? ಅದನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಂತ ಖಟ್ಟಿ ಹಾಕಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲಿಂದ ಕೊಡತಾಳ? ಮನಿ ಲಿಲಾವಾಗಿ ಹೋಯ್ತು.”

“ಈಗಲ್ಲದಾರವ್ವ, ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಅವ್ವ?”

“ಇಲ್ಲೇ ಇದಾರ ಒಂದು ಗುಡಸಲದಾಗ. ಒಂದು ವಾರ ಯಾರ ಯಾರ ಮನ್ಯಾಗೋ ಬಿದ್ದಿದ್ದರು. ಆ ಮನ್ಯಾಲ ಈ ಗುಡಸಲಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಮಳೆಗಾಲ. ಗುಡಿಸಲೆಲ್ಲಾ ಸೋರುತ್ತೈತಿ. ಹೊಳೆಪ್ಪನ ಮೈಯಾಗ ಭಯಂಕರ ಉರಿ. ಹಾಸಾಕ ಹೊರಾಕ ಇಲ್ಲ ತೋಸಿಕೋತಾ ಬಿದ್ದಾನ. ಪಾಪ.....ಪಾಪ.....ಇಂಥಾ ಗತಿ ಯಾರಿಗೂ ಬರಬಾರದವ್ವ. ನಿಮ್ಮವ್ವಗ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲ. ಗೌಡರು ಹೇಳಿದಾಂಗ ಕೇಳಿದ್ದರ ಇದೆಲ್ಲಾ ಯಾಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು? ಗಂಡನ ಮನ್ಯಾಗ ನಿನಗಾದರೂ ಏನು ಸುಕಾ ಐತ್ತೈ? ಇಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದೆಯಲ್ಲ ರಾಣೀ ಹೆಂಗ? ಗೌಡರು ನಿನಗ ಯಾತಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡದಂಗ ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದರು.....” ಎಂದು ಮುದುಕಿ ನುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಯಮುನಾ ಎದ್ದು ನಿಂತಳು.

“ಅಯ್ಯೋ, ಯಾಕ ಹೊಂಟುಬಿಟ್ಟಿ ಹೀಂಗ? ಚಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಡಿದು ಹೋಗಲ್ಲ?” ಎಂದಳು ಮುದುಕಿ.

“ಏನು ಚಾನೋ ಬಿಡವ್ವ. ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಅವ್ವ ಎಲ್ಲಿದಾರ?”

“ಹಳ್ಳದ ಆಚೀಕಡೆ ರಾಮಾಪುರದವರ ತೋಟದಾಗ ಇದಾರ. ಹಿಂಗ್ಯಾಕ ಅವಸರಾ ಮಾಡುತ್ತೀ? ಕುಂಡ್ರಾಕ?”

“ಆ ಮನ್ಯಾಲ ಬರ್ತೀನಿ,” ಎಂದವಳೇ ಯಮುನಾ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟಳು.

“ ಸಂಜೀಕಡೆ ಬಾ. ಬಹಳ ಮಾತಾಡುವೈತಿ, ” ಎಂದು ಮುದುಕಿ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದಳು. ಯಮುನಳಿಗೆ ಅದು ಕೇಳಿಸಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ.

ಹೆಳ್ಳವನ್ನು ದಾಟಿ ಆಕೆ ರಾಮಾಪುರದವರ ತೋಟದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಎಡಗಡೆ ಗೌಡರ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಕಸ ಕೆತ್ತುತ್ತಿದ್ದ ರಾಮ ಅವಳನ್ನು ಕಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ನಿಂತ— “ ಯಾವಾಗ ಬಂದಿಯೇ ಯಮುನೀ? ” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಕೇಳಿದ. “ ಈಗ ಬಂದಿನಿ, ” ಎಂದಿಷ್ಟೇ ನುಡಿದು ಆಕೆ ಭರ ಭರನೆ ನಡೆಯುತ್ತ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದಳು.

ಕೈಬೀಸುತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದ ಅವಳ ದೇಹದ ಹಿಂಬದಿಯನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ರಾಮ ಒಂದೆರಡು ಕ್ಷಣ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡ. ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಬಯಕೆಯೊಂದು ಮೂಡಿ ವಾಯವಾದಂತಾಯಿತು. “ ಎಷ್ಟದ್ದ ಬೆಳೆದಾಳಲ್ಲ ಯಮುನಿ! ಎಷ್ಟು ಚಂದ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ! ಈ ಕೆನೆನ್ನಾಕೆಯಾಗಿದ್ದರ! ” ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಕಸ ಕೆತ್ತತೊಡಗಿದ.

ರಾಮಾಪುರದವರ ತೋಟದಲ್ಲಿಯ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಬರುವವರೆಗೆ ಯಮುನಳ ಎದೆ ಡವಡವನೆ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಇಂಥ ದುರ್ದೈವಿಯುಂಟಾಗಲು ತಾನೇ ಕಾರಣಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಆಕೆ ಕೊರಗ ತೊಡಗಿದ್ದಳು. ತನ್ನಂಥ ಪಾಪಿಯನ್ನು ದೇವರು ಯಾಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿದನೋ. ಇಂಥ ರೂಪವನ್ನು ಯಾಕೆ ನೀಡಿದನೋ. ಇಂಥ ಬಡತನವನ್ನು ಯಾಕೆ ಕೊಟ್ಟನೋ. ಕೈಹಿಡಿದ ಗಂಡ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ. ಮೆಚ್ಚಿದ ರಾಮನೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರ ಕಾಗೆಯ ಕಣ್ಣು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು. ಅವರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋದುದರಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಹೆತ್ತವರಿಗೆ ಈ ಗತಿ ಬಂತು. ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋದರೂ ಸಹ ಅಲ್ಲಿ ಶೀಲವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಬಾಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೆಂಡದ ಆಸೆಗೆ ಬಿದ್ದು ಮಿಂಡನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಂತಾಯಿತು. ಪಾಪದ ಬಸಿರು ಧರಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಆ ಮಿಂಡನೂ ಕೈ ಬಿಟ್ಟು. ಗಂಡನ ಮನೆಯೂ ಕೈ ಬಿಟ್ಟಿತು. ತವರುಮನೆಯ ಗತಿ ಹೀಗೆ. ಮುಂದೆ? ಮುಂದೆ ?

ಗುಡಿಸಲಿನ ಮೂಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಹರಕು ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಲಸ ಕೌದಿಯೊಂದನ್ನು ಹೊದೆದುಕೊಂಡು ಹೊಳೆಪ್ಪ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಆತನ

ಮುಖದ ಮೇಲೆ ನೋಣಗಳ ಹಿಂಡು ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

“ಅಸ್ಪಾ, ಅಯ್ಯೋ ಅಸ್ಪಾ....” ಎಂದು ರೋದಿಸುತ್ತ ಯಮುನಾ ಆತನ ಬಳಿ ಬಂದು ರಕ್ತವಿಲ್ಲದೆ ಮೂಳೆಯಾಗಿದ್ದ ಆತನ ಕೈಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಿಕ್ಕತೊಡಗಿದಳು.

“ಮಗಳೇ, ಯಮುನೀ....” ಎಂದಿಷ್ಟೇ ನುಡಿದು ಆತ ಸುಮ್ಮನಾದ. ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಆತನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಗಳ ಮುಖವನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಮೌನವಾಗಿ ಒರಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ.

ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಗಂಗವ್ವ, ಸಂಜೆಯಾಗುತ್ತಲೂ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಬಂದು ಮಗಳನ್ನು ಕಂಡು—

“ಇದೇನು ? ಒಬ್ಬಾಕೇ ಬಂದಿ ? ಏನಾತು ?” ಎಂದು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

ಯಮುನಾ ಅಳುತ್ತ ಅಳುತ್ತ ನಡೆದುದನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಿದಳು. ಮಲ್ಲಪ್ಪನ ವಿಷಯವನ್ನೂ ತಾನು ಬಸಿರಿಯಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ತಿಳಿಸಲಿಲ್ಲ. “ಆ ಮನಿಯ” ಋಣಾ ಮುಗಿದಂಗಾತವ್ವ. ಮೊದಲೇ ನನ್ನ ಕರಕೊಳ್ಳಾಕ ಅವರಿಗೆ ಮನ ಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ತಿಂಗಳು ಹ್ಯಾಂಗೋ ಇದ್ದಿನಿ. ನಿನ್ನೆ ವೈಮುರಿ ಬಡದು ಉಟ್ಟ ಸೀರಿ ಮ್ಯಾಲ ಹೊರಗ ಹಾಕಿವರು.”

ಗಂಗವ್ವ ಒಲೆಗೆ ಉರಿಯಿ ಟ್ಪು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಳು. ಮಗಳನ್ನು ಗೌಡರಿಗೊಪ್ಪಿಸಲಾರದೆ ಅವರನ್ನೆದುರಿಸಿ ನಿಂತು ಮನೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದವರಂತೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದುದಾಯಿತು. ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಕೆ ಹೇಗಾದರೂ ಬಾಳಿಯಾಳು ಎಂಬ ಆಸೆಯಿತ್ತು. ಅದೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ತನಗೇ ಬಂದಳು ಮಗಳು. ಹೆಟವಾದಿ ಸ್ವಭಾವದ ಗೌಡರು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಮಗಳ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಕದಿರಲಾರರು. ಅವರಿಗೆ ಹಣದ ಬೆಂಬಲವಿದೆ, ಜನದ ಬೆಂಬಲವಿದೆ. ತಮಗೇನಿದೆ ಮಣ್ಣು ? ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ರಾಮಾಪುರದವರ ಲಕ್ಕಪ್ಪ ದೊಡ್ಡ ಮನಸುಮಾಡಿ ತನ್ನ ಗುಡಿಸಲು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಗೌಡರನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ತಮಗೆ ಆಸರ ನೀಡುವುದಕ್ಕೂ ಬಹಳ ಧೈರ್ಯ ಬೇಕು. ಯಾವ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗೌಡರೇನನ್ನು ಮಾಡುವರೋ

ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಯಮುನಾ ಈಗ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬಾರದಾಗಿದ್ದಿತು.....
ಮುಂದೆ ಏನೇನು ಆಗಲಿಡೆಯೋ.....

ತೆರೆ: ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು.

ಗಂಗವ್ವ ಯೋಚಿಸಿದ ಹಾಗೆಯೇ ಆಯಿತು.

ಯಮುನಾ ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಸಮಾಚಾರ ಗೌಡರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವದ
ಕೈನೂ ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ

“ ಅವಳು ಬಂದಾಳಂತೆ ಕಾಡೇಶೀ. ಮುಂದೆ ಹ್ಯಾಂಗ ? ” ಎಂದು
ಕೇಳಿದರು.

ಕಾಡೇಶಿ ಉತ್ತರವೀಯದಾದ. ಆ ಬಡ ಮನೆತನಕ್ಕೊದಗಿದ ವಿಸತ್ತು
ಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಆತನ ಹೃದಯ ಮರುಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಇಂದೋ ನಾಳೆಯೋ
ಸಾಯುವಂತಿದ್ದ ಹೊಳೆಪ್ಪು ತನ್ನ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬೀದಿಗೆ ಬೀಳುವಂತಾದುದನ್ನು
ಕಂಡು ಕಾಡೇಶಿಯ ಕರುಳು ಕೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಗೌಡರ ಸ್ವಭಾವ ಅಷ್ಟು
ಕಠೋರವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಆತ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದು,
ಅವರು ಹೊಳೆಪ್ಪನ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿ ಅವನ ಮನೆಯನ್ನು ಲಿಲಾವುನಾಡಿ
ಸಿದುದು ಕಾಡೇಶಿಗೆ ಸರಿಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ, ಆತನಿಗೆ ಆ ವಿಷಯ
ವಾಗಿ ಒಳಗೊಳಗೇ ತುಂಬ ಅಸಮಾಧಾನವಿದ್ದಿತು.

“ ಏನನ್ನುತ್ತೀ ಕಾಡೇಶೀ ? ” ಎಂದು ಗೌಡರು ಪುನಃ ಕೇಳಿದರು.
ಆಗಲೂ ಆತ ಉತ್ತರವೀಯಲಿಲ್ಲ.

“ ರಾತ್ರಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಮಂದೀನ್ನ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಆಕೀನ್ನ ಹೊತ್ತು
ಕೊಂಡು ಬಸಲಿಂಗವ್ವನ ಅಂಗಡಿಗೆ ತಂದು ಒಗೀತಿಯಾ ? ”

ಆಗಲೂ ಕಾಡೇಶಿ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಒಳಗೊಳಗೇ ಆತನ ಎದೆ
ಕಂಪಿಸಿತು. ಆತ ಉಭಯ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ತೊಳಲುತ್ತಿದ್ದ. ವೃತ್ತ
ಮುಖದಲ್ಲಿರುವ ಬಡಪಾಯಿ ಹೊಳೆಪ್ಪನ ಮಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುವ ಇಷ್ಟ
ಆತನಿಗಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ಇಷ್ಟು ದಿನ ಅನ್ನವಿತ್ತ ಸಾಕಿದ ಧಣಿಯ ಮಾತು
ನಿೂರುವಂತೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

“ರಾತ್ರಿ ನಾ ಅಂಗಡಿಯೊಳಗೆ ಇರುತ್ತೀನಿ. ರಾಮನನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೋ. ಇನ್ನಿಬ್ಬರು ಆಳುಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಗದ್ದಲಾಗದಂಗೆ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾ ಹೋಗು.” ಎಂದು ಅಷ್ಟುಣೆ ಮಾಡಿ ಗೌಡರು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದರು.

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ

ರಾಮಾಪುರದ ಲಕ್ಕಪ್ಪನೊಂದಿಗೆ ಗಂಗವ್ವ ಅದೇ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

“ಗೌಡರು ಯಾವ ವೇಳೆದಾಗ ಏನು ಮಾಡ್ತಾರು ಅಂತ ಹೇಳಾಕ ಬರೊದಿಲ್ಲ ಲಕ್ಕಣ್ಣ. ಇನ್ನು ಹ್ಯಾಂಗ ಮಾಡೋಣು?” ಎಂದು ಆಕೆ ತನ್ನ ಗೋಳು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಲಕ್ಕಪ್ಪ ಅವಳನ್ನು ಸಾಂತ್ವನಗೊಳಿಸುತ್ತ— “ನೀಯೇನೂ ಅಂಜಬ್ಯಾಡ ತಂಗೀ. ನಾವೆಲ್ಲಾ ಏನು ಬಳಿ ತೊಟ್ಟಿವೋ ಏನು? ಆ ಗೌಡ ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಚ್ಚು ಸೊಕ್ಕು ಮಾಡಾಕ ಹತ್ತಿದಾನ. ಒಮ್ಮೆ ಅವನ ಸೊಕ್ಕು ಇಳಿಸಾಕಣ ಬೇಕು. ಇಂದು ನಿನ್ನ ಮಗಳ ಮ್ಯಾಲ ಕೈ ಮಾಡಿದರ ನಾಳೆ ನನ್ನ ಮಗಳ ಮ್ಯಾಲ ಮಾಡ್ಯಾನು. ಈ ಊರಾಗ ಯಾರೂ ಮರ್ಯಾದಿಯಿಂದ ಬಾಳೇವು ಮಾಡದಾಂಗ ಆದೀತಲ್ಲ? ಒಂದು ಕೈ ನೋಡಿಬಿಡುತ್ತೀನಿ ಅವನ್ನ. ನೀ ಅಂಜಬ್ಯಾಡ,” ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಗಂಗವ್ವ ಅಂಜಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ ಅಂಜಿಕೆಯೆಂಬುದು ಅವಳ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ಆದರೂ ಏನೋ ದಿಗಿಲು. ಏನೋ ಆಶಂಕೆ. ಊರಿನಿಂದ ತುಸು ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿದ್ದ ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿರುವವರು ತಾವು. ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಜನ ಧಡಿಯರೊಂದಿಗೆ ಗೌಡ ಬಂದುಬಿಟ್ಟರೆ ಕಷ್ಟವೇ ಸರಿ— ಎಂಬ ಯೋಚನೆ ಅವಳದು. ಆದರಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಗಂಡ ಹಾಸುಗೆ ಹಿಡಿದು ಬಿದ್ದವ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಗಂಡಾಳುಗಳಿಲ್ಲ....ಅಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ.....

“ನೋಡು ಗಂಗವ್ವ. ನಮ್ಮ ಮಂದಿನೆಲ್ಲಾ ಕರದು ಗೌಡನ ಸಂಗತಿ ಹೇಳಿ ಅವರನ್ನ ತಯಾರು ಮಾಡುತ್ತೀನಿ. ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿರೊ ದಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟು ಮನಿಸ್ಕಾನ್ನ ಕಳಿಸುತ್ತೀನಿ. ಅವ ಒಂದು ಸಿಕ್ಕು ಹಾಕಿದರ ಸಾಕು. ನಾವೆಲ್ಲಾ ಬರುತ್ತೀವಿ. ಏನೂ ಗಾಬರಿಯಾಗಬ್ಯಾಡ, ಹೋಗು”

ಎಂದು ಭರವಸೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದ.

ಸಂಜೆ ಕಳೆದು ಕತ್ತಲಾಯಿತು. ಮಳೆಗಾಲದ ದಿನಗಳಾದುದರಿಂದ ತಾರೆಗಳ ಬೆಳಕಿಗೂ ತಡೆಯೊದಗಿದ್ದಿತು. ಕಾಡೇಶಿ ಊಟ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಡೋಣ್ಣೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಗೌಡರ ತೋಟದಲ್ಲಿನ ಗುಡಸಲಿನ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಆತನ ಹಿಂದೆ ಇಬ್ಬರು ಆಳುಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಯಿಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಗುಡಸಲಿನಲ್ಲಿ ಚಿಮಣಿ ದೀಪವುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೇ ತಾನೆ ಊಟ ಮಾಡಿ ಬಂದಿದ್ದ ರಾಮ ಬೀಡಿ ಸೇದುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಅಂಥ ಅವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕಾಡೇಶಿಯನ್ನೂ ಆಳುಗಳನ್ನೂ ಕಂಡು ಆತನಿಗೆ ಕೊಂಚ ಅಚ್ಚರಿ ಯಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಬಾ ಕಾಡೇಶೀ. ಕುಂಡ್ರ. ಊಟ ಆತೇನು ?”

ಈಚಲು ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಭವ್ಯ ದೇಹವನ್ನೊರಗಿಸುತ್ತ ಕಾಡೇಶಿ ಬೇಸರದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ: “ಆತು ಬಿಡಪ್ಪ. ಏನು ಊಟಾನೋ. ಏನು ಬಾಳೇನೋ. ಎಲ್ಲಾ ಹೊಲಸು....”

ರಾಮ: ದಿಗಿಲುಗೊಂಡು ಕಾಡೇಶಿಯ ಮುಖವನ್ನು ಮಿಕ್ಕಿಮಿಕ್ಕಿ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತ. ಕಾಡೇಶಿಯ ಮಾತು ಆತನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ನಾಳೆ ಬೆಳಗಿನಾಗ ನಾ ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಹೋಗಿಬಿಡಬೇಕಂತ ಮಾಡೀನಿ ರಾಮ,” ಎಂದ ಕಾಡೇಶಿ.

ರಾಮನಿಗೆ ಕಳವಳವಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಡೇಶಿ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಬೇ ಕೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಊರಿಗೆ? ಏಕೆ? ಏನಾಯಿತು? ಈ ಊರು ಆತನಿಗೆ ಬೇಸರವಾಯಿತೇ? ಗೌಡರೇನಾದರೂ ಅಂದರೇ? ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಆಯಿತೇ? ಕಾಡೇಶಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಂದಿನಿಂದ ರಾಮನಿಗೆ ಆತನ ಬಗೆಗೆ ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದಿತು. ಸುತ್ತುವುತ್ತುಲಿನ ಸೀಮೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪೈಲವಾನನೆಂದು ಕಾಡೇಶಿ ಹೆಸರು ಗಳಿಸಿದಂದಿನಿಂದ ರಾಮನಿಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯೂ ಉಂಟಾಗಿದ್ದಿತು. ಕಾಡೇಶಿ ತನ್ನನ್ನು ಅಗಲಿ ಹೋಗುವ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಆತ ಸಹಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಯಾಕಣ್ಣ, ಹೀಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತೀ?” ಎಂದು ಆತ ಕೇಳಿದ.

“ ಮತ್ತೀನ ಮಾಡೂದಲೆ! ಮಾಡಬಾರದ ಕೆಲಸ? ಎಲ್ಲಾ ಮಾಡತಾ ಮೂಗು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿರಬೇಕಲ್ಲ? ಕಾಡೇಶಿಯಿಂದಂತೂ ಆಗದ ಕೆಲಸ ಇದೆಲ್ಲಾ....”

ರಾಮನಿಗೆ ಆ ಮಾತು ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆತನಿಗೆ ತುಂಬ ದುಃಖ ವಾಯಿತು. ಕಾಡೇಶಿಗೆನಾಗಿದೆ? ಆತ ಹೀಗೇಕೆ ಹುಚ್ಚುಹುಚ್ಚಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ?

“ ಇದೊಂದು ದಿನ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದು ನಾಳೆ ಬೆಳಗಿನಾಗ ಗೌಡರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಹೊಂಟುಹೋಗಿ ಬಿಡುತ್ತೀನಿ ರಾಮ, ” ಎಂದ ಕಾಡೇಶಿ. ಅವನ ಧ್ವನಿ ಭಾರವಾಗಿದ್ದಿತು.

“ ಯಾಕಣ್ಣಾ, ಏನಾತು? ”

“ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಬ್ಯಾಡ ರಾಮ. ಏಳು ನ್ಯಾಲಕ್ಕ. ಗೌಡರು ಒಂದು ಕೆಲಸ ಹಚ್ಚಿದಾರ. ಹೋಗಿ ಬರೊಣ್ಣು. ”

ರಾಮ ಮಗುಮಾತನಾಡದೆ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದ. “ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು? ” ಎಂದು ಆತ ಕೇಳಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಲ್ಲ ಕೇಳುವ ಚಟವೂ ಆತನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೇಳಿ ದಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಆತನ ಸದ್ಧತಿಯಾಗಿತ್ತು.

ದೊಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅವರು ರಾಸನಾಪುರದವರ ತೋಟದ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ರಾಮನ ಮಿದುಳು ಸಾವಕಾರವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡ ತೊಡಗಿತು. ಇಂಥ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ದೊಣ್ಣೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವದೇತಕ್ಕಾಗಿ? ನಿನ್ನೆ ಯಮುನಾ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಯಮುನಾ.....

ಲಕ್ಕಪ್ಪನ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಗುಡಿಸಲಿನ ಹೊರಗಡೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಆಳು ದೂರದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಬರುತ್ತಿದ್ದವರ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಸಮ್ನ ಕೇಳಿಸುತ್ತಲೂ ಎದ್ದು ನಿಂತು ರೈಲುಗಾಡಿಯ ಯಂತ್ರ ಕೂಗಿದ ಹಾಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಹಾಕಿದ. ಆ ಸಿಕ್ಕಿ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಲೂ ಕಾಡೇಶಿ ತಡೆದು ನಿಂತ. ಗುಡಿಸಲಿನಿಂದಲೇ ಸಿಕ್ಕಿ ಹೊರಟಿದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದಿತು. ತಾವು ಗುಡಿಸಲಿನ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡುವ ವಿಚಾರ ಅವರಿಗೆ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದಿದ್ದಿತೇನೋ—ಎಂದುಕೊಂಡ. ಮುಂವೆ ಹೋಗುವುದೇ, ಬೇಡವೇ, ಗೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆಗೆ ದಾಳಿ ನಡಿಸಿ ಯಮುನಳನ್ನು

ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದೇ ಬೇಡವೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಅಲ್ಲಿಯೆ ನಿಂತುಕೊಂಡ.

ಸಿಕ್ಕು ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಲೂ ರಾಮನಿಗೂ ದಿಗಿಲಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ಸಿಕ್ಕು ಯಾರು ಹಾಕಿದರು, ಏಕೆ ಹಾಕಿದರು, ಮುಂದೆ ಏನು ನಡೆಯಲಿದೆ? ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಆತ ಮೂಢನಂತೆ ನಿಂತುಕೊಂಡ. ಕಾಡೇಶಿಯ ಅಕ್ಕಸಕ ದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆಳುಗಳು ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಕಾಡ್ಯ ವನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂಬುದರ ಬಗೆಗೆ ಗೌಡರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಸೂಚನೆ ದೊರೆತಿದ್ದುವೇನೋ. ಸಿಕ್ಕು ಕೇಳಿಸುತ್ತಲೂ ಅವ ರಿಬ್ಬರೂ ಓಡುತ್ತೋಡುತ್ತ ಹೋಗಿ ಸಿಕ್ಕು ಹಾಕಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಆತನ ತಲೆಗೆ ದೊಣ್ಣೆ ಬೀಸಿದರು. ಆತ ಭೀಕರವಾಗಿ ಆಕ್ರೋಶ ಮಾಡುತ್ತ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದ.

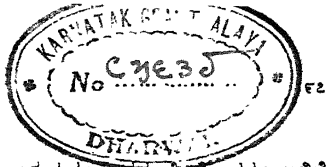
ಕೂಗು ಕೇಳಿ ಗಂಗಳವು ಯಮುನಾ ಇಬ್ಬರೂ ಗುಡಿಸಲಿನ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆವೇಶ, ಉದ್ರೇಕಗಳಿಂದಾಗಿ ಗಂಗಳವನ ಮೈ ಯೆಲ್ಲ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜೋಳ ಕೊಯ್ಯುವ ಹರಿತವಾದ ಕುಡಗೋಲನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಸೆರಗನ್ನು ನಡುವಿಗೆ ಬಿಗಿದು ಆಕೆ ಕಾಳಿಯಂತೆ ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತ— “ಯಾರೋ ಏನು. ಇಂಥಾ ರಾತ್ರಿಯೊಳಗೆ ಪುಂಡಾಟ ಮಾಡಾಕ ಬಂದಾವ? ಒಳಗೆ ಕಾಲಾದರೂ ಇಟ್ಟು ನೋಡು. ನಿನ್ನ ರುಂಡಾನೇ ಕಡೀತೀನಿ,” ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಾ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ನಿಂತು ಕೊಂಡಳು.

ದೊಣ್ಣೆ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದ ಆಳುಗಳಿಗೆ ಏನು ಮಾಡುವುದೆಂಬುದು ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಗಂಗಳವನನ್ನು ಹೊಡೆಯುವುದೇ ಬೇಡವೇ ಎಂದು ಅವರು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೆ ದೂರದಿಂದ ಕಂದಿಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ಜನರು ಓಡಿ ಬರುವುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಕಂದಿಲಿನ ಮಂದ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅವರು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಕುಡಗೋಲು, ಕೊಡಲಿಗಳು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿದುವು. ತಮ್ಮನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಯಮುನಳನ್ನುಳಿಸಲೆಂದೇ ಅವರು ಬರುತ್ತಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಲೂ ಆಳುಗಳಿಬ್ಬರೂ ಗಂಗಳವನನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ನೂಕಿ ಯಮುನಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಒಳನುಗ್ಗಿದರು.

ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡೊಯ್ಯುವರೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತಲೂ ಹೊಳೆಪ್ಪ ಏಳಲಾರದೆ ಎದ್ದು ಅತ್ತಿತ್ತ ತೂಗಾಡುತ್ತ ಬಾಗಿಲನವರೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ರೋಗದಿಂದ ಜೀರ್ಣಶೀರ್ಣವಾಗಿದ್ದ ಆ ಅಸ್ತಿಪಂಜರದಲ್ಲೂ ಆಗ ಅದ್ಭುತ ಆವೇಶ ಬಂದಂತಾಗಿದ್ದಿತು. ಗಂಗೆಯನ್ನು ನೂಕಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡವಿ ಆಳುಗಳ ಮುನ್ನುಗ್ಗುತ್ತಲೂ ಆತ— “ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಬ್ಯಾಡಿರೋ ಮಂಗಳ್ಯ ಸೂಳೀಮಕ್ಕಳಿರಾ!” ಎಂದು ಆಕ್ರೋಶ ಮಾಡುತ್ತ ಅವರನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದ. “ಅಯ್ಯೋ ಅಪ್ಪಾ, ನೀನ್ಯಾಕೆ ಎದ್ದಿ?” ಎಂದು ಚೀರಿಯಮುನಾ ಆತನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಹೋದಳು. ಆಳುಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬ ದೊಣ್ಣೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ಹೊಳೆಪ್ಪನ ತಲೆಗೆ ಬೀಸಿದ. “ಅಯ್ಯೋ” ಎಂದು ಒಂದು ಸಲ ಕೂಗಿ ಆತ ದೊಪ್ಪನೆ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದ. “ನನ್ನ ಗಂಡನ್ನು ಕೊಂದಿ ರೇನೇತ್ರೋ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಗಂಗೆಯ ಕುಡಗೋಲನ್ನೆತ್ತಿ ಅವರ ಕಡೆಗೆ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಯಮುನಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಗುಡಿಸಲಿನ ಹೊರಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿದರು.

“ಅಯ್ಯೋ ಅಪ್ಪಾ....ಅಯ್ಯೋ ಅಪ್ಪಾ....ನಮಪ್ಪನ್ನು ಕೊಂದರೋ....” ಎಂಬ ಯಮುನಳ ಕೂಗು ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಲೂ ರಾಮ ದಿಗಲುಗೊಂಡು ಗುಡಿಸಲಿನ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿದ. ಅವನ ಹಿಂದೆಯೇ ಕಾಡೇಶಿಯೂ ಓಡಿಬಂದ. ಅವರ ಹಿಂದೆಯೇ ಊರ ಜನರೂ ಬಂದರು.

ಯಮುನಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ತಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಪಿಷಯ ರಾಮನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನೊಡನೆ ಬಂದಿದ್ದ ಆಳುಗಳು ಆಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಆತನಿಗೆ ಅಶ್ಚರ್ಯವೂ ಆಯಿತು, ಕೋಪವೂ ಉಕ್ಕೇರಿತು. ತಾನೇನನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆಂಬುದರ ಅರಿವೂ ಆತನಿಗುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ರೋಷಗೊಂಡ ಹಾವು ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿ ಹಾರುವಂತೆ ಆತ ದೊಣ್ಣೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ಆಳುಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾರಿ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಥಳಿಸತೊಡಗಿದ. ಅವರ ಹಿಡಿತದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಯಮುನಾ ಓಡಿಹೋಗಿ ಗುಡಿಸಲು ಸೇರಿ, ಗಾಯಗೊಂಡು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ತಂದೆಯನ್ನು ಉಸಚರಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಗಂಗೆಯನ್ನು ಮಾರ್ತ ಆತನ ಕಡೆಗೆ ಗಮನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಶಂಖ

ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವಳು

ವಾದ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಒಂದು ನಿಮಿಷದೊಳಗಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಪ್ಪನೂ ಆತನ ಜೊತೆಗಾರರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಕಾಡೇಶಿಯನ್ನು ಕಂಡು, ಆತನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವರು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಹೆಳ್ಳದ ಕಡೆಯಿಂದ ಗೌಡರು ಎಂಟು ಹತ್ತು ಅಳುಗಳನ್ನು ಜೊತೆಗೂಡಿ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು. ಎರಡು ಪಂಗಡಗಳಿಗೂ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ವೊದಲಾಯಿತು. ಕಾಡೇಶಿಗೂ ಕದನದ ಆವೇಶವೇರಿತು. ಆತನೂ ದೊಣ್ಣೆ ಬೀಸತೊಡಗಿದ. ಕುಡಗೋಲುಗಳು ಹಾರಾಡಿದುವು, ಕೊಡಲಿಗಳು ನೆಗೆದಾಡಿದುವು. ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದು ಅನೇಕರು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದರು. ಲಕ್ಷ್ಮಪ್ಪನ ಚಾಪುಗೊಡಲಿ ಕಾಡೇಶಿಯ, ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ತಾರಿತು. ಆತ 'ಶಿವನೇ' ಎಂದು ಕಿರಿಚಿಕೊಂಡು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದ. ಚಾಪುಗೊಡಲಿಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಅರ್ಧ ಭಾಗ ಕಡಿದು ಹೋಗಿ ನೆತ್ತರು ಚಿಮ್ಮತೊಡಗಿತು.

“ ಸತ್ತಿನಪ್ಪಾ, ನಾ ಸತ್ತಿನಿ. ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೇ....” ಎಂದು ಒಂದು ಸಲ ಅಕ್ರೋಶ ಮಾಡಿ ಕಾಡೇಶಿ “ ಹರಹರಾ ” ಎಂದ. ಗೌಡರು ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಹೊಡೆದಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಆತನ ಬಳಿ ಬರುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಆತ ಕೊನೆಯುಸಿರು ಹಾಕಿದ್ದ.

ತೆರೆ: ಇಪ್ಪತ್ತು.

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಪೋಲಿಸಿನವರು ಆಗಮಿಸಿ ಗೌಡರಲ್ಲಿ ಬಿಡಾರ ಹೂಡಿದರು. ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಕೋಳಿ, ಕೋಳಿತ್ತಿ, ಉಂಡೆ, ಚಪಾತಿಗಳ ಸರಬರಾಜು ನಡೆಯಿತು. ಮದ್ಯದ ನೈವೇದ್ಯವೂ ಆಯಿತು. ಗೌಡರ ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರದಿಂದ ತೃಪ್ತರಾದ ಪೋಲಿಸು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಲಕ್ಷ್ಮಪ್ಪ, ಗಂಗಪ್ಪ, ಹಾಗೂ ಇನ್ನು ನಾಲ್ವೈದು ಜನರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದರು. ಅವರ ಪಕ್ಷದ ಜನರನ್ನೆಲ್ಲ ಧಳಿಸಲಾಯಿತು. ಕಾಡೇಶಿಯ ಶನದ 'ಪಂಚನಾಮೆ' ನಡೆಯಿತು. ಹೊಳೆಪ್ಪನ ಹೆಣದ ಕಡೆಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿಸಲಿಲ್ಲ.

“ ನನ್ನ ಗಂಡನ್ನ ಇವರೇ ಕೊಂದರು ಸಾಹೇಬರೇ, ” ಎಂದು ಗಂಗಪ್ಪ ಅಕ್ರೋಶ ಮಾಡಿದಳು. ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನಕ್ಕು ಸುಮ್ಮನಾದರು.

ಸಾಯಂಕಾಲದ ವೇಳೆಗೆ ಬಂಧಿತರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಹೊರಟುಹೋದರು. ಕಾಡೇಶಿಯ ಶವವೂ ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಯಿತು.

“ನಮ್ಮ ಅವಸ್ಥೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತೀರವಾ....” ಎಂದು ಯಮುನಾ ರೋದಿಸಿದಳು. ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನಕ್ಕು— “ನೀನೂ ಬರಬೇಕಂತ ಮಾಡೀ ಯೇನು?” ಎಂದು ಅಣಕವಾಡಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದರು.

ಊರಿನವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಹೊಳೆಪ್ಪನ ಶವವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಿದರು. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆ ಜರ್ಜರಿತ ದೇಹ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಯಿತು. ಸ್ಮಶಾನದ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಜಾಲಿಯ ಗಿಡದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಯಮುನಾ ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಹೆಣವನ್ನು ಹೊಳಲು ಬಂದವರೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಯಮುನಳೊಬ್ಬಳೇ ಆ ಗಿಡದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಯಾರ ಗಮನಕ್ಕೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ. ದುಃಖದ ಆವೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಆಕೆಗೂ ಅವರು ಹೋದುದು ಅರಿವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಆಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ತಲೆ ಯೆತ್ತಿ ನೋಡಿದಾಗ ಎದುರಿಗೆ ಆಕೃತಿಯೊಂದು ನಿಂತಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಆ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲೂ ಅದನ್ನಾಕೆ ಗುರುತಿಸಿದಳು. ರಾಮ.....ಆತ ಯಾವಾಗ ಬಂದಿದ್ದನೋ.....ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಮೌನವಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದನೋ.....

ಆಕೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಮುಖ ಹೊರಳಿಸುತ್ತಲೂ ಆತ ತಡಬಡಿ ಸುತ್ತ ಮಾತನಾಡಿದ:

“ಅಳಬ್ಯಾಡ ಯಮುನೀ, ಅತ್ತರೇನು ಬರತೈತಿ? ಏಳು....ಮನಿಗೆ ಹೋಗೋಣು....”

ಮನೆ? ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ಮನೆ? ತನಗೂ ಮನೆಯಿಲ್ಲ. ರಾಮನಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಮನೆ? ಯಾರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದು? ಆಕೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಅಳು ಚೆಮ್ಮಿ ಬಂದಿತು.

“ಏಳು ಯಮುನೀ,” ಎಂದು ಆತ ಆಕೆಯ ಕೈಹಿಡಿದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬ್ಬಿಸಿದ.

“ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋದು ? ”

“ ನನ್ನ ಗುಡಿಸಲಕ್ಕೆ. ”

“ ನಾನಿನ್ನ ಗುಡಿಸಲಕ್ಕೆ ಬಂದರ ಗೌಡರು ನಿನ್ನ ಸುಮ್ಮನ ಬಿಡ್ತಾರೇನು ? ತೋಗಲು ಸುಲಿದಾರು ? ”

ರಾಮನಿಗೆ ತುಂಬ ಅಚ್ಚರಿಯೆನಿಸಿತು. “ ಯಾಕ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದನಾತ.

“ ಯಾಕ ? ನಿನಗಿನ್ನೂ ಏನೂ ಗೊತ್ತಾಗಿಲ್ಲೇನು ? ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಹಣೆ ಬಡಿದುಕೊಂಡಳು ಯಮುನಾ. “ ಇಂಸು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಗದ್ದಲ ಆದದ್ದಕ್ಕೂ ಅನ್ನದೂ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿಲ್ಲೇನು ? ನೀಯೇನು ಮನುಷ್ಯನೋ ದನಾನೋ ! ”

ಆತ ಇನ್ನೂ ತಬ್ಬಿಬಬ್ಬಿದ. “ ಸಿಟ್ಟುಕ್ಕು ಅಗುತೀಯೆ ಯಮುನಾ ? ಆದದ್ದಾದರೂ ಏನು ? ”

“ ನೀ ಎಲ್ಲೋ ಎಮ್ಮೆಯ ಹೊಟ್ಟಾಗ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಕೋಣ ಇದ್ದಾಂಗಸ ಇದ್ದೀ. ನಮ್ಮ ಗುಡಿಸಲ ವ್ಯಾಲ ಕಾಡೇಶಿ ಯಾಕ ಬಂದಿದ್ದ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೇನು ? ನನ್ನ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಗೌಡರಿಗೆ ಕೊಡೂದಕ್ಕಂತ ಬಂದಿದ್ದ....”

ರಾಮ ತಲೆ ಕೆರೆದುಕೊಂಡು “ ಹ....ಹ.....ಹೀಗೆನೇ ? ಅಂದರೂ.... ನಿನ್ನ.....ಗೌಡರು....”

“ ಈಗಾದರೂ ಗೊತ್ತಾತೋ ಇಲ್ಲೋ ? ಏನು ಇನ್ನೂ ಒಡದೇ ಹೇಳಬೇಕೋ ? ನಿಮ್ಮ ಗೌಡರು ನನ್ನ ರಂಡೀ ಅಂತ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಂತ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿಸಿದರು ”

ರಾಮನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು, ವಿಷಾದವಾಯಿತು, ಸಿಟ್ಟುಬಂದಿತು. ಗೌಡರ ಬಗೆಗೂ ಸಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ಬಗೆಗೂ ಸಿಟ್ಟು. ತಾನಿಂಥ ಮೂರ್ಖನೇ ? ತನಗೆ ಇಂಥ ಸಣ್ಣ ವಿಷಯವೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವೆ ? ಯಮುನಾ ಅಂದುದು ಸರಿ. ತಾನು ಕೋಣ. ದಪ್ಪ ಮಿದುಳಿನ ಕೋಣ. ತನ್ನ ಕಣ್ಣಿನೆದುರಿಗೇ ಹೊಡೆದಾಟ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗ

ದ್ದಿತು. ರಾಮಾಪುರದವರ ಗುಡಿಸಲದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಾಗಲೆ ಕಾಡೇಶಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರೆ ಆತ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಯಮುನಳನ್ನು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲೆಂದು ಅವರು ಹೊರಟಿದ್ದುದು ಆಗಲೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ತಾನು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಡೇಶಿಯನ್ನೂ ತಡೆಯಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು. ತನ್ನ ಬಗೆಗೆ ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿಯಿದ್ದಿತು ಕಾಡೇಶಿಗೆ. ಆತ ತನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳದರೂ ಕೇಳಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಆತನ ಜೀವವೂ ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತೇನೋ. ಎಲಾ, ಎಂಥ ಮೂರ್ಖ ತಾನು!

“ಗೊತ್ತಾತು.... ಈಗ ಗೊತ್ತಾತು.... ಗೌಡರು ಹೀಗೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದರೇನು? ನಿನ್ನ ಮ್ಯಾಲ ಕೈ ಮಾಡಿಸಿದರೇನು? ಎಲಾ.....” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ರಾಮ ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ತಡೆದು ನಿಂತ. ಆತನ ಶರೀರವೆಲ್ಲವೂ ನಡುಗಿತು. ಗೌಡರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಆತ ಈ ಮೊದಲೆಂದೂ ಧ್ವನಿಯೆತ್ತಿದವನಲ್ಲ. ಅವರ ಬಗೆಗೆ ಆತ ಮಾತನಾಡಿದುದೂ ಅದೇ ಮೊದಲಬಾರಿ. “ಗೌಡರು.... ಗೌಡರು....” ಎಂದು ಆತನ ನಾಲಗೆ ಒಳಗೊಳಗೇ ಗುಣುಗುಣಿಸತೊಡಗಿತು. ಮುಂದೇನು ಮಾಡುವುದೆಂಬುದು ಆತನಿಗೆ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ.

ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವವರ ಹಾಗೆ ನಡೆಯುತ್ತ ಆತ ಯಮುನಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಬಂದ. ಒಳಗಡೆ ದೀಪ ವುರಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಯಮುನಳೊಂದಿಗೆ ರಾಮ ಬಾ; ಲಲ್ಲಿ ಅಡಿಯಿರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಒಳಗಡೆ ಸಾರಾಯಿ ಕುಡಿಯುತ್ತ ಕುಳಿತ ಗೌಡರ ಮೂರ್ತಿ ಕಾಣಿಸಿತು ಅವರನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೆ ಗೌಡರು ವಿಕಟವಾಗಿ ನಗುತ್ತ ಕೈಯೆಲ್ಲಿದ್ದ ಬಾಟಲಿಯನ್ನು ಹಾಗೆ ಹೀಗೆ ತೂಗಾಡಿಸುತ್ತ— “ಬಾ, ರಾಮಾ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದಿಯೇನು ಯಮುನಿಯನ್ನು? ಚಲೋ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ ಶಾಬ್ಬಾಸ್. ಇದ್ದರ ನಿನ್ನಂಥ ಅಳುಮಗ ಇರಬೇಕು. ಬಾ ಯಮುನೀ, ಬಾ, ಇತ್ತ ಬಾ,” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಲೆಂದು ವೇ.ಲಕ್ಕಿದ್ದರು.

“ಅಯ್ಯೋ ರಾಮಾ,” ಎಂದು ಚೀರಿ ಆಕೆ ಆತನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ನಿಂತಳು. ರಾಮನಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರ ಅವೇಶ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಒಡೆಯನಿಂದ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಏಟು ತಿಂದು ಕೆರಳದ ಸಾಕು ನಾಯಿ ಆತನ ಮೈಮೇಲೆ ಬೀಳುವಂತೆ ರಾಮ ಗೌಡರ ಕಡೆ ನುಗ್ಗಿ—“ ಇದೆಂಥಾ ಹೇಸಿ ಕೆಲಸ ಗೌಡರೇ.

ಪಾಪ. ಈಕೆ ಅಪ್ಪನ್ನು ಕೊಂದಿರಿ. ಅಪ್ಪನ್ನು ಜೀವಿಗೆ ಕಳಿಸಿದಿರಿ. ಅಪ್ಪನ್ನು ಮಣ್ಣಾಗ ಹಾಕಿ ಇದೇ ಈಗ ಬಂದಾಳ. ಈಗ ಆಕೆಯ ಮೈಮ್ಯಾಲ ಬೀಳುತ್ತೀರೇನು?” ಎಂದು ಗದರಿಸುತ್ತ ಅವರನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಕೈ ಎತ್ತಿದ.

ಗೌಡರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಆಘಾತವಾದಂತಾಯಿತು. ರಾಮ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಮಗೆ ಎದುರಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಹುದೆಂದು ಅವರು ಕನಸು ಮನಸಿನಲ್ಲೂ ಊಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಉರಿಯುತ್ತ ಅವರು ಬಾಟಲಿಯನ್ನು ದೂರ ಬಿಸುಟೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ಹೊರಳಿ ನೋಡಿದರು. ಗಡಿಸಲಿನ ಗಳವೊಂದಕ್ಕೆ ಬಾರ ಕೋಲು ನೇತಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಗೌಡರು ರಾಮನನ್ನು ಧಳಿಸತೊಡಗಿದರು. “ನನ್ನ ಅನ್ನ ತಿಂದು ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲೂ ಬೀಳುತ್ತೀಯಾ ಸೂಳೀಮಗನೇ....ನಿನ್ನ ಜೀವಾ ತಗೀತೀನಿ” ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಅವರು ಆರ್ಭಟಿಸತೊಡಗಿದರು. ನಾಲ್ಕು ಏಟುಗಳಿಗೇ ರಾಮ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದ. ಆತನನ್ನು ಅಂಥಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವ ಇಚ್ಛೆಯಿರದಿದ್ದರೂ ಯಮುನಾ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಮನನ್ನು ಧಳಿಸಿ ತಣ್ಣಗೆ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಗೌಡರು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವರೆಂಬುದು ಆಕೆಗೆ ಖಚಿತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅಂತೆಯೇ, ಆಕೆ ಸದ್ದಾಗದಂತೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ನುಸುಳಿಕೊಂಡು ಊರಿನ ಕಡೆಗೆ ಓಟ ಬಿಟ್ಟಳು.

ಊರಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಮನೆಗಳ ಬಾಗಿಲೂ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಅದೊಂದು ರಾತ್ರಿಯ ಮುಟ್ಟಿಗೆ ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಮಲಗಿದರಾಯಿತೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಗುರುತಿನವರ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿ ಕೂಗಿದುದಾಯಿತು. ಅವಳ ಧ್ವನಿಯ ಗುರುತು ತಿಳಿಯುತ್ತಲೂ ಯಾರೂ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ. “ಗೌಡರನ್ನು ಎನುರು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಈ ಊರಾಗ ಬಾಳೇವು ಮಾಡೂದು ಹ್ಯಾಂಗ? ನೀ ಇಲ್ಲಿ ಇರೂದು ಗೊತ್ತಾದರೆ ಗೌಡರು ನಾಳೆ ನಮ್ಮನ್ನೂ ಫೋಲಿಸರಿಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಟ್ಟಾರು. ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದು ಕೊಳ್ಳುವೆ....” ಎಂದು ಒಬ್ಬರು ಉತ್ತರವಿತ್ತರು. ಯಮುನಾ ನಿರಾಶಳಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ, ಊರು ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೊರಟಳು.

ಊರಿನಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ತನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ? ಈ ರಾತ್ರಿಯನ್ನೆಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುವುದು ?

ತಂದೆಯ ಗತಿ ಹಾಗಾಯಿತು; ತಾಯಿಯ ಗತಿ ಹೀಗಾಯಿತು. ಆಕೆಗೆ ಏನು ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗುವುದೋ ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ. ಘಾಸಿ ಆದರೂ ಆದೀತು....

ಘಾಸೀ....

ಯಮುನಳ ಎದೆ ಕಂಪಿಸಿತು.

ಕಣ್ಣಿರಿಯುವ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಗೋ ಕಾಲುದಾರಿ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಡೆಯತೊಡಗಿದಳು.

ಎತ್ತ ಹೋಗುವುದು ? ತಿಳಿಯದು.

ಯಾರ ಮನೆಗೆ ? ತಿಳಿಯದು.

ಹಳ್ಳ ದಾಟಿ ಈಚೆಗೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಆಕೆಯ ಕಾಲು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಬಸಲಿಂಗವ್ವನ ಅಂಗಡಿಯತ್ತ ಹೊರಳಿದುವು.

ಆ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಸಲಿಂಗವ್ವ ಒಳ್ಳೆಯ ಮುದುಕಿ. ತನ್ನ ಬಗೆಗೆ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಇದೆ ಆಕೆಗೆ. ಅಂದು ತಾನು ಗಂಡನ ಊರಿಂದ ಹಸಿದು ಬಂದಿದ್ದಾಗ ಹೇಗೆ ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಕಂಡು, ಉಂಡೆ ಖಾರಾ ತಿನ್ನಿಸಿದ್ದಳು.... ಮತ್ತೆ ಬಂದು ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗಲೂ ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಈಗ ಹೋದರೆ ಆಕೆ ತನ್ನನ್ನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವಳು. ಊರಿನ ವರೆಲ್ಲ ಅಟ್ಟಿದಂತೆ ಅಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ....

ದುಃಖ, ಕಳವಳ, ಬೇಸರು, ಆಯಾಸ, ನಿದ್ರೆ....

ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ ಕಾಲು ಸೋತು ಹೋಗಿದ್ದುವು. ಕಣ್ಣು ಜಡವಾಗಿದ್ದುವು. ಒಂದು ಆಸರೆ, ಒಂದು ಚಾಪೆ....ಅಷ್ಟಾದರೆ ಸಾಕು.

“ ಬಸಲಿಂಗವ್ವ....ಬಸಲಿಂಗವ್ವ....”

“ ಯಾರೇ ಅವರು ? ”

“ ನಾನು....ನಾನು....ಯಮುನಿ....”

“ ಆಹ ? ಯಮುನಿ ? ಇಂಥ ರಾತ್ರಿಯಾಗ ? ”

ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಿತು. ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಸಿದ್ದ ಚಾಪೆ ಕೈಮಾಡಿ ಕರೆಯಿತು. ಯಮುನಾ ಅತ್ತ ಧಾವಿಸಿದಳು.

“ ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ....ನಾನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿದಿ. ಹೀಂಗಾಗಬಾರದಾಗಿತ್ತು.”

ಅದು ಬಸಲಿಂಗವ್ವನ ಧ್ವನಿ. ಯಮುನಳಿಗೆ ಆ ಮಾತು ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಿದ್ರೆ.... ನಿದ್ರೆ.... ನಿದ್ರೆ....

ನಿದ್ರೆ ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ಕನಸಿನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸೆಳೆದೊಯ್ದಿತು.

ತೆರೆ: ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು.

ಮಾರನೆಯದಿನ ಬಸಲಿಂಗವ್ವ ಎದ್ದು ಗುಡಿಸಲಿನ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುವ ವೇಳೆಗೆ ಯಮುನಳಿಗೂ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಕಳೆದ ದಿನಗಳ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನೆನೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಎದ್ದು ಕುಳಿತಳು.

ಒಲೆಗೆ ಉರಿ ಹಚ್ಚಿ ಬಸಲಿಂಗವ್ವ ಚಹಾ ಮಾಡಿದಳು.

“ವಾರೀ ತೊಳಕೋ ಯಮುನೀ. ಚಾ ಕುಡಿ.”

ಯಮುನಾ ಮುಖ ತೊಳೆದಳು. ಚಹಾ ಕುಡಿದಳು.

ಇನ್ನೇನು ಮಾಡುವುದು? ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಆ ಉರಿ ನಲ್ಲಂತೂ ಇರುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಹೋಗುವುದೆಲ್ಲಿಗೆ?

ರಾಮನಾದರೂ ತನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಯಾನು ಎಂಬ ಸಣ್ಣ ಆಸೆಯೊಂದು ಉಳಿದಿತ್ತು; ಅದೂ ಮಾಯವಾಯಿತು.

ಮುಂದೆಕೆಲ್ಲಿಗೆ?

“ಗೌಡರನ್ನ ಇದಿರು ಹಾಕಿಕೋಬಾರದಾಗಿತ್ತು ನಿಮ್ಮವ್ವ. ಅವರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋಗಿ ಬಾಳೇವು ಮಾಡಾಕಾಗುವದೇನೇ? ನನಗ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತಿತ್ತು ಹೀಗೆಲ್ಲ ಆಗುತ್ತೇ ಅಂತ.... ಇನ್ನೇನು ಮಾಡುವಾಕೆ ನೀ?”

ತಾನಿನ್ನೇನು ಮಾಡುವಾಕೆ?

“ನಿನ್ನ ನೋಡಿದರ ನನ್ನ ಕರುಳೆಲ್ಲ ಮರುಗುತ್ತಾವ ಮಗಳೇ. ಏನು ಮಾಡೂದು? ಸಾವುಕಾರರ ಮುಂದ ಬಡವರ ಆಟ ನಡೆಯೂ ಹಾಂಗಿಲ್ಲ. ಈ ಪರಪಂಚವೇ ಹೀಗೆ.” ಮುದುಕಿ ರಾಗ ಎಳೆದಳು.

ಒಂದೆರಡು ಕ್ಷಣ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದಳು ಮುದುಕಿ: “ನೀನೂ

ಪರದೇಶಿ ಆದಿ. ನಾನೂ ಪರದೇಶಿ ಆಗಿದ್ದೀನಿ. ನೀನಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತೀ? ಯಾರು ನಿನ್ನ ನೋಡತಾರ? ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದುಬಿಡು ನನ್ನ ಸಂಗಡ. ನನಗೂ ಒಂದು ಆಧಾರ. ನಿನಗೂ ಒಂದು ಆಧಾರ.... ”

ಯಮುನಾ ಮೂಕ ಬೊಂಬೆಯಂತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಆಕೆ ಮಾತನಾಡುವುದಾದರೂ ಏನನ್ನು ?

ನಡುಹಗಲು. ಊಟವಾಯಿತು.

ಸಂಜೆಗತ್ತಲು. ಮತ್ತೆ ಊಟ.

ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು. ನಿದ್ರೆ. ಚಾಪೆಯ ಸಹವಾಸ.

ಅರ್ಧ ತಾಸು ಕಳೆದಿರಬಹುದು. ಯಾರೋ ಬಂದು ತನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಭಾರವಾದ ಕೈಗಳೆರಡು ತನ್ನನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಂತಾಯಿತು. ಒರಟು ಕೂದಲು ತನ್ನ ಕೆನ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೊರೆದಂತಾಯಿತು. ವಾಸನೆ.... ಸಾರಾಯಿಯ ವಾಸನೆ.... ಯಮುನಳ ನಿದ್ರೆ ಹಾರಿಹೋಯಿತು. ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಸುತ್ತಲೂ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊರಳಿಸಿದಳು. ಕತ್ತಲು. ಏನೂ ಕಾಣಿಸದು.

ಬಾಹುಗಳು ತನ್ನನ್ನು ಬರಸೆಳೆದು ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಒರಟುಕೂದಲು ತನ್ನ ತುಟಿಗಳನ್ನು ತಿವಿಯುತ್ತಿವೆ.

“ ಯಾರವರು? ” ಎಂದು ಆಕೆ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಕೂಗಿಕೊಂಡಳು.

“ ನಾನು.... ” ಅದು ಗೌಡರ ಧ್ವನಿ.

“ ಆ? ನೀವು? ” ಎನ್ನುತ್ತ ಆಕೆ ಮೇಲಕ್ಕೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಏಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ ಸುಮ್ಮನ ಬಿದ್ದುಕೊಳ್ಳೇ ಯಮುನೀ. ಯಾಕ ಗದ್ದಲ ಮಾಡುತ್ತೀ ” ಎಂಬ ಕೂಗು ಕೇಳಿಸಿತು. ಅಜಿಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಮುದುಕಿಯ ಧ್ವನಿ ಅದು

ಯಮುನವ್ವ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಳು

ಆಕೆ ಇನ್ನೇನನ್ನೂ ಮಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ

ತೆರೆ: ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು.

ಮೂರು ತಾಸುಗಳ ವರೆಗೆ ಅವಳೊಂದಿದ್ದು ಗೌಡರು ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಹೋಗುವಾಗ— “ಇನ್ನು ಮ್ಯಾಲ ದಿನಾಲೂ ರಾತ್ರಿ ಬರುತಿರುತೀನಿ ನಾನು. ನೀ ಎಲ್ಲೆಗೂ ಹೋಗಬ್ಯಾಡ. ಇಲ್ಲೇ ಇರು ಆರಾಮಾಗಿ. ನಿನಗ ಏನೂ ಕಡಿಮೆ ಆಗದಾಂಗ ಮಾಡುತೀನಿ,” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಒಂದು ನೋಟನ್ನು ಅವಳ ಕೈಗೆಟ್ಟರು.

ಆನಂತರ ಆಕೆಗೆ ನಿದ್ದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕೊನೆಗೂ ತಮ್ಮ ಹಟವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು ಗೌಡರು. ಇಚ್ಛೆಯಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ತಾನು ಅವರಿಗೆ ದೇಹವನ್ನೊಪ್ಪಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಿತು. ತಾನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊಡೆದಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಸಲಿಂಗವನ ಅಂಗಡಿಯೊಂದು ಸೆರೆಮನೆಯಂತಾಗಿದ್ದಿತು. ಗೌಡರ ಹಿಡಿತದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಅಂದು ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಬಸಲಿಂಗವನು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ನೆನೆದು ಕೊಂಡಳು. “ನೀನೂ ಪರದೇಶಿ. ನಾನೂ ಪರದೇಶಿ. ನನಗೂ ಒಂದು ಆಧಾರ. ನಿನಗೂ ಒಂದು ಆಧಾರ. ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಬಿಡು.” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಳಾಕೆ. ಅವಳ ಆಧಾರವೆಂದರೆ ಎಂಥದೆಂಬುದು ಈಗ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದಿತು. ತನ್ನನ್ನು ಗೌಡರ ಸೂಳೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸುಖವಾಗಿ ಬದುಕುವ ಹೊಂಚು ಮುದುಕಿಯದು. ಆ ಹೊಂಚಿಗೆ ತಾನು ಬಲಿಬೀಳುವುದೇ ?

ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಆಕೆಗೆ ರಾಮನ ನೆನಪು ಬಂದಿತು. ಗೌಡರಿಂದ ಹೊಡೆತ ತಿಂದು ನೋವಿನಿಂದ ನರಳುತ್ತ ಬಿದ್ದಿರಬಹುದು ಆತ. ಯಮುನಳ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿತು. ಆ ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿರುವುದು ಅಸಹನೀಯವಾಯಿತು.

ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಚಾಪೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎದ್ದು ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಸದ್ದಾಗದಂತೆ ನಡೆದು ಬಂದು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಳು. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೆ ಮಲಗಿ ಗೊರಕೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು ಬಸಲಿಂಗವನು.

ಹೊರಗಡೆ ತಣ್ಣನೆಯ ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಸಣ್ಣಗೆ ಜಿನುಗುಮುಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಸೀರೆಯ ಸೆರಗನ್ನು ತಲೆತುಂಬ ಹೊದೆದುಕೊಂಡು ಗುಡಿಸಲಿಗಿಂಗೆ ಹೊರಬಂದಳು ಯಮುನಾ. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿಯೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೊರಡುವುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೆ ಯಾವುದೋ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಎಡಗಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ನಡೆಯ ತೊಡಗಿದಳು.

ಯಾವುದೋ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರ ಬಳಿ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಬೆಳಕು ಹರಿಯಿತು. ಊರ ಹೊರಗಿನ ಚಹದಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಾಲ್ಕು ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣು ಕೊಂಡು ತಿಂದು, ಚಹ ಕುಡಿದಳು. ಗೌಡರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ರೂಪಾಯಿ ನೋಟು ಕುಪ್ಪುಸ ದಲ್ಲಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟು, ಚಿಲ್ಲರೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದಳು.

ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಹೊರಟ ಈ ತರುಣಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇ ಕರು ಕುತೂಹಲದಿಂದ— “ಎಲ್ಲಿ ಹೊರಬೆವ್ವಾ ಒಬ್ಬಳೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಯಮುನಾ ಯಾರಿಗೂ ಉತ್ತರವೀಯಲಿಲ್ಲ. ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದವರ ಹಾಗೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದಳು.

ಸಂಜೆಯಾಗುವ ವೇಳೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹಳ್ಳಿ ಬಂದಿತು. ಹಳ್ಳಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ಮನೆಯೇ ಹೆಂಡದಂಗಡಿ. ಹೆಂಡದ ವಾಸನೆ ಬಡಿದೊಡನೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಅತ್ತ ಧಾವಿಸಿತು. ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದ ಹೆಂಡ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಿಲ್ಲರೆಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೆಂಡಕ್ಕೆ ಸುರಿದು ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವವರೆಗೆ ಕುಡಿದು ಮುಂದೆ ಸಾಗಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋದಳು.

ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಜನರಿಂದ ತುಸು ದೂರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೆಂಡವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದಳು. ಚಿಕ್ಕುಳಿಯ ನೆನಪು ಬಂದಿತು. ಸೆಟ್ಟರ ತೋಟ....ಅಲ್ಲಿನ ಗುಡಿಸಲು....ಮಲ್ಲಪ್ಪ..... ಅವನೊಂದಿಗೆ ತಾನು ಕಳೆದ ದಿನಗಳು....

ಮಗಿಯಲ್ಲಿನ ಹೆಂಡ ಮುಗಿಯಿತು. ಬಲಗೈಯಿಂದ ಬಾಯಿಯನ್ನೂ ರೆಸಿಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೈದ್ದಳು. ಅವಳ ತುಟಿಗಳ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರ ನಗೆ ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೆ ಕುಳಿತು ಹೆಂಡ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದವನೊಬ್ಬ ಅವಳನ್ನು ಕಂಡು ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿಸಿ— “ಬಾರಾಕ್ಟ ಹುಡುಗೀ? ಎತ್ತಲಾಗ ಹೊಂಟಿ ಇಷ್ಟು ಒಗ್ಗ? ಆಹ್ಲಾ, ಏನ ಚೆಲುವಿ ಇದ್ದೀಯೇ!” ಎಂದು ತೊದಲಿದ. ಕೊಂಚ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕುಡುಕ ಶೈಯಲ್ಲಿನ ಮಗಿಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಕೆಂಪಗೆ ಕೆಂಡದಂತಾಗಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿಸಿ— “ಯಾವೂರಾಕಿ ನಾರಿ, ಏನೆ ಸುಂದರೀ!” ಎಂದು ರಾಗ ಎಳೆವ. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿದ್ದ ಕುಡುಕರ ಬಳಗವೆಲ್ಲ ‘ಹೋಯ್’ ಎಂದು ಕೇಕೆ ಹಾಕಿತು. ಕೆಲವರು ನಕ್ಕರು. ಕೆಲವರು ಚಿಟಿಕೆ ಹೊಡೆದರು.

ಯಾವುದರ ಕಡೆಗೂ ಗಮನ ಕೊಡದೆ ಯಮುನಾ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟಳು. ಹೆಂಡ ಕುಡಿಮದಾಗಿದ್ದಿತು. ಸಂಪೂರ್ಣ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನವಿದ್ದಿತು.

ಆ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಕಾಲುದಾರಿ ರೈಲುದಾರಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡಿತು. ನಡಿಗೆಯ ವೇಗವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕತೊಡಗಿದಳು.

ಸಂಜೆ ಕಳೆದು ಕತ್ತಲಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಮಳೆ ಸುರಿಯತೊಡಗಿತು. ಯಮುನಾ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು.

ಹಿಂದಿನಿಂದ ಸಿಳ್ಳು ಕೇಳಬಂದಿತು. ರೈಲಿನ ಸಿಳ್ಳು. ಇನ್ನೂ ಬಲು ದೂರವಿರಬೇಕು ರೈಲು. ಅರ್ಧ ಹರದಾರಿಯಾದರೂ ದೂರವಿದ್ದೀತು.

ಯಮುನಾ ಅತ್ತಿತ್ತ ಹೊರಳಿ ನೋಡಿದಳು. ಮಿಂಚಿನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ರೈಲು ಕಂಬಿ....ಬಲಗಡೆಗೆ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವ ತಂತಿಕಂಬ. ಜನರ ಸುಳಿವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಳವೆಂದು ತೋರಿತು. ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನೊಳಗಾಗಿ ರೈಲು ಧಾವಿಸಿ ಬರುವುದು—

ತನ್ನ ಘೋರ ಬಾಳನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸುವ ದೈಲು.

ಇಂದೇ ಕೊನೆಗೊಳಿಸುವುದೇ ಈ ಬಾಳನ್ನು ?

ಹೌದು. ಬದುಕುವುದರಿಂದ ಉಪಯೋಗವಾದರೂ ಏನು ?
ತಾನೊಂದು ಹೆಣ್ಣು ಜೀವ. ಪ್ರಾಯದವಳು. ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲ.
ಯಾವ ಸುಖವೂ ಇಲ್ಲ. ಸಾವಿನಲ್ಲೇ ಸುಖ ಸಿಕ್ಕಬಹುದು. ಸಾವು....

ಸೆರಗನ್ನು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಬಿಗಿದು ಯಮುನಾ ಸಿದ್ಧವಾದಳು.

ಎರಡನೆಯ ಅಂಕ.

ತೆರೆ: ಒಂದು.

“ಸಾಯಬೇಕಂತ ಹೋದಿನ್ನಿ. ಸತ್ತರ ಚಲೋ ಆಗುತಿತ್ತು. ಅದೂ ದೈವದ ಮನಸಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲೇನೋ. ಮತ್ತೆ ಉಳಿತು ಈ ಪಾಪಿ ಜೀವ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿನ್ನಿ,” ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಅತ್ಯವ್ಯತ್ತಾಂತವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದಳು ಯಮುನಾ.

“ಪಾಪ....ಪಾಪ....ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟ ಸೋಸಿದೆವ್ವಾ! ಇಂಥಾ ಸಂಕಟ ವೈರಿಗೂ ಬರಬಾರದು,” ಎಂದಳು ದುರ್ಗವ್ವ. ಯಮುನಳ ವ್ಯತ್ತಾಂತವ ನ್ನಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಂಗಳೆಯರೆಲ್ಲರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಚಿಮ್ಮಿ ಬಂದಿದ್ದಿತು.

ಘಾತಿನಾ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಯೆ ಬೆಳೆದವಳು. ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನವನ್ನಾಕೆ ಅರಿತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರುಗಳ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಅಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಮುನಳ ಮುಖದಿಂದ ರುದ್ರಗೌಡರ ವಿಷಯ ಕೇಳಿದಾಗ, ‘ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ಗೌಡರಿಗೆ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಕೆಡಿಸುವದು, ಹೆಂಡ ಕುಡಿಯುವದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಕೆಲಸವೇ ಇಲ್ಲವೇನೋ ಎನ್ನಿಸಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಘಾತಿನಾ ತನ್ನ ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಲೂ ಯಮುನಾ ಹೇಳಿದಳು: “ಎಲ್ಲಾ ಗೌಡರೂ ಹಿಂಗೇ ಇರುತ್ತಾರಂತಲ್ಲ ಘಾತಿನಾ. ಚಲೋ

ಜನರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಹಳ್ಳಿಯೊಳಗೆ ಇಂಥವರೇ ಬಹಳ ಮಂದಿ. ಅವರಿಗೆ ವತನದ ಹೊಲಾ ಇರುತ್ತಾವೆ. ಕೆಲಸ ಮಾಡಾಕ ಆಳುಗಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗೌಡರಿಗೆ ಏನೂ ಕೆಲಸ ಇರೂದಿಲ್ಲ. ಅರಾಮಾಗಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಲಂಚ ಗಿಂಚ ತಿಂದು ಗಂಟೂ ಮಾಡತಾರೆ. ಗೌಡಿಕೆಯ ಕೆಲಸನೂ ಹೆಚ್ಚಿಗಿರುತ್ತಾ ದಿಲ್ಲ. ಬರೆಯೂದು ಓದೂದು ಎಲ್ಲಾ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಮಾಡತಿರತಾನೆ. ಇನ್ನು ಗೌಡರದೇನು ಕೆಲಸ ಹೇಳು. ಕುಡಿಯೂದ ನಮ್ಮಂಥ ಬಡವರನ್ನು ಕಾಡಿಸೋದು....”

“ಒಂದು ಬೀಡೀನಾರೆ ತತಾರೋ ಬಾಬ್ಬಾ,” ಎಂದು ಬಾಬುನನ್ನು ಕೂಗಿ ಆತನಿಂದ ಬೀಡಿ ತೆಗೆಸುಕೊಂಡು ಹೊತ್ತಿಸಿ ಸೇದುತ್ತ ಮಲ್ಲಿ ಕಟುನಗೆ ಯೆಡೆಂದಿಗೆ ನುಡಿದಳು:

“ಈ ಗೌಡರು ಈ ಸಾಹುಕಾರರು ಇವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುಬೇಕು ಸರಕಾರ. ಇವರ ಹೊಲಾ ಮನೀ ಎಲ್ಲಾ ಕಸಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬಡವರನ್ನು ಕಾಡಿಸೋದನ್ನು ಅವಾಗ ಬಿಟ್ಟುರು ಇವರು. ಈಗ ಏನೂ ಉದ್ಯೋಗ ಇಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ ಪುಂಡತನಾನೇ ಒಂದು ಉದ್ಯೋಗ ಆಗೈತಿ ಇವರಿಗೆ. ನಮ್ಮಂಥವೆಲ್ಲಾ ಸೂಳೇರಾಗಿ ಬಾಳೇವು ಮಾಡೂದಕ್ಕೆ ಇಂಥಾ ಮಂದಿನೇ ಮೂಲ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಯನುನಾ ಹೇಳಿದ ಕತಿ ಅವಳೊಬ್ಬಳದೇ ಕತಿ ಅಲ್ಲ. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕತೀನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಂಗೆ. ದನಗಳ ಬಾಳೇವು ಬೇಕು. ನಮ್ಮದು ಬ್ಯಾಡ. ನನಗೂ ನಿನ್ನ ಹಾಂಗ ಮದುವಿ ಆಗಿತ್ತು ಯಮುನಾ. ಗಂಡ ಇನ್ನೊಬ್ಬಾಕೀನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ನನ್ನ ಹೊರಗ ಹಾಕಿದ. ಎರಡು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದವು. ಅವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ನಾಲಿ ಮಾಡಿಕೋತ ನಾಕು ದಿನ ತಿರುಗಿದೆ. ತವರಿನಾಗ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ನನಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಪ್ರಾಯ. ಉಕ್ಕೆ ಬರುವ ಚೆಲುವು. ಬಡವರಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ಇರಬಾರದು. ನನ್ನ ರೂಪ ಒಬ್ಬ ಸಾವುಕಾರನ ಕಣ್ಣು ಸೇರಿತು. ನನಗೂ ಬ್ಯಾರಿ ಯಾರೂ ದಿಕ್ಕಿರುಲಿಲ್ಲ? ಅವನ ಸಂಗಡ ಇರಬೇಕಾತು. ಆಗ ಜಾರಿ ಬಿದ್ದಾಕಿ ಹಂಗಣ ಜಾರುಜಾರುತಾ ಕಡೀಕ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದಿನಿ ಈ ಓಣಿಗೆ.....”

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬೀಡಿಯನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆಸೆದು ಅದರ ಬೆಂಕಿಯನ್ನೂ ರಿಸಿದಳು.

“ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲದಾವ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು ಯಮುನಾ.

ಮಲ್ಲಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿತು. ದುಃಖದಿಂದ ಭಾರವಾದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು: “ ನನ್ನ ಈ ದುಡಿತದಾಗ ಅವನ್ನ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳೋದಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎರಡೂ ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟುಹೋದವು ತಂಗೀ. ”

ಈ ದುಡಿತ....ಮಕ್ಕಳು....ತಾನು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಬಸಿರಿಯೆಂಬುದರ ನೆನಪಾಗಿ ಯಮುನಳ ಎದೆ ಕಂಪಿಸಿತು. ಸೂಳೆಯರ ಓಣಿಗೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದು ದಾಯಿತು. ಇನ್ನು ತಾನೂ ಇವರೆಲ್ಲರಂತೆ ಸೂಳೆಗಾರಿಕೆ ನಡಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ದಾರಿಯಿಲ್ಲ. ಸೂಳೆಗಾರಿಕೆ....ಬಸಿರು....

“ ನೀನೂ ಈಗ ಹೊಟ್ಟೆ ಇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಡು ಯಮನವ್ವ. ಮುಂದೆ ಬಹಳ ತ್ರಾಸಾದೀತು, ” ಎಂದಳು ದುರ್ಗವ್ವ.

“ ಹೌದವ್ವ. ಮುದುಕಿ ಹೇಳೋದು ಬರಾಬರಿ. ನಮ್ಮಂಥವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳ್ಯಾತಕ್ಕ? ನಮಗೂ ತ್ರಾಸ. ಅವಕ್ಕೂ ತ್ರಾಸ..... ” ಎಂದಳು ಯಶೋದಾ.

ಹೊಟ್ಟೆ ಇಳಿಸುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಘಾತಿಮಾ ಮಾತ್ರ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. “ ಮುದುಕಿಯ ಮಾತು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಅಂಥಾದ್ದೇನೂ ಮಾಡಬ್ಯಾಡವ್ವ. ನಮ್ಮ ಈ ಬಾಳಿನಾಗ ಮಕ್ಕಳಿಂದಲೇ ಏನಾರ ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಖಾ ಸಿಕ್ಕಬೇಕು, ” ಎಂದಳು.

“ ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ನಿನ್ನಂಥ ಯಜಮಾನರೇ ಎಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತಾರೆ ಘಾತಿಮಾ? ನಿನಗೇನೋ ಒಬ್ಬ ಸಾವುಕಾರ ಇದಾನ. ಬಾಬ್ಯನೂ ಇದಾನ. ನಡದೈತಿ. ನಮ್ಮ ತ್ರಾಸ ಎಂಥಾದ್ದು ಅನ್ನಾದನ್ನ ನೀನೇ ನೋಡುತಾ ಇದೀಯಲ್ಲ? ಒಪ್ಪೊತ್ತು ರೊಟ್ಟಿ ಸಿಕ್ಕರ ಬಹಳ ಆತು. ಇಂಥಾದ್ದರಾಗ ಮಕ್ಕಳುಮರಿ ಅಂತ ಮತ್ತೊಂದು ಹವ್ಯಾಸ ಯಾಕ? ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಅವೂ ಉಪವಾಸ ಸಾಯಬೇಕಂತೀಯೋ ಏನು? ” ಎಂದಳು ಮಲ್ಲಿ.

ಔಷಧ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊಟ್ಟೆ ಇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಡುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯ ದೆನ್ನಿಸಿತು ಯಮುನಳಿಗೆ. ಘಾತಿಮಳಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸದೆ ದುರ್ಗವ್ವನಿಂದ ಔಷಧ ತರಿಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಹೆಚ್ಚು ತೊಂದರೆಯಾಗದೆ ಗರ್ಭ ಹಗುರಾಗಿ ಇಳಿದು ಹೋದುದೂ ಆಯಿತು. ನಿಶ್ಚಿತ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ಯಮುನಾ ಒಂದು ವಾರ ಹಾಸುಗೆ ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಯಿತು. ಅನಂತರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಿಧಾನ

ವಾಗಿ ಶಕ್ತಿ ಬರತೊಡಗಿತು.

“ನನಗೂ ಏನಾರೆ ಒಂದು ಹಾದೀ ತೋರಿಸು ಘಾತಿಮಾಬೀಬೀ,” ಎಂದು ಒಂದು ದಿನ ಆಕೆ ಮಾತು ತೆಗೆದಳು.

“ಈಗಿನ ಬ್ಯಾಡ ತಂಗೀ. ನಿನ್ನ ವೈಯಾಗ ಇನ್ನೂ ರಕ್ತ ಬಂದಿಲ್ಲ. ನಾ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳದೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟೆ. ಹೆಸ್ರೀ ಮೈ. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ತಿಂಗಳೊಪ್ಪತ್ತು ಹೋಗಲಿ. ಆ ಮ್ಯಾಲ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿದರಾಯ್ತು.”

“ಏನು ದಿನ ಅಂತ ಹಿಂಗೇ ನಿನ್ನ ಮ್ಯಾಲ ಭಾರ ಆಗಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿ ರೂದವ್ವ? ನಾ ಎಂದೂ ಹೀಗ ಕೆಲಸ ಇಲ್ಲದ ಮಲಗಿದಾಕೆ ಅಲ್ಲ. ನೀ ದುಡಿಯೂದು, ನಾ ತಿನ್ನೂದು ಅಂದರೇನು?”

“ಇರಲಿ ಬಿಡವ್ವ. ಯಾರು ದುಡಿದರೇನು, ಎಲ್ಲಾ ಒಂದೇ. ಮೊದಲು ನೆಟ್ಟಿಗಾಗಲಿ ನಿನಗ. ಆ ಮ್ಯಾಲ ಇದ್ದೇ ಐತೆಲ್ಲ ಈ ಪಾಪಿ ಬಾಳೇವು....” ಎಂದು ನುಡಿದು ಘಾತಿಮಾ ಉಸಿರೆಳೆದಳು.

“ಎಷ್ಟು ವರುಷ ಆತವ್ವ ನೀ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಿಂತು ?”

“ನಮ್ಮವ್ವ, ಅಜ್ಜಿ, ಮುತ್ತಜ್ಜಿ ಎಲ್ಲಾರೂ ಇದೇ ಧಂದೆ ಮಾಡತಾ ಬಂದಾರವ್ವ. ನಾನಾದರೂ ಇದರಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಯಾರಾದರೊಬ್ಬನ್ನ ಮದುವಿ ಆಗಿ ಮರ್ಯಾದಿಯಿಂದ ಇರಬೇಕಂತ ಮಾಡಿದ್ದಿನಿ ಆದರ ನಮ್ಮಂಥವರನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರ್ಯಾರು? ಮನಸ್ಸಿನಾಗ ಇರದಿದ್ದರೂ ಒಬ್ಬವನ್ನ ಇಟ್ಟುಕೋ ಬೇಕಾಯಿತು. ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ ಇತ್ತು ಅವಗ. ಮಮ್ಮಾಜ್ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಅವನಿಂದಲೇ....”

“ಮಮ್ಮಾಜ್. ಎಂಥಾ ಮಜಾ ಹೆಸರವ್ವ ಇದು?”

“ಬಹಳ ಚಂದ ಹೆಸರು. ನನ್ನ ಯಜಮಾನ ಸ್ವಲ್ಪ ಓದಾಕ ಬರಿ ಯಾಕ ಕಲಿತಿದ್ದ. ಅವನೇ ಇಟ್ಟಿದ್ದು ಈ ಹೆಸರು. ಮಮ್ಮಾಜ್ ಅಂದರ ಯಾರು ಅನ್ನುದು ಗೊತ್ತೈತೇನು ನಿನಗ?”

“ನನಗ ಹ್ಯಾಂಗ ಗೊತ್ತಾದೀತವ್ವ ಹಳ್ಳೀಮುಕ್ಕಗ?”

“ಮೊಗಲ ಬಾದಷಾನ ಪ್ರೀತಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಆಕೆ ಆ ಮಮ್ಮಾಜ್. ಅವಳು ಸತ್ತ ಮ್ಯಾಲ ಅವಳ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಚಂದನ ಗೋರಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಬಾದಷಾ.”

ಅದರ ಕೆಸರು ತಾಜಮಹಾಲ್....”

ತಾಜಮಹಾಲ್ ? ಯಮುನಳಿಗೆ ಯಾವುದೂ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬಾದಷಹ....ನುಮ್ನಾಜ್....ಅವರಿಬ್ಬರ ಪ್ರೀತಿ....ಪ್ರೀತಿ ? ರಾಮನ ಬಗೆಗೆ ತನಗಿರುವಂಥ ಪ್ರೀತಿ ? ಆತನಿಗೂ ತನ್ನ ಬಗೆಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಆತ ಮೂರ್ಖ. ಆತನ ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿತನವೇ ತನ್ನನ್ನೇ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದಿಟ್ಟಿತು. ಅಂದು ತಾನು ಬಿದಿರುಮೆಳೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಗಲೇ ತಾವಿಬ್ಬರೂ ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈ ಗತಿ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ತನಗೆ. ಚಿಕ್ಕಳ್ಳಿ ಯಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲನೊಂದಿಗೆ ತಾನು ವ್ಯಭಿಚಾರ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗವೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಪ್ಪ ಸಾಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಅವ್ವ ಜೀವಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ತಾನು ಗೌಡರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಬೀಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಗಾಡಿಯ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರಸಂಗವೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಂಥ ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿ ಆತ ಆ ರಾಮ.

ತೆರೆ: ಎರಡು.

ರಾತ್ರಿ ಅರ್ಧ ಸೇದಿ ಆರಿಸಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಕೊರೆಬೀಡಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕೈಗೆತ್ತಿ ಕೊಂಡು, ಕಡ್ಡಿ ಗೀಚಿ ಬೆಂಕಿ ಹೊತ್ತಿಸಿ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಹೊಗೆ ಎಳೆದು ಬಾಬು ಹಾಸುಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದ. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೆ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಾರಂಭವಾಗಿದ್ದಿತು. ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಐದಾರು ಜನರು ಗುಂಪುಗೂಡಿ ಚಹ ಕುಡಿಯುತ್ತ ಇಸ್ಪೀಟು ಆಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು.

“ ಇನ್ನೂ ಬೆಳಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸುರು ಆತೇನು ನಿಮ್ಮ ಆಟ ? ” ಎಂದು ಕೂಗಿದ ಬಾಬು.

“ ಬಾರಾಕೋ ಬಾಬ್ಯಾ, ನೀನೂ ಒಂದು ಆಟ ಆಡಿ ಹೋದೀಯಂತೆ ” ಎಂದಳು ಯಶೋದಾ.

“ ನನಗ ಅದೊಂದೇ ಕೆಲಸ ಅಂತ ತಿಳಿದೀಯೇನು ? ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಬಾಬು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದ.

“ ನಿನ್ನ ಕೆಲಸಾನೇ ನಮಗೂ ಮಾಡಂತೀಯೇನು ? ” ಎಂದು ಅಣಕ

ವಾಡಿದ ಹಣಮ.

“ವೋಲಿಸರ ಕಣ್ಣಾಗ ಮಣ್ಣು ಹಾಕಿ ಅಕ್ಕಿ ತರೂದಕ್ಕೂ ಚಾಲಾಕು ಬೇಕು. ನಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ ಅದೆಲ್ಲಾ ಹೆಂಗ ಸಾಧಿಸಿತು? ಬಾಬ್ಯಾ ಬಿರಿಕಿ ಎಂಥಾ ಇನಸ್ಪೇಟರಗೂ ದಾದು ಮಾಡೂದಿಲ್ಲ,” ಎಂದಳು ದುರ್ಗವ್ವ.

“ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಎಷ್ಟು ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ ತಂದ್ಯೋ ಬಾಬ್ಯಾ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು ಸಾವಿತ್ರಿ.

“ದಿನಾ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತೀತೆ? ಏನೋ ವಾರದಾಗ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನ ಸಿಕ್ಕರ ಬಹಳ ಆತು. ನನಗೇನು ನಿನ್ನಂಥಾ ಮುದ್ದು ಮುಖ ಐತೇನು ದಿನಾ ಸಿಗೂದಕ್ಕು?”

ಅಂಗಡಿಕಾರ ಜಿನ್ನಪ್ಪನಿಗೆ ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿಸಿದೊಡನೆ ಆತ ನಗುತ್ತಾ ರಾಗ ಎಳೆದ: “ಮುದ್ದು ಮುಖದ ನಾರೀಸ್ಸ ನಮ್ಮ ಸಾವಿತ್ರಿಸ್ಸ”

“ಈ ಜಿನ್ನಪ್ಪ ಬರಬರುತ್ತಾ ಕವಿ ಆಗಾಕ ಹತ್ತಿದನಲ್ಲ?” ಎಂದು ನುಡಿದು ಹಣಮ ನಕ್ಕ.

“ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಯ ಸಾಮಾನು ತಂದು ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಟೊಪಿಗಿ ಹಾಕಿ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿ ಲಾಭ ಹೊಡೀತಾನ. ಇನ್ನು ಕವಿಯಾಗದ ಬಿಟ್ಟಾನೇನು?” ಎಂದಳು ಸಾವಿತ್ರಿ.

“ನಿನ್ನ ನೋಡಿದರೆ ಎಂಥವರೂ ಕವಿ ಆಗುತ್ತಾರ,” ಎಂದೆ ಅಂಗಡಿಕಾರ.

“ಸಾಕು ಕುಂಡ್ರೋ ಮೂಳಾ. ತಕ್ಕಡೀ ಹಿಡಿಯೂ ಕೈಗೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ಯಾಕೆ?” ಎಂದು ದುರ್ಗವ್ವ ಮೂಗು ಮುರಿದಳು.

ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು, ಚಹ ಕುಡಿದು ಬಾಬು ಓಣಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈಜಿಗೆ ಬಂದ. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಶಾಲವಾದ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಸಾಮಾನುಗಳ ಪೇಟೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆ ‘ಮೋಡಕಾ ಬಜಾರ’ ದಲ್ಲಿ ಬಾಬುವಿನದೂ ಒಂದು ಅಂಗಡಿ. ಹಳೆಯ ಬಾಟಲು, ಹಳೆಯ ಕಬ್ಬಿಣ ಸಾಮಾನುಗಳ ಅಂಗಡಿ. ಅಂಗಡಿಯೆಂದರೆ ಚಪ್ಪರದ ಅಂಗಡಿಯೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಹತ್ತುಹನ್ನೆರಡು ಅಡಿ ಉದ್ದವೂ, ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಅಡಿ ಅಗಲವೂ ಆದ ಹಳೆಯದೊಂದು

ವೆಟ್ಟಿಗೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಆತನ ಅಂಗಡಿಯ ಸಾಮಾನುಗಳೆಲ್ಲ ಇರುತ್ತವೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬಂದವನೆ ಬಾಬು ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ತೆಗೆದು ನೆಲದ ಮೇಲಿರಿಸಿ ಅಂಗಡಿ ಹೂಡುತ್ತಾನೆ. ಸುಗಂಧವೆಣ್ಣೆ, ಸೋ, ಪೌಡರು, ಮುಲಾಮು, ಔಷಧಗಳ ಹಳೆಯ ಸೀಸೆಗಳು; ಬಿಳಿ, ನೀಲಿ, ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣಗಳ ಎಣ್ಣೆಯ ಸೀಸೆಗಳು ಒಂದು ಕಡೆ. ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಾಮಾನುಗಳು, ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಬಾರದ ತಗಡಿನ ತುಂಡುಗಳು, ಎಣ್ಣೆಯ ಹಾಗೂ ಪೆಟ್ರೋಲಿನ ಹಳೆಯ ಡಬ್ಬಿಗಳು, ವೋಳೆಗಳು, ಚಕ್ರಗಳು, ಸಲಾಕೆಗಳು, ಕಂಬಗಳು, ತೂತುಬಿದು ನಿರುಪಯೋಗಿಯಾದ ಬಕೆಟ್ಟುಗಳು, ಅರ್ಧ ಮುರಿದ ಪಟ್ಟಿಗಳು. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಕ್ಕಳ ಗಾಡಿಯಾಗಿದ್ದು ಈಗ ಅದರ ಏನಶೇಷವಷ್ಟೇ ಉಳಿದ ವಿಚಿತ್ರವಾದೊಂದು ಕೈಗಾಡಿ.

ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಸಾಯಂಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಅಂಗಡಿ ಹೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತು, ಬೀಡಿ ಸೇದುತ್ತ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ ಬಾಬು. ಅವನಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೇ ಹರವಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಬಾಬು ಅವರಿಗೆ ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿ. “ಬಾಟಲೀಕೆ ಬಾಬ್ಯಾ” ಎಂದು ಅವರು ಆತನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ಆವನ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ಯೋಗವಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತು. ಅವರದೂ ಆಷ್ಟೆ. ರಾತ್ರಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಕ್ಕಿ ತಂದು, ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳ ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದೇ ಅವರೆಲ್ಲರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿದೆ. ಹಳೆಯ ಸೀಸೆ, ಜಂಗು ಹತ್ತಿದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಾಮಾನುಗಳ ವ್ಯಾಪಾರವಾದರೂ ಎಂಥದು. ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಸಂಜೆಯ ವರೆಗೂ ಒಂದಾಣೆಯ ವ್ಯಾಪಾರವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ, ಅವರೆಲ್ಲ ಕಳ್ಳ ಸಂತೆಯ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೇ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಬಾಬು ಅಕ್ಕಿಯ ಕಳ್ಳ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಸಂಗತಿ ಓಣಿಯ ಹೆಂಗಳೆಯರಿಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತು. ಬೇರೆ ಕಡೆ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಒಂದುಸರಿ ಸೇರು ಮಾರುವ ಬಾಬು ಆ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಎರಡು ಸೇರಿನ ಹಾಗೆ ಮಾರುತ್ತಾನೆ. ರೇಶನ್ನಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಅಕ್ಕಿ ಸಾಲವಂತಾದಾಗಲೆಲ್ಲ ಹೆಂಗಳೆಯರು ಬಾಬುವನ್ನೇ ಮೊರೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಕೇಳಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅಕ್ಕಿ ಕೊಟ್ಟು

ಅವರು ಕೊಟ್ಟಾಗ ಹಣ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಬಾಬು. ಎಷ್ಟೋ ಜನರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಹಣವೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಬಾಬು ಯಾರನ್ನೂ ಪೀಡಿಸದೆ ಯಾರಿಗೂ ಕಟ್ಟಿ ಮಾತು ಆಡದೆ ಒಳ್ಳೆಯ ರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಂತೆಯೇ, ಆತನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಓಣಿಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆಲ್ಲ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ. ಘಾತಿಮಳಿಗೂ ಅವನಿಗೂ ಎಂದೋ ಒಂದು ದಿನ ಗೆಳೆತನ ಬೆಳೆಯಿತು. ಅವಳ ಮಗಳು ಮಮ್ಮಾಜಳೂ ಆತನನ್ನು 'ಬಾಬಾ' ಎಂದು ಕರೆಯತೊಡಗಿದಳು. ಆ ಮುದ್ದು ಮಗುವಿನ ಬಗೆಗೆ ಆತನಿಗೂ ಮೋಹ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅಂತೆಯೇ, ಅದು ತನ್ನ ಮನೆಯೆಂದೇ ತಿಳಿದು ಆತ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲ ಘಾತಿಮಳಿಗೇ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ಬರುವುದು ಅಕ್ಕಿಯ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದಲೇ. ಬೇರಾವುದೋಂದು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತನದಿಂದ ಜೀವಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರವೂ ಆಗಾಗ ಬರುತ್ತದೆ ಬಾಬುವಿಗೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಬಂಡವಲು ತರುವುದೆಲ್ಲಿಂದ ?

ಬಾಬು ಆದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅಂಗಡಿ ಹೂಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಮಧ್ಯೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಗೃಹಸ್ಥನೊಬ್ಬ ಆತನ ಬಳಿ ಬಂದು ಕೊಡೆಯನ್ನು ನೆಲ ಕ್ಕೂರಿ ನಿಂತು "ಎನು ಬಾಬು. ಹೆಂಗಿದ್ದೀ ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಬಾಬು ತಲೆಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕತ್ತಿ— "ಓ, ಸಿದರಾಯಪ್ಪನವರೇನು ? ಯಾವಾಗ ಬಂದಿರಿ ಸಾವುಕಾರರೇ ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

"ಈಗ ಬಂದಿರಿ ಬೆಳಗಿನ ಗಾಡಿಗೆ. ಎಲ್ಲಾ ಅರಾಮೇನು ಬಾಬು ?"

"ಎನು ಅರಾಮೋ ಬಿಡಿರಿ ಅಣ್ಣಾವರೆ. ಹೀಗ ಇದೇನೆ ಆತು."

"ಎನಾದ್ರೂ ಹೊಸಾ ಸುದ್ದಿ ?"

"ನೀವು ಕೇಳಿದ್ದು ಹೌದಲ್ಲರಿ ? ಹೂಂ. ಒಂದು ಹೊಸಾ ಮಾಯಾ ಬಂದೈತಿ. ನಿಮಗ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಆದೀತೊ ಎನೊ. ಒಳಗ ಹೋಗಿ ನೋಡಿರೆಲ್ಲ. ಘಾತಿಮಾ ಇದ್ದಾಳು.

ಸಿದರಾಯಪ್ಪ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಯಿರಿಸುತ್ತಲೂ, ಮನೆಯೆದುರಿಗೆ ಕುಳಿ ತಿದ್ದ ಮಮ್ಮಾಜ್ ಆತನನ್ನು ಕಂಡು— "ಸಾವುಕಾರರು ಬಂದರು ಅವ್ವಾ," ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು. ಘಾತಿಮಾ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ಆತನನ್ನು ಬರಮಾಡಿ

ಕೊಂಡಳು.

ಸಿದರಾಯಪ್ಪನಿಗೆ ನಲವತ್ತೈದು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾಗಿರಬಹುದು. ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ದೇಹ ರಕ್ತ ಮಾಂಸ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೈಷ್ಟವುಷ್ಟವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಾರ್ಯಕರ್ತನಾಗಿದ್ದ ಆತ ಯಾವಾಗಲೂ ಖಾದಿಯ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೇ ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅಂಗಿ, ಕೋಟು, ಧೋತರ. ತಲೆಗೆ ಖಾದಿಯ ಪಾವುಡ. ಆ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ತುಸು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಭೂಮಿಯಿದ್ದಿತು. ಜತೆಯಲ್ಲೇ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಕಾರ್ಯಕಲಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ವ್ಯಾಪಾರದ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಆತ ವಾರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಖಾದಿಧಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸಿದರಾಯಪ್ಪ ರಸಿಕ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಹವಾಸವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿವ್ವೆಯೇ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ. ಅಂತೆಯೇ ಈ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಹೆಂಗಳೆಯರಿಗೂ ಆತ ಪರಿಚಿತನಾಗಿದ್ದ. ಬಾಬು, ಹಣವು, ಅಂಗಡಿಕಾರ ಚಿನ್ನಪ್ಪ ಎಲ್ಲರೂ ಆತನನ್ನು ಬಲ್ಲರು. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಆತ ಫಾತಿಮಳ ಮನೆಗೂ ಬಂದಿದ್ದ. ಅವಳಿಗೂ ಅವನಿಗೂ ವಿಶೇಷ ಸಲುಗೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದಿತು.

“ ಏನು ಫಾತಿಮಾ, ಹೆಂಗಿದ್ದೀ ? ” ಎಂದ ಸಿದರಾಯಪ್ಪ.

“ ಅರಾಮ ಇದೀನಿ ಸಾವುಕಾರೈ. ಇಷ್ಟು ದಿನಾ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲೀ ? ”

“ ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಿನಿ. ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ದಿನ ಅಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ”

“ ನಾನೂ ಬರುತ್ತೀನಿ ಮುಂಬಯಿಗೆ, ” ಎಂದಳು ಮವ್ವಾಜ್.

“ ಹೂಂ, ಯಾಕಾಗಲೊಲ್ಲದು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೋಗುವಾಗ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೀನಿ. ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಜೇಬಿನಿಂದ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ತೆಗೆದು ಮವ್ವಾಜಳ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟು— “ ಚಹಾ ಹೇಳಿ ಬಾ ಹೋಗು ತಾಜೀ ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಸಿದರಾಯಪ್ಪ ಒಂದು ಸಿಗರೇಟು ಹೊತ್ತಿಸಿ, ದಿಂಬಿಗೊರಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿ ಹೊಗೆಯೆಳೆಯತೊಡಗಿದ.

ಅಡುಗೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಫಾತಿಮಾ ಯಮುನಳನ್ನು ಕುರಿತು—

“ ಬ್ಯಾರೆ ಸೀರಿಲುಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಲೆ ಬಾಚಿಕೊಂಡು ತಯಾರಾಗು ಯಮುನಾ.

ನಿನ್ನ ಯಜಮಾನರಾಗುವವರು ಬಂದಾರ. ದೊಡ್ಡ ನಾಹುಕಾರರು,” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣದ ಸೀರೆಯೊಂದನ್ನು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟಳು.

ಮುಖ ತೋಳಿದು, ಸೀರೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಹಣೆಗೆ ಕುಂಕುನು ವಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಯಮುನಾ ಸಿದ್ಧವಾದಳು. ಅವಳ ಎದೆ ಡವಡವನೆ ಹಾರತೊಡಗಿದ್ದಿತು. ತನ್ನ ಬಾಳಿನ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಅಂಕವೊಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಲಿದೆ. ನಾಟಕ? ಹೌದು. ಸೂಳೆಯ ಬಾಳಿನ ನಾಟಕ. ಯಜಮಾನ ಎಂದರೆ ಹೇಗಿರುವನೋ.... ತಾನು ಅವನೊಂದಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕೋ. ಎಲ್ಲವೂ ತನಗೆ ಹೊಸದು. ಚಹ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಘಾತಿಮಾ ತನ್ನನ್ನು ಹೊರಗಡೆ ಕರೆಯಬಹುದು ತಾನು ಆಗ ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕು? ಅವರನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಅವರ ಕಾಲಿಗೆರಗಬೇಕೇ? ಹಾಗೇ ನಿಂತುಕೊಂಡಿರಬೇಕೇ, ಇಲ್ಲ, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕೇ?

“ಯಮುನಾ....” ಘಾತಿಮಳ ಕರೆ ಬಂದಿತು.

ಸೆರಗನ್ನು ಮುಖದ ಮೇಲೆಳೆದುಕೊಂಡು ಯಮುನಾ ಹೊರಗಿನ ಕೊಟ್ಟಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಯಿರಿಸಿದಳು. ಸಿದರಾಯಪ್ಪ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕತ್ತಿತ್ತಿ ನೋಡಿದ. ಹೊಸ ಹರೆಯದ ಸುಂದರ ದೇಹ, ಮುದ್ದಾದ ಮುಖ, ಆಕರ್ಷಕ ಹುಬ್ಬು, ಮನಸೆಳೆವ ಕಣ್ಣು-ಮೂಗು. ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣದ ಸೀರೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಇನ್ನೂ ಸುಂದರಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸಿದರಾಯಪ್ಪನ ರಸಿಕ ಮನಸ್ಸು ಒಡನೆಯೆ ಅವಳಿಗೆ ಮಾರುಕೊಳೆಯಿತು.

“ನಿನ್ನ ಯಜಮಾನರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡು ಯಮುನಾ.”

ಆಕೆ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿ ಸಿದರಾಯಪ್ಪನಿಗೆ ವಾಣಿದು, ಗೋಡೆಗೊರಗಿ ನಿಂತು ಕೊಂಡಳು.

“ಕೂಡು ಯಮುನಾ. ನಾಚಬ್ಯಾಡ.”

“ನಾಚಬೇಡ,” ಎಂದು ಘಾತಿಮಾ ಹೇಳಿದುದರಿಂದಲೇ ಯಮುನಳಿಗೆ ವಿಪರೀತ ನಾಚಿಕೆಯೆನ್ನಿಸಿತು. ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ದೇಹವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಗೋಡೆಯ ಹತ್ತಿರ ಮುದುಡಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು.

ಅವಳ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಸಿದರಾಯಪ್ಪನಿಗೆ ಅಶ್ಚರ್ಯವಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ.

“ ಈಕೆ ಹೊಸಬಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತೈತಲ್ಲ ಫಾತಿಮಾ ? ”

“ ಹೌದು. ಹೊಸಬಳೇ. ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ನೋನ್ನೆನೋನ್ನೆ ಬಂದಾಳೆ. ”

ಸಿದರಾಯಪ್ಪನಿಗೆ ಸಂತೋಷವೇ ಆಯಿತು. ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಆತ ಅಂಥವೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಣ್ಣಿಗಾಗಿ ಕಾದುಕುಳಿತಿದ್ದ.

“ ಚಲೋದೇ ಆತೇಳು ಫಾತಿಮಾ. ನನಗೂ ಇಂಥಾಕೆಯೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲೇ ಒಂದು ಮನಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತೀನಿ. ಖರ್ಚು ಎಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಕೋಡುತ್ತೀನಿ. ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಇದ್ದರ ಆಯ್ತು. ”

“ ಏನಂತೀ ಯಮುನಾ ? ”

“ ನಾ ಏನು ಹೇಳಲವ್ವ ? ನೀ ಹೇಳಿದಂಗೆ ಮಾಡುತ್ತೀನಿ. ” ಎಂದಿಷ್ಟೇ ನುಡಿದು ಯಮುನಾ ಮೌನ ತಳೆದಳು.

ಚಹ ಬಂದಿತು; ಅದರೊಂದಿಗೆ ಮೈಸೂರುಪಾಕು, ಖಾರಾ.

ಸಿದರಾಯಪ್ಪ ಮೈಸೂರುಪಾಕಿನ ಒಂದು ತುಂಡನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು “ ತಗೋ ಯಮುನಾ ” ಎಂದು ಅವಳ ಕಡೆ ನೀಡಿದ.

ಕೈಮುಂದೆ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ ಯಮುನಳಿಗೆ ಮಮ್ಮಾಜ್ ಅವಳ ನೆರವಿಗೆ ಬರಬೇಕಾಯಿತು. ಸಿದರಾಯಪ್ಪನ ಕೈಯಿಂದ ಮೈಸೂರುಪಾಕು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಯಮುನಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತ ಆಕೆ ನಗುನಗುತ್ತ ನುಡಿದಳು:

“ ಏನು ನಾಚುತ್ತೀಯವ್ವಾ ನೀ ? ನಿನ್ನಷ್ಟು ನಾಚಾಕೇನ್ನ ನೋಡೇ ಇಲ್ಲ ಬಿಡು ನಾ. ”

“ ಸಿದರಾಯಪ್ಪ ನಕ್ಕ. ಫಾತಿಮಳೂ ನಕ್ಕಳು. ಯಮುನಳಿಗೂ ನಗೆ ಬಂದಿತು. ವಿಚಿತ್ರ ನಗೆ !

ತಿಂಡಿ ತಿಂದು ಚಹ ಕುಡಿದು ಎಲೆಯಡಿಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಸಿದರಾಯಪ್ಪ ಸಿಗರೇಟು ಹೊತ್ತಿಸಿ ಸೇದುತ್ತ ಕುಳಿತ. ಫಾತಿಮಾ ಎದ್ದು ಒಳಗಿನ ಕೊಟಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಾಸುಗೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸತೊಡಗಿದಳು. ತನ್ನ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆ ಬಂದ ಯಮುನಳನ್ನು ಕುರಿತು—“ ಇಂದಿನಿಂದ ಅವರೇ ನಿನ್ನ ಯಜಮಾನರು. ಏನಂತೀ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಯಮುನಾ ಏನು ಹೇಳಬೇಕು? ಸುವ್ಮನೆ ಕತ್ತು ಕೊಡಹಿದಳು ಅಷ್ಟೆ.

“ನಾನು ಮಾರ್ಕೆಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಾಯಿಪಲ್ಯ ತಗೊಂಡು ಬರ್ತೀನಿ.” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮಮ್ಮಾಜಳನ್ನು ಜತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಫಾತಿಮಾ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ನಡೆದಳು. ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಒಳಗಿನಿಂದ ಚಿಲಕ ಹಾಕಿ ಸಿದರಾಯಪ್ಪ ಕೋಟು ಪಾವುಡ ತೆಗೆದು ಗೂಟಕ್ಕಿರಿಸಿ ಒಳಗಡೆ ಬಂದ.

ಅಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಜಂತೆಯ ಸಂದುಗಳಿಂದ ಇಳಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ತಲೆ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಾಗಿಹೋಗಿ ಮೌನವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಯಮುನಳನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಆತನಿಗೆ ಕೊಂಚ ಕನಿಕರವುಂಟಾಯಿತು. ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೈನೀಡಿ, ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ಹೂಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ ನಯವಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡ.

ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಾಗಿದ್ದ ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ಬಲಗೈಯಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಆತ ಮಮತೆ ಬೆರೆತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ:

“ಯಾಕ ಯಮುನಾ, ಹೀಗೇ ಕೂತಿದ್ದೀ? ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಇರೂ ದಕ್ಕ ನಿನಗ ಮನಸು ಐತ್ಯೋ ಇಲ್ಲೋ?”

ಅದುವರೆಗೆ ಆಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟದಿಂದ ತಡೆಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ದುಃಖವೆಲ್ಲವೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಉಕ್ಕಿ, ಬಿಕ್ಕುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹರಿಯತೊಡಗಿತು.

“ಏನಾತು ಯಮುನಾ ನಿನಗೆ? ಒಮ್ಮೆಲೆ ಯಾಕ ಅಳಾಕ ಹತ್ತಿದಿ?” ಎಂದು ಆತ ಕೊಂಚ ಗಾಬರಿಯಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದ.

ತಾನು ಅಳುತ್ತಿರುವುದೇಕೆ? ತನಗಾದುದೇನು? ತನ್ನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಗದ್ದಲಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿದ್ದ ಭಾವಗಳನ್ನು ಆತನಿಗೆ ವಿವರಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ತನ್ನ ಒಡೆದ ಬಾಳು....ಒಡೆದ ಸಂಸಾರ....ಒಡೆದ ಪ್ರೀತಿ....ನರಳಿ ನರಳಿ ಸತ್ತ ಆಪ್ತ....ಸೆರೆಮನೆ ಸೇರಿದ ತಾಯಿ....ಗೌಡರು....ರಾಮ....ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ರಾಮ....ಅಳು....ಮತ್ತೆ ಅಳು....ಕಣ್ಣೀರು.

ಸಿದರಾಯಪ್ಪ ಅವಳ ತಲೆಗೂದಲಿನ ಮೇಲೆ ಕೈ ಅಡಿಸುತ್ತ ಸಂತಯಿ ಸುವ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ—

“ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಇರಾಕ ನಿನಗೆ ಮನಸಿರದಿದ್ದರ ಹೇಳು. ಒತ್ತಾಯ

ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯ ಅಲ್ಲ ನಾ. ಈ ಅಳವಡವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು, ವೊದಲು ನಿಲ್ಲಿಸು. ನಿನಗ ಬ್ಯಾಡಾಗಿದ್ದರ ನಾ ಹೊಂಟು ಹೋಗ್ತೀನಿ. ಏನು ? ಎಂದು ನುಡಿದ.

ಯುವನಾ ಅಳುವನ್ನು ತಡೆದು ಸೆರಗಿನಿಂದ ಕಂಬನಿಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಕೊಂಡಳು. ತಾನು ಅಳಬಾರದಾಗಿದ್ದಿತು. ಮಾತನಾಡಿದಂತೆ ಇವರು ಎದ್ದು ಹೋಗಿ ಬಿಡುವರೋ ಏನೋ. ಮನುಷ್ಯ ಒಳ್ಳೆಯವನೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ಗೌಡರಂಥ ಕ್ರೂರತನವಿಲ್ಲ. ಸಮಾಧಾನದಿಂದಲೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕಾದರೂ ತನ್ನೆಲ್ಲ ದುಃಖವನ್ನು ಮರೆತು ಸಂತೋಷವನ್ನು ನಟಿಸಬೇಕು. ಹೂಂ, ಇನ್ನು ನಟಿಸುವುದೇ ನನ್ನ ಕೆಲಸ. ಸೂಳೆಯ ಪಾತ್ರದ ನಟನೆ. ಘಾತಿಮಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಪುಸ್ತಕಿಯಾಗಿ ಅನ್ನ ತಿನ್ನುವುದು ಎಷ್ಟು ದಿನ? ಅವಳ ಹಾಗೇ ತಾನೂ ಒಬ್ಬ ಸಾಹುಕಾರನ ಸೂಳೆಯಾಗಲೇ ಬೇಕು, ಬೇರೆ ಮನೆ ಹೂಡಬೇಕು, ಹೇಗೋ ಸುಖ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕಾಲ ತಳ್ಳಬೇಕು....

“ಯಾಕೆ ಅಳು ಬಂತು ಯಮುನಾ ?” ಮತ್ತೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ಸಿದರಾಯಪ್ಪ.

“ಹಿಂದಿನದೆಲ್ಲಾ ನೆನಪಾಗಿ ಉಕ್ಕಿ ಬಂತು.”

“ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟದ್ದೀಯಂತ ಕಾಣುತ್ತೈತಿ. ಪಾಪ....ಪಾಪ..... ಇನ್ನುವ್ಯಾಲ ನಿನಗೇನು ಕಷ್ಟ ಆಗದಾಂಗ ನೋಡಿಕೋತೀನಿ ನಾ. ಹೂಂ. ಸ್ವಲ್ಪ ನಗು ನೋಡೂಣು....ನಗು....”

ಯಮುನಾ ನಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಆ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಫಲ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ ಸಿದರಾಯಪ್ಪನಿಗೆ ಅವಳ ಬಗೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಕನಿಕರ ಬಂದಿತು. ಅವಳ ತಲೆಯನ್ನು ತನ್ನ ತೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಳ ನುಣ್ಣುಗಿನ ಕೆನ್ನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕೈ ಆಡಿಸುತ್ತ ಹೇಳಿದ:

“ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಏನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮರೆತು ಬಿಡು ಯಮುನಾ. ಇನ್ನು ಮ್ಯಾಲ ಸುಖದಿಂದ ಇರು. ನಿನಗೆ ಸೀರೆ ಕುಬುಸ, ವಸ್ತ್ರ ಒಡವೆ ಏನು ಬೇಕೋ ಎಲ್ಲಾ ತೆಗೆದುಕೋ. ವಾರದಾಗ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿನ ನಾ ಇಲ್ಲಿರುತ್ತೀನಿ ನೀನೂ ಅನಂದದಿಂದ ಇದ್ದು ನನಗೂ

ಸ್ವಲ್ಪ ಆನಂದ ಅಗುವ ಹಾಂಗೆ ಮಾಡಿದರ ಸಾಕು. ಹೆಚ್ಚಿಗೆನೂ ಬೇಡ. ಹೇಳು. ಏನಂತೀ ?”

“ಯಮುನಾ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಳು.

“ಒಪ್ಪಿಗೆಯಲ್ಲ ಹಂಗೆದರ ?” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಆತ ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಗಳನ್ನು ಚುಂಬಿಸಿದ.

ತೆರೆ: ಮೂರು.

ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ತೆರವಾಗಿಬಿಟ್ಟ ಮನೆಯೊಂದನ್ನು ಬಾಡಿಗೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಿರಾಯಪ್ಪ ಅಲ್ಲಿ ಯಮುನಳ ಸಂಸಾರವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದ. ಮನೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಸಾಮಗ್ರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂಡು ತಂದುದಾಯಿತು. ಮಂಚಗಿಂಚ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಡಂಬರಕ್ಕೆ ಬೀಳದೆ, ಸಾದಾ ಹಾಸುಗೆಯೊಂದನ್ನು ತರಿಸಿದ ಸಿದ ರಾಯಪ್ಪ. ಅದರೊಡನೆ ಎರಡು ಜತೆ ಮಗ್ಗಲು ಹಾಸಿಗೆ, ಎರಡು ರಗ್ಗು. ನಾಲ್ಕು ಸೀರೆ, ನಾಲ್ಕು ರವಕೆ, ರವಕೆಯೊಳಗಡೆ ಧರಿಸಲು ತೆಳುವಾದಬಟ್ಟೆಯ ಒಳವಸ್ತ್ರ, ಒಂದೆರಡು ಚಿಕ್ಕ ಒಡವೆಗಳು, ಸ್ನೋ, ಪೌಡರು ಡಬ್ಬಿಗಳು, ಸುಗಂಧದಿಣ್ಣೆ, ದೊಡ್ಡ ಕನ್ನಡಿ, ಬಣ್ಣದ ಬಾಚಣಿಗೆ, ಪೇರ್ ಪಿನ್ನು ಎಲ್ಲ ವನ್ನೂ ತಂದುಕೊಟ್ಟ.

ಯಮುನಾ ಬೆಕ್ಕುಸ ಬೆರಗಾದಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಏನೇಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಆಕೆ ಈ ಮೊದಲೆಂದೂ ಕಂಡವಳಲ್ಲ ಇನ್ನು ಅವುಗಳನ್ನು ಏನೋಗಿಸುವ ದಂತೂ ದೂರವೇ ಉಳಿಯಿತು. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವವರೆಗೆ ಆಕೆಗೆ ಮಲಗಲು ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಈಚಲ ಚಾಪೆ, ಹೊದೆಯಲು ಕೌದಿ. ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳುಗಳವರೆಗೆ ಚಾಪೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆಗಿನ ಗಾಡಿಯ ಸಹವಾಸ ಆಕೆಗೆ ತೀರ ಹೊಸದು. ತಲೆದಿಂಬುಗಳನ್ನು ಕಂಡವಳಲ್ಲ ಆಕೆ. ಮಗ್ಗಲು ಹಾಸಿಗೆಗಳನ್ನಂತೂ ಆಕೆ ನೋಡಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸುಗಂಧ ದಿಣ್ಣೆ....ಸ್ನೋ....ಪೌಡರ್....ಪಟ್ಟಣದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅಂಥ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪ ಯೋಗಿಸುವರೆಂದು ಆಕೆ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದಳಾದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆಯೂ ಆಕೆ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳನ್ನು ತಾನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಬಯ ಕೆಯೂ ಆಕೆಗೆ ಉಂಟಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಎರಡು ಹೊತ್ತು ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬಾ ಊಟ

ಸಿಕ್ಕಿದರೆ, ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಎರಡು ಸೀರೆಗಳಿದ್ದರೆ ಸಾಕಾಗಿದ್ದಿತು ಆಕೆಗೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸೆ ಅವಳಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಓಣಿಗೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದ ಬಳಿಕ ಸಹ ಆಕೆ ಆಶಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಹೊಟ್ಟೆಬಟ್ಟೆಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ. ಸ್ನೋ ಪೌಡರು ಹೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮೆರೆದಾಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರ ಅವಳಿಗೆಂದೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

“ನನಗಿದೆಲ್ಲಾ ಯಾಕೆ? ಇವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಕ್ಕೂ ಬರೂದಿಲ್ಲ ನನಗ,” ಎಂದು ಆಕೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಸಿದರಾಯಪ್ಪ ನಕ್ಕು— “ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅನಂದದಿಂದಿರಬೇಕಾದರೂ ನೀನು ಎಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವೆನು ಬೇಕು,” ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಾನೇ ಅಕೆಯ ಕೆನ್ನೆ, ಗದ್ದಗಳಿಗೆ ಸ್ನೋ ಹೆಚ್ಚಿ ಪೌಡರು ಸವರಿದ. ಹೊಸ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ಬಾಚಿಕೊಂಡು ಹಣೆಯ ನಡುವೆ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಕುಂಕುಮ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಬಿಂಬ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬೆರಗಾಗಿ ನಿಂತಳು ಯಮುನಾ. ತಾನಿಷ್ಟು ಚೆಲುವೆಯೇ? ಎಂದು ಅಚ್ಚರಿಪಟ್ಟುಕೊಂಡಳು.

ಅಂದು ಸಂಜೆ ಹೊಸಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿದಳು. ಸಿದರಾಯಪ್ಪನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಊಟಮಾಡಿ, “ನಿನ್ನ ಚೆಲುವಿಕೆಯಂತೆ ಇಡೀಯೂ ಚಿಂದಾಗೈತಿ” ಎಂದು ಹೊಗಳಿದ.

“ರೊಟ್ಟಿ ಎಷ್ಟು ಚಲೋ ಮಾಡಿದಿಯಲ್ಲ ಯಮುನಾ?”

“ಎನು ಚಲೋನೋ ಬಿಡಿರಿ. ಇದೇನು ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸ? ಸಣ್ಣವಳಿ ದ್ವಾಗಿನಿಂದ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ರೂಢಿಯಾಗೈತಿ.”

“ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇಷ್ಟು ಚಲೋ ರೊಟ್ಟಿ ಆಗುವದಿಲ್ಲ ನೋಡು.”

ತನ್ನ ಮನೆಯ ಸುದ್ದಿಯನ್ನಾತ ಅವಳೆದುರಿಗೆ ಎತ್ತಿದುದು ಅದೇ ಮೊದಲು. ಆಕೆ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು:

“ಮನಿಯೊಳಗ ಯಾರ್ಯಾರು ಇದ್ದಾರೀ?”

ಆತ ನಿರುತ್ಸಾಹದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ.

“ಇದ್ದಾರ ಎಲ್ಲರೂ ಇದ್ದಾರ. ತಾಯಿ, ಹೆಂಡತಿ, ಮಕ್ಕಳು....”

“ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು?”

“ಮೂರು ಮಂದಿ ಇದ್ದಾರ. ಎರಡು ಹೆಣ್ಣು, ಒಂದು ಗಂಡು.”

“ ದೊಡ್ಡವರಾಗಿದ್ದಾರೇನಿ ? ”

“ ದೊಡ್ಡ ಮಗಳಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲಾ ಇನ್ನೂ ಸಣ್ಣವರು ”

ಮೂರು ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆಯಾದ ಆತ ತನ್ನಂಥವಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೇಕೆಂಬುದೊಂದು ಸವಸ್ಯೆಯಾಯಿತು ಯಮುನಳಿಗೆ ರಾತ್ರಿ, ಮಲಗಿದ್ದಾಗ ಆತನೇ ಆ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸ್ವಪ್ನೀಕರಣ ಮಾಡತೊಡಗಿದ.

“ ನೋಡು ಯಮುನಾ. ನಾನು ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗ. ಹೆಂಡತಿಯೂ ಇದ್ದಾಳೆ. ಹಣಕ್ಕೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಏನಿದ್ದರೂ ಜೀವಕ್ಕೂ ಮಾತ್ರ ಸುಖಾ ಇಲ್ಲ. ಏನೋ ಕಡಮಿಯಾದಾಂಗ ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ಸುಖಾ ಸಿಕ್ಕಿತೇನೋ ಅಂತ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇನಿ. ಇಷ್ಟು ದಿನ ಇಲ್ಲೂ ಸುಖ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೊಪ್ಪುವ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಇರಲಿಲ್ಲ ಈ ಓಣಿಯೊಳಗ. ”

“ ಯಾಕೆ ಮಲ್ಲಿಗೆನಾಗ್ತಿ ? ಬಹಳ ಚೆಲುವಿ ಅದಾಳಲ್ಲ ? ”

“ ಚೆಲುವಿ ! ” ಎಂದು ನಕ್ಕು ನುಡಿದ ಸಿದರಾಯಸ್ವ. “ ಎಲ್ಲಾ ಮ್ಯಾಲುಮ್ಯಾಲಿನ ಚೆಲುವಿಕೆ ಅವಳದ್ದು. ಒಳಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಹೊಲಸೇ. ಎಂಥೆಂಥ ರೋಗ ಅದಾವೋ ಶಿವನೇ ಬಲ್ಲ ಅವಳ ಮಾರೀ ಮ್ಯಾಲಿನ ಕಲೆ ನೋಡಿ ದರ ಗೊತ್ತಾಗದಿಲ್ಲೇನು ? ಪಾಪ.... ಅವರ ತಪ್ಪು ಇರೊದಿಲ್ಲ ಇದರಾಗ ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಎಂಥೆಂಥವಗದೋ ಸಂಗ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ರೋಗ ಬರದೇನು ಮಾಡಿಯಾವು ? ”

“ ಇಂಥಾವರ ಹತ್ತರ ನೀವಾದರೂ ಯಾಕೆ ಹೋಗುತ್ತೀರಿ ? ಏನು ಸುಖಾ ಐತಿ ಅದರಾಗ ? ”

“ ಏನು ಸುಖಾನೋ ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ. ನನಗೂ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಸಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದೆಂಥ ಹುಚ್ಚು ನನ್ನದು ಅಂತ. ನಾನು ಸಾಧಾರಣ ಕಲಿತವ. ಪುಸ್ತಕ-ಗಿಪ್ಪುಕ ಓದಿಕೊಂಡವ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನಾಗ ಸೇರಿ ಗಾಂಧೀ ಶಿಷ್ಯನಾದವ. ಒಂದು ಸಲ ಜೇಬೂ ಕಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನಂಥವನು ಸೂಳೆಯರ ಸಂಗ ಮಾಡಬಾರದು. ಅದು ತಪ್ಪು. ಅದು ಪಾಪ. ಎಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತು ನನಗ. ಅದರೂ ಮನಸ್ಸು ತಡೆಯುವದಿಲ್ಲ

ಮತ್ತೆ ಈ ಪಾಪಕೂಪಕ್ಕೇ ಬಂದು ಬೀಳುತ್ತೇನೆ.... ” ಎಂದು ಸಿದರಾಯಸ್ವ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ನಕ್ಕ.

“ ನಾ ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯಿತೇ ನಿನಗ ? ”

“ ನನಗ ಹ್ಯಾಂಗ ತಿಳಿಬೇಕು ? ಹೇಳಿಕೇಳಿ ಹೆಳ್ಳಿಯವಳು.... ”

“ ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು. ಆ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ಮಾತೆಲ್ಲಾ ಯಾಕ ? ನೀ ಮಾತ್ರ ಬಹಳ ಹುಷಾರಿಯಿಂದ ಇರು. ರೋಗ ಗೀಗ ಹೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬ್ಯಾಡ. ಬಹಳ ಭಯಂಕರ ರೋಗ ಅವು. ಪ್ರಾಣ ಹಿಂಡಿ ಬಿಡುತಾವ. ನಾನು ಊರಾಗ ಇಲ್ಲದಾಗ ಬ್ಯಾರೆಯವರ ಸಂಗ ಮಾಡೂದಕ್ಕ ಹೋಗದಿದ್ದರಾಯಿತು. ಹೇಳು. ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಇರುತ್ತೀಯಾ ನನ್ನ ಕೂಡ ? ”

“ ಇದೇನು ಮಾತು ನಿಮ್ಮದು ? ಬ್ಯಾರೆ ಸೂಳೇರ ಹಾಂಗಲ್ಲ ನಾ. ಈ ಕೆಲಸನೂ ಹೊಸಾದು ನನಗ. ಏನೋ ನನ್ನ ಕಾಡುವ ಕಾಲ. ಇದ ರಾಗ ಬಂದು ಬಿದ್ದೀನಿ. ನಿಮ್ಮಂಥಾವರಿಗೆ ಮೋಸಾ ಮಾಡಿ ಯಾವ ನರ ಕಕ್ಕ ಹೋಗಲಿ ನಾ ? ”

“ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲ. ನೀ ಮೋಸ ಮಾಡೀಯಂತ ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ ನನ್ನದೊಂದು ಸ್ವಭಾವ. ನಂಬಿದರ ಪೂರಾ ನಂಬಿ ಬಿಡುತೀನಿ. ನೀನೂ ನನ್ನ ನಂಬಿಕೊಂಡೇ ಇರಬೇಕು. ”

ಮತ್ತೊಂದು ರಾತ್ರಿ ಆತ ಕೇಳಿದ:

“ ನಿನಗ ಕುಡಿಯುವ ಚಟ ಗಿಟ ಐತೇನು ಯಮುನಾ ? ”

ಆತನಿಗೆ ಆ ಚಟವಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಈಗಾಗಲೆ ಆಕೆ ಅರಿತು ಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ತನಗೆ ಆ ಚಟವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವುಂಟಾಗಬಹುದೆಂದೂ ಆಕೆಗೆನ್ನಿಸಿದ್ದಿತು. ಆದರೂ ಆತನೆದುರಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಲು ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.

“ ಚಟ ಅಂತೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಊರಾಗ ಇದ್ದಾಗ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕುಡೀತಿದ್ದಿನಿ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ನ್ಯಾಯ ಮಾತ್ರ ಮುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ”

“ ಚಲೋ ಆಯ್ತು. ಈ ಓಣಿಯೊಳಗ ಚಹಾ ಕಾಫಿ, ಸೆರೆ ಸಿಂಡಿ ಎಲ್ಲಾ ಒಂದೇ. ಎಲ್ಲರೂ ಕುಡಿಯುವವರೇ. ನಿನ್ನ ಕೈಯಾಗ ರೊಕ್ಕ ಇರೂದನ್ನ ನೋಡಿ ನಿನಗೂ ಕಲಿಸಲು ಬಂದಾರು. ಆ ಆಸೆಕ್ಕೆ ಬೀಳಬ್ಯಾಡ. ”

ಬಹಳ ಕೆಟ್ಟ ಚಟಾ ಅದು. ಅದರ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲಾ ಚಟಾನೂ ಬರು ತಾವ " ಎಂದು ನುಡಿದು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ತಡೆದು ಆತ ಕೇಳಿದ: " ಮಾಂಸ ಗೀಂಸ ತಿಂತಿಯೋ ಏನು ಮತ್ತೆ? ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಕೇಳೇ ಇಲ್ಲ ನಾ ನಿನ್ನ. ನಿನ್ನದು ಯಾವ ಜಾತಿ? "

" ಜಾತಿ ತಗೊಂಡೇನು ಮಾಡ್ತೀರಿ ಬಿಡಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಜಾತಿಯವ ಳಂತೂ ಅಲ್ಲ ನಾನು. ಹೊಲೆಯರವಳೂ ಅಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿದರ ಸಾಕಲ್ಲ? ನಮ್ಮ ಜಾತಿಯೊಳಗ ಮಾಂಸ ಎಲ್ಲಾರು ತಿಂತಾರ. ನಾನೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ತಿಂದೀನಿ. "

" ಈಗ ನಿನಗ ಮಾಂಸ ಇರದಿದ್ದರ ನಡೀಶೈಶ್ಯೋ ಇಲ್ಲೋ? "

ಆಕೆ ನಗುತ್ತ ನುಡಿದಳು: " ಏನೂ ಇರದಿದ್ದರೂ ನಡೀಶೈತಿ ಬಿಡಿರಿ. ಒಂದೆರಡು ರೊಟ್ಟಿ ಇದ್ದರ ಸಾಕು. "

" ಈ ಮಧ್ಯಮಾಂಸ ಅಂದರ ನನಗ ಇಸ್ಕೀ ಅನಿಸುತ್ತೈತಿ ಯಮುನಾ. ಜಾತಿ ಗೀತಿ ಅಂತ ನನಗೇನೂ ಭೇದಭಾವ ಇಲ್ಲ. ಯಾರಲ್ಲಾದರೂ ಊಟಾ ಮಾಡುತ್ತೀನಿ. ಅದರ ಅವರು ಮಧ್ಯ ಮಾಂಸ ಸೇವಿಸುವದು ತಿಳಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಸಹ್ಯ ಆಗುತ್ತೈತಿ. ನನಗಿರುವ ಚಟ ಅಂದರ ಎರಡೇ ನೋಡು. "

" ಯಾವುದು? "

" ಒಂದು—ಸಿಗರೇಟು.... "

" ಇನ್ನೊಂದು? "

" ಇದು.... " ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಆತ ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಯನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಚಿವುಟಿದ.

ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಗಡೆ ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಕೊರಳಿನ ವರೆಗೂ ರಗ್ಗು ಹೊದೆದುಕೊಂಡು ಪವಡಿಸಿದ್ದಳು ಯಮುನಾ. ಸಿದರಾಯಪ್ಪ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಆಕೆಗೆ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಇವರು ತನಗೇಕೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವರೋ ಎಂದು ಆಕೆಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಆತ ಉನ್ನಾದಿತನಾದವನಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

“ ನಿನ್ನಿಂದ ಸಿಕ್ಕಷ್ಟು ಸುಖ ಇದುವರೆಗೆ ಇನ್ನಾರಿಂದಲೂ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ನನಗೆ ಯಮುನಾ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಜಾದೂ ಐಶ್ವರ್ಯ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು? ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಸಂಬಂಧ ಎಷ್ಟು ಜನ್ಮದೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಬೇಕಂತ ದೇವರ ಮನಸ್ಸಿನಾಗ ಇತ್ತೋ ಏನೋ.... ”

ಯಮುನಳಿಗೆ ನಗುವನ್ನು ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಗಂಡುಸರನ್ನು ಹುಚ್ಚು ರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ತನ್ನೇ ದೇಹದಲ್ಲಿದೆಯೆ— ಎಂದುಕೊಂಡು ನಕ್ಕಳು. ತನ್ನಿಂದ ಸುಖ ಸಿಗುತ್ತಿದೆಯೆಂತೆ ಆತನಿಗೆ ಸುಖ! ಆತನಿಂದ ತನಗೇದಾದರೂ ಸುಖ ಸಿಗುತ್ತಿದೆಯೆ? ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿದೆಯೆ? ಆತನ ಗಾಢಾಲಿಂಗನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದೇಹ ಸಿಲುಕಿರುವಾಗ, ಆತನ ತುಟಿ ತನ್ನ ತುಟಿಗಳನ್ನು ಮರ್ದಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಬಾಳಿನ ಅನಂದ ಲಭಿಸುತ್ತದೆಯೆ ತನಗೆ? ಆತನಿಗೂ ತನಗೂ ಜನುಮಜನುಮಗಳ ಋಣಾನುಬಂಧವಿರಬಹುದೆಂದು ಭ್ರಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆಯೆ? ಇಲ್ಲ.... ಇಲ್ಲ.... ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ಅನಂದವೂ ಇಲ್ಲ ಈ ಸಂಯೋಗದಲ್ಲಿ. ಇದೊಂದು ಅಟಿ.... ವಿಚಿತ್ರ ಅಟಿ..... ದೇವರ ಅಟಿವೇ ಇರಬೇಕು ಇದೆಲ್ಲ. ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ರಾಮನಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಅಗಲಿಸಿ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಗೋ ಕರೆದೊಯ್ದು ಈಗ ಈ ಸಾಹುಕಾರನ ಸೊಳೆಯಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಅಟಿ....ಯಮುನಾ ಮತ್ತೆ ನಕ್ಕಳು.

ಅವಳು ನಗುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಸಿದರಾಯಪ್ಪನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಅನಂದ ವಾಯಿತು. ಅವಳ ಸಂಗದಿಂದ ತನಗೆ ಹರ್ಷವಾಗುವಂತೆ ತನ್ನ ಸಂಗದಿಂದ ಅವಳಿಗೂ ಆಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಆತ ಹಿಗ್ಗಿದ. ಅವಳ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಆತ ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಅರಿತುಕೊಂಡಾನು?

ಆತ ಊರಿನಲ್ಲಿಲ್ಲದಾಗ ಒಂದು ಸಲ ಘಾತಿಮಾ ಕೇಳಿದಳು:

“ ಏನು ಯಮುನಾ, ಹ್ಯಾಂಗೈತಿ ಸಂಸಾರ? ಸಾಹುಕಾರ ಹ್ಯಾಂಗಿ ಧಾನ? ಸುಖದಿಂದ ಇದೀಯಾ? ”

“ ಏನು ಸುಖಾನೋ ಬಿಡವ್ವ. ” ಯಮುನಳ ಬಾಯಿಂದ ನಿಟ್ಟುಸಿ ರೊಂದು ಹೊರಹೊರಟಿತು.

“ ಯಾಕೇ? ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತೀ? ನಿನಗೇನು ಕಡಮಿಯಾಗೈತಿ? ”

“ ಏನೂ ಕಡಿಮಿಯಾಗಿಲ್ಲ ಖರೆ. ಸಾಹುಕಾರರೂ ಚಲೋ ಮನುಷ್ಯರು. ಆದರೂ ”

“ ಏನು ? ”

“ ಏನೂ ಇಲ್ಲವ್ವ. ಜೀವಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಅಪ್ಪಗೇ ನಾಗೈತೋ, ನನ್ನ ರಾಮಗೇನಾಗೈತೋ..... ? ”

“ ಆಗೂದೆಲ್ಲಾ ಆಗಾಕೂ ಬೇಕಲ್ಲ ತಂಗೀ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕೊರಗಬಾರದು. ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಾಳೇವು ಅಂದರ ಹೀಗೇ. ಇರೂದರಾಗೂ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಬೇಕು ನಾವು ಬಯಸಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಸಿಗುತ್ತೇನು ಪರಪಂಚದಾಗ ? ” ಎಂದು ಸಂತವಿಸಿದಳು ಫಾತಿಮಾ.

ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಮಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹರಟೆಗೆ ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ದುರ್ಗವ್ವ, ಸಾವಿತ್ರಿ, ಯಶೋದಾ ವೊದಲಾದವರೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಸಂಗದಲ್ಲಿ ಇಸ್ಪೀಟು ಆಟವನ್ನೂ ಕಲಿತುಕೊಂಡಳು ಯಮುನಾ. ಹಣ ಹಚ್ಚಿ ಆಡುವುದೂ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಸಾಯಂಕಾಲ ತಿರುಗಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಓನಿಮಾ ನೋಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಟ್ಟಣದ ಬೆಡಗಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಾಳಿನ ಕಹಿನೆನಪುಗಳನ್ನು ಮರೆಸಿ ಬಿಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಳು ಯಮುನಾ. ಅವಳ ಪ್ರಯತ್ನ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಮಲಗಿದಾಗ ವನ ಬಿಕೋ ಎನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ತಂದೆಯ ನೆನಪು....ತಾಯಿಯ ನೆನಪು....ರಾಮನ ನೆನಪು. ಕೊರಳು ಬಿಗಿದು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ನಿದ್ರೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಹಗಲೆಲ್ಲ ತಲೆಶೂಲೆ, ಆಯಾಸ, ಆಲಸ್ಯ.

“ ಯಾಕೇ ಹೀಗೇ ಸಪ್ನಗಿದ್ದೀ ? ಏನಾಗೈತಿ ನಿನಗೆ ? ” ಎಂದು ಮಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಳು.

“ ಏನೋ ಬಿಡವ್ವ. ಒಹಳ ಬೇಸರು. ”

“ ಯಜಮಾನ ಇಲ್ಲ ಅಂತ ಬೇಸರೋ ಏನೋ. ” ಎಂದು ನಗುತ್ತ ನುಡಿಯುವಳು ಮಲ್ಲಿ.

“ ಹಂಗೇನೂ ಅಲ್ಲ ಮಲ್ಲಿ. ಈ ಬದಕ್ಕೆ ಬ್ಯಾಸರಾಗೈತಿ. ಯಾವದ ರಾಗೂ ಸಮಾಧಾನ ಇಲ್ಲ. ಅವೊತ್ತು ಗಂಡಿಯ ಬುಡಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಬಾಬು

ನನ್ನ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರೇ ಚಲೋ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು, ಎಲ್ಲಾದರಿಂದ ಪಾರಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ”

ಯಮುನಾ ಹಾಗೆ ಎ- ತಾಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕೊಂಚ ಕೋಪವೇ ರುವುದು. ಆಕೆ ಸಿಗರೇಟನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಎಳೆಯುತ್ತ ಹೇಳುವಳು.

“ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಇಷ್ಟು ದಿನ ಆದರೂ ಇನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಹುಚ್ಚು ಹೋದಾಂಗ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಸುಖ ಇಲ್ಲಂತ! ಸಮಾಧಾನ ಇಲ್ಲಂತ! ನಿನಗೊಬ್ಬಳಿಗೇ ಏನು ದುಃಖ ಇರೋದು ಈ ಪರಪಂಚದಾಗ? ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಏನು ಮನಸ್ಸೇ ಇಲ್ಲಾ, ನಾವೆಲ್ಲಾ ದನಗಳು ಅಂತ ತಿಳಿದೀಯೋ ಏನು? ನಿನ್ನಂಗೆ ನಾವು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕಷ್ಟ ದುಃಖಾ ಕಂಡೀವಿ. ಸಾಕಷ್ಟು ನರಳಿವಿ. ಈ ಓಣಿಯೊಳಗ ಇರುವವರೊಳಗ ಒಬ್ಬಳೂ ತಾನಾಗೇ ಸಂತೋಷ ದಿಂದ ಸೂಳಿಗಾರಿಕೆ ಮಾಡತಾ ಇಲ್ಲ. ತಿಳಿತೇನು? ಒಬ್ಬೊಬ್ಬಳಿಗೆ ಒಂದು ಸಂಕಟ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಈ ನರಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದೀವಿ. ಜೀವ ಇರೂತನಕ ಹ್ಯಾಂಗೋ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬದುಕಬೇಕು. ಸಿಗರೇಟು ಬೀಡಿ ಸೇದೋದನ್ನಾದರೂ ಕಲಿ. ಇದರಿಂದ ಚಿಂತಿಗಿಂತಿ ಎಲ್ಲಾ ಮರತು ಹೋಗು ಕೈತಿ. ಹೂಂ....ಇದೇ ಕೆಟ್ಟ ಕಾಲ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರೂದಿಲ್ಲ. ನಮಗೂ ಒಂದು ಚಲೋ ಕಾಲ ಬಂದೀತು. ”

“ ಏನು ಚಲೋ ಕಾಲೋ ಏನೋ. ನಾವೆಲ್ಲಾ ಹೀಂಗೆ ಕೊಳೆತು ಸತ್ತು ಹೋದ ಮ್ಯಾಲ ಚಲೋ ಕಾಲ ಬಂದೀತೊ ಏನೊ. ”

ಮೂಗಿನ ಹೊರಳೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಿಗರೇಟಿನ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕುತ್ತ ಮಲ್ಲಿಯೆನ್ನುವಳು:

“ ಬರೀ ಸಾವು.... ಸಾವು..... ಸಾವು..... ಯಾವಾಗ ನೋಡಿದರೂ ಸಾವಿಂದೇ ಮಾತು ತಗೀತಿಯಲ್ಲ? ನಿನ್ನ ತಲೈಗ ಬ್ಯಾರೆ ಏನೂ ವಿಚಾರವೇ ಇಲ್ಲೇನು? ಸಾವಂದರ ಹುಡುಗಾಟ ಅಲ್ಲ ಯಮುನೀ. ಹಾಂಗೆಲ್ಲ ಸರಸ ಮಾಡಾಕ ಹೋಗಬಾರದು ಅದರ ಸಂಗಡ. ಏನೋ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದೀವಿ. ಸಾವೇನು ಬರೂ ವೇಳೆಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೈತಿ. ಯಾರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ ಅದು. ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ಸಾವು ಸಾವು ಬಾಬಾ ಅಂತ ಜಪ ಮಾಡ್ತಾ ಕೂಡಬಾರದು. ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಿರೂದು ಬದುಕೂದಕ್ಕ. ಸಾಯೂದಕ್ಕಲ್ಲ. ”

“ ಸುಡಲಿ ಈ ಬದುಕನ್ನು ! ”

ಮಲ್ಲಿ ನಕ್ಕು ಮೌನ ಶಙ್ಕೆಯವಳು. “ ಇನ್ನೂ ಸಣ್ಣಾಕಿ ನೀನು. ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಹೊಸಬಿ. ಇನ್ನೊಂದೆರಡು ವರ್ಷ ಹೋಯ್ತೆಂದರ ನಮ್ಮಂಗಕ ಆಗುತ್ತೀಯೇಳು. ಸಿಗರೇಟು ಪಗರೇಟು ಸೇದಾಕ ಕಲಿ. ಬ್ರಾಂಡಿ ಗೀಂಡಿ ರುಚಿ ನೋಡು. ಸ್ವಲ್ಪಿಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಆದರೂ ಸುಖಾ ಸಿಕ್ಕೀತು. ”

“ ಶಿಃ ! ನೀ ಹೆಂಗರೆ ಆ ಸಿಗರೇಟು ಸೇದುತ್ತೀಯೋ ಏನೋ. ”

“ ಹೆಂಗ ಅಂದರ ಹೀಂಗ ! ಯಾಕ ಸೇದಬಾರದು ? ಗಂಡಸರೇ ಸೇದಬೇಕು ಅಂತ ಕಾಯದೆಯೇಳಗೇನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲವಲ್ಲ ? ಚಹಾ ಕಾಫಿ ಸೆರೆ ಹೆಂಗಸರೂ ಕುಡಿಯೂದಿಲ್ಲೇನೇ ? ಸಿಗರೇಟು ಬೀಡಿ ಅಷ್ಟು ಯಾಕ ಬಿಡಬೇಕು ? ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಹುಬ್ಬು ಮೇಲಕ್ಕೇರಿಸಿ, ಕಣ್ಣು ಅರಳಿಸಿ, ತುಂಟ ನಗು ಬೀರುವಳು ಮಲ್ಲಿ.

ತೆರೆ: ನಾಲ್ಕು.

ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡದೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಳೆ ಬೆಳಗಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಿಂತು ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಯಮುನಾ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಚಹಾ ಕುಡಿದು ಕಾಯಿಪಲ್ಯ ಕೊಂಡುತರಲು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದಳು.

ತಮ್ಮ ಮನೆಯೆದುರಿಗೆ ಕುಳಿತು ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಕಾಳು ತಿನಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಳು ಮಮ್ಮಾಜ್. ಯಮುನಾ ಅವಳನ್ನು ಕಂಡು— “ ನೀನೂ ಬರ್ತೀ ಏನೇ ತಾಜೀ ? ” ಎಂದಳು.

“ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಯಮುನಕ್ಕಾ ? ”

“ ಪ್ಯಾಟಿಯ ಕಡೆಗೆ. ”

“ ಹೋಗಿ ಬರಲೇನೇ ಅವ್ವ ! ” ಎಂದು ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೂಗಿ ಕೇಳಿದಳು ಮಮ್ಮಾಜ್. ಆಕೆ “ ಹೋಗಿ ಬಾ, ” ಎನ್ನುತ್ತಲೂ ಲಂಗದ ಅಂಚನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಓಣಿಗಿಳಿದಳು.

ಓಣಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮೋಡಕಾ ಬಜಾರಿನ ಬಳಿ ಬಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಜನರು ಸೇರಿದ್ದು ಕಾಣಿಸಿತು.

ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮೇಜನ ವೇಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಯುವಕನೊಬ್ಬ ಆವೇಶದಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ. ಆತನ ಸಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಬಾವುಟವೊಂದನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಯುವಕ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಬೆಳಗಿನ ಎಳೆ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಆ ಬಾವುಟ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿದ ಬಟ್ಟೆಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಬುಟ್ಟಿಗಳನ್ನೂ ಪೊರಕೆಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರು ಅಲ್ಲಿ ಗುಂಪುಗೂಡಿದ್ದರು.

ಆತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತುಗಳ ಅರ್ಥವೇನೆಂಬುದು ಯಮುನಳಿಗೆ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. “ ಮುನಿಸಿಪಾಲ್ಟಿಯ ದಬ್ಬಾಳಿಕ್.... ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ.... ಸಂಪು.... ಮುಷ್ಕರ.... ಹೋರಾಟ.... ಸಮಾಜವಾದ.... ” ವಿಚಿತ್ರ ಶಬ್ದಗಳು. ವಿಚಿತ್ರ ಭಾಷೆ.

ನಗರದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಮಮ್ಮಾಜಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆ ಯುವಕನ ಮಾತು ಕೂಡಲೆ ಅರ್ಥವಾದಂತೆ ತೋರಿತು. ಆಕೆ ಕೈತಟ್ಟುತ್ತ “ ಅದು ನೋಡೇ ಯಮುನಕ್ಕ. ಸಭಾ ನಡವೈತಿ.” ಎಂದಳು. ಸಭೆಯೆಂದರೇನೆಂಬುದು ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಿತ್ತು. ವೋಡಕಾ ಬಜಾರಿನ ಬಯಲಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅನೇಕ ಸಭೆಗಳನ್ನಾಕೆ ಕಂಡಿದ್ದಳು.

ಸಭೆಯೆಂದರೇನೆಂಬುದು ಯಮುನಳಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಗುಂಪುಗೂಡಿದ ಜನರು ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಕೆ ಬಲ್ಲಳು. ನಗರದ ಬೀದಿಗಳನ್ನು ಗುಡಿಸಿ ಶುಚಿಗೊಳಿಸುವ ರೂಢಮಾಲಿಗಳವರು. ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಅವರೆಲ್ಲ ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಸಿಂತಿದ್ದಾರೆ? ಆ ಯುವಕ ಅವರಿಗೆ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ?

“ ಇದೆಲ್ಲಾ ಏನೇ ತಾಜೀ ? ”

ತನ್ನ ಜಾಣತನವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲು ಸಂದರ್ಭವೊದಗಿದುದಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು ಮಮ್ಮಾಜ್.

“ ಸಂಪು ನಡವೈತಿ ಯಮುನಕ್ಕಾ. ಕಸ ಹೊಡೆಯುವವರ ಸಂಪು. ”

“ ಅಂದರ ? ” ಯಮುನಕ್ಕನ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಂಡು ಕನಿಕರವೆನ್ನಿಸಿತು ಮಮ್ಮಾಜಳಿಗೆ. “ ಅಂದರ ಅಷ್ಟೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೇನು ನಿನಗೆ? ಸಂಪು ಅಂದರ ಕೆಲಸ ಮಾಡೋದು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡೋದು..... ” ಎಂದು ಆಕೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ

ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಯುವಕ ಅವರ ಕಡೆ ಹೋದಳೆ— “ನಗರನ ಹೊಲ ಸನ್ನಿಲ್ಲ ತೆಗೆದು ನಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಈ ಕೂಲಿಕಾರ ಬಂಧು ಭಗಿನಿಯರಿಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ರೂಪಾಯಿಯಾದರೂ ಬೇಡವೇನು ಸಂಬಳ? ಮುನಿಸಿಪಾಲ್ಟಿ ಇವರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಮೂವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಹೊಟ್ಟೆಗೆನು ತಿನ್ನಬೇಕು? ಬಟ್ಟೆ ಏನು ತೊಡಬೇಕು? ಒಂದು ಹೊತ್ತು ಊಟ. ಇನ್ನೊಂದು ಹೊತ್ತು ಉಪವಾಸ. ಇದಂಥ ಅನ್ಯಾಯ.... ನಾವಿನ್ನು ಇದನ್ನು ಸಹಿಸಲಾಗದು. ಹೋರಾಟ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕು. ಎಲ್ಲರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲ ಕೊಡಬೇಕು. ಸಂಪಿನ ನಿಧಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು....” ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ತನ್ನಂತೆಯೇ ಇವರದೂ ಹೊಟ್ಟೆಯಹೋರಾಟ ವೆಂಬುದನ್ನರಿತುಕೊಂಡಳು ಯಮುನಾ. ಈಗ ಇವರಿಗೆ ಸಿಗುವ ಸಂಬಳ ಸಾಲುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಂಪು ಹೊಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಬೇರೆ ದಾರಿಯಿಲ್ಲ ವೆಂದೇ ತಾನು ಮಲ್ಲಿ ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲ ಸೂಳೆಯರಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದು ಈ ಕಸಗುಡಿಸುವವರ ಹಾಗೆ ತಾವೂ ಸಂಪು ಹೊಡಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆ?—ಎಂಬುದೊಂದು ಯೋಚನೆಯೂ ಅವಳ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯಿತು.

ಆ ದಿನವೆಲ್ಲ ಅದೇ ಯೋಚನೆ ಅವಳ ಮಿದುಳನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಯಂಕಾಲದ ವೇಳೆಗೆ ಹೆಂಗಳೆಯರೆಲ್ಲ ಕಟ್ಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಹರಟೆ ಗಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಯಮುನಾ ಆ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಅವರೆದುರಿಗಿರಿಸಿದಳು.

ಸಂಪು.... ಸೂಳೆಯರ ಸಂಪು!

ಹೆಂಗಳೆಯರ ಬಳಗವೆಲ್ಲ ಬಿದ್ದುಬಿದ್ದು ನಕ್ಕಿತು, ಹೊಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ನಕ್ಕಿತು. ನಕ್ಕು ನಕ್ಕು ಕೆಮ್ಮಿತು, ಕೆಮ್ಮಿ ಕೆಮ್ಮಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿತು. ಮಮ್ತಾಜ್ ಕುಣಿಕುಣಿದು ನಕ್ಕಳು. ಸೇದುತ್ತಿದ್ದ ಸಿಗರೇಟನ್ನು ತೂರಾಡುತ್ತ ಮಲ್ಲಿ ಕೇಕೆ ಹಾಕಿದಳು. ದುರ್ಗವ್ವ: “ಅಯ್ಯೋ ಹುಚ್ಚು ಭೋಸಡೀ! ಎಂಥಾ ತಲೆನೇ ನಿದು? ಅಯ್ಯೋ ಶಿನನೇ!” ಎನ್ನುತ್ತಾ ನಕ್ಕಳು. ಯಮುನಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನಗುವುದೇ ಕೆಂಬುದೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ನಗೆಯ ರಭಸವಿಳದ ಬಳಿಕ ಯಶೋದಾ ಹೇಳಿದಳು.

“ಸಂಪು! ಚಲೋ ವಿಚಾರನೇ ಮಾಡ್ತೀಯಲ್ಲೇ! ಇನ್ನೇನು

ನೀನೂ ಒಬ್ಬಾಕೆ ಪುಢಾರಿ ಆಗೂದಷ್ಟು ಉಳಿತು....”

“ಯಜಮಾನ ಕಾಂಗ್ರೆಸ ಪುಢಾರಿ ಆಗಿರುವಾಗ ಇವಳು ಯಾಕಾಗ ಬಾರದು? ಚಲೋ ಜೋಡಿ ಕೂಡಿದಾಂಗಾತೇಳು. ಗೆಣಿಯನೂ ಪುಢಾರಿ. ಗೆಣತೀನೂ ಪುಢಾರಿ,” ಎಂದಳು ಸಾವಿತ್ರಿ.

“ಗೆಣಿಯಾ ಪುಢಾರೀ

ಗೆಣತೀ ಪುಢಾರೀ

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹರೀ” ಎಂದು ಹಾಡಿ ನಕ್ಕ ಅಂಗಡಿಕಾರ. ಹೆಂಗಳೆ ಯರೆಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ನಗತೊಡಗಿದರು. ಯಮನಳಿಗೂ ನಗೆ ಬಂದಿತು.

ಅವರೆಲ್ಲ ನಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಬಾಬು, ಹೆಣಮ ಇಬ್ಬರೂ ಶುಭ್ರವಸ್ತ್ರಧಾರಿಗಳಾದ ಯುವಕರೊಂದಿಗೆ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಯಿರಿಸಿದರು. ಒಡನೆಯೆ ನಗೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಹೆಂಗಳೆಯರೆಲ್ಲ ಅತ್ತ ಹೊರಳಿದರು. ಆ ಯುವ ಕರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಒಡನೆಯೆ ಗುರುತಿಸಿದಳು ಯಮುನಾ. ಒಬ್ಬ ಅಂದ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬಾವುಟ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದವ. ಮಮ್ಮಾ ಜಳೂ ಅವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ— “ಪುಢಾರಿ ಬಂದ್ರು ಪುಢಾರೀ” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಕೈ ತಟ್ಟಿದಳು.

ಬೆಳಗ್ಗೆ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದ ಯುವಕ ಮುಗುಳುನಗೆ ಬೀರುತ್ತ ಹೇಳಿದ: “ನಾನೇನು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪುಢಾರಿಯಲ್ಲ ತಂಗೀ,” ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತ ಮುಂದೆ ಬಂದ.

“ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಡಿದು ತಿನ್ನುವ ಪುಢಾರಿಗಳವರು. ಇವರು ಹಾಂಗಲ್ಲ. ನಮ್ಮಂಥ ಬಡವರಿಗಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮಂದಿ. ಕಸಗುಡಿ ಸುವವರ ಸಂಪು ನಡದೈತೆಲ್ಲ—ಅದಕ್ಕೆ ರೊಕ್ಕ ಕೂಡಿಸುದಕ್ಕೆ ಬಂದಾರ. ನಿಮನಿಮಗ ತಿಳಿದಷ್ಟು ಕೊಡಿರಿ.” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಬಾಬು.

ಓಣಿಯಲ್ಲಿನ ಮನೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕೊಂಚ ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದುದೆಂದರೆ ಯಶೋ ದಳದು. ಬಾಬು ಆ ಯುವಕರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಕರೆದೊಯ್ದು ಕೂಡಿಸಿದ. ಹೆಂಗುಸರೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಲೂ ಗುಂಪುಗೂಡಿದರು. ಯಮುನಳೂ ಬಂದು ಒಂದೆಡೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು.

“ನೀವು ಬರೂದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಇದೇ ಈಗ ಇದೇ ಸುದ್ದೀನೇ

ಹೊಂಟಿತ್ತು ನೋಡಪ್ಪ. ಕಸಗುಡಿಸುವವರ ಹಾಂಗ ನಾವೂ ಯಾಕ ಸಂಪು ಮಾಡಬಾರದು ಅಂತ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಕ್ಕೆ ಹುಚ್ಚು ಭೋಸಡಿ ಅಂತಿದ್ದಳು, “ ಎಂದಳು ದುರ್ಗವ್ವ.

“ ಯಾರವಾ ಆ ಜಾಣಿ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಹೆಣಮ. “ ಮಲ್ಲಿ ಯೇನೂ ಅನ್ನಲಿಲ್ಲ ಹೌದಲ್ಲೋ ? ”

“ ಆಕಿಗೇನು ವಿಚಾರ ಬರತೈತಿ ಇಂಥಾದ್ದೆಲ್ಲ ? ಹೀಂಗ ಅಂದವಳು ಯಮುನಿ. ”

ಹೆಣಮ ಯಮುನಳ ಕಡಿ ಹೊರಳಿ— “ ವಾಹವ್ವಾ ” ಎಂದ. ಬಾಬು “ ಶಹಬ್ಬಾಸ್ ” ಎಂದ. ಯುವಕರಿಬ್ಬರೂ ಅವಳ ಕಡಿ ದೃಷ್ಟಿ ತಿರುಗಿಸಿದರು. ಯಮುನ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದ್ದಳು.

“ ಏನಂತೀಯಪ್ಪ ? ನಾವೂ ಮಾಡೋಣೇನು ಒಂದು ಸಂಪು ? ” ಎಂದು ನಗುತ್ತ ಕೇಳಿದಳು ದುರ್ಗವ್ವ.

ಯುವಕ ಗಂಭೀರವಾದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳತೊಡಗಿದ:

“ ಜೀಷ್ವೆಯ ಮಾತಲ್ಲ ಇದು ತಾಯಿ. ನೀವೂ ಸಂಪು ಹೂಡುವ ಕಾಲವೂ ಒಂದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆ ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಗಿರಣಿ ಕಾರಖಾನೆ, ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಕೂಲಿಕಾರರು, ಕಸಗುಡಿಸುವವರು, ಭಂಗಿಗಳು, ಬತ್ತ ಕುಟ್ಟುವವರು, ಬೀಡಿ ಕಟ್ಟುವವರು ಇನ್ನಿತರ ಶ್ರಮಜೀವಿಗಳು ಮತ್ತು ನೀವು ಎಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ಅವರೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೂರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನೀವು ಶರೀರವನ್ನೇ ಮಾರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ. ನೀವೆಲ್ಲ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಾರಣ ಇದೆ. ಆ ಕಾರಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕದಿದ್ದರೆ ಯಾರಿಗೂ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ದೊಡ್ಡ ಹೋರಾಟವೊಂದು ಆರಂಭವಾಗುವದು. ದುಡಿಯುವವರೆಲ್ಲ ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಗ ಪಡೆವವರು. ನೀವೂ ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವದು. ”

“ ದೊಡ್ಡ ಸಂಪಾಗುವದೇನೀ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು ಯಶೋದಾ.

“ ಹೌದವ್ವ. ದೊಡ್ಡ ಸಂಪು. ಮಹಾ ಭಯಂಕರ ಸಂಪು. ನೂರು ಜನರ ಸಾವಿರ ಜನರ ಸಂಪಲ್ಲ ಅದು. ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಜನರ ಸಂಪು.

ಪ್ರಚಂಡ ಸಂಪು. ಆ ಸಂಪು ಸುರುವಾದಾಗ ಸಿರಿವಂತರೆಲ್ಲ ತತ್ತರಿಸುವರು. ಆಳುವವರು ನಡಗುವರು. ಓಣಿ ಓಣಿಗಳಲ್ಲಿ, ನಗರ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ, ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನರು ಸೇರಿ ಬೊಬ್ಬಿರಿಯುವರು. ಮೈಲು ಮೈಲುದ್ದ ಮೆರವಣಿಗೆ. ಲಕ್ಷ ಲಕ್ಷ ಜನರ ಸಭೆ. ಸಾವಿರಾರು ಜನರ ಭಾಷಣ ಜೇಲುಗಳೆಲ್ಲ ಮುರಿದು ಬೀಳುವವು. ಕಚೇರಿಗಳು ಕೆಳಸ ನಿಲ್ಲಿಸುವವು. ನ್ಯಾಯಾಸ್ಥಾನಗಳು ತಟಸ್ಥವಾಗುವವು. ಆಳುವವರ ಕಿವಿ ಕಿವುಡಾಗುವಂತೆ ಜನ ಕೋಟಿ ಗದ್ದರಿಸುವದು. ಕ್ರಾಂತಿಯ ಹೊಳೆ ಹರಿಯುವದು. ಅದರ ರಭಸಕ್ಕೆ ಸುಲಿಗೆಗಾರರೆಲ್ಲ ಕೊಚ್ಚಿ ನಾಶವಾಗಿ ನಿರ್ನಾಮವಾಗಿ ಹೋಗುವರು. ಅನಂತರ ಗದ್ದಲ ನಿಲ್ಲುವದು. ಶಾಂತಿ ಬರುವದು. ಸಮತೆಯ ಶಾಂತಿ....”

ಯುವಕ ಹಠಾತ್ತನೆ ಮಾತು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ಆತನ ಕಣ್ಣು ಬೊಂಬೆಗಳೆರಡೂ ಉಜ್ವಲ ತೇಜದಿಂದ ಕಳಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದವರೆಲ್ಲ ಅದೃಶ್ಯ ಶಕ್ತಿಯೊಂದರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದವರಂತೆ ಮೂಕವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು.

“ ಶಂಕರಣ್ಣ ಅಂದ ಮಾತು ಖರೆ. ” ಹಣವನ ಕರ್ಕಶ ಸ್ವರ ಕೇಳಬಂದಿತು ಎಲ್ಲರೂ ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ಅವನತ್ತ ತಿರುಗಿದರು. ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವವರ ಹಾಗೆ ಆತ ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿದ.

“ ಕ್ರಾಂತಿ....ಕ್ರಾಂತಿ ಬರುತ್ತೈತಿ ಅಂತಾರ ಅವರು. ಕ್ರಾಂತಿ ಅಂದರೆ ನೀನು ಗೊತ್ತೈತೇನು ನಿಮಗ? ಈ ಬಡತನ, ಈ ಸಂಕಟ, ಈ ದುಃಖ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೆಲಸಮ ಮಾಡೋದು ಕ್ರಾಂತಿ ” ಅವನ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಗೊರಗೊರ ಎಂದು ಸದ್ದಾಯಿತು. ಉಗುಳು ನುಂಗಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ತಡೆದು ಆತ ತೇವಗೊಂಡ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಸಿದ: “ ಈ ಸೈಲ್ವಾನ ಹುಂಬಗ ಇದೆಲ್ಲಾ ಏನು ತಿಳಿದೀತು ಅಂತ ನಕ್ಕೀರಿ ನೀವು. ಎಲ್ಲಾ ತಿಳಿತೈತಿ ನನಗೂ. ಐದಾರು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ದೊಡ್ಡ ಚಳವಳಿ ನಡೀತಲ್ಲಾ, ಅದರಾಗ ಸೇರಿದ್ದಿರಿ ನಾನೂ. ಆ ಕೆಂಪು ಮಾರಿ ಸರಕಾರಾ ಹೊರಗ ಹಾಕಬೇಕು. : ಮಾಡಬೇಕು ಇಲ್ಲಾ ಸಾಯಬೇಕು ಅಂದಿದ್ದೆನಲ್ಲಾ ಗಾಂಧೀವ್ವ.... ಕ್ರಾಂತಿ ಕ್ರಾಂತಿ ಅಂತ ಒದರಿದ್ದರೆಲ್ಲಾ ಕಾಂಗರೇಸಿನವರು.... ಇನ್ಸುಲಾಬ್ ಜಿಂದಾಬಾದ್ ಅಂದರು. ಹುಂಬ ಸೂಳೇಮುಗಾ ನನಗೂ ಹುರುಪು ಬಂತು. ಬೋಲೋ ಭಾರತ ಮಾತಾಕಿ

ಅನ್ನುತಾ ನಾನೂ ಜಿಗಿದಿನಿ ಚಳವಳಿಯೊಳಗ. ಒಂದು ವರ್ಷದ ತನಕ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿ ಗುಡ್ಡಾ ಗಿಡ್ಡಾ ತಿರುಗಿ ಉಪವಾಸ ವನವಾಸ ಮಾಡಿದಿನಿ. ಕೆಂಪು ಮಾರೀ ಸರಕಾರ ಹೊಂಟುಹೋತು. ಯಾರಿಗೂ ಸುಖಾ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬಡತನ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ.... ”

“ ಆಗ ಅದದ್ದು ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲ ಹಣಮಣ್ಣ. ಅದು ಬರೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೋರಾಟ. ಕ್ರಾಂತಿ ಇನ್ನೂ ದೂರ ಇದೆ. ಅದು ಬಂದ ಬಳಿಕ ನೀವೂ ಎಲ್ಲರಂತೆ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಬಾಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದು. ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಶಂಕರ.

“ ಇನ್ನೂ ಎಂದು ಬರತೈತೆಪ್ಪ ಆ ಕರಾಂತಿ? ” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು ದುರ್ಗವ್ವ.

“ ನೀನೆಲ್ಲಾ ಮನಸು ಮಾಡಿದರೆ ನಾಳೆಯೇ ಬಂದೀತು. ”

“ ಯಾಡಮಾಲಿಗಳಿಗಾಗಿ ರೊಕ್ಕು ಕೂಡಿಸಾಕ ಬಂದಾರ. ಏನೇನಾರೆ ಕೊಡಿರಿ, ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಾಬು ಜೇಬಿನಿಂದ. ಎಂಟಾಣೆಯ ನಾಣ್ಯವೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಶಂಕರನ ಎದುರಿಗಿರಿಸಿದ. ಹಣಮ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟ. ಹೆಂಗುಸರು ನದ್ದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಣ ತಂದು ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಯಮುನಾ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಇಟ್ಟು, ಶಂಕರನ ಕಾಲು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಳು.

ಆತ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಅವಳನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ—“ ಕಾಲು ಯಾಕೆ ಹಿಡಿದೆಯವ್ವ? ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಬಾರದು. ನಾವು ಸೋಲಲಿವ್ವರು. ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದು, ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರು ಎಂಬ ತತ್ವದವರು. ”

“ ಏನೋ. ಅದೆಲ್ಲಾ ನಮಗೇನು ತಿಳಿದೀತು ಬಿಡಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು ಅನಿಸಿತು. ನಮ್ಮಂಥಾ ರಂಡೇರಿಗೆ ಚಲೋ ಕಾಲ ಬರಲಿ ಅಂತ ಕೆಲಸ ಮಾಡತಾ ಇದೀರಿ. ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ದೇವರಿದ್ದಾಂಗ ನೀವು. ”

ಹಣವನ್ನು ಕೈಚೀಲಕ್ಕೆ ತುಂಬಿ ಶಂಕರ ಎದ್ದು ನಿಂತು, “ ಕಸಗುಡಿಸುವ ವರ ಸಂಪು ಇನ್ನೂ ತಿಂಗಳೆರಡು ತಿಂಗಳು ನಡೆದೀತು. ಅಲ್ಲಿಯ ತನಕ

ನೀವು ಬದುಕಿರಲು ನಿಮ್ಮಿೇ ಹಣದಿಂದಲೂ ಸಹಾಯವಾಗುವದು. ಬಹಳ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿರಿ, ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವಿನಯದಿಂದ ಕೈಮುಗಿದು ಆತ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟ. “ ಮತ್ತು :ರೊಕ್ಕ ಬೇಕಾದರ ಬರಿ ಅಣ್ಣಾ. ” ಎಂದಳು ಮಲ್ಲಿ. ಯಮುನಳ ಕಣ್ಣಂಚಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು.

ತೆರೆ: ಐದು.

ಗೌಡರಿಂದ ಹೊಡೆತ ತಿಂದ ಬಳಿಕ ಎಂಟು ಹತ್ತು ದಿನ ಗುಡಿಸಲಲ್ಲಿಯೆ ನರಳುತ್ತ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ರಾಮ. ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲಾದ ಗಾಯಗಳಿಂದ ರಕ್ತ ಬಸಿದು ಕೇವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಿತು. ತನ್ನನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೆ ಅನಾಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಡ ತಂದೆತಾಯಿಗಳನ್ನು ನೆನೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದ. ಗೌಡರ ಬಗೆಗೆ ಹೇಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು ಅವನ ಮನಸು. ಇನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿ ಚಾಕರಿ ಮಾಡಬಾರದು, ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೊರಟು ಹೋಗಿ ಬಿಡಬೇಕು ಎಂಬ ಯೋಚನೆ ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಯಮುನಾ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ತೊರೆದು ಹೋದ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿದಾಗ ಆತನ ಯೋಚನೆಯನ್ನೂ ದೃಢವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿರಬಹುದು ಯಮುನಾ— ಎಂದು ತಲೆ ಕೆರೆದುಕೊಂಡ. ಚಿಕ್ಕಳ್ಳಿಗಂತೂ ಆಕೆಯನ್ನು ಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಅವರ ಸಂಬಂಧಿಕರೂ ಇಲ್ಲ. ತಾಯಿಯಂತೂ ಸೋಲಿಸರ ಕೈಗೆ ಬಿದ್ದಳು. ತನ್ನಂತೆಯೆ ಈಗ ಯಮುನಳೂ ಪರದೇಶಿ. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರಬಹುದು ಆಕೆ? ಜೀವಕ್ಕೆ ಬೇಸತ್ತು ಬಾವಿಗೀವಿ ಬಿದ್ದಿರಬಹುದೇ? ಹಾಗೂ ಆಗಿರಲಾರದು. ಹಾಗಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೆ ಸುದ್ದಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾರಾದರೂ ಜೀವ ಕೊಟ್ಟರಾಯಿತು. ಅಡವಿಯ ಬೇಗೆ ಯಂತೆ ಹರಡುತ್ತದೆ ಸುದ್ದಿ.

ನೋವಿನಿಂದ ನರಳುತ್ತ ಅಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಆತನಿಗೆ ಯಮುನಳೊಂದಿಗೆ ತಾನು ಕೂಡಿ ಕಳೆದ ಎಳೆತನದ ದಿನಗಳ ನೆನಪು ಬಂದಿತು. ತಾವಿಬ್ಬರೂ ಜತೆಯಾಗಿ ಜನ ಕಾಣ್ತುದು, ಮದುವೆಯಾಟದಲ್ಲಿ ಗಂಡಹೆಂಡಿರಾಗಿ ಮೈರೆದುದು, ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಗುಳ್ಳುಮನೆ ಮಾಡಿ, ಅದು ತಮ್ಮ ಮನೆಯೆರಡೇ

ತಿಳಿದು ನಲಿದುದು, ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಗಿಡದ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬುತ್ತಿ ತಿಂದುದು, ಹಾವು ಕಂಡು ಅವಳೊಮ್ಮೆ ಅಂಜಿ ನಿಂತಿದ್ದಾಗ ತಾನು ಅದನ್ನು ಕೊಂದು ಅವಳ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಗಳಿಸುದುದು, ತನ್ನನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗುವುದಾಗಿ ಆಕೆ ಹಟ ತೊಟ್ಟುದು, ಆದೊಂದು ದಿನ ಬಿದಿರುಮೆಳೆಯ ಬಳಿ, ಇಬ್ಬರೂ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಓಡಿ ಹೋಗೋಣ—ಎಂದಾಕೆ ಹೇಳಿದುದು, ತಾನು ಏನನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದುದು—ಎಲ್ಲವೂ ನೆನಪಾಯಿತು. ಅವಳ ಮಾತಿನಂತೆ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕೂಲಿ ನಾಲಿ ಮಾಡಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ಇಬ್ಬರೂ ಸುಖದಿಂದಿರಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಹೊಳೆಪ್ಪ, ಗಂಗವ್ವ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಕರೆಯಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊಳೆಪ್ಪ ಹೀಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸಾಯುವಂಥ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರು ಕೆಲದಿನ ಸಿಟ್ಟಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಾ ಮರೆತುಬಿಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ದನ ಬಡಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ತಾನು ಅವರಿಂದ ಬಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೀಗೆ ನರಳುತ್ತ ಬೀಳುವ ಪ್ರಸಂಗವೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.....

“ಧೂ. ನನಗ ಒಂದಿಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ. ಯಮುನಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಖರೆ. ನಾ ಮನುಷ್ಯ ಅಲ್ಲ. ಕೋಣ. ದೊಡ್ಡ ಕೋಣ,” ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ಹಳಿದುಕೊಂಡ ರಾಮನು.

ಆ ಮನೋವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆತ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದುದು. ಮೈನೋವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ. ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಗುಡಿಸಲು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟ. ಚಿಕ್ಕೆಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಹಾದಿ ತುಳಿದು ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದು, ರಾತ್ರಿಯ ರೈಲನ್ನೇರಿದ. ನಗರದ ಖಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಸ್ಲಾಟ್‌ಫಾರ್ಮಿನ ಮೂಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದ. ಯಾರಾದರೂ ಟಿಕೆಟಿಗಾಗಿ ಕೇಳುವರೆನೋ ಎಂಬ ಭೀತಿಯಿತ್ತು. ಯಾರೂ ಆತನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೂ ಎದ್ದು ನಗರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ. ಹಿಂದೆ ಹಲವು ಬಾರಿ ಆ ಊರನ್ನು ನೋಡಿದ್ದ ನಾದುದರಿಂದ ಪೇಟೆಯ ಬೀದಿಗಳ ಪರಿಚಯವಿದ್ದಿತು. ದಲ್ಲಾಲಿ ಅಂಗಡಿಗಳ ಕೇಂದ್ರವಾದ ರವಿವಾರ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ದಿನವೂ ವ್ಯಾಪಾರದ ಗದ್ದಲ. ಮೈಮಣಿಸಿ ದುಡಿಯುವ ಕೂಲಿ ಕಾರರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕಾವ ಕೊರತೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಚೀಲಗಳನ್ನು ಹೊರುವುದು, ಗಾಡಿಗಳನ್ನು ಎಳೆಯುವುದೇ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ದಿನವೂ

ಒಂದೆರಡುರೂಪಾಯಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಬಹುದು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಹೊರೆಯ ಬಹುದು—ಎಂದು ಆತ ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ.

ಆತನ ಯೋಚನೆಯಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ದೊರೆಯಲೂ ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ. “ಕೂಲಿ ಬೇಕೇನಿ? ” ಎಂದು ಆತ ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಅಂಗಡಿಯವರೊಬ್ಬರು ಆತನಿಗೆ ಕೆಲಸ ಹಚ್ಚಿದರು. ಮೂಟೆ ಹೊರುವ ಕೆಲಸ. ಅದೇ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ಕೆಲವರು ಕೂಲಿಕಾರರೊಂದಿಗೆ ಪರಿಚಯವೂ ಬೆಳೆಯಿತು. ಸಂಜೆಯೊಳಗಾಗಿ ಒಂದೂವರೆ ರೂಪಾಯಿಯಷ್ಟು ಸಂಪಾದನೆಯಾಯಿತು. ಕೂಲಿಕಾರ ಗೆಳೆಯನೊಬ್ಬ ಆತನನ್ನು ಕೆಳತರಗತಿಯ ಭೋಜನಾಲಯವೊಂದಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದ. ಹನ್ನೆರಡು ಆಣೆ ತೆತ್ತು, ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬಾ ಉಂಡು, ಬೀಡಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸೇದುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಪೇಟೆಗೆ ಮರಳಿದ ರಾಮ. ಅವನಂತೆಯೇ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬಿಗರಾದ ಕೂಲಿಕಾರನೇಕರು ಅಂಗಡಿಗಳ ಕಟ್ಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಗೋಣಿಚೀಲ ಹಾಕಿ, ಗೋಣಿಚೀಲ ಹೊದೆದು ನಿರ್ದುಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಮನೂ ಒಂದು ಕಟ್ಟಿಯನ್ನೇರಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ದೇಹವನ್ನೊರಗಿಸಿದ. ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪಾವುಡವನ್ನೇ ಬಿಚ್ಚಿ ಮುಖದ ಮೇಲೆಳೆದುಕೊಂಡು ಮಗ್ಗಲಾಗಿ ಮಲಗಿದ. ಹಗಲೆಲ್ಲ ದುಡಿದು ಬಳಲಿದ ದೇಹ. ಒಡನೆಯೇ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡವು. ಗಾಢನಿದ್ರೆ ಆವರಿಸಿತು.

ಅರುಣೋದಯದ ವೇಳೆಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಎಷ್ಟು ಕುಳಿತು ಕಣ್ಣುಜ್ಜಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಆತನ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿದ್ದ ಕೂಲಿಕಾರ ಮರಿಯಪ್ಪ— “ಚೆಲೋದಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದಿಯೇನೋ ? ” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

“ ಮಾಡಿದನಿ. ನೀನೋ ? ”

“ ನಮಗೇನಪ್ಪಾ. ಇದೆಲ್ಲಾ ದಡ್ಡು ಬಿದ್ದೈತಿ. ನೀ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದಾವ. ಹಾಸೂದಕ್ಕು ಹೊರೂದಕ್ಕು ಏನೂ ಇರದಿದ್ದರೂ ನಿದ್ರೆ ಹ್ಯಾಂಗ ಬಂತೋ ? ಇವೊತ್ತು ಅಂಗಡಿಯವರಿಗೆ ಕೇಳು. ಚೀಲಗಳೇನು ಕಡಿಮೆ ? ”

ಮರಿಯಪ್ಪನೊಂದಿಗೆ ಊರಹೊರಗಿನ, ಕೆರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಾತರ್ವಿಧಿಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡುದಾಯಿತು. ಚಹವಂಗಡಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು

ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು ತಿಂದು, ಚಹ ಕುಡಿದುದಾಯಿತು. ಷೇಟಿಗೆ ಮರಳಿ ಬರುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಅಂಗಡಿಗಳ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮತ್ತೆ ಮೂಟೆ ಹೊರುವ ಕಾಯಕರ್ಕಾರಂಭವಾಯಿತು. ನಡುನಡುವೆ ನಾಲಠಾರು ಸಲ ಚಹ, ದೋಸೆ ಇಡ್ಲಿ, ಭಜಿ, ಖಾರಾ ತಿಂದು ಹಸಿವೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ದಾಯಿತು. ಸಾಯಂಕಾಲದ ವರೆಗೂ ದುಡಿತ. ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಭೋಜನಾಲಯ. ಹೊಟ್ಟಿತುಂಬಾ ಊಟ. ಅನಂತರ ಅಂಗಡಿ ಕಟ್ಟಿಯ ಸಹವಾಸ ನಿದ್ದೆ. ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೂ ಪುನಃ ಅದೇ ದಿನಚರಿ.

ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಹೀಗೆ ಕಳೆಯಿತು.

ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಷೇಟಿಯ ಕೂಲಿಕಾರರೆಲ್ಲ ಆತನಿಗೆ ಪರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಕೂಲಿಕಾರರ ಮುಖಂಡನಂತಿದ್ದ ಹಣಮನ ಗೆಳೆತನವೂ ಲಭಿಸಿದ್ದಿತು.

ಒಂದು ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ವಿಶೇಷ ಕೆಲಸವಿರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಹಣಮನೊಂದಿಗೆ ಚಹದಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಹರಟುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ ರಾಮ.

“ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಅಂತ ಹೀಗೆ ಒಟಿಯಾಗಿ ಇರುತ್ತೀಯೋ ರಾಮ ? ಮದುವಿ ಗಿದುವಿ ಆಗುವ ಯಿಚಾರ ಇಲ್ಲೇನು ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಹಣಮ.

ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಬೀಡಿಯ ಕೊನೆಯನ್ನು ಕಚ್ಚುತ್ತ ರಾಮ ನಕ್ಕು ನುಡಿದ:

“ ನಮ್ಮಂಥವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಯಾತಕಪ್ಪಾ ಮದುವಿ ? ಮನಿಯಿಲ್ಲ ಮಾರಿಲ್ಲ. ಈ ಕೂಲಿಯಿಂದ ಬರುವ ರೊಕ್ಕನೂ ಅಷ್ಟುರಾಗ್ತ ಐತಿ. ಇನ್ನು ಮದುವಿ.... ಹೇಣತಿ....ಹ....ಹ್ಲೆ....ಹ....ಹ್ಲೆ.... ”

“ ಮದುವಿ ಅಂದರ ಮದುವೀನಕ್ ಅಲ್ಲೋ ಹುಚ್ಚಾ. ಒದೆಲ್ಲಾ ತ್ರಾಸ ಯಾತಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ ? ನಮ್ಮ ಹಂಗ್ತ ಪರದೇಶಿಗಳಾಗಿ ಇರುವ ಹೆಂಗಸರು ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಇದಾರ. ಅಂಥವರೊಳಗ ಒಬ್ಬಾಕಿಯ ಸಂಗಡ ದೋಸ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇರೂದು. ಅವರಿಗೂ ಒಂದು ಆಧಾರ ಅದಂಗ ಆಯ್ತು. ಖಾನಾವಳಿಯೊಳಗ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಅಂತ ಉಣ್ಣುತ್ತೀಯೋ ? ಒಬ್ಬಾಕಿಯ ದೋಸ್ತಿ ಮಾಡಿದರ ಅಡಗೀನೂ ಮಾಡಿ ಹಾಕತಾಳ. ಹೇಣತಿಯ ಹಂಗೂ ಇರುತಾಳ. ”

“ ಅಂಥಾಕೆ ಹೆಂಗಸ ಹೆಂಗ ಸಿಗಬೇಕಪ್ಪ ? ”

“ ಹೆಂಗಸ ಸಿಗಂದರೆ ಹೆಂಗ ಸಿಗಬೇಕೋ ? ಆಕೆಯೇನು ನಿನ ಹುಡುಕಿಕೋತ ಇಲ್ಲಿ ತನಕ ಬರಬೇಕೇನು ? ನೀನನ ಹುಡುಕಬೇಕು. ಗುರುತು ಮಾಡಿಕೋಬೇಕು ದುಡಿದ ರೊಕ್ಕ ಇರುತ್ತೆ ಕೈಯಾಗ. ಖಾನಾ ವಳಿಗೆ ಕೊಡೊದನ್ನ ಆಕೆಗೇ ಕೊಡಬೇಕು. ಈಗ ನಾನೂ ಇದ್ದೀನಲ್ಲ— ಒಬ್ಬಾಕೆಯ ಸಂಗಡ ಆರಾಮಾಗಿ. ”

“ ಮನಿ ಮಾಡ್ತೀಯೇನೋ ? ”

“ ನಾನ್ಯಾತಕ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕೋ ಮಳ್ಳೆ ? ಆಕೇನನ ಮಾಡಿದಾಳ. ದಿನಾಯ ದುಡಿದದ್ದರಾಗ ಮನಸಿಗೆ ಬಂದಷ್ಟು ಖರ್ಚು ಮಾಡುತ್ತೀನಿ. ಉಳಿದದ್ದು ಆಕೆಯ ಕೈಯಾಗ ಕೊಡುತ್ತೀನಿ. ”

“ ಮದುವೆ ಆಗಿಲ್ಲಾ ? ” ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ರಾಮ.

“ ಸೂಳೆಯರ ಕೂಡ ಇರೊದಕ್ಕೆ ಮದುವೆ ಯಾತಕ್ಕೋ ? ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಮೇಜು ಬಡಿದು ನಕ್ಕ ಹಣಮ “ ಬರುತೀಯೇನೋ, ಇವತ್ತು ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೀನಿ. ನಿನಗೂ ಒಬ್ಬಾಕೆಯ ದೋಸ್ತಿ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತೀನಿ. ”

ಸೂಳೆಯರ ಮನೆಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಸೂಳೆಯನ್ನಾಗಲಿ ರಾಮ ಅದುವರೆಗೆ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಣ ಕೊಟ್ಟವರನ್ನು ಅವರು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವರೆಂಬ ವಿಷಯ ವೇನೋ ಆತನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಿತು. ತನ್ನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ ಕೂಲಿಕಾರರಷ್ಟೋ ಜನ ರಾತ್ರಿ ಸೂಳೆಯರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಗತಿಯೂ ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದಿತು. ಈ ಮೊದಲು ಒಂದು ಸಲ ಮರಿಯಪ್ಪ ಆತನನ್ನು ಕರೆದಿದ್ದ. “ ಒಂದೆರಡು ಮಗೀ ಕುಡದು ಒಬ್ಬಾಕೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಬರೊಣು ಬಾ, ” ಎಂದು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದ. ಹೆಂಡ ಕುಡಿಯುವ ಇಚ್ಛೆ ರಾಮನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೂಳೆಯರೆಂದರೆ ಹೇಗಿರುವರೋ, ಅವರನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಬೇಕು ಎಂಬ ಬಯಕೆಯೇನೋ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆದಿನ ಮರಿಯಪ್ಪ ಕರೆದಾಗ ಆತ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದುಡಿತದಿಂದ ದಣಿದ ದೇಹ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. “ ಸಾಕಾಗಿ ಹೋಗೈತಿ ನನಗ. ಇಂದು ಯಾವದೂ ಬ್ಯಾಡ. ಬಿದ್ದುಕೊಡುತ್ತೀನಿ. ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮಲಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಸೂಳೆಯತನ್ನು

ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಉಳಿದಿದ್ದಿತು. ಇಂದು ಹಣವು ಆ ವಿಷಯವನ್ನೆತ್ತುತ್ತಲೂ ಆತನ ಬಯಕೆ ಜಾಗೃತವಾಯಿತು.

“ಬರ್ರೀಯೇನೋ? ಎಂದು ಹಣವು ಕರೆಯುತ್ತಲೂ ಆತ ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟು. ಹಣವು ಆತನನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಸೆರೆಯಂಗಡಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು. “ನನಗೆ ಬ್ಯಾಡಪ್ಪ ಅದು,” ಎಂದು ರಾಮನು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ ಹಣವು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. “ದೇವರ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗುವವರು ಜಳಕಾ ಮಾಡಿ ಹೋಗುವ ಹಂಗು ಸೂಳೆಯರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವವರು ಸೆರೆ ಕುಡಿದು ಹೋಗಾಕ ಬೇಕು. ನಿನಗೆ ನನು ಗೊತ್ತು ಇದರ ಮಜಾ? ಕುಡಿಯೋ ಮಳ್ಯೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಕುಡಿಸಿದ. ಇಬ್ಬರೂ ತೂಗಾಡುತ್ತ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟರು. ಹಲವು ಸಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು ಹಣವು ಆತನನ್ನು ತಮ್ಮ ಓಣಿಗೆ ಕರೆದುತಂದ. ರಾಮನ ಬುದ್ಧಿ ಆತನ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಬಂದಿರುವ ದೆಲ್ಲಿಗೆಂಬುದೇ ತಿಳಿಯದಂತಾಗಿದ್ದಿತು. ಮನೆಗಳೆದುರಿಗೆ ಕುಳಿತು ಹರಟುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಂಗಳೆಯರು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕಂಡು ನಕ್ಕರು. “ನಿನ್ನ ಗೆಣ್ಯಾ ಬಂದ ನೋಡು ಮಲ್ಲಿ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗೆಣ್ಯಾನ್ನ ಕರತಂದಾನ,” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದಳು ದುರ್ಗವ್ವ. “ನೀನೇ ಕರೆದುಕೋ ಅವನ್ನ,” ಎಂದು ಉತ್ತರವಿತ್ತು ಮಲ್ಲಿ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕಳು. “ಈ ಮುದಿರಂಡೆಯ ಸಂಗಡ ಯಾವ ಸೂಳೆಯುಗಾ ಮಲಗ್ಯಾನು!” ಎಂದು ತೊದಲುತ್ತು ನುಡಿದ ಹಣವು. “ಯಾಕೋ ಭಾಡಕೌ, ನಾಲಗೀ ಉದ್ದ ಮಾಡುತೀ? ಒಂದು ಒದ್ದರ ಗಟಾರದಾಗ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದೀ!” ಎಂದು ಸಿಡದು ನುಡಿದಳು ದುರ್ಗವ್ವ.

“ಒದೀತೀಯೇನು? ಬಾ, ಒದೀ ಬಾ ನೋಡೋಣು. ನಿನ್ನ ಕಾಲು ಸೀಳಿ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಮೆಟ್ಟುತೀನಿ,” ಎಂದು ಗದರಿಸುತ್ತ ಹಣವು ಅವಳ ಕಡೆ ನುಗ್ಗಿದ. ದುರ್ಗವ್ವ ಭೀತಳಾಗಿ ಮನೆ ಹೊಕ್ಕು ಬಾಗಿಲ ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಳು. “ನನ್ನ ಕೈಯಾಗ ಸಿಕ್ಕರೆ ಸಿಗು ನೀ. ಹೆಣಾ ಮಲಗಿಸುತೀನಿ,” ಎಂದು ತೊದಲುತ್ತು ನುಡಿದು ಹಣವು ರಾಮನನ್ನೆಳೆದುಕೊಂಡು ಮಲ್ಲಿಯ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ತನ್ನ ಮನೆಯೆದುರಿನ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಅವರನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಯಮುನಾ ಒಡನೆಯ ರಾಮನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ “ರಾಮಾ,” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಅವನ ಕಡೆ ಧಾವಿಸಿದಳು.

ಪರಿಚಿತ ಧ್ವನಿ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಲೂ ರಾಮ ತೂಗಾಡುತ್ತಾ ಅವಳತ್ತ ತಿರುಗಿದ. ಸೆರೆಯ ಆಮಲಿನಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಆತ ಯಮುನಳನ್ನು ಒಡನೆಯೆ ಗುರುತಿಸಿದ. ಆತನ ಮಿದುಳು ಭರದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡತೊಡಗಿತು. “ಯಮುನಾ....ಯಮುನಾ....ನಮ್ಮೂರ ಹೊಳೆಪ್ಪ ಗೋಳ ಯಮುನಾ....ನನ್ನ ಯಮುನಾ....ಇಲ್ಲಿ ಹೆಂಗ ಬಂದಳು.”

“ರಾಮಾ,” ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಯಮುನಾ ಮುಂದೆ ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು ಹಣಮ ಕವಕ್ತನೆ ಅವಳ ಮೈಮೇಲೆ ಹೋಗಿ— “ಬಿಡು ಅವನ್ನು. ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ಮಲಗಾಕಂತ ಬಂದಿಲ್ಲ ಅವ,” ಎಂದು ಕಿರಿಚಿದ.

“ಇವ ನನ್ನ ಗುರುತಿನವ, ಹಣಮಣ್ಣಾ, ನಮ್ಮೂರಿನವ. ನಮ್ಮಾವ.” ಯಮುನಳ ಕತೆಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಮಲ್ಲಿಗೆ ರಾಮ ಯಾರೆಂಬುದು ಒಡನೆಯೆ ತಿಳಿದು ಬಂದಿತು. ಆಕೆ ಹಣಮನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುತಂದು ಮಲಗಿಸಿದಳು. “ಅವಗೂ ಅವಳಿಗೂ ಸಣ್ಣಗಿನಿಂದ ಗೆಳೆತನ ಏತೇಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಊರಾಗ ಬೆಳೆದವರು. ಅವನ್ನೂ ಮದುವಿ ಆಗಬೇಕಂತ ಮಾಡಿದ್ದಳು ಆಕೆ. ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಮತ್ತೆ ಕೂಡ್ಯಾರ ದೇವರೇ ಕೂಡಿಸಿರಬೇಕು ಅವರನ್ನು. ಸುಮ್ಮನಿರು,” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. “ಹಿಂಗೇನು? ಚಲೋನೇ ಆತೇಳು ಹಂಗಾದರ. ಅವಗ ಒಬ್ಬಾಕೇನ್ನು ಗಂಟುಹಾಕುವ ತ್ರಾಸನೂ ತಪ್ಪಿದಂಗಾತು,” ಎಂದು ನುಡಿದು ಹಣಮ ಹಾಸುಗೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾಲು ಚಾಚಿ ವಲಗಿಕೊಂಡ.

ತೂಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರಾಮನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದು ತಂದಳು ಯಮುನಾ. ಸಿದರಾಯಪ್ಪ ಅಂದೇ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದನಾದುದರಿಂದ ಆ ಬಗೆಗೆ ಭೀತಿಯೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಗಾದಿಯ ಮೇಲೆ ರಾಮನನ್ನು ಮಲಗಿಸಿ ಯಮುನಾ ಆತನ ತಲೆಯ ಬಳಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಗೂಟಕ್ಕೆ ನೇತು ಹಾಕಿದ್ದ ಕಂದಿಲಿನ ಮಂದ ಬೆಳಕು ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕೈದು ನಿಮಿಷ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಅನಂತರ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಣ್ಣುತೆರೆದು ಅವಳನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದ ರಾಮ.

“ಯಾರು ನೀ ?” ಎಂದು ಗಡುಸು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ.

“ನನ್ನ ಗುರುತಾಗಲಿಲ್ಲೇನೋ ರಾಮ ? ನಾ ಯಮುನಿ.”

“ಯಮುನಿ ? ಯಾವೂರ ಯಮುನಿ ? ರಾಮ ? ಯಾವೂರ ರಾಮ ? ಎನ್ನುತ್ತ ಆತ ಎದ್ದು ಕುಳಿತು ಅವಳ ಭುಜಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಒರಟಾಗಿ ಅಲು ಗಾಡಿಸುತ್ತ— “ಇದೇನು ಯಾಸ ಹಾಕಿದ್ದೀ ? ಆಟದಾಗ ಪಾತ್ರ ಮಾಡುವ ವರಾಂಗ ? ಈ ಸೀರಿ, ಈ ಕುಬುಸ, ಈ ವಸ್ತ್ರ ಎಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಬಾ ಅಂದರ : ಆಗ ನೀ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಾ ಪರದೇಶಿ ಯಾದಿನ್ನಿ. ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದಿನ್ನಿ. ತಿನ್ನೂದೇನು ? ಮಲಗೂದಿಲ್ಲ ? ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬೀಳಬೇಕಾತು.”

“ಕೆಲಸ ? ಎಂಥಾ ಕೆಲಸ ? ”

“ಅದನ್ನೂ ಒಡದೇ ಹೇಳಬೇಕೇನು ? ಇದು ಯಾರ ಓಣಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ನಿನಗ ? ”

“ಯಾರ ಓಣಿ ? ”

“ಸೂಳೆಯರ ಓಣಿ.”

ರಾಮ ತಲೆ ಕೆರೆದುಕೊಂಡ, ಹುಬ್ಬು ಮೇಲಕ್ಕೇರಿಸಿದ, ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಗಲಗೊಳಿಸಿ ಯಮುನಳನ್ನು ನುಂಗಿಬಿಡುವಂತೆ ನೋಡಿದ. ಅನಂತರ ಇಳಿದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದ:

“ಸೂಳೆಯರ ಓಣಿ....ನೀನೂ ಸೂಳೆಯಾದಿ ಹಂಗಾದರ ? ಹೂಂ. ಗೊತ್ತಾಯ್ತು. ಇದು ಸೂಳೆರ ಓಣಿ ಅನ್ನೂದು ಖರೆ. ಹಣಮಣ್ಣು ನನ್ನ ಕಗ್ಗಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ. ಹಾದ್ಯಾಗ ಸೆರೆ ಕುಡೀಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಕುಡಿದಿನ್ನಿ. ತಲೆ ಎಲ್ಲಾ ಜುಂ ಅಂತ್ಯೈತಿ. ಏನೂ ಹೊಳೆದಂಗ ಆಗೈತಿ ಯಮುನೀ, ” ಎನ್ನುತ್ತ ಆತ ಮತ್ತೆ ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೊರಗಿದ.

“ಉಂಡಿದ್ದೀಯೋ ಇಲ್ಲೋ ? ಎಂದು ಕನಿಕರದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು ಯಮುನಾ.

“ಏನು ಉಣ್ಣೂದು ಬಿಡು. ಈ ಸೆರೆ ಹೊಟ್ಟಾಕುಗ್ಗಿ ಹೊಕ್ಕಾಗಿನಿಂದ ಹಸಿವೇ ಇಲ್ಲದಂಗ ಆಗೈತಿ.”

“ಕುಡೀಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಯಾಕ ಕುಡಿದಿ ರಾಮ ? ”

“ಹೌದು. ಕುಡೀಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಹಣನು ಜುಲುಮೆ ಮಾಡಿ ಕುಡಿಸಿದ.”

ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಎದ್ದು, ದೀಪ ಹೊತ್ತಿಸಿದ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು ಯಮುನಾ. ಬೀಡಿ ಹಚ್ಚಿ ಕೆಮ್ಮುತ್ತ ಹೋಗಿ ಎಳೆಯತೊಡಗಿದ. ಅವನ ಕೆಮ್ಮು ಯಮುನಳ ನಿದ್ರಾ ಭಂಗ ಮಾಡಿತು.

ಇಬ್ಬರೂ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ತಾನು ಹಳೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟೆಂದಿನಿಂದ ಮೊವಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸಿದರಾಯಪ್ಪನ ಸೂಳೆಯಾಗಿ ಮನೆ ಮಾಡಿದ ವರೆಗಿನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಿದಳು ಯಮುನಾ. ರಾಮನೂ ತನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ.

“ ಅವ್ವಗೆ ಏನಾಯಿತೋ ರಾಮ ? ”

“ ಇನ್ನೂ ಏನೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ ಯಮುನೀ. ಖಟ್ಟಿ ನಡದೈತಿ. ”

“ ಆಕೆಗೇನಾಗುತ್ತೈತೋ ಅಂತ ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ಚಿಂತಿ ನನಗ. ”

“ ಲಕ್ಕಪ್ಪ ವಕೀಲನ್ನು ಇಟ್ಟವನಂತ. ಏನಾಗುತ್ತೈತೋ ನೋಡಬೇಕು. ”

ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು, ಕೇಳಿದಳು ಯಮುನಾ.

“ ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಇಷ್ಟು ದಿನ ಆದರೂ ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಭೆಟ್ಟಿ ಹೆಂಗಾ ಗಲಿಲ್ಲ ರಾಮ ? ”

“ ಆಗೂದಾದರೂ ಹೆಂಗ ? ನಾನು ದುಡಿಯೂದು ರವಿವಾರ ಪ್ಯಾಟಿಯೊಳಗ. ನೀ ದುಡಿಯೂದು ಇಲ್ಲಿ. ಪ್ಯಾಟಿ, ಖಾನಾವಳ ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ನೀನಂತೂ ಅತ್ತ ಬರುವ ಹಾಂಗ ಕಾಣೊದಿಲ್ಲ. ”

“ ನಂದೇನು ಕೆಲಸ ಅಲ್ಲಿ ? ”

“ ನಂದಾದರೂ ಇಲ್ಲೇನು ಕೆಲಸ ? ನಿನ್ನೆ ಹಣನು ಕರದನಂತ ಬಂದಿನಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರ ಅಂಗಡೀ ಕಟ್ಟಿಗೂ ನನಗೂ ಗಂಟು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ”

“ ಅಲ್ಲೇ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದಿಯಾ ? ”

“ ಮತ್ತೇನ ಮಾಡೂದು ? ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಮನಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು ? ”

“ಇಲ್ಲೇ ಬಂದು ಇದ್ದುಬಿಡು,” ಎಂದು ಹೇಳಲು ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತಾದರೂ ಸಿದರಾಯಪ್ಪನ ನೆನಪಾಗಿ ಆ ನುಡಿ ಬಾಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು. ಆತ ತನ್ನನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಂಬಿ ಈ ಮನೆ ಹೂಡಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಮೋಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವಾಗಿ ತಾನು ಆತನಿಗೆ ಭರವಸೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಈಗ ರಾಮನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದರೆ ಸಿದರಾಯಪ್ಪನಿಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗುವುದು. ಈ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿದ ಬಳಿಕ ಆತನಿಗೆ ಏನೆನ್ನಿಸಬಹುದು ?”

ರಾತ್ರಿ ಉಳಿದಿದ್ದ ಅನ್ನವನ್ನುಂಡು, ಚಹ ಕುಡಿದು ರಾಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹಣಮ ಬಂದ. ಅವನ ಹಿಂದೆಯೇ ಮಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದಳು. ದುರ್ಗವ್ವ, ಫಾತಿಮಾ, ಬಾಬೂ ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಸೇರಿದರು.

“ಹಳೇ ಗೆಣ್ಯಾ ಗಂಟುಬಿದ್ದ. ಇನ್ನು ಆ ಸಾವುಕಾರಗ ಸೋಡಚೀಟಿ ಕೊಡುವಾಕೆಯೇನು ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು ದುರ್ಗವ್ವ.

ಅದಕ್ಕೆ ಫಾತಿಮಾ— “ಛಿ. ಹಂಗ ಹಂಗ ಮಾಡಾಕ ಬರುತ್ತೀತಿ ದುರ್ಗವ್ವ? ಇಷ್ಟು ದಿನ ಸಿದರಾಯಪ್ಪ ಇವಳನ್ನ ರಾಣಿಯ ಹಂಗ ಇಟ್ಟಾನ. ಕಾಯಂ ಇರೂ ಕರಾರಿನ ಮ್ಯಾಲ ಇವಳಿಗೆ ಮನೀ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟಾನ. ಅವ ಬಹಾಳ ಚಲೋ ಮನ ಸ್ಯ. ಈಗ ಯಮುನಾ ಅವನ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಇವನ್ನ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುದನ್ನ ದೇವರು ಮೆಚ್ಚಾಕೆಲ್ಲ. ಇದು ವಿಶ್ವಾಸಘಾತ. ಏನಂತೀ ಬಾಬೂ ?” ಎಂದಳು.

“ನೀ ಹೇಳೂದು ಬರಾಬರಿ. ನಂಬಿಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬಾರದು ಎಂಡೂ.”

“ಇವನೂ ಇಲ್ಲಿ ಇರೂದಕ್ಕೆ ಸಾವುಕಾರ ಒಪ್ಪಿದರ ಆ ಮಾತು ಬ್ಯಾರಿ. ಆದರ ಅವ ಬಹಾಳ ಮಾಡಿ ಒಪ್ಪೊದಿಲ್ಲ,” ಎಂದಳು ಫಾತಿಮಾ.

“ಒಪ್ಪೊದಿಲ್ಲವ್ವ. ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಾರವರು ಎಲ್ಲಾ,” ಎಂದಳು ಯಮುನಾ.

“ಹಂಗಾದರ ಏನು ಮಾಡುವಾಕೆ ಈಗ ?”

“ಏನೋ ಅವ್ವ. ಯಾವದೂ ಹೊಳೆಲೊಲ್ಲದು.”

ವಿಶ್ವಾಸಘಾತ.... ಕಾಯಂ ಕರಾರು.... ನಂಬಿಕೆ.... ರಾಮನಿಗೆ ಯಾವುದೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿರಲು ಯಮುನಳ ಯಜಮಾನ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಯಮುನಳೂ ತನ್ನನ್ನಿಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ— ಎಂಬುದೇನೋ ಆತನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದು ಮಾತ್ರ ಆತನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ, ಅರ್ಥವಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಹುಕಾರನೊಬ್ಬನ ಸೂಳೆಯಾಗಿ ಆಕೆ ಸುಖದಿಂದಿರುವಳಾದುದರಿಂದ ತನ್ನಂಥ ಬಡ ಕೂಲಿಕಾರನೊಂದಿಗೆ ಬಾಳಲು ಈಗ ಅವಳಿಗೆ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಆತ ಭಾವಿಸಿದ.

“ ನಡೀ ಹಣಮಣ್ಣಾ. ಹೋರೆಗೆ ಹೋಗೂಣು,” ಎಂದಿಷ್ಟೇ ನುಡಿದು ಆತ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟ.

“ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಾಗ ಬಂದು ಉಂಡು ಹೋಗೋ ರಾಮಾ,” ಎಂದು ಯಮುನಾ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದಳು. ರಾಮ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಯಿತು. ಆತ ಯಮುನಳ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ನಿತ್ಯದಂತೆ ಚಹದಂಗಡಿಗೂ ಹೋಗುವ ಮನಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇ ದುಡಿಯುತ್ತಲಿದ್ದ.

ಸಂಜೆಯಾಯಿತು. ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯಿತು, ಯಮುನಳ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದೇ ಬೇಡವೇ ಎಂದು ಒಂದೆರಡು ಕ್ಷಣ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ. “ ಛಿ. ಮತ್ತಾತ್ಮಿಕ ಹೋಗೋದು ಅವಳ ಹತ್ತರ? ನನ್ನ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಮನಸ್ಸೇ ಇಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ. ಕರಿಯದವರ ಮನಿಗೆ ಕಳಸಗಿತ್ತಿಯಾಗಿ ಹೋಗೋದಂದರೇನು? ಇಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದರಾಯ್ತು,” ಎಂದುಕೊಂಡು ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ. ಹಸಿವೆ, ದುಡಿತಗಳಿಂದಾಗಿ ಮೈ ಮನಸುಗಳೆರಡೂ ಸೋತು ಹೋಗಿದ್ದವು. ಅಂಗಿಯ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೆಗೆದು ಎಣಿಸಿ ನೋಡಿದ. ಒಟ್ಟು ಎರಡು ರೂಪಾಯಿ. ಬೀಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಳಿಯೊಂದಿಗೆ ಸೆರೆಯ ವಾಸನೆ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ನಾಳಿಗೆ ನೀರೂರಿತು. “ ಕುಡೀಬಾರದು ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಿ ನಿ. ಯಮುನಿಯ ಸಂಗಡಲೇ ಇರೋದಾಗಿದ್ದರೆ ಕುಡೀತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಆಸೇನೂ ಬಿಟ್ಟಿಂಗಾಯ್ತು. ಯಾರಿಗಾಗಿ ಉಳಿಸೋದು ಈ

ರೂಕ್ಕಾ? ಯಾರಿದಾರ ನನಗ? ಇನ್ನು ನಾ ಏನು ಮಾಡಿದರೇನು? ” ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸೆರೆದಂಗಡಿಯ ಕಡೆ ಸಾಗಿದ. ಎರಡೂ ರೂಪಾಯಿ ತೆತ್ತು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವಷ್ಟು ಸೆರೆ ಕುಡಿದುದಾಯಿತು. ಅಮಲೇರಿ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಕತ್ತಲೆ ಕವಿಯಿತು. ಅತ್ತ ಇತ್ತ ತೂಗಾಡುತ್ತ ನೆಲೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟ. ಅಂಗಡಿಯ ವರೆಗೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಚೌಕವೊಂದರಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಕೊಂಡ. ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವರಾರೋ ಆತ ನನ್ನು ಎಡವಿ ಬಿದ್ದು ಶಸಿಸುತ್ತ ಎದ್ದು ಹೊರಟು ಹೋದರು. ರಾಮನಿಗೆ ಕೊಂಚ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಉಗುಳುತ್ತಾ ಎದ್ದು ಮುಂದೆ ಹೊರಟ. ವೋಲಿ ಸಿನವನೊಬ್ಬ ಈತನನ್ನು ಕಂಡು ದಂಡದಿಂದ ಒಂದೆಟು ಬಿಗಿದ. ರಾಮನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಅರಿವು ಬಂದಿತು. ಹೇಗೋ ಕಾಲೆಳೆಯುತ್ತ ಅಂಗಡಿಯ ವರೆಗೆ ಬಂದು ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ದೇಹವನ್ನೊರಗಿಸಿದ.

ಎರಡು ದಿನ, ಎರಡು ಇರುಳು ಹಾಗೆ ಕಳೆದುವು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಸಾಯಂಕಾಲ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಾಗಲಿಲ್ಲ ಹಣಸು ಆತನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದ. “ನನ್ನ ಕೂಡ ಇರೂದಕ್ಕೆ ಅವಳು ತಯಾರಿಲ್ಲ ಅಂದ ಮ್ಯಾಲ ನಾ ಯಾತಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು?” ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ರಾಮನು. ಅಲ್ಲಿ ಯಮುನಾ ಆತನನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಾತರಳಾಗಿ ಕೊರಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಉಭಯ ಸಂಕಟ. ಇತ್ತ ಸಾವುಕಾರರನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ತ ರಾಮನನ್ನು ದೂರಗೊಳಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೂರನೆಯ ದಿನ ಸಿದರಾಯಪ್ಪನ ಸವಾರಿ ಆಗಮಿಸಿತು. ಯಮುನಾ ಮೌನ ತಳೆದಳು.

ಊಟ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ರಾಮ ಕೊರಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಹಣಸುನಿಗೆ ಕಳವಳವಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಾಯಂಕಾಲ ಆತ ಮತ್ತೆ ಮಾತು ತೆಗೆದ:

“ಯಮುನಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರ ಇಲ್ಲ. ಆ ಸಾವುಕಾರರನ್ನು ಬಿಡೂದಕ್ಕೆ ಅವಳಿಗೆ ಬರೂದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ನೀ ಹೀಂಗ ಕೊರಗಿದರ ಏನು ಬರುತ್ತೆತಿ ಬ್ಯಾರೆ ಒಬ್ಬಾಕೆಯ ದೋಸ್ತಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಡುತ್ತೀನಿ ಬಾರೋ. ಯಶೋದಾ ಈತ ಒಬ್ಬಾಕೆ ಇದ್ದಾಳೆ. ಅವಳದೂ ನಿಂದೂ ಚಲೋ ಜೋಡಿ ಕೂಡು ತೈತಿ.”

ತಾನು ಹೀಗೆ ಕೊರಗುವುದರಿಂದ ಉಪಯೋಗವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ರಾಮನಿಗೂ ಅನ್ನಿಸಿತ್ತು. ಕುಡಿತದ ಚಟವಂತೂ ಅಂಟಿಕೊಂಡಂತಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಅದೂ ಒಂದು. ಹೋಗಲೇ, :ಹೋಗಿ ಬಿಡಲೇ, ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ. ಅದೇ ಓಣಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳ ದೋಸ್ತಿ ಮಾಡಿ ಯಮುನಳಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಆತನ ಅಲ್ಪಮತಿ ಹಟತೊಟ್ಟಿತು.

“ ಹಂಗೇ ಆಗಲಿ ಹಣಮಣ್ಣು. ಬ್ರೀನಿ ನಡಿ. ”

ಅಂದು ಹಣಮ ಹೆಚ್ಚು ಕುಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ರಾಮನಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕುಡಿಯಗೊಡಲಿಲ್ಲ. “ ರೊಕ್ಕಾ ಹಾಳುಮಾಡಬ್ಯಾಡ. ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ಮಲಗುವಾಕಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತೈತಿ. ಅವಳೇನೂ ವುಕಟ - ಮಲಗೂದಿಲ್ಲ. ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ “ ಹೌದಾದು ” ಎಂದು ತಲೆದೂಗಿದ ರಾಮ.

ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಸಿದರಾಯಪ್ಪ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದನಾದುದರಿಂದ ಯಮುನಳೂ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಯಶೋದಳಿಗೆ ಗಿರಾಕಿ ದೊರೆತಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ—ಆಕೆ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ದುರ್ಗವ್ವನೊಂದಿಗೆ ಹರಟೆ ಕೊಚ್ಚುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಹಣಮ ಸಲುಗೆಯಿಂದ ಯಶೋದಳ ಕೆನ್ನೆ ಚಿವುಟಿ, “ ನಿನ್ನಗೊಬ್ಬಗೆಣ್ಯಾನ್ನ ತಂದೀನಿ. ಕರಕೋ. ” ಎಂದು ನಗುತ್ತ ನುಡಿದು ರಾಮನನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಮಲ್ಲಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟ.

ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಸಿಗರೇಟು ಸೇದುತ್ತಿದ್ದ ಮಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು: “ ಯಾರೋ ಅವ, ಹಣಮಾ ? ”

“ ಮನ್ನೆ ಬಂದಿದ್ದನಲ್ಲ ಅವನೇ—ಆ ರಾಮ, ” ಎಂದು ಹಣಮ ತನ್ನ ಸಹಜ ಕರ್ಕಶ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದ. ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಯಮುನಳಿಗೆ ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿಸುತ್ತಲೂ, “ ರಾಮ ಬಂದನೇ ? ಎಲ್ಲಿದಾನ ? ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಆಕೆ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು. “ ಎಲ್ಲಿದಾನ ಹಣಮಣ್ಣು ? ”

“ ಅಲ್ಲಿದಾನ ನೋಡು ಯಶೋದಿಯ ಮನಿಯಾಗ. ”

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯಶೋದೆಯ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಿತು.

ನಿಟ್ಟುಸಿರೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಒಳಸೇರಿದಳು ಯಮುನಾ.

ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೊರಗಿಕೊಂಡು ಸಿಗರೇಟು ಸೇದುತ್ತಿದ್ದ ಸಿದರಾ

ಯಷ್ಟು ಅಶ್ಚರ್ಯ-ಸಂಶಯ ಬೆರೆತ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ:

“ಯಾರು ಯಮುನಾ ಆ ರಾಮ ಅಂದರ ?”

ಏನಾದರೊಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಆ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬರುವಂತಿದ್ದಿತಾದರೂ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಲು ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ನಿಜ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಅರುಹಿದಳು:

“ಅವ ನಮ್ಮೂರವ. ಮನ್ನೆ ಮನ್ನೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾನ.”

“ನಿನಗೂ ಅವಗೂ ಏನಾದರೂ ಸಂಬಂಧ ಐತೇನು ?”

ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅವಳೇನು ಉತ್ತರವೀಯಬೇಕು ? ಆತನಿಗೂ ತನಗೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ, ಯಾವ ನಂಟೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆತ ತನಗೆ ತೀರ ಅತ್ತೀಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗಿರುವ ಸ್ಥಾನ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದು. ಬೇರಾರೂ ಅದನ್ನಾಕ್ರಮಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ತನಗೇನಾಗಬೇಕು ಆತ ? ಎಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆ !

“ಹಾಂಗೆ ಸಂಬಂಧ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡೇ ಬೆಳೆದವರು. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ದನಾ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಿವಿ.”

ಸಿದರಾಯಪ್ಪನಿಗೆ ಕೊಂಚ ನಗೆ ಬಂದಿತು. ಆತನೆಂದ:

“ಹೀಂಗೇನು ? ಸರಿ. ಸರಿ. ಅವನ್ನ ಮನೆಯೊಳಗ ಮಾತ್ರ ಸೇರಿ ಸಿಕೋ ಬ್ಯಾಡ ಅಂದರಾಯ್ತು ಇಲ್ಲೇನು ಮಾಡತಾನ ಆ ದನಗಾಹಿ ?”

“ಪ್ಯಾಟ್ಯಾಗ ಕೂಲಿ ಮಾಡತಾನ.”

“ದನಾ ಕಾಯುವವ ಕೂಲಿ ಮಾಡದೆ ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಿಯಾನು ? ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು. ನೀ ಮಾತ್ರ ಅವನಿಂದ ದೂರ ಇರು ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆತ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟ.

ಸಿದರಾಯಪ್ಪ ಆ ವಿಷಯ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೂ ಯಮುನಳ ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಆ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಅದನ್ನೇ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ರಾಮ, ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ರಾಮ ಅದೇ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳ ಜತೆಗೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಅವಳಿಗೆ ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮಗ್ಗಲು ಬದಲಿಸುವುದನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಕಂಡ ಸಿದರಾಯಪ್ಪ—
“ಯಾಕ ಯಮುನಾ ? ಏನಾಯ್ತು ? ನಿನ್ನೆ ಬರಲೊಲ್ಲದೇನು ?” ಎಂದು

ಕೇಳಿದ. ಆಕೆ ಉತ್ತರವೀಯಲಿಲ್ಲ. ನಿರ್ದಯಲ್ಲಿದ್ದವಳಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು.

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಸಿದ್ಧರಾಯಪ್ಪ ಹೊರಗಡೆ ಹೋದ ಸಂಧಿ ಸಾಧಿಸಿ ಯಮುನಾ ಯಶೋದಳ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ—“ನನ್ನ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ನೀಹಾತ್ಯಂಗ ಕರಕೊಂಡಿಯೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಯಶೋದಾ ಕಣ್ಣು ಕೆರಳಿಸಿ ಉತ್ತರವಿತ್ತಳು:

“ನಿನ್ನ ಮನುಷ್ಯ! ಏನು, ಅವನ ಮದುವೆಯ ಹೇಣತಿ ಇದ್ದಂಗಳ ಮಾತಾಡುತೀಯಲ್ಲ? ತಾನಾಗಿ ಬಂದವಗ ಬ್ಯಾಡ ನಡೀ ಅನ್ನಾಕ ಬರುತ್ತೈ ತೇನು? ರೊಕ್ಕ ಕೊಟ್ಟು ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಬರುತಾರ, ಹೋಗುತ್ತಾರ. ಅವನೂ ಬಂದ. ನಂದೇನು ತಪ್ಪೈತಿ ಇದರಾಗ?”

“ಹೌದು. ಇವಳದೇನು ತಪ್ಪಿಲ್ಲ,” ಎಂದುಕೊಂಡಳು ಯಮುನಾ. ಪಡಸಾಲೆಯ ಗೋಡೆಗೊರಗಿ ಕುಳಿತು ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅತ್ತಳು. ಅವಳು ಅಳುವುದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಯಶೋದಳಿಗೂ ವ್ಯಥೆಯಾಯಿತು. ತಾನು ಹಾಗೆ ಮಾತನಾಡಬಾರದಾಗಿದ್ದಿತು. ತನ್ನದು ತಪ್ಪಾಯಿತು— ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡು, ಯಮುನಳನ್ನು ಸಂತವಿಸುತ್ತ—

“ಕಣ್ಣೀರು ಯಾಕ ಹಾಕುತೀಯವ್ವ? ನೀ ಬ್ಯಾಡಾ ಅಂದರ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅವನ್ನ ಕರಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ ನಾ. ನನಗೇನೇ? ಅವ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಸಿಕ್ಕಾನು. ಬಿಡು ಬಿಡು. ಅಳೋದು ಯಾಕ?” ಎಂದಳು.

“ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿಂದ ಇಲ್ಲಿತನಕ ಬರೀ ಅಳೋದೇ ಆಗೈತಿ ನನ್ನ ಬಾಳು ಯಶೋದಾ.”

“ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೋ ಅವ್ವ. ನಿನಗೇನು ಕಡಿಮಿಯಾಗೈತಿ ಈಗ? ಆರಾಮಾಗಿ ಇದ್ದೀಯಲ್ಲಾ? ನಿನ್ನಂಥಾ ಯಜಮಾನ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಿಗೂ ದಿಲ್ಲ.”

“ಏನು ಆರಾಮೋ, ಏನು ಯಜಮಾನನೋ. ಎಲ್ಲಾ ಬ್ಯಾಸರಾಗೈತಿ. ಎಲ್ಲಾ ಹೇಸಿಗಿಯಾಗೈತಿ. ನನ್ನ ರಾಮು.....ಸಾವುಕಾರನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಅವನ ಸಂಗಡಲೇ ಇರಬೇಕಂತ ಮಾಡೀನಿ. ಏನಂತೀ?”

“ನಿನಗ ಹೆಂಗ ತಿಳಿತೈತ್ತೋ ಹೆಂಗ ಮಾಡು.”

“ರಾತ್ರಿ ನಿನ್ನ ಹತ್ತರ ಅವ ಬಂದರ ನಾ ಕರದೀನಿ ಅಂತ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿ ಕೊಡವ್ವು.”

“ಹೂಂ. ಹೇಳುತ್ತೀನಿ. ಆದರ ಸಾವುಕಾರ ಇರತಾನಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಮನಿಯಾಗ ? ಹೆಂಗ ಮಾಡುತ್ತೀ ?”

“ಏನಾರ ಮಾಡುತ್ತೀನಿ. ನೀ ಹೇಳು ಅವಗ.”

ರಾತ್ರಿ ರಾಮ ಬರುತ್ತಲೂ ಯಶೋದಾ ಯಮುನಳ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಆತನಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿದಳು.

“ಆಕೆಯ ಆ ಗೆಣ್ಯಾ ಆದಾನೇನ ಮನಿಯಾಗ ?”

“ಇದಾನ.”

“ಅವ ಅಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗ ನನ್ನ ತಗೊಂಡೇನು ಮಾಡುತ್ತಾಳ ಆಕೆ ? ಅವನ ಕೈಗೆ ನನ್ನ ಹಾಕಿ ಮೈಮುರಿ ಬಡಿಸಬೇಕಂತ ಮಾಡ್ಯಾಳೋ ಏನು ? ಹಿಂದೂಮೈ ಇವಳ ಸಂಗ ಮಾಡಿ ಗೌಡರಿಂದ ಹೊಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹದಿನೈದು ದಿನ ಸಾಯುತಾ ಬಿದ್ದಿದ್ದಿನಿ. ಇನ್ನೂ ಆ ನೋವು ಹೋಗಿಲ್ಲ,” ಎಂದು ರಾಮ ಯಶೋದಳನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ— “ಯಾಕ ? ನಿನಗೂ ಬ್ಯಾಡಾ ದೇನೇನು ನಾ ? ಹಾಂಗಿದ್ದರ ಹೇಳಿ ಬಿಡು. ಇನ್ನು ಮ್ಯಾಲ ಎಂದೆಂದೂ ಈ ಓಣಿಯೊಳಗ ಕಾಲಿಡೂದಿಲ್ಲ. ಹೆಂಗಸ ರಂಡೇರ ಸಂಗಾನೇ ಮಾಡೂ ದಿಲ್ಲ,” ಎಂದ.

ಯಶೋದಾ ಅವನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ನುಡಿದಳು:

“ನೀ ಯಾಕ ಬ್ಯಾಡ ಅದೀ ನನಗ ನನ್ನ ಸರದಾರಾ !”

ತೆರೆ: ಆರು.

ಒಂದೆರಡು ವಾರ ಹಾಗೆ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ತನ್ನ ತೊಡೆಗಳ ಸಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಏನೋ ನೋವು ತಲೆದೋರಿದಂತಾಯಿತು ರಾಮನಿಗೆ. ಅಂಥ ನೋವನ್ನೆಲ್ಲ ಗಮನಿಸುವ ಸ್ವಭಾವವಲ್ಲ ಆತನದು. “ಏನೋ ಇದ್ದೀತು ಬಿಡು. ತಂತಾನೇ ಹೋದೀತು” ಎಂದುಕೊಂಡು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ಅದು ಮಾತ್ರ “ತಂತಾನೇ” ಹೋಗಿಲ್ಲ. ದಿನಗಳುಳುಳಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ

ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಭೀಕರ ನೋವು. ಅಂಥ ನೋವನ್ನು ಈ ಮೊದಲೆಂದೂ ಆತ ಅನುಭವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದೆಂಥ ರೋಗ? ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ. ಏನೂ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ.

ಹಣಮನೆದುರಿಗೆ ಆ ವಿಷಯವೆತ್ತಿದಾಗ ಆತ ನಕ್ಕು— “ಅದೇನು ದೊಡ್ಡದು ಬಿಡೋ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಗುತ್ತೆ. ಇಷ್ಟಾಯಿತು ಗಾಬರಿ ಆಗಿದ್ದೀ? ಗಂಟಲ ತನಕ ಕುಡಿದುಬಿಟ್ಟು ಆರಾಮಾಗಿ ಮಲಗಿ ಬಿಡು. ಎಲ್ಲಾ ಮಾಯ ಆಗುತ್ತೆ,” ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

“ಅಗಸುದ್ದೆ ತಗೊಳ್ಳಲೇನು ಹಣಮಣ್ಣು?”

“ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಯಾತಕ ಅಗಸುದ್ದೇನೋ ಮೃತ್ಯು!”

ನೋವು ಕಡಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ವಿಸರೀತಕ್ಕೇರಿತು. ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುವುದೇ ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ಮೈ, ಕೈ, ತಲೆ ಎಲ್ಲವೂ ನೋಯಿಸ ತೊಡಗಿತು. ಮೈಯಲ್ಲಿ ಜ್ವರವೂ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ರಾಮ ಗಾಬರಿ ಗೊಂಡು, ನಗರ ಸಭೆಯ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಡಾಕ್ಟರನ್ನು ಕಂಡ. ಅವರು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ತಿರಸ್ಕಾರ ಮುಕ್ತಿಯ ನಗೆ ಬೀರಿ, ಕುಡಿಯಲು ದ್ರಾವಕ ಕೊಟ್ಟು, ಗಾಯಕ್ಕೆ ಮುಲಾವು ಹಚ್ಚಿ ಕಳುಹಿಸಿದರು.

ಅಂದು ಕೂಲಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಜೇತನವಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದೆಂತು ಸಾಧ್ಯ? ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರಿ ಗದ್ದಲ. ಅಂಗಡಿಗಳೆದುರಿಗೆ ವಿರಮಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಮೈ ಮನಸುಗಳೆರಡೂ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು? ಜೀವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಸೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಣವಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ತನ್ನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಾಳು ಯಶೋದಾ. ಯಮುನಳ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದೇ? ಯಮುನಾ....ಯಾವ ಮೋರೆಯಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಕಾಣುವುದು? ಅಲ್ಲದೆ ಅವಳ ಆ ಯಜಮಾನ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲೇ ಇರುವನಲ್ಲ? ತನ್ನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಸೇರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ ಆಕೆ....

ತಂಬಾ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಾಲು ಎತ್ತಿ ಇಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ರಾಮ. ನಡು ಹಗಲಿನ ಬಿಸಿಲು ತಲೆಯನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿತ್ತು ಬಾಯಿ ಆರಿ ತುಂಬ ದಾಹವಾಗಿದ್ದಿತು. ಚಹವಂಗಡಿಯೊಂದರ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಕುಡಿಯಲು ನೀರು

ಕೇಳಿದ. ಈತ ಯಾರೋ ಭಿಕಾರಿಯಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಅಂಗಡಿಯ ಹುಡುಗ ಒಂದು ಕಪ್ಪು ನೀರು ಕೊಟ್ಟ. ಅದರಿಂದ ದಾಹ ತಣಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಪ್ಪು ಕೇಳಿದ. ಕುಡಿದ. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟ. ಬಹು ದೂರ ನಡೆದು ಹೋಗಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣುಗಳೆದುರಿಗೆ ಕತ್ತಲೆ ಕವಿದಂತಾಯಿತು. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ದೇವಾಲಯ. ಅದರೆದುರಿಗೊಂದು ಬೇವಿನ ಗಿಡ. ನೆರಳಗಾದರೂ ಬಂದೆನಲ್ಲ— ಎಂದು ಏನೋ ಕೊಂಚ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. “ಅಯ್ಯೋ ಅವ್ವಾ” ಎಂದು ನೆರಳುತ್ತ, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ದೇಹವನ್ನೊರಗಿಸಿದ.

ಮತ್ತೆ ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿವು ಬಂದಾಗ ರಾತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಮನೆ, ಅಂಗಡಿಗಳ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ದೂರದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ದೀಪವೊಂದು ಮಿಣುಕುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪುಮೋಡಗಳ ಹಿಂಡು. ತಾರೆಗಳ ಸುಳಿವಿರಲಿಲ್ಲ.

ರಾಮನಿಗೆ ಏನೋ ನೆನಪು ಬಂದಿತು. ಯಾರದೋ ಮುಖ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಅವನ ಕಣ್ಣಂಚಿನಿಂದ ಎರಡು ತೊಟ್ಟು ನೀರು ಜಾರಿ ಬಿದ್ದವು. ದುರ್ಬಲವಾಗಿದ್ದ ಕೈಯನ್ನೆತ್ತಿ ಹಣೆಯ ಮೇಲೂ ಎದೆಯ ಮೇಲೂ ಓಡಿಯಾಡಿಸಿದ. ಜ್ವರ....ಭಯಂಕರ ಜ್ವರ....“ನಾ ಇಲ್ಲಿ ಹೀಗ ಸಾಯತಾ ಬಿದ್ದೀನಿ. ಅಲ್ಲಿ ಅವಳು ಗಾದೀಮ್ಯಾಲ ತನ್ನ ಗೆಣ್ಣಾನ ಸಂಗಡ ಬೆಚ್ಚರ ಮಲಗಿರಬೇಕು ರಂಡಿ....” ಎಂದು ಗೊಣಗುತ್ತಾ ಮೇಲಕ್ಕೆಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಎಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. “ಥೂ ಇವನಪ್ಪನ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಮತ್ತೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡ. ಕೊಂಚ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಗೋಪುರದ ಗಡಿಯಾರ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಿತು. “ಎಲಾ ಇವನ, ಸರವತ್ತಾ ಗೈತೇನು? ಇಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡರ ಪತ್ತೇ ಹೋಗುತ್ತೀನೋ ಏನೋ. ಅವಳ ಮುಂದಾದರೂ ಹೋಗಿ ಬೀಳುತ್ತೀನಿ. ಹೆಣಾ ಆದರೂ ಮಣ್ಣಾಗಕಾಕ್ಯಾಳು” ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ನಿಂತ. ಅಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಹೋಗಿಯೇ ತೀರುವುದೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪ ಅವನನ್ನು ಹೇಗೋ ನಡಸಿಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು. ಆ ಓಣಿಯ ತನಕ ಬಂದುದೂ ಆಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಬಾಗಿಲುಗಳೆಲ್ಲ ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಿದ್ದವು ಯಮುಳನ್ನು ಕೂಗಿ ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಬಾಯಿ

ತೆರೆದ. ನಾಲಗೆ ಮೇಲಕ್ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. “ಯಮುನೀ,” ಎಂದು ಆರ್ತಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಅವಳ ಮನೆಯೆದುರಿಗೆ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟ. ಕೂದಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ನಾಯಿಯೊಂದನ್ನುಳಿದು ಇನ್ನಾರನ್ನೂ ಎಚ್ಚರುಗೊಳಿಸಲಿಲ್ಲ ಆ ಕೂಗು. ಕೊಂಚ ಹೊತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಮತ್ತೆ ಧ್ವನಿಯೆತ್ತಿ ಕೂಗಿದ. ಈ ಸಲ ಇನ್ನೂ ಕುಗ್ಗಿದ ಧ್ವನಿ. ನಾಯಿ ಮುಖವನ್ನೆತ್ತಿ ಒಂದು ಸಲ ಬಗುಳಿತು. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಬೆಕ್ಕು ಬೆದರಿ ಗುರ್‌ಗುರ್‌ಗು ಎನ್ನುತ್ತಾ ಓಡಿಹೋಗಿ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿತು. ಯಾರೂ ಎಚ್ಚರುಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲೂ ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ. “ಯಮುನೀ, ಅಯ್ಯೋ ಯಮುನೀ?” ಎಂದ. ನರಳುತ್ತ, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮುಖವನ್ನು ತಿಕ್ಕುತ್ತ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ರಾಮ. ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಸೂರಿಯಾಗಿದ್ದ ಉಗುಳು ಮುಖಕ್ಕೆಲ್ಲ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ಸೇರಿತು. ತನ್ನಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದ್ದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೂಗಿದ.

ಯಜಮಾನನ ಶೋಕತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಿದ್ದ ಯಮುನಳಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಯಾರೋ ತನ್ನನ್ನು ಕೂಗುತ್ತಿರುವರೆಂಬುದರ ಅರಿವಾಗುತ್ತಲೂ ಆಕೆ ಕಡ್ಡಿ ಗೀಚಿ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ ಹಾಸುಗೆಯಿಂದ ಏಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಸಿದರಾಯ ಪುನಿಗೂ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. “ಯಾಕೆ ಯಮುನಾ ಎದ್ದು ಬಿಟ್ಟಿ? ಎಲ್ಲೆಗೆ ಹೋಟಿ?” ಎನ್ನುತ್ತ ಆತನೂ ಎಮ್ಮ ಕುಳಿತ.

“ಯಾರೋ ಕರದಂಗಾತು. ನೋಡುತ್ತೀನಿ.”

ಆತ ಅವಳ ಕೈಹಿಡಿದು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೊರಗಿಸುತ್ತ—

“ಇಂಥಾ ರಾತ್ರಿಯಾಗ ಯಾರು ಕರ್ತಾರೇಳು ಹುಚ್ಚೇ. ಎಲ್ಲೋ ಕನಸು ಬಿದ್ದಿದ್ದೀತು. ಸುಮ್ಮನೆ ಮಲಗಿಕೋ,” ಎಂದು ಹೇಳಿ ದೀಪ ಆರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟ.

ರಾಮ ಪುನಃ ಅವಳನ್ನು ಕೂಗಲಿಲ್ಲ. ಕೂಗಲು ತ್ರಾಣವೇ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ ಆತನ ಕಂಠದಲ್ಲಿ.

ಒಂದೆರಡು ಗಂಟೆಗಳ ವರೆಗೆ ಆತ ಹಾಗೆಯೇ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯೆ ಅಲೆದೊಟದಿಂದ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದ ಬಾಬು ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ

ಆ ದೇಹವನ್ನು ಕಂಡು, ಘಾತಿಮಳನ್ನು ಕೂಗಿ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಸಿ ಆತನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡೊಯ್ದು ಮಲಗಿಸಿದ. ಕಾಯ್ದು ಗಾಜಿನಂತೆ ಸುಡುತ್ತಿತ್ತು ರಾಮನ ಶರೀರ. “ಪಾಪ, ಯಾವಾಗ ಬಂದು ಬಿದ್ದಾನೋ ಏನೋ. ಯಾರೂ ನೋಡಿದಂಗ ಕಾಣೋದಿಲ್ಲ. ಜ್ವರ ಭಯಂಕರ ಐತಿ,” ಎಂದು ಮರುಕ ಸೂಚಿಸುತ್ತ ಬಾಬು ತಾನೂ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆ ಹೋದ.

ಬೆಳಗಾಯಿತು. ಜ್ವರ ಕಡಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಮನಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಬು ಯಮುನಳನ್ನು ಕೂಗಿ ಕರೆದ. ಸಿದರಾಯಪ್ಪ ಆಗ ತಾನೆ ಊರಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದನಾದುದರಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಯಾರೂ ತಡೆಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಮುನಾ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ರಾಮನ ತಲೆಯನ್ನು ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರೋದಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಬಾಬು ಓಡುತ್ತ ಹೋಗಿ ಡಾಕ್ಟರೊಬ್ಬರನ್ನು ಕರೆದು ತಂದ. ಅವರು ಆತನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿ, “ರೋಗ ಬಹಳ ಬೆಳೆದು ಹೋಗಿದೆ. ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಾನು,” ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು.

“ಇವನ ಯಾರೂ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ದಾಕತರ್‌ಸಾಬ. ಇಂಥಾವನ್ನ ಕೆಂಗ ತಗೊಂಡಾರು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯೊಳಗೆ?” ಎಂದ ಬಾಬು.

ಡಾಕ್ಟರು ಭುಜ ಕುಣಿಸಿ ಹೇಳಿದರು: “ಅದಕ್ಕೆ ಯಾರೇನು ಮಾಡಬೇಕು? ನಾನು ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಇಂಜಕ್ಯನ್ ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಇದು ಬಹಳ ಕೆಟ್ಟ ರೋಗ. ಔಷಧಕ್ಕೆ ನೂರಾರು ರೂಪಾಯಿ ಖರ್ಚು ಬರುತ್ತದೆ ಇವನ ಆರೈಕೆಗೂ ಒಬ್ಬರು ಬೇಕು.”

“ರೊಕ್ಕದ ಚಿಂತಿ ಮಾಡಬ್ಯಾಡಿ ದಾಕತರ್‌ಸಾಬ್. ಅಗಸುದ್ದೇ ಕೊಡಿರಿ ನಾ ಇವನ್ನ ನೋಡಿಕೊಂತೀನಿ,” ಎಂದಳು ಯಮುನಾ.

ಡಾಕ್ಟರು ಚಕಿತರಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ, ಬಾಬುವಿನ ಕಡಿ ಹೊರಳಿ ಕೇಳಿದರು:

“ಈಕೆ ಇವನಿಗೆನಾಗಬೇಕು?”

“ಹೀಂಗ್ಗೆ ಸಂಬಂಧ.”

ಡಾಕ್ಟರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಅವರು ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಕ್ಕು ಸುಮ್ಮನಾ

ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹಣಮನೂ ಎದ್ದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ರಾಮನನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡೊಯ್ದು ಯಮುನಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗಾದಿಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿದರು. ಸೂಜಿಮದ್ದು ಕೊಟ್ಟು, ಗಾಯಕ್ಕೆ ಔಷಧಿ ಕಳುಹಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಡಾಕ್ಟರು ಹೊರಟುಹೋದರು.

“ ರೊಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹೆಂಗ ಮಾಡುತೀ ಯಮುನಾ ? ” ಘಾತಿಮಾ ಕೇಳಿದಳು.

“ ಸಾವುಕಾರ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪ ಅದಾವ. ”

“ ಯಾತಕ್ಕೆ ಸಾಕಾದಾವು ಅವು ? ನೂರಾರು ರೂಪಾಯಿ ಬೇಕು ಅಂತ ದಾಕತಾರೇ ಹೇಳಿದರಲ್ಲ ? ”

“ ನೋಡೋಣು. ಏನಾರ ಮಾಡಾಕ ಬಂದೀತು. ? ”

“ ಆ ಯಶೋದಿಯ ಹತ್ತರ ಇವನ್ನ ಕಳಸಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಅವಳಿಂದಲೇ ಬಂತು ಇವಗ ಈ ಅರಿಷ್ಟ. ನನ್ನಿಂದ ತಪ್ಪಾತು, ” ಎಂದ ಹಣಮ.

ಯಮುನಾ ಮಾತೇನೂ ಆಡಲಿಲ್ಲ. ದುಃಖದಿಂದ ಅವಳ ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗಿದ್ದಿತು,

“ ಮುಂದ ಹೆಂಗ ಮಾಡುವಾಕಿ ಯಮುನಾ ? ಸಾವುಕಾರ ಬಂದ ಮ್ಯಾಲ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು ಘಾತಿಮಾ.

ಆಗಲೂ ಮೌನದಿಂದಿದ್ದಳು ಯಮುನಾ. ಸಾಹುಕಾರ ಬಂದಮೇಲೆ ಏನಾಗಬಹುದು ? ರಾಮನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಆತ ಏನೆನ್ನಬಹುದು ? ಬೇರೆ ಯಾರನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೂಡದೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ ಆತ. ಆತನ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಿ ತಾನು ರಾಮನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡುದನ್ನು ಕಂಡು ಆತ ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಖಂಡಿತ. ತನ್ನೊಂದಿಗಿದ್ದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮುರಿದು ಬಿಟ್ಟು ಆತ ಹೊರಟು ಹೋಗಬಹುದೋ ಏನೋ.....

ಆಕೆ ಊಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆಯಿತು.

ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸಿದರಾಯಪ್ಪ ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಸಿಡಿಮಿಡಿಯಿತು.

“ ಯಾರನ್ನೂ ಕರಕೊಳ್ಳಬಾರದಂತ ನಾ ಮೊದಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೆನೋ ಇಲ್ಲೋ ? ಇವ ಯಾವ ಬಂದ ಇಲ್ಲಿ ? ”

ಆತನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕಂಬನಿಗಳಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ಯಮುನಾ ಹೇಳಿದಳು:

“ ಸಿಟ್ಟಿಗಬ್ಯಾಡಿ. ಇವ ಸಾಯುತಾ ಬಿದ್ದಾನ. ಇವನ್ನು ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳುದಕ್ಕ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ನಾನೂ ಕೈಬಿಟ್ಟರ ಸತ್ತೇ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ”

ಈಗಲೋ ಇನ್ನೊಂದು ಗಳಿಗೆಗೋ ಸಾಯುವಂತಿದ್ದ ಆ ರೋಗಿಯ ಬಗೆಗೆ ಸಿದರಾಯಪ್ಪನಿಗೂ ಕನಿಕರ ಬಂದಿತಾದರೂ ಅಂಥ ರೋಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿರಲು ಆತನ ರಸಿಕ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪದಾಯಿತು.

“ ಆಸ್ಪತ್ರಿ ತಗೇಬೇಕಂತ ನಾನೇನೂ ಈ ಮನಿ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ರೋಗಿಗಳ ಸಂಗ ಅಂದರ ನನಗಾಗುವದಿಲ್ಲ. ನೀನೇ ಇರು ಇವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು, ” ಎಂದವನೇ ಆತ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಟು ಹೋದ.

ಘಾತಿಮಾ, ಬಾಬು, ಹಣಮ ವೊದಲಾದವರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಆತನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಯಾರ ಮಾತಿಗೂ ಆತ ಕಿವಿಗೊಡಲಿಲ್ಲ. “ ಧೂ. ಇಂಥ ಹೇಸಿ ಸಹವಾಸ ನನಗೆ ಬ್ಯಾಡ, ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟು ಹೋದ

ಮತ್ತೆ ಆತ ಆ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಯಿರಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಕಾದು ನೋಡಿದಳು ಯಮುನಾ. ಕೋಪ ವಿಳಿದ ಬಳಿಕ ಸಾಹುಕಾರ ಮತ್ತೆ ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರೂ ಬರಬಹುದೆಂಬ ಸಣ್ಣ ಆಸೆಯೊಂದು ಉಳಿದಿತ್ತು. ತನ್ನ ಬಗೆಗೆ ಅದೆಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಲ್ಲ ಆತ! “ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸುಖ ಸಿಕ್ಕಷ್ಟು ಇನ್ನಾರಲ್ಲೂ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಸಂಬಂಧ ಯಾವ ಜನ್ಮದ್ದೋ ಏನೋ, ” ಎಂದೆಲ್ಲ ಮಾತನಾಡಿದ್ದ ನಲ್ಲ. ತನ್ನ ಬಗೆಗೆ ಒಂದು ತರದ ಹುಚ್ಚೇ ಹಿಡಿದಂತಿದ್ದಿತು ಆತನಿಗೆ. ಅಂಥ ವನು ತನ್ನನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ತ್ಯಜಿಸುವುದ. ಸಾಧ್ಯವೆ? ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆ ಬಂದಾನು—ಎಂದು ಎಣಿಕೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಒಂದು ವಾರ ಉರುಳಿತು. ಸಿದರಾಯಪ್ಪ ಬರಲಿಲ್ಲ
ಎರಡು ವಾರ. ಒಂದು ತಿಂಗಳು. ಆತ ಇತ್ತ. ಸುಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಆಗ ಮಾತ್ರ ಯಮುನಾ ಅವನ ಅಸೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ರಾಮನಿಗನ್ನೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗುಣವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ಔಷಧ, ಇಂಜಕ್ಯನ್ನು ಗಳಿಗಾಗಿ ವಾರವಾರವೂ ಹಣ ತೆರಬೇಕಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅವಳ ಬಳಿಯಿದ್ದ ಅಲ್ಪ ಹಣವೆಲ್ಲ ಯಾವಾಗಲೋ ಮುಗಿದು ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಇನ್ನು ಬೇರೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ದುಡಿಯಬೇಕು. ಹೌದು. ಯಶೋದಾ, ಸಾವಿತ್ರಿ, ಫಾತಿಮಾ, ಮಲ್ಲಿ ಮೊದಲಾದವರಂತೆ ತಾನೂ ದುಡಿಯಬೇಕು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಪ್ರಿಯಕರನನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಂದ ಹಣ ಬಂದರೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ, ಬರದಿದ್ದರೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಗಿರಾಕಿಗಳನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಸಂಸಾದನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ತಾನೂ ಅವರಂತೆಯೇ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ರಾಮನನ್ನು ಆಡುಗೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಬೇಕು. ಹೊರಗಿನ ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದುಡಿತ ನಡೆಯಬೇಕು. ದಿನವೂ ಒಂದೆರಡು ರೂಪಾಯಿ ಯಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಬಹುದು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ರಾಮನ ಔಷಧದ ಖರ್ಚು ಸಾಗುವ ವಲ್ಲದೆ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನೂ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಅವಳ ದುಡಿತಕಾರ್ಯಾರಂಭವಾಯಿತು. ಸೂಳೆಗಾರಿಕೆಯ ಸಂಕಟದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅನುಭವ ಈಗ ಅವಳಿಗಾಗತೊಡಗಿತು. ಅದುವರೆಗೆ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಯಜಮಾನನಿದ್ದ, ಆತ ಒಳ್ಳೆಯವನೂ ಆಗಿದ್ದ. ಊಟ, ತಿಂಡಿ, ಹಣ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕೊರತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ, ಇತರ ಸೂಳೆಯರಂತೆ ಮನೆಯೆದುರಿಗೆ ಕುಳಿತು ಗಿರಾಕಿಗಳಿಗಾಗಿ ಅಸೆಯಿಂದ ದಾರಿ ಕಾಯುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಯಸ್ಸಿನ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮನೋವೃತ್ತಿಯ ಜನ ರೊಂದಿಗೆ ಸಂಗ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಕುಡಿದು ತೂಗಾಡುತ್ತ ಬರುವವರು, ಹಲವಾರು ರೋಗಗಳಿಂದ ದೇಹ ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡವರು, ತಿಂಗಳ ರಡು ತಿಂಗಳು ಸ್ನಾನವಿಲ್ಲದೆ ಹೊಲಸು ನಾರುವವರೇ ಮೊದಲಾದವರೊಂದಿಗೆ ಮಲಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಒಂದೊಂದು ರಾತ್ರಿ ಏಳೆಂಟು ಜನರಿಗೂ ದೇಹವನ್ನೊಪ್ಪಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆಗೆ ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿನ ಸಮಸ್ಯೆ ಶಕ್ತಿಯೂ ಅಳಿದು ಹೋದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ಭೀಕರ ನೋವು, ಕಾಲುನೋವು, ಕೈನೋವು. ತಲೆದಿಂಬಿನ ಮೇಲೆ ಮುಖ ಜಿಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಾಯಿ

ಯನ್ನು ನೆನೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುವಳು. ಬೆಳಗಾಗಿ ಎರಡುತಾಸು ಹೊತ್ತೇರಿದರೂ ಹಾಸುಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಏಳಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೇಗೋ ಎದ್ದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವಳು.

ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಹಾಗೆ ದುಡಿಯುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಆಕೆಯ ದೇಹ ಕೃಶ ವಾಯಿತು. ತ್ವಚೆಯ ಗೌರವಣ್ಣ ಅಳಿದು ಕಪ್ಪು ತಲೆದೋರಿತು. ಕಣ್ಣು ಗಳು ಒಳಸೇರಿದುವು. ಕೆನ್ನೆಗಳ ಮೂಳೆ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸತೊಡಗಿದುವು. ಸೊಂಟದ ನೋವು ಉಗ್ರವಾಗತೊಡಗಿತು. ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಹುಣ್ಣುಗಳೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳಿಂದ ಕೀವು ಸೋರತೊಡಗಿತು. ರುಮನ ಮುಲಾ ಮನ್ನು ಸವರಿಕೊಂಡು ಕಾಲು ತಳ್ಳತೊಡಗಿದಳು. ರೋಗ ದಿನೇ ದಿನೇ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಮೈಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಉರಿ. “ಈ ಸಂಕಟ ಹ್ಯಾಂಗ ತಡಿಯೊದವ್ವೆ?” ಎಂದು ಮಲ್ಲಿಯೆದುರಿಗೆ ಅತ್ತುಕೊಂಡಾಗ ಆಕೆ— “ಇದ ಕ್ಕೊಂದೇ ಉಪಾಯ. ಕುಡಿತ. ಅದರ ಅಮಲಿನಾಗ ಎಂಥಾ ಸಂಕಟವೂ ಮರೆತು ಹೋಗುತ್ಯಿತಿ,” ಎಂದಳು. ಕುಡಿತದ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತು ಬಿಡಬಹುದೆಂಬುದರ ಅನುಭವ ಯಮುನಳಿಗೂ ಇದ್ದಿತು. ಇನ್ನು ತಾನು ಏನು ಕುಡಿದರೇನು? ನಿಷ ಕುಡಿದರೂ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಎಂದುಕೊಂಡು ಹೆಂಡ ತರಿಸಿ ಕುಡಿಯತೊಡಗಿದಳು. ಹೆಂಡದ ಪ್ರಭಾವವಿರುವ ತನಕ ನೋವಿನ ಅರಿವೂ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು ದಿನವಿಡೀ ಕುಡಿಯುತ್ತಲೇ ಇರುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಗಲು ಹೊತ್ತು ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಸಂಕಟ. ಫಾತಿಮಳ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ನಾಲ್ಕೈದು ಇಂಜಕ್ಷನ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಸಂಕಟ ಕೊಂಚ ಕಡಮೆಯಾಯಿತು.:

ರೋಗದಿಂದ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ವೇಳೆಯಲ್ಲೂ ಗಿರಾಕಿಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಅವರೊಂದಿಗೆ ನಗುತ್ತ ಮಾತನಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು, “ನಾಳೆ ಮತ್ತ ಬಾ, ಹಂ, ನನ್ನ ಸರದಾರಾ!” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದೊಂದು ರಾತ್ರಿ ಅವಳಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿಯೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಚಿಲಕ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಹೆಣದಂತೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕೆಲದಿನಗಳಿಂದ ಎದ್ದು ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರಾಮ ಅವಳನ್ನು ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ:

“ ನೀ ಹೀಗೆ ದನ ದುಡಿದಾಂಗ ದುಡೀಬ್ಯಾಡ ಯಮುನೀ. ನನಗ ನೆಟ್ಟಗಾಯ್ತು. ಇನ್ನು ಮ್ಯಾಲ ನಾ ಕೂಲೀ ಮಾಡಿ ತರುತೀನಿ. ನೀ ಯಾರನ್ನೂ ಕರಕೊಳ್ಳಬ್ಯಾಡ.”

ಆಕೆ ಒಣನಗೆ ನಕ್ಕು, “ ಎನ್ನೂ ಶಕ್ತಿ ಬಂದಿಲ್ಲ ನಿನ್ನ ವೈಯಾಗ. ಈಗ ಏನು ಕೂಲೀ ಮಾಡುತೀ ? ಏನೂ ಬ್ಯಾಡ. ಇನ್ನೊಂದು ತಿಂಗಳೊಪ್ಪತ್ತು ಆರಾಮಾಗಿ ಇರು, ” ಎಂದು ನಡಿದು ಆ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಮರೆಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ರಾಮನಿನ್ನೂ ಜೇತರಿಸಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಷಯವೇನೂ ನಿಜವಾದುದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೂಟೆಗಳನ್ನು ಹೊರುವುದಕ್ಕೂ, ಗಾಡಿಗಳನ್ನು ಎಳೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಆಗತ್ಯವಿರುವ ಶಕ್ತಿ ಆತನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ರೋಗದ ಹೊಡೆತದಿಂದಾಗಿ ಆತನ ದೇಹ ಕೃಶವಾಗಿ ಕಡ್ಡಿಯಂತಾಗಿದ್ದಿತು. ಮೂಳೆಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು ಕೊಂಚ ದೂರ ನಡೆಯುವದರೊಳಗಾಗಿ ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ನಡುಕ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ಏಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ಆತ ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗತೊಡಗಿದ. “ ಬ್ಯಾಡ ರಾಮಾ, ಹೋಗಬ್ಯಾಡ, ” ಎಂದು ಯಮುನಾ ಅತ್ತುಕೊಂಡು ಹೇಳಿದರೂ ಆತ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ.

ತೆರೆ: ಏಳು.

ಮಳೆಗಾಲ ಕಳೆದು, ಚಳಿಗಾಲ ಬಂದಿದ್ದಿತು.

ಯಮುನಾ ಕೊಂಚಕೊಂಚವಾಗಿ ಜೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದ್ದಳು. ರಾಮ ದಿನವೂ ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ರೋಗದಿಂದಾಗಿ ಕೃಶವಾದ ಆತನ ದೇಹ ಮತ್ತೆ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಬಲು ಭಾರವಾದ ಮೂಟೆಗಳನ್ನು ಹೊರಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಿತು. ಕೂಲಿಯ ಕೆಲಸವೊಂದನ್ನುಳಿದು ಇನ್ನಾವ ಕೆಲಸವೂ ಆತನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುವಂತಿರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ನಿರುಪಾಯವಾಗಿ ಅದಕ್ಕೇ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಕಡಲೆ ಕಾಯಿ ಚೀಲ ಹೊತ್ತು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬಾಯಿಯಿಂದ ರಕ್ತ ಸುರಿಯತೊಡಗಿತು. ಮುಂಗೈಯಿಂದ ಅದನ್ನೊರೆಸಿಕೊಂಡು ಕೆಲಸ ಮುಂದುವರಿಸಿದ.

ಯಮುನಾ ಗಾಬರಿಗೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಆ ವಿಷಯವನ್ನಾಕೆಗೆ ತಿಳಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಆ ರಾತ್ರಿ ಆತ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ಹಠಾತ್ತನೆ ಕೆಮ್ಮು ಬಂದಿತು. ಅದ ರೊಂದಿಗೆ ರಕ್ತದ ಹನಿಗಳು ಸಿಡಿದು ತಾಬಾಣದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವು. ಯಮುನಾ ಗಾಬರಿಗೊಂಡು— “ ಇದೇನೋ ರಾಮಾ ? ” ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು. “ ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಯಮುನೀ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಅಂಜುತೀ ? ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಆತ ನಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ.

“ ನಿನಗ ಇನ್ನೂ ಶಕ್ತಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಬ್ಯಾಡ ಅಂದರ ಕೇಳವೊಲ್ಲಿ. ನನ್ನಾಣೆ ನಿನಗ ರಾಮಾ. ನಾಳೆಯಿಂದ ಮನ್ಯಾಗಸ ಇರು, ” ಎಂದು ಅಳುತ್ತಾಳುತ್ತ ಹೇಳಿದಳು ಯಮುನಾ.

ರಾಮನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿತು. “ ಯಶೋದಿಯ ಸಂಗ ಮಾಡ ಬಾರದಾಗಿತ್ತು ಯಮುನೀ. ನಾ ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿ. ಅದರಿಂದನೂ ಇದೆಲ್ಲಾ ಆದದ್ದು. ”

“ ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲ ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದೀನು ಅವಳ ಹತ್ತರ ? ”

“ ಹೂಂ. ಸುಳ್ಳು ಯಾಕ ಹೇಳಬೇಕು ? ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನ ನಿನ್ನ ಮ್ಯಾಲ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತ್ತು ನನಗ. ಅದರ ಕೂಡ ಎಲ್ಲಾ ಬ್ಯಾಸರಾಗಿತ್ತು. ಈ ಬದುಕಿನಿನ್ಯಾಗ ಏನೂ ಸುಖಾ ಇಲ್ಲಂದಮ್ಯಾಲ ಇದ್ದಷ್ಟು ದಿನಾ ಮಜಾ ಮಾಡಿ ಸತ್ತುಹೋಗೋವೇ ಚಲೋ ಅಂತನ್ನಿಸಿತು. ಯಶೋದಿಯ ಮನಿಗೆ ಹೋದಿನಿ ಮಜಾ ಮಾಡಾಕ. ಆತು ನೋಡು ಮಜಾ. ಹಾಸಿಗಿಹಿಡಿದು ಲಬೋ ಲಬೋ ಅನ್ನಬೇಕಾತು. ಹೆಂಗ ಸೈಲ್ವಾನನ ಹೆಂಗ ಇದ್ದಿನಿ ! ಹಿಂಗಾದಿನಿ. ಅಗ ನೀ ನನ್ನ ಕರಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರ ನನ್ನ ಗತಿಯೇನಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಯಮುನೀ ! ನನ್ನ ಯಾರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು ? ಅಗಸುದ್ದೆ ಯಾರು ಕೊಡಿ ಸುತ್ತಿದ್ದರು ? ಸಾಹುಕಾರ ಬಿಟ್ಟರೂ ಚಿಂತಿ ಇಲ್ಲಂತ ಹೇಳ ನೀ ನನ್ನ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡಿ. ಯಮುನೀ.....”

“ ಅದೇನು ದೊಡ್ಡ ಮಾತು ಬಿಡೋ ರಾಮ ! ”

“ ಸಣ್ಣ ಮಾತೇನೇ ಯಮುನೀ ಅದು ? ನೀ ನನಗ ಮಾಡಿದ ಉಪ ಕಾರ ಈ ಜನುಮದಾಗೂ ತೀರಿಸುವ ಹಂಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮ್ಯಾಲ ಎಷ್ಟು ಪೀಡಿಸೋನೇ ನಿಂದು ! ”

“ ಅವತ್ತು ಹಳ್ಳದ ದಂಡಿಯ ಮ್ಯಾಲ ನಾನಿನ್ನಗ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿದ್ದಿನಿ, ನೆನಪೈತೇನು ? ”

“ ಏನು ? ”

“ ಗಂಡನ ಮನಿಗೆ ಹೋಗೋದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ ನನಗ. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಓಡಿ ಹೋಗಿಬಿಡೋಣು ಅಂತ.... ”

“ ಹೌದಾದು. ನೆನಪೈತಿ. ನಾನೊಂದು ಕತ್ತೆ ಯಮುನೀ. ಆಗ ನನಗ ಏನೇನೂ ಬುದ್ಧಿ ಇರಾಕಿಲ್ಲ. ”

“ ಆಗ ನೀ ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಬಂದಿದ್ದರ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಇಂಥಾ ಗತಿ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ನೋಡು. ”

“ ಹೌದಾದು. ಬರಾಬರಿ. ”

“ ಹೂಂ. ಅದದ್ದು ಆಗಿಹೋತು. ಇನ್ನು ಮ್ಯಾಲಾದರೂ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಇರೋಣು. ಸಾಯೂತನಕಾ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಬಿಡೋದು ಬ್ಯಾಡ. ಅವತ್ತು ಶಂಕರಣ್ಣ ಅಂತ ಒಬ್ಬರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು—ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಚಲೋ ಕಾಲ ಬಂದೀತು—ಅಂತ. ಅವಾಗ ಇಬ್ಬರೂ ರಾಜಾ-ರಾಣಿ ಆಗಿ ಇರೋಣಂತ.....”

“ ರಾಜ....ರಾಣಿ....” ಎಂದು ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟ ರಾಮ.

ತೆರೆ: ಎಂಟು.

ಒಂದು ದಿನ ಆತ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಟೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಲಾರಿಯ ಮೇಲೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಎದುರಿಗೆ ಎತ್ತಿನ ಬಂಡಿಯೊಂದು ಬರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡಲೆಂದು ತುಸು ಸರಿದು ನಿಂತ.

“ ರಾಮಾ ” ಎಂದು ರಾಮನ ಕೂಗಿದಂತಾಯಿತು. ಜಿನ್ನ ಮೇಲಿನ ಭಾರದಿಂದ ಬಾಗಿಡ್ಡ ತಲೆಯನ್ನು ಕೊಂಚ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಆತ ಕರೆ ಬಂದ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊರಳಿಸಿದಾಗ ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಬಂಡಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂಗ ಕುಳಿತಿದ್ದುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಗೌಡರ ಆಳು ನಿಂಗ. ಗೌಡರ ಎತ್ತು. ಗೌಡರ ಬಂಡಿ. ಅದರ ತುಂಬಾ ಬೆಲ್ಲದ ಪೆಂಚೆಗಳು. ಗೌಡರೂ ಬಂದಿರಬಹುದೇನೋ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಬಂದೊಡನೆ ರಾಮನ ಎದೆ ನಡುಗಿತು. ಗೌಡರ

ಬಗೆಗೆ ಚಿಕ್ಕತನದಿಂದಲೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದ ಭೀತಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅವರಿಸಿ ಕೊಂಡಿತು. ನಿಂಗನನ್ನು ಕಂಡೂ ಕಾಣದವನಂತೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಆದರೆ ನಿಂಗ ಅವನನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಬಂಡಿಯಿಂದಿಳಿದು ರಾಮನ ಬಳಿ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಕೌತುಕದಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ—

“ಇದೇನೋ ರಾಮಾ ? ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೀಯಾ ? ಎಷ್ಟು ದಿನಾ ಆಯ್ತುಪ್ಪ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ? ಇದೆಷ್ಟು ಸೊರಗಿದ್ದೀಯಲ್ಲಾ ? ” ಎಂದ.

ಮೂಟೆಯನ್ನು ಲಾರಿಗೆ ಹೇರಿ ರಾಮ ನಿಂಗನೊಂದಿಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ ನಿಂತ.

“ಗೌಡರೂ ಬಂದಾರೇನೋ ನಿಂಗಾ ? ”

“ಬಂದಾರ. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಅಂಗಡ್ಯಾಗ ಕುಂತಾರ,” ಎಂದು ನಿಂಗ ದಲ್ಲಾಲಿ ಅಂಗಡಿಯೊಂದನ್ನು ತೋರಿಸಿದ.

ಆ ದಿನವೆಲ್ಲ ರಾಮ ಆ ಅಂಗಡಿಯ ಕಡೆ ಸುಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಸಂಜೆ ಯಾಗುತ್ತಲೂ ನೇರವಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದ.

ಯಮುನಾ ಆಡುಗೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ರಾಮ ಬಂದವನೆ ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಭೀತಿಯಿಂದ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ: “ಗೌಡರು ಬಂದಾರ ಯಮುನೀ ”

ಗೌಡರು ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಲೂ ಯಮುನಳ ಮುಖ ಬಣ್ಣ ಗೆಟ್ಟಿತು. ಬಸಲಿಂಗವ್ವನ ಚಹದಂಗಡಿಯಲ್ಲಿನ ಆ ರಾತ್ರಿಯ ಸೆಸವು ಬಂದು ಅವಳ ಎದೆ ಕಂಪಿಸಿತು.

“ಗೌಡ ? ಎಲ್ಲಿದಾನ ? ”

“ಎಲ್ಲಿದಾನೋ ಏನೋ. ಅಂತೂ ಊರಾಗಿದಾನ ಬೆಲ್ಲದ ಪೆಂಟೀ ತಂದಾರಂತ. ನಿಂಗನೂ ಬಂದಾನ.”

“ಬಂದರ ಬರಲೇಳು. ನೀ ಯಾಕೆ ಅಂಜಿದ್ದೀ ? ಈಗ ನೀ ಏನೂ ಅವನ ಆಳಲ್ಲ.” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಯಮುನಾ ಆತನ ಭೀತಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು. ನಿಜವಾಗಿ ಅವಳಿಗೇ ಸಮಾಧಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೌಡರೆಂದರೆ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ದಿಗಿಲು ಆಕೆಗೆ. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಬಂದ

ದಿನಿಂದ ಆ ದಿಗಿಲು ಹೆದರಿಕೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ್ದಿತು. ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಸೂಳೆಯ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆ ಹೆದರಿಕೆಯನ್ನೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೊಲಗರಲಿಲ್ಲ.

“ ಇಲ್ಲಿಗೂ ಬರತಾನೋ ಏನೋ. ”

“ ಯಾರಿಗೊತ್ತು. ಬಂದರೂ ಬಂದರೇ, ” ಎಂದ ರಾಮ.

ಅವರು ಊಹಿಸಿದ ಹಾಗೆಯೇ ಆಯಿತು. ಬೆಲ್ಲದ ಪೆಂಚಿಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ, ಹಣ ಪಡೆದ ಬಳಿಕ ಗೌಡರು ಆ ದಿನ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ‘ ಮೋಜು ’ ಮಾಡಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಬಂಡಿಯೊಂದಿಗೆ ನಿಂಗನನ್ನು ಊರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಆ ಓಣಿಗೆ ಬಂದರು.

ಸಿರಿವಂತನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಗೌಡನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಓಣಿಯ ಹೆಂಗಳೆಯರೆಲ್ಲ ಆತನನ್ನು ಸುತ್ತಿದರು. “ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರಿ ಮಾವಾ, ” “ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರಿ ” ಎಂದು ಎಳೆಯತೊಡಗಿದರು.

“ ಎಳೆದು ಎಳೆದು ಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟೀರಿ ಅವರನ್ನು. ಸರೀರಿ ದೂರ, ” ಎಂದು ಬಾಯಿ ಮಾಡುತ್ತ ದುರ್ಗವ್ವ ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಬಂದಳು.

ಹೆಂಗುಸರು ನಗುತ್ತ ದೂರ ಸರಿದರು.

ಗೌಡರು ಮಿಶೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈ ಎಳೆಯುತ್ತ ದುರ್ಗವ್ವನನ್ನು ಕುರಿತು— “ ಒಂದು ಚಲೋ ಹೊಸಾ ಮಾಲು ಕೊಡಿಸು ಮುದುಕೇ. ಇನ್ನೂ ಹರೇ ದಾಕಿ ಇರಬೇಕು, ” ಎಂದರು.

“ ಹರೇದಾಕಿ ಅಂದರ ಯಮುನಾ ಒಬ್ಬಾಕಿಯೇ, ” ಎಂದು ನುಡಿದು ದುರ್ಗವ್ವ ಯಮುನಳನ್ನು ಕೂಗತೊಡಗಿದಳು.

ಯಮುನಾ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದೊಡನೆಯೇ ಗೌಡರ ಮುಖವರಳಿತು. ತಮ್ಮೂರಿನ ಗಂಗಳವನ ಮಗಳು ಯಮುನಳೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವಳೇನೋ ಎಂದುಕೊಂಡರು. ಆಕೆಯನ್ನು ಬಯಸಿ ತಾವು ಪಟ್ಟ ಪರಿಶ್ರಮವೆಲ್ಲ ಅವರ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಸುಳಿದುಹೋಯಿತು. ಕಾಡೇಶಿಯ ಕೊಲೆ..... ಬಸಲಿಂಗವ್ವನ ಚಹದಂಗಡಿಯಲ್ಲಿನ ಆ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ.....ಮುಂದೆ ಆಕೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಮಾಯವಾಗಿದ್ದಳು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೂಳೆಗಾರಿಕೆಗಿಳಿದಿರುವಳೋ ಏನೋ.....

ಗೌಡರ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಯಮುನಾ ಆಗಲೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ದುರ್ಗವ್ವನ ಕರೆ ಕೇಳಿಸಿದರೂ ಅಕೆ ಮೇಲಕ್ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ರಾಮ ಕೈಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡು ಒಲೆಯಲ್ಲಿನ ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ವಾಲೆಗಳನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಮೌನವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ.

ದುರ್ಗವ್ವ ಗೌಡರನ್ನು ಯಮುನಳ ಮನೆಗೇ ಕರೆದು ತಂದಳು. ಒಡ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಡೆಗುಂಟ ಇರಿಸಿದ್ದ ಹಾಸಿಗೆಸುರುಳಿಗೆ ಆತುಕೊಂಡು ಕುಳಿತು ಗೌಡರು ಮುಗುಳ್ಳುಗುತ್ತ ಸುತ್ತಲೂ ದೃಷ್ಟಿ ತಿರುಗಿಸಿದರು.

“ ಏನು ಮಾಡಾಕ ಹತ್ತಿಯೇ ಯಮುನೀ ? ಬಾರಲಾ ಹೊರಗ, ” ಎಂದಳು ದುರ್ಗವ್ವ.

ಇನ್ನು ಒಳಗೇ ಕುಳಿತಿರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಮುನಾ ಎದ್ದು ಬರಲೇ ಬೇಕಾಯಿತು. ಅಡುಗೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮನೊಬ್ಬನೇ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತ.

“ ಬಾ ಯಮುನಾ. ಬಾ, ಕುಂಡ್ರ. ನಿನ್ನ ನೋಡಬೇಕಂತೂ ಬಂದೀನಿ, ” ಎಂದರು ಗೌಡರು “ ನನಗೆ ಹೇಳದೆಕೇಳದೆ ಹಾಂಗೂ ಬಂದು ಬಿಡಬೇಕೇನೂ ಮಳ್ಳೇ ! ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದಿದ್ದರ ನಿನ್ನ ರಾಣಿಯ ಹಾಂಗ ಇಡುತಿದ್ದಿನಿ, ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಜೇಬಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿನದೊಂದು ನೋಟು ತೆಗೆದು ದುರ್ಗವ್ವನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು— “ ಬ್ರಾಂಡಿ ಬಾಟಲಿ ಒಂದು ತರಿಸು ಮುದುಕೇ. ಬಹಾಳ ದಿವಸಾತು ಬ್ರಾಂಡಿ ಕುಡಿದು, ” ಎಂದರು.

ದುರ್ಗವ್ವ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಎದ್ದು ಹೋದಳು. ಗೌಡರು ಯಮುನಳ ಕಡೆ ಹೊರಳಿ ಹೇಳಿದರು:

“ ನೀನು ಹೊಂಟು ಹೋದದ್ದು ಗೊತ್ತಾದಾಗ ಬಹಾಳ ಕೆಟ್ಟಿನಿಸಿತು ನೋಡು ಯಮುನೀ. ನಾಲ್ಕೈದು ಊರಿಗೆ ಅಳುಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿ ನಿನ್ನ ಹುಡುಕಿಸಿದಿನಿ. ನಿನ್ನ ಪತ್ತೆ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದೀ ಅಂತ ನನಗನಿಸಿ ಲಿಲ್ಲ ಬಿಡು. ಹೆಂಗಿದ್ದೀ ? ಅರಾಮ ಇದ್ದೀಯಾ ? ”

ಯಮುನಾ ಮೂಕ ಬೊಂಬೆಯಂತೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಗೌಡರೇ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು:

“ ಏನೇನೋ ಆಗಿಹೋತು ಯಮುನೀ. ನಾನು ಸಿಟ್ಟಿನ ಕೈಯಾಗ ಬುದ್ಧೀ ಕೊಡಬಾರದಾಗ್ತು. ಪಾಪ, ನಿಮ್ಮವ್ವಗ ಆದ ಗತಿ ನೆನಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಬಹಳ ದುಕ್ಕ ಆಗುತ್ತೈತಿ. ಏನು ಮಾಡೂದು ಹೇಳು. ”

“ ಏನಾತು ಅವ್ವಗ ? ”

“ ನೀ ಇನ್ನೂ ಕೇಳೇ ಇಲ್ಲೇನು ? ಮೂರು ವರ್ಷ ಶಿಕ್ಷಾ ಆತು; ಲಕ್ಕಪ್ಪಗ ಕಾಳಾಪಾಣಿ ಆತು. ”

“ ಅಯ್ಯೋ ಅವ್ವಾ.... ” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಯಮುನಾ ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಿಕ್ಕತೊಡಗಿದಳು. ಗೌಡರಿಗೆ ಕನಿಕರ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಅವಳನ್ನು ಸಂತವಿಸಲೆಂದು ಅವರು ಎದ್ದು ಅವಳ ಬಳಿ ಬಂದು, ಅವಳ ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿರಿಸಿ, “ ಅಳಬ್ಯಾಡ ಯಮುನೀ. ಆದದ್ದು ಆಗಿ ಹೋತು. ನನ್ನದೂ ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪಾತು. ಇನ್ನಮ್ಯಾಲ ಎಂದೂ ಹೀಗ ನಾಡುವದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕೂಡ ಊರಿಗೆ ನಡೀ. ನಿನ್ನಗೊಂದು ಮನೀ ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತೀನಿ. ಆರಾಮಾಗಿ ಇದ್ದೀಯಂತ..... ” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಆಕೆ ಅವರ ಕೈ ಕೊಡಹಿ, ದೂರ ಸರಿದು ನಿಂತು ಶ್ವೇಷದಿಂದ ನುಡಿದಳು:

“ ನನ್ನ ಮೈ ಮುಟ್ಟಬ್ಯಾಡ. ನನ್ನ ಅಪ್ಪನ್ನು ಕೊಂದಿ. ಅಪ್ಪನ್ನು ಜೇಲಿಗೆ ಹಾಕಿಸಿದಿ. ನನ್ನ ಕೆಡಿಸಿ ಈ ಹಾದಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದಿ. ಈಗ ಮತ್ತೆ ಬಂದು ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಂತ ಮಾಡೀಯೇನು ? ನಿನ್ನ ರಂಡಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೋಬೇಕಂತ ಮಾಡೀಯೇನು ? ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗು. ನಿನ್ನ ರಂಡಿಯಾಗಿ ಸುಖದಿಂದಿರೂದಕ್ಕಿಂತ ಇಲ್ಲಿ ಸೂಳೆಯಾಗಿ ಸಾಯೂದು ನೆಟ್ಟಗ. ನಡೀ ನನ್ನ ಮನೀ ಬಿಟ್ಟು. ಅಯ್ಯೋ ಅವ್ವಾ....ರಾಮಾ....ರಾಮಾ.... ”

ಊದುಗೊಳವೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಒಲೆಯ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ರಾಮು ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದ. ಆತನ ದೇಹವೆಲ್ಲ ಥರಥರ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಊದುಗೊಳವೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ಗೌಡರ ತಲೆಗೆ ಏಟು ಹಾಕತೊಡಗಿದ.

ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ಯಾರಿಂದಲೂ ಎಂದೂ ಏಟು ತಿಂದವರಲ್ಲ ಗೌಡರು. ಕೋಪದಿಂದ ಕೆರಳಿ ಅವರು ರಾಮನನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳೆದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡವಿ—
“ ನನ್ನ ಅನ್ನ ತಿಂದು ಬೆಳೆದ ನೀ ನನ್ನಕ ಬಡಿಯುವಷ್ಟು ಸೊಕ್ಕೇದೀಯೇನು ? ”

ಎನ್ನುತ್ತಾ ಆತನ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ನಿಂತು ಬಲವಾಗಿ ತುಳಿಯತೊಡಗಿದರು. ತಾವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದೇನೆಂಬುದರ ಅರಿವೂ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಯಮುನಾ ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಒಂದೆ ಸಮನೆ ಆಕ್ರೋಶ ಮಾಡತೊಡಗಿದಳು.

“ ನನ್ನ ರಾಮನನ್ನು ಕೊಂದರವೋ. ಯಾರಾರೆ ಬರಿ. ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳ. ಅಯ್ಯೋ, ಸತ್ತ....ಸತ್ತ... ಖೂನಿ....ಖೂನಿ....ಬರಿ ಬರಿ.”

ಓಣಿಯವರೆಲ್ಲ ದಿಗಿಲುಗೊಂಡು ಮನೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಸೇರಿದರು. ಆಗ ತಾನೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಬಾಬುವೂ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ಗೌಡರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೊರಗಡೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ಬ್ರಾಂಡಿಯ ಬಾಟಲಿಯೊಂದಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ದುರ್ಗವ್ವ ಅದನ್ನು ಬೀದಿಗೆಸೆದು ಓಡಿಬಂದಳು.

ರೋಗದಿಂದ ಪೂರಾ ದುರ್ಬಲವಾಗಿದ್ದ ರಾಮನ ಎದೆಗೆ ಗೌಡರ ತುಳಿತ ದಿಂದಾಗಿ ಭೀಕರ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಆತನ ಮೂಗು ಬಾಯಿಗಳಿಂದ ನೆತ್ತರು ಸುರಿಯತೊಡಗಿದ್ದಿತು.

ಬಾಬು ಓಡಿಹೋಗಿ ಡಾಕ್ಟರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ. ಅವರು ರಾಮನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿ, ಕತ್ತು ಕೊಡವಿ ಕೈ ಚೆಲ್ಲಿದರು.

“ ಮೊದಲೇ ಇವನ ಎದೆ ಸುರ್ಬಲವಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಭಯಂಕರ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದಿದೆ. ಮೊದಲು ಈ ರಕ್ತಸ್ರಾವ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿಯೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಈತ ಬದಕುವ ಆಸೆಯಿಲ್ಲ. ಕೂಡಲೆ ಸಿವಿಲ್ ಹಾಸ್ಪಿಟಲಿಗೆ ಒಯ್ಯಿರಿ.”

“ ಏನೂ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ರಾಮನ ಉಳಿಸಿಕೊಡ್ಡಿ ದಾಕತರಸಾಬರೇ !” ಎಂದು ಆಕ್ರೋಶ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು ಯಮುನಾ.

“ ನೋಡಬೇಕವ್ವ. ಬಹಳ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದಿದೆ.”

ಪೋಲೀಸರು ಬಂದರು. ರಾಮನನ್ನು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಸಾಗಿಸಲಾಯಿತು. ಬಾಬುವಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗೌಡರನ್ನು ಜೈಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಪೋಲೀಸರು ಹೊರಟು ಹೋದರು.

ಭರತ ವಾಕ್ಯ.

ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ಗಡಿಯಾರ ಗಂಟೆ ಎರಡಾದುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಶಂಕರ ಅಕಳಿಸುತ್ತ ಕುರ್ಚಿಯಿಂದಿದ್ದು ಹಾಸಿಗೆಗಳನ್ನು ಸಿಧ್ಧಗೊಳಿಸತೊಡಗಿದ.

“ ಮುಂದೇನಾಯಿತು ಶಂಕರೂ ? ” ನಾನು ಅತುರತೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದೆ.

“ ಅಗಬೇಕಾದದ್ದು ಆಗಿ ಹೋಯಿತು. ರಾಮ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಉಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಎರಡು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಆತನ ಜೀವ ಹಾರಿಹೋಯಿತು. ”

“ ಗೌಡರಿಗೇನಾಯಿತು ? ”

“ ಅವರೇನಪ್ಪ, ದೊಡ್ಡ ಸಾಹುಕಾರರು. ಇಂಥ ಅನೇಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಂದ ಸುಖರೂಪವಾಗಿ ಪಾರಾದವರು. ಇದರಲ್ಲೂ ಪಾರಾದರು. ”

“ ಅದು ಹೇಗೆ ? ಪೋಲೀಸರು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೇ ? ”

“ ಅವರೇಕೆ ಸುಮ್ಮನಿರುತ್ತಾರೆ ? ಅವರ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ಪಾರಾದ ಗೌಡ. ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಮೂರು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ವರೆಗೂ ಅವರ ಕೈಬಿಟ್ಟಿತಂತೆ. ”

“ ಆ ಓಣಿಯವರು ಸುಮ್ಮನಾದರೇ ? ”

“ ಹಣವಂತರ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಳೆಯರ ಓಣಿಯ ದಟ್ಟ ದರಿವುರನ್ನಾರು ಕೇಳಬೇಕು? ಬಾಬು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾರಾಡಿದಾಗ ಇನಸ್ಪೆಕ್ಟರು ಆತನನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಾಲ್ಕು ಏಟು ಕೊಟ್ಟು ಜೈಲಿಗೆ ಹಾಕುವುದಾಗಿ ಬೆದರಿಸಿದರಂತೆ. ”

“ ನೀವಾದರೂ ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದೀರಲ್ಲ ? ”

“ ನಾನಾಗ ಊರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರವಾಸದ ಮೇಲಿದ್ದವನು ಒಂದು ತಿಂಗಳ ತರುವಾಯ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಒಂದು ದಿನ ಬಾಬು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ. ಕಾಲ ಮೂರಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಆಗ ನಾವೇನನ್ನೂ ಮಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ ”

“ ಯಮುನಾ ? ”

“ ಯಮುನಾ ಬೀದಿಯ ಪಾಲಾದಳು. ತಂದೆ ಸತ್ತು ಹೋಗಿದ್ದ. ತಾಯಿ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೇ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯನೂ ಹೊಡೆತ ತಿಂದು ಸಾಯಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಬಾಳಿವುದಕ್ಕೂ ಆ ಬಡ ಹುಡುಗಿಗೆ ಸಂಕಟ ಸರಂಪರೆಯೇ ಎದುರಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವಳ ತಪ್ಪೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸುಖ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಸೂಳೆಗಾರಿಕೆ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಾದರೂ ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಇರೋಣವೆಂದರೆ ಈ ಹಣವಂತರು ಅದಕ್ಕೂ ಅಡ್ಡಬಂದರು. ಅವಳ ಬಾಳಿನ ಒಂದೇ ಒಂದು ಆಶಾತಂತ್ರವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಿಯ ಕರನನ್ನೂ ತುಳಿದು ಕೊಂದರು. ಎಲ್ಲ ಸಂಕಟಗಳಲ್ಲೂ ಹೇಗೋ ಧೈರ್ಯ ತಳೆದು ಅದುವರೆಗೂ ಬದುಕಿದ್ದಳಾಕೆ. ಆದರೆ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೇ ಆ ಭೀಕರ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅವಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದ್ದ ಧೈರ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಕಣವೂ ಮೂಯವಾಯಿತು. ರಾಮನನ್ನು ನೋಡಲು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದವಳಿಗೆ ಆತ ಕೊನೆಯುಸಿರು ಬಿಟ್ಟ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಲೂ ಬುದ್ಧಿ ಕಟ್ಟಿತು. ಅಂದು ಅವಳೊಡನೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಬಾಬು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ: ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅಗಲನೋಳಿಸಿ, ರೆಪ್ಪೆ ಹೊಡೆಯದೆ ಐದಾರು ನಿಮಿಷಗಳವರೆಗೆ ಆಕೆ ಹಾಗೇ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಳಂತೆ. “ ರಾಮ ಸತ್ತ ? ನನ್ನ ರಾಮ:... ಸತ್ತ ? ಸತ್ತ ?

ರಾಮ ರಾಮಾ ರಾಮಾ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಿಂದ ಓಡಿ ಹೋದಳಂತೆ—
ಹುಚ್ಚಿಯಂತೆ ”

“ ಅಂದಿನಿಂದಲೇ ಆಕೆಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯಿತೋ ಏನೋ. ”

“ ಆಗ ಅಂಟಿಕೊಂಡದ್ದು ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಹೆಗಲು ರಾತ್ರಿ ಒಂದೆಸಮನೆ ಓಣಿಓಣಿ ಅಲೆಯುವುದು, ಯಾರಾದರೂ ಏನಾದರೂ ಕೊಟ್ಟರೆ ತಿನ್ನುವುದು, ಎಲ್ಲಾದರೂ ಬಿದ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಸುರಿಯುವ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ, ಕೊರೆಯುವ ಚಳಿಯಲ್ಲಿ, ಸುಡುವ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ತಿರುಗುವುದು. ಆ ಓಣಿಯವರು ಕನಿಕರಗೊಂಡು ಅವಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಅದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕರೆದವರ ಮುಖವನ್ನು ಪರಚಿ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳಂತೆ ಹುಚ್ಚುರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಉಪಚರಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಗುಣವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಕಳಿಸುವವರು ಯಾರು ? ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಹಣ ಬೇಕು. ಎಲ್ಲಿದೆ ಹಣ ? ”

ಸಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸದ್ದಾಗುವುದು ಕೇಳಬಂದಿತು. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಎದ್ದು ಹೊರಗಡೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ, ಅಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಯಮುನಾ ಎದ್ದು, ಹೊರಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಹೋದಳು. “ ರಾಮ ರಾಮಾ ರಾಮಾ, ” ಎಂಬ ಅವಳ ಅರ್ತಸ್ವರ ಮಾತ್ರ ಗಾಳಿಯೊಂದಿಗೆ ತೇಲಿ ಬರತೊಡಗಿತು.

ಮಲಾನುರಡಿ,

ಜೂನ್-ಜುಲೈ ೧೯೫೨.

ಈ ಲೇಖಕರ ಇತರ ಕೃತಿಗಳು.

ಕಥಾಸಂಗ್ರಹಗಳು :

ಕಾರವಾನ್ (ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ)
ಗುಲಾಬಿ ಹೂ
ಆಗಸ್ಟ್ ಒಂಭತ್ತು
ಸೆರೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ
ಜೋಳದ ಬೆಳೆಯ ನಡುವೆ (ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ)

ಕಾದಂಬರಿಗಳು:

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಡೆಗೆ (ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ)
ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು
ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯ ನೇಲೆ
ಮೋಹದ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ
ಹುತಾತ್ಮನ ಹೆಂಡತಿ (ಬರಲಿದೆ)
ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಮಣ್ಣು ,,
ಜರತಾರೀ ಜಗದ್ಗುರು ,,

